

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

17'nci Toplantı
17 Kasım 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun 16/11/2021 tarihli 16'ncı Toplantısı'ndaki usule; bütçe görüşmelerinde sorulan sorulara Bakanlıklardan gelecek cevapların zamanına ve görüşmelerde kullanılan dil ve üsluba ilişkin görüşme

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin usul üzerine yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Manisa Milletvekili Uğur Aydemir'in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın usul üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, usul üzerine yapılan konuşmalarda geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması

5.- İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın bugünkü bütçe üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un yaptığı açıklamasında

geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri

a) Ticaret Bakanlığı

b) Rekabet Kurumu

c) Helal Akreditasyon Kurumu

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

17'nci Toplantı

17 Kasım 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.08'de açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Komisyonun 16/11/2021 tarihli 16'ncı Toplantısındaki usule; bütçe görüşmelerinde sorulan sorulara Bakanlıklardan gelecek cevapların zamanına ve görüşmelerde kullanılan dil ve üsluba ilişkin görüşme yapıldı.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin usul üzerine yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Manisa Milletvekili Uğur Aydemir, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın usul üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Ankara Milletvekili Orhan Yegin, usul üzerine yapılan konuşmalarda geçen bazı ifadelere ilişkin açıklama yaptı.

İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Ticaret Bakanı Mehmet Muş, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın bugünkü bütçe üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

Samsun Milletvekili Erhan Usta, Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama yaptı.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri görüşmelerine devam edilerek;

Ticaret Bakanlığının,

Rekabet Kurumunun,

Helal Akreditasyon Kurumunun görüşmeleri yapılarak 2022 yılı bütçeleri ile 2020 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüŖülecek baŖka konu bulunmadığından, 18 Kasım 2021 PerŖembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 21.03'te toplantıya son verildi.

17 Kasım 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.08

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 17’nci Birleşimini açıyorum. (*)

Gündemimizde Ticaret Bakanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu ile Rekabet Kurumu ve Helal Akreditasyon Kurumunun bütçe ve kesin hesapları bulunmaktadır.

Sunuma geçmeden önce Garo Bey’in usul hakkında söz talepleri var.

Buyurun.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun 16/11/2021 tarihli 16’ncı Toplantısı’ndaki usule; bütçe görüşmelerinde sorulan sorulara Bakanlıklardan gelecek cevapların zamanına ve görüşmelerde kullanılan dil ve üsluba ilişkin görüşme

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçiler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, dün talihsiz bir olay yaşadık, teamüllerimizde olmayan bir olay yaşadık. Benim sizden bu konudaki talebim teamüllerimizin dışında eğer sıra dışı bir olay olursa çünkü hastalığı var, sağlığı var, o anda özel bir durum söz konusu olabilir -bütün milletvekillerimiz için geçerli- bunu gözlemlerseniz bundan sonra... Grup sözcüleri müessesemiz var, biliyorsunuz. Mecliste de Meclis Başkan Vekili eğer ki sıra dışı bir olay görürse ne yapar? Ara verir, Grup Başkan Vekillerini yanına çağırır ve durumla ilgili ne yapabileceğine dair istişare eder. Benim de sizden talebim dün yaşadığımız olayın benzeri bir olay yaşarsak ya grup sözcülerine bir haber göndererek ya da bir ara verip istişare ederek bu duruma dair önlem almanız Sayın Başkanım.

İkinci konu Sayın Başkan, biliyorsunuz sorularımızı soruyoruz, bugün de yüzlerce soru soracağız Sayın Muş’a -parlamentar olarak nezaketle bütün Komisyonumuzu gezdi, o konuda teşekkür ediyorum kendisine, sağ olun- ve kendisi muhtemelen hepsine cevap veremeyecek çünkü kapanışta sınırlı bir süre vereceksiniz kendisine. Şimdi, bugüne kadar olan sorularımız da Sayın Başkan... Biz de yüzlerce soru sorduk, o soruların bir bölümüne bakanlar cevap verebildi ama gelen cevaplara baktığımda bu soruların çok küçük bir bölümüne cevap verildiğini gördüm Sayın Başkan. Yani Eğitim Bakanlığından gelen cevaplara baktığımda ben 15 soru sormuşum yalnızca 1’ine cevap vermiş Eğitim Bakanımız. Ben bu konuda Başkanlık Divanından bir talepte bulunmuştum; bu soruların, bizim sorduğumuz soruların

*Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

hangisine cevap verilmiş, hangisine cevap verilmemiş belirlenmesini ve bu soruların sayın bakanlara iletilerek cevabının alınmasının sağlanmasını istemiştım ama bunu yapmadınız Sayın Başkan. Bu konuda da sorularımıza eksik cevap verildiğini tespit ettim ve bu konuda Başkanlık Divanı olarak gerekli tedbirleri almanızı talep ediyorum.

Daha sonra Sayın Başkan, bakanlara on gün süre veriyorsunuz ama artık biz son günlere giriyoruz Komisyon olarak yani en azından kapanış oturumuna kadar bu cevapların gelebilmesi için bugünden sonra bu süreleri biraz daraltmanızı da talep ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tam anlayamadım, son şeyinizi tekrarlar mısınız?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, şimdi artık son döneme giriyoruz, son iki haftaya giriyoruz, on gün süre veriyorsunuz ancak bu süreler de şu ana kadar baktığımda on günü aşan bakanlar var yani şu anda on gün süre verdiğiniz bakanların pek çoğundan cevaplar gelmedi henüz. Bu açıdan bu on günlük süreye uyulmuyor, bu konuda bakanların uyarılmasını ve bundan sonra da bu sürelerin daha da kısaltılmasını... Çünkü son döneme yaklaşıyoruz, muhalefet şerhlerini yazacağız, muhalefet şerhlerimizi de sayın bakanlardan gelen cevaplara göre yazacağız. Bu açıdan da en azından kapanış oturumuna kadar bu cevapların gelmesini sağlamak için süreleri kısaltmanızı ve takibi yapmanızı talep ediyorum Sayın Başkan.

Son olarak şunu söyleyeceğim: Şimdi, milletvekili arkadaşlarımızla konuşmalarımızda bazı atışmalar olabiliyor Sayın Başkan, bunlar da işin tadı tuzudur. Sayın Mehmet Muş da burada, pek çok polemliğimiz söz konusu olmuştur, bunlar siyasetin bir cilvesi ve tadı tuzudur ama önemli olan, bu meselenin bir saygı sınırında olmasıdır. Ve ben yedi yıldır buradayım yani hep bu meseleyi de burada, bu Komisyonda gerçekten saygı sınırları içinde götürdük ama bu yıl farklı bir durum var Sayın Başkan. Bu saygı sınırını aşan bir üyemiz var, yalnızca tahkir etmek için konuşan bir üyemiz var, söz kesmek için ve moral bozmak için, buranın insicamını bozmak için konuşan bir üyemiz var. Sayın Ekrem Çelebi bu yönde bir faaliyet içinde, saygı sınırını aşıyor. Bu konuda da tutanaklara yansımaya ifadeler var, sayın stenograflar çok köşede Sayın Başkan, ifadeler de tutanağa yansımıyor, bu konuda da stenografların buraya, gören bir yere alınmasını ve bu saygı dışı ifadelerin de tutanaklara yansımaları için tedbirler almanızı talep ediyorum ve bu saygı sınırını aşan durumlarda lütfen müdahale etmenizi talep ediyorum Sayın Başkan. Burada biz görüşlerimizi söylüyoruz, eleştirilerimizi yapıyoruz, muhalefet olarak milletin bize verdiği görevi yapıyoruz ve sayın bakanları eleştiriyoruz, politikalarıyla ilgili eleştiriyoruz. Sonuç olarak, bu, sayın bakanlara bir yardımdır; hatalarını görmesi için, eksiklerini görmesi için bir yardımdır ve kendi parti politikalarımız çerçevesinde bunu yapıyoruz. Sizin hep söylediğiniz gibi görüşler beğenilir, beğenilmez ama saygı sınırları içinde olduğu takdirde saygı duyulması gerekir. Bu konuda da gerekli tedbirleri almanızı talep ediyorum Sayın Başkan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Katırcıoğlu, buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Cevdet Bey, Sayın Başkan, dün burada yaşanan, Garo Paylan'ın işaret ettiği olayla ilgili olarak bu Plan ve Bütçe Komisyonunun yöneticisi olarak sizin adil davranmadığınız kanaatindeyim. Ola ki biz bir sebeple dışarıda olabiliriz ama siz bu Plan ve Bütçe Komisyonunda konuşulan bütçe konularının sağlıklı işlemesi için, muhalefetin sesi olan, Türkiye'nin üçüncü büyük partisinin sözcülerinin burada olmamasını bir şekilde kullanarak veya yararlanarak... Benim anladığım kadarıyla Adalet ve Kalkınma Partisinden arkadaşlar da konuşmalarını geri çekmişler ya da konuşma talebinde bile bulunmamışlar ve bizim burada Sayın Bakana yapacağımız itiraz veya

eleştirilerin duyulmamasını sağlamış olmuştur. Şimdi, Sayın Başkan, siz bunu biliyorsunuz, siz eski bir siyasetçisiniz, bu işleri bilen bir insansınız. Şunu yapamamış olmanızdan dolayı kınıyorum sizi, beş dakika ara verebilirsiniz pekâlâ ve beş dakika içinde de arkadaşlar bir şekilde bize ulaşabilirlerdi. Dolayısıyla da bu tutumunuzu ve bu yönetiminizi ben şahsen benimsemediğimi söylemek zorundayım ve kınadığımı da söylemek zorundayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Çelebi, siz de usul hakkında buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tabii, sataşma konularında, burası nitelikli bir bütçedir. Ben kamudan geldim ama aynı şekilde ben Ağrı'nın yerli çocuğuyum, yerli bir aileden geliyorum. Bizim burada konuştuklarımız iki cihetle konuşulur; bir tanesi devlet diliyle konuşulur, diğeri halk diliyle konuşulur. Ben yirmi üç sene bu devletin bürokratlığını yapan bir insanım ama her zaman da şunu isterim: Karşımda kim olursa olsun, benim kardeşim de olsa, devlete kin, nefret, hınç -dün Sayın Bakanımızın da söylediği gibidili kullanmasını, emperyal bir dil kullanmasını doğru bulmuyorum. Biz ne yaparsak yapalım, devleti ne kadar eleştirirsek eleştirelim ama asla ve asla devleti küçük görmememiz lazım. Devlet üzerinde algı yapmamamız lazım. Devlet üzerinde küçültücü algı, işgalci algı, savaşçı algı... Daha bunları çoğaltabilirim. Bu dili kullandığımız sürece, kim olursa olsun ben buna karşı çıkarım.

İki, tabii, bizim Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dır ama her seferinde ilintili, ilişkili olarak cümleler kendisine dokunuyorsa ben bir milletvekili olarak Genel Başkanımıza, cumhuruma sahip çıkarım. Bunda hiç kimse kusura bakmasın. Benim burada özellikle de Divandan istihramım şudur: Bu tür devleti yaralayıcı dil kullanıldığı zaman -ki veriyorsunuz- bunları uyarmanız... Çünkü şudur: Biz bugün burada varız, yarın yokuz ama bu devlet, devletebeddir ve bu devletin genleri, her dönemde, demografik yapısı, dini, dili, kim olursa olsun hep sahip çıkmıştır. Bunu, Osmanlı'dan, Selçukludan Türkiye Cumhuriyeti devletinde görebiliriz. Bu devlet, altı yüz yıl boyunca bu dünyaya hükmetmiş bir devlettir ama hiçbir döneminde sömürgeci bir devlet olmamıştır. Ama birileri kalkıp da bu devleti "sömürgeci, işgalci" diye eğer beyninin arkasındaki lobun içerisinde bulunan zehri buraya akıtıyorsa ben, şahsen Türkiye Cumhuriyeti'nin devleti ve bir parlamenter olarak buna cevap veririm ve vermekte de hürüm.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bu, anayasal da bir gerekliliktir. Benim zatalilerinizden istihramım ve ricam şu: Biz, her gün aynı cümleleri burada duyuyoruz. Sabah usulle aynı cümleler geliyor, herhangi bir Bakanımız geldiği zaman burada, devleti yaralayıcı dil kullanılıyor. Bundan sonra da özellikle arkadaşın bu dilden vazgeçmesini istihram ediyorum. Normal bizim usulümüz nedir? Biz, devletin burada bütçesini yapıyoruz. Bütçe üzerinde her türlü eleştiriye hakkı vardır ama hakaret etmeye, devleti küçültmeye hakkı yoktur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emine Gülizar Emecan, usul üzerine buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İnsanı da yaralamayalım. Sadece devlet değil, insan da önemlidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, söz verdim Emine Hanım'a, rica ediyorum.

Buyurun Emine Hanım, usul hakkında.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle Sayın Bakana ben de selamlamasından dolayı -aslında normal olanı yaptığı için, gerçekleştirdiği için- teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Başkan, ben de usulle ilgili söz aldım. Dün, Komisyonumuzda hiç yaşanmamış bir şekilde -çok erken saatti, biz Komisyon üyelerinin bile haberi olmadan- konuşmaların kapatıldığını sonrasında öğrendik. Ben de dün konuşmamı yapamayan Komisyon üyelerinden birisiyim. Bir sebepten dolayı dışarıdaydım ve konuşmamı yapmak için gelme hazırlığındayken konuşmaların bitip, soru-cevaba geçildiğini öğrendim. Bunun çok yanlış olduğunu düşünüyorum. Muhalefetin sözünü söylemesinin bir engellenme şeklidir. Size ben bunu çok yakıştırmak istemem Komisyon Başkanımız olarak ama umarım tekrarını bir daha yaşamayız bütçe sürecinde ve daha sonrasında da. Dün yapılan uygulama yanlış olmuştur. Bir tartışma çıktığında burada ara veriyorsunuz, başka sebeplerle de bazen aralar verilebiliyor. Bizlerin Komisyona ulaşması için de küçük bir ara verilebilirdi. Ben bunu tutanaklara geçirmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Faruk Aksu, usul hakkında...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, teşekkür ederim.

Ben de bu dünkü tartışmayla ilgili birkaç cümle söylemek istiyorum. Şimdi, günlerdir, saatlerce geç vakitlere kadar burada çalışıyoruz. Belli bir disiplin içerisinde de bu çalışmayı yürütmeye gayret ediyoruz. Dün, ben şahidim, buradaydım; Sayın Başkan en az 3-4 defa, benim olduğum ortamda “Konuşma talebi olan var mı?” diye sordu. Şimdi, burada bizim danışmanlarımız var. Bizim grubumuzun danışmanları bütün arkadaşlara haber verdiler, ayrıca ben haber verdim var mı konuşma talebiniz diye. Sayın Başkan, başka talebin olmadığını, dolayısıyla soru-cevaba geçmek istediğini ifade etti. Şimdi, bizim arkadaşlarımızdan gelmek isteyen olmadı, tekrar konuşma yapma düşüncesinde olan, olmadı. Dolayısıyla aynı işi bütün grupların yaptığını, yapmış olduğunu düşünüyorum ve eğer mesela zatalinizin veya bir başkasının “Ben gelip konuşma yapacağım.” demesi hâlinde oturumu devam ettirebilirdi Başkan, dolayısıyla böyle bir şey olmadı.

Bir de şu var tabii: Yani en başta Komisyon görüşmeleri başlarken birtakım kararlar alındı. Bu kararlardan bir tanesi de toplantı başladığı andan itibaren iki saat içerisinde tüm grupların konuşma taleplerini Divana iletmesiydi.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – İletildi.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ama iletildiyse onun burada hazır bulunması gerekir, takip etmesi gerekir; toplantının genel kuralı. Dolayısıyla burada bir şey aramak doğru değil, onu söylemek istiyorum.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Hâlâ konuşma yapacak olanlar vardı.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Hayır, konuşmak isteyen konuştu. Siz de konuştunuz dün, Garo Bey de konuştu; konuşmak isteyenler konuştu. Dolayısıyla burada bir başka şey aramamak lazım. Usuletle ve suhuletle toplantıları sürdürmenin gereği olarak bunların yapılması gerektiğini düşünüyorum, aksi takdirde istismar edilir, başka yere gider. Evet, zorunlu sebeplerle gecikebilir ama onun yerini bir başkası ikame eder, haber verilir Divana, ona göre hareket edilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Necdet İpekyüz...

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, aslında hiçbirimiz dünkü olaydan hoşnut değiliz, ben eminim iktidardaki arkadaşlar da hoşnut değil. Yani dün ben arkadaşlardan bilgi aldım, Adalet ve Kalkınma Partisinden sadece iki konuşma -Milli Savunma Bakanlığıyla ilgili sadece iki konuşma-Milliyetçi Hareket Partisinden bir konuşma yapılmış. Yani normalde bu Plan ve Bütçe Komisyonunda bir kısım arkadaşlar deneyimli, çoğumuz deneyimliyiz. Böyle bir tarz yok, bu bir fırsata dönüşmüştür. Ne Bakanlık için ne Komisyon için bu şık olmamıştır, hele hele bütçe görüşmelerine gittiğimizde Genel Kuruldaki tabloyu biliyoruz, en çok da konuşulması gereken bu. Hem bakanlara katkı hem kurumlara katkı hem de iktidar tarafından “Muhalefet ne düşünüyor bu konuda?” diye dinlenilmesi çok yararlı olurdu, bu bir fırsata dönüştürülmüş. Şimdi, arkadaşlar sordular...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir fırsat söz konusu değil, bu kelimeyi doğru bulmuyorum; ben izah edeceğim, lütfen tamamlayın. O kadar da değil, kusura bakmayın da.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – İsimler bildirilmişti, bir arkadaşımız dışında burada da arkadaşlarımız vardı. Burada muhalefetteki kesimin daha çok konuşması için bir ortam yaratılabildi, yoksa “Ulaşamadık.” gibi bir şey değil, beş dakika ara da verilebilirdi, bir çözüm bulunabilirdi.

Bir diğer konu: Şimdi, arkadaşımız söyledi, dönem dönem burada tartışmalar oluyor, hiç istemediğimiz olaylar oluyor ve sonra toparlıyoruz, karşılıklı bunun üstesinden geliyoruz ama burada gerek iktidar gerek Hükümet olarak eleştirilerimizi direkt çekip devlete getirip devleti kutsamak “Susun.” demektir, başka bir şey değil. Her şeyi oraya sığdırmak aslında bir kamuflemdir, maskeleyektir; yoksa burada bizim amacımız, iktidarı eleştireceğiz, yaptığı harcamaları eleştireceğiz, olması gerekeni söyleyeceğiz, bu anlayışta olması lazım ama oraya getirdiğimiz an, bir tabuya dönüştürdüğümüzde... “Kutsal devlet anlayışı” Bunu Adalet ve Kalkınma Partisinin lideri de söylüyor. Devlet yurttaş için vardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, benim cevap vermem gerekiyor. Çok sayıda talep var ama artık kifayetimizakere demek istiyorum. Bugün yeni bir gün, yeni bir tartışmaya da gireceğiz, Bakanımız da bekliyor. Ben rica ediyorum, ben cevaplayacağım zaten bu eleştirileri eğer çekebilirseniz söz taleplerini –AK PARTİ Grubuna söylüyorum- memnun olurum çünkü vakit açısından cevap verip geçeceğiz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, dün bir ara verdim ben sonra saat 14.00’te tekrar devam edeceğiz diye ilan ettim. Saat 14.00’te buraya geldik, salonda maalesef çok az arkadaşımız vardı. Var olan arkadaşlarımıza ben ısrarla söz vererek yaklaşık saat üç buçuğa kadar bu süreci devam ettirdim. O esnada maalesef -ben de ilk defa karşılaşıyorum- sadece HDP Grubundan değil -belki en fazla siz itiraz ediyorsunuz ama- Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan da İYİ Parti Grubundan da sorumlu arkadaşlarımızın önemli bir kısmı burada bulunmuyorlardı; bulunanlara ben ısrarla söz talepleri olup olmadığını sordum; kimse istemedi. İsteyenlere söz verdim. Döndüm, Milliyetçi Hareket Partisinden arkadaşlarımıza söz verdim, Adalet ve Kalkınma Partisinden arkadaşlarımıza söz verdim ve önemli bir süreyi bu şekilde geçirdik. Defalarca -bu aralarda- “Bakın, söz talebi olmazsa ben soru-cevaba geçmek durumundayım.” diye ikaz ettim. Burada arkadaşlarımız vardı, hem Cumhuriyet Halk Partisinden hem HDP’den hem de İYİ Partiden. Şunu varsaydım ben: Bu arkadaşlarımız, kendi gruplarını mutlaka uyarışlardır. “Bakın böyle bir gidişat var, gelin.” diye ikaz etmişlerdir diye varsaydım. Danışman arkadaşlarımız var, -az önce bir arkadaşımız söyledi- onlar ikaz etmişlerdir diye varsaydım. Ara verseydim daha fazla vakit... Beş dakika ara verirdim, ben bundan daha fazlasını yaptım. Yaklaşık bir saat bu şekilde devam etti ama maalesef, arkadaşlarımız buraya gelmediler. Kusura bakmayın ama “hem suçlu, hem güçlü” diye bir söz vardır toplumda. Plan ve Bütçe devam ederken kural olarak herkesin burada bulunması gerekir,

özellikle de sorumlu arkadaşlarımızın burada bulunmaları gerekir. Burada bulunmuyorlarsa -olabilir, bazı arkadaşlarımızın dediği gibi bir sağlık gerekçesi olabilir, insanız, ani bir durum olabilir- bu durumda ben de Komisyon Başkanı olarak arkadaşlarımızdan şunu bekliyorum: Gelsinler bana “Bakın, böyle bir mazeretimiz var, biz gidiyoruz, şu saatte dönmek durumundayız, o saatten önce bir şey olursa bir ara verirsiniz memnun oluruz.” desinler, beni uyarınsınlar. Hiçbir arkadaşımız gelip Komisyon Başkanlığına böyle bir bilgi vermedi, burada olmamasının gerekçesini bana izah etmedi.

Bakın, değerli arkadaşlar, Plan ve Bütçe Komisyonu çalışmak durumunda olan bir Komisyon ve birinci işimiz bizim burada bulunmak. Grup toplantıları elbette önemli, diğer çalışmalar elbette önemli ama -bütün gruplar için söylüyorum, yanlış anlamayın- burada Plan ve Bütçe sıraları boş kalıyorsa benim de bir Başkan olarak herkese, bir şekilde burada bulunmaları gerektiğini hatırlatmam lazım. Hepimizin ortak sorumluluğu bu ve bunu yapan ben değilim, kusura bakmayın. “Buraya gelmeyin.” diyen ben değilim, bir buçuk saat boyunca burada olmayan da ben değilim. Bunun suçunu, kabahatini, faturasını Başkanlık olarak...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir buçuk saat değil Başkanım, yalnızca yarım saat.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye...

Bunu bir fırsatçılık gibi değerlendirenleri de ben kınıyorum, kusura bakmayın. Fırsatçılık gibi değerlendirenleri de ben kınıyorum, öyle şey olmaz.

Değerli arkadaşlar, diğer taraftan, dünkü görüşmemiz yaklaşık altı buçuk saat sürmüştür. Sanki, Bakanlık hiç görüşülmedi, kimse konuşmadı gibi bir izlenim oluşturuluyor; bu da söz konusu değil. Yaklaşık altı buçuk saat müzakere edilmiştir Bakanlık ve bütün gruplar söz almışlardır. Bütün gruplardan arkadaşlarımız, -yanlış hatırlamıyorsam 19 civarında, soru-cevap hariç, diğer bölümler hariç- 19 arkadaşımız hem grupları adına konuşmuşlardır hem de şahısları adına konuşmalar yapmışlardır. Daha fazla konuşma olmasından ben sadece memnuniyet duyardım, onu da ifade edeyim. Hiçbir şekilde, hiç kimsenin konuşmaması gibi bir amacımız yoktur. Böyle düşünenler varsa ben onları kınıyorum doğrusu. Hiçbir şekilde böyle bir fikrimiz yok, olsa bugüne kadarki uygulamamız ortada. Gün geldiğinde 70 civarında arkadaşımıza söz verdik, konuşmalarını yaptılar; bundan da hiçbir zaman gocunmadık, gocunmayız da.

Arkadaşlarımız bazı öneriler yaptılar, benim de teklifim şu: Burada, karşılıklı iki şey var. Grupların, özellikle, grup sözcülerinin bu salonda mümkün mertebe bulunması; bulunmuyorlarsa bir temas noktası gibi, bir arkadaşımızı görevlendirmelerinin, usulü bilen, bu Bütçeyi bilen bir arkadaşımızın sürekli bir şekilde salonda olmasının ben önemli olduğunu düşünüyorum. Tavsiye olarak söylüyorum, dinler ya da dinlemez arkadaşlarımızın kendi takdiridir ama böyle bir uygulamanın faydalı olacağına inanıyorum. Ayrıldıkları zaman bana bilgi verilerse bunun da faydalı olacağını düşünüyorum. Ben de Başkan olarak bu anlamda hassasiyet göstermeye azami gayret edeceğim; onu da ifade edeyim. Bu bir partiyle ilgili değil, bir grupla ilgili değil, bütün grupların bu bütçe sürecinde burada bulunması ve katkıda bulunması gerekir. Takdir edersiniz ki hiçbir uygulama yapmadığımız zaman da o zaman hiç kimse burada bulunmasın, biz sürekli aralar verelim; böyle bir uygulamayı da Bütçe Komisyonumuzda kusura bakmayın, yapamayız.

Diğer taraftan, değerli arkadaşlar, bazı eleştiriler oldu sorulara cevaplar konusunda; onları takip ediyoruz, yazılı olarak da bakanlıklarımıza yeri geldiğinde yazılar yazıyoruz, sözlü olarak da bakanlarımızdan rica ediyoruz bu sorulara cevap konusunda. Tabii ki içeriğini biz belirleyemeyiz Komisyon olarak, her Bakanın kendi takdiridir nasıl cevap vereceği; ona bir şey diyemeyiz ama eksik

bir soru varsa bunlara cevap vermeleri konusunda uyarıya devam ederiz. Bu teklifiniz konusunda yani soruları Komisyon belirlesin... Ona ben teknik bir çalışma yaptırđım, size de göndereceğim. Arkadaşlarımız “Teknik olarak bu işi yapamayız.” diyorlar, yani söyledikleri bu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye yapamamınlar?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakanlıklar ve gruplar bu işi yapabilirler. Ha, bizi bir haberdar ederseniz biz de ilgililere bunu iletiriz tekrar, eksik bir şey varsa düzeltiriz.

Son güne doğru giderken, süreleri biraz daha kısaltma konusunu değerlendirelim... Ya, makul bir teklif gibi görünüyor, muhalefet şerhi açısından önemli gerçekten bazı sorulara cevap almanız. Bu açıdan bakanlarımıza gerekirse bir yazı daha yazarız ve daha da hızlandırma yönünde biz de Komisyon olarak devreye gireriz.

Bu atışmalar konusunda, üslup konusunda da müsaadenizle birkaç şey söylemek isterim: Değerli arkadaşlar, temiz bir dil kullanmak, uygun bir dil kullanmak, uygun bir üslup kullanmak hepimizin sorumluluğunda; tek tek tüm milletvekillerimizin ve gruplarımızın İç Tüzük’ümüz gereği de hepimizin böyle yapması gerekiyor. Hep söylüyorum, tekrarlayacağım. Demokratik bir ülkedeyiz, farklı partiler var, elbette farklı görüşler var öyle olmasa herhâlde farklı partiler olmazdı. Dolayısıyla, burada farklı görüşler ifade edilecek, bazen en ağır eleştiriler ifade edilecek; ben bunda hiçbir problem görmüyorum. Bu olacak, demokrasinin bir gereği ama her eleştiren de kendi eleştirilerine cevap verildiği zaman bunu da içine sindirecek. Yani ben eleştirdim, bırakırım ortada diye bir anlayış da olamaz; karşı eleştiriler de olacak elbette, bazen ağır reaksiyonlar da olacak. Bunu da herkesin tolere etmesi gerekir, demokratik anlayış bunu gerektirir. Ha, burada sınırimız nedir? Kişiselleştirmek, hakaret etmemek, temel bir takım değerleri çiğnememek. Bunu yapmak durumundayız ve bu konuda hepimizin hassasiyet göstermesi lazım. Siyasi bir ortamdayız, zaman zaman elbette polemikler olacak, elbette hararet yükselecek. Siyasetin tabiatında bu var, çok steril bir ortam değil siyaset. Hemen bir alınganlık, hemen bir kırgınlık göstermeyi de ben doğru bulmuyorum açıkçası. Burada ortak bir çalışma yapıyoruz, ortak bir sorumluluğumuz var. Dolayısıyla, bütün gruplardan, bütün üyelerimizden benim de ricam. Değerli arkadaşlar, her türlü fikri söyleyelim, her türlü eleştiri yapalım, birbirimizi eleştirelim, politikalarımızı eleştirelim ama kişiselleştirmeyelim ve hakaret etmeyelim, kötü bir üslup kullanmayalım. Buna da yüreğten inanıyorum, her türlü fikir, uygun bir üslupla dile getirilir; uygun bir üslup kullandığınız sürece her türlü fikri dile getirirsiniz. Bazen belki konuşmanın heyecanından, bazen başka sebeplerle farklı şeyler söylenebiliyor. Ben de yanlış yapabiliyorum bazen, başka bir arkadaşımı da yanlış yapabiliyor ama biz birlikte çalışmaya devam etmek durumundayız. Bu konuda herkesin daha dikkatli olması gerektiğini söylüyorum. Bir şey olduğu zaman da mümkünse siz cevap vermek yerine beni uyarırsanız... Benim uyarıma lazım uygun bir dil kullanılmadığı zaman, uygun bir üslup kullanılmadığı zaman ama ben de bazen atlayabilirim. Öyle bir durum olduğunda da beni uyarın lütfen, Başkanlık Divanı olarak beni uyarın ben de gerekli uyarıları yapayım. Hepimiz bu konuda hassas olmalıyız diye inanıyorum. Genel itibarıyla da bu hassasiyetin olduğunu görüyorum; onu da söyleyeyim. Genel itibarıyla ben bir problem görmüyorum ama zaman zaman, noktasal diyelim, birtakım sorunlar yaşıyoruz; bunları da hep birlikte aşmak durumundayız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, kısa bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, son olsun lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin usul üzerine yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, son olarak söyleyeceğim. Yani Ekrem Bey’le ilgili sorumuz şu: Şimdi, ben, burada Sayın Bakanı eleştireceğim değil mi, Sayın Mehmet Muş’u? Niye? Çünkü tercihleriyle ilgili eksik gördüğüm yerleri eleştireceğim, doğru gördüğüm yerlerde kendisine teşekkür edeceğim. Şimdi, bu bakış devlete saldırmak mı, devleti küçük görmek mi, devleti hakir görmek mi veya devlete kin nefret kusmak mı? Değil. Ekrem Bey’in bakışı bu çünkü orada oturan kişiyi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Öyle bir şey yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ekrem Bey bitireyim, müsaade edin. Bak, yine müsaade etmiyor, görüyor musunuz Sayın Başkanım? Kafası öyle çünkü, böyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey...

Şimdi, siz de Garo Bey çok kişiselleştirmeyin lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır ama yine müsaade etmiyor. Anlaması için söyleyeceğim, bakın, yine müsaade etmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonra bunu bir değerlendirelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan devlet değil, yürütmenin bir Bakanı yani orada oturan kişiyi devlet olarak görmek sıkıntıdır. Bakın, 90’lı yıllarda da bu ülkede üniversiteye başörtüsü yasağı getirildi. Orada oturan kişi bunu savunuyordu. Şimdi, orada oturan kişiye “Efendim, başörtüsü yasağı yanlışır.” dediğimizde devlete saldırmak olarak görseydi o günkü vekiller, yanlış yapmış olurlardı. Biz de yalnızca halkın bize verdiği güçle yürütmeyi eleştiriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, Garo Bey, rica ediyorum... Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ve devletimizin daha demokratik olması için mücadele veriyoruz. Bu açıdan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmen andığınız için ve söz talebinde bulunduğu için Sayın Çelebi’ye de söz veriyorum.

Buyurun.

2.- Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi’nin, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Saygıdeğer Başkanım, bakın, tek cümle var ağızdan çıkan; beynin arkasındaki sıkıntı farklı, kafası öyle... Ben bir milletvekiliyim, ne demek kafam öyle? Bu cümlesini geri alması lazım.

İki, şimdi, Cumhurbaşkanı Yardımcısını eleştiriyor, diyor ki: “Sizin yüzünüz kızarmıyor mu bu bütçeyi getirdiğinizde?”

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Öyle bir şey demedim.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bırak, bak lütfen...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben demedim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu Garo Bey söylemedi, başka bir arkadaşımız söyledi.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Üç, dün Milli Savunma Bakanına, Kürtler üzerinde şunu söylüyorsun, De Gaulle’ü örnek veriyorsun.

Bakın, değerli kardeşim, Cumhurbaşkanını, AK PARTİ gelmeden önce bu ülkede Kürtçe konuşamıyordu kimse. Geçen hafta Sayın Cumhurbaşkanımız Batman'daydı -bak, Batman Milletvekilimiz orada- bir kız çocuğumuz Cumhurbaşkanına takır takır Kürtçe konuştu; bu, Recep Tayyip Erdoğan'ın sayesinde. "Ben gövdemi bırakırım." dedi. Siz Kürtler üzerinde bunu yapamazsınız, bu doğru değil. Şu anda en fazla Kürt partisi AK PARTİ'dir. Bunu biz konuştuğumuz zaman...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Ekrem Bey, çalışmaya geçmemiz lazım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Lütfen, bunları hep beraber bizim konuşmamız lazım ama bu algıyı temiz dille siz konuştuğunuz zaman canım size kurban.

Bakın, geçen gün Necdet Hodayı burada övdüm. Övdüm mü Hocam? Niye? Donanımlı bir şekilde konuşuyorsunuz. Erol Hocaya karşı bir sıkıntımız var mı? Bülent ağabey dün konuştu, ben gittim yanına, teşekkür ettim. Bakın "Millî duruş." dedi, teşekkür ediyorum. Diğer partilerden... İYİ Partide Erhan Usta Bey konuşuyor, bir sıkıntımız var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Ekrem Bey.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama HDP'de sadece siz bunu dile getiriyorsunuz. Siz, Cumhurbaşkanına, devlete karşı düzgün bir dil kullanmıyorsunuz. Ben şahsen sizi temiz bir dil kullanmaya davet ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Uğur Bey, siz de talepte bulundunuz, buyurun.

3.- Manisa Milletvekili Uğur Aydemir'in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın usul üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlarımız, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, anladığım kadarıyla dünkü konuşmalar bugün yine devam ediyor. Düne baktığımızda hakikaten arkadaşlarımızı, eksikliklerini, hatalarını düzeltme yerine hâlâ Divanı suçlama gayreti içerisinde görüyorum.

Şöyle ki Sayın Başkanım, -siz belki unuttunuz ama- şimdi, mesela Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi dışında bir vekil arkadaşımız size geldiği zaman "Benim mazeretim var Sayın Başkanım, benim konuşmamı öne çekebilir misiniz?" dediğinde, söylediğinde, siz "Tamam." diyorsunuz, nezaket gösteriyorsunuz ve mazeretli olan arkadaşlarımıza söz veriyorsunuz. Defaaten de bunu bu Komisyonunda yaşadık arkadaşlar, ilk olan bir şey değil bu. Hatta ve hatta kaldı ki Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her zaman öncelik hakkı vardır söz almada, usul kararı almıştık. Buna rağmen, Sayın Başkanım gelen vekillerimizin konuşması kısıtlanmasın diye onlara öncelik tanıyarak, işlerine bir an önce yetişsinler diye sözlerini önceye veriyor arkadaşlarımızın. Kaldı ki "Hiç kimse konuşmadı." demek arkadaşlar, bence muhalefete de aslında bir haksızlık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu arada dün de HDP Grubundan arkadaşlara ısrarla -3 kişi buradaydı- "Söz istiyor musunuz?" diye sordum, hiç biri söz almadı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, Sayın Divanın, sizin, burada zerre kadar bir usul hatanız yok. Hatta ve hatta şu var: Muhalefetteki yani karşıımızdaki arkadaşlar "Hiç kimse konuşmadı." derken kendi arkadaşlarına da haksızlık yapıyorlar diye düşünüyorum. Niye? Kendisi konuşmayınca

hiç kimse konuşmadı anlamı çıkmaz ki. Baktığımız zaman sayıya 5'ten fazla, 6'dan fazla muhalefetteki arkadaşlarımız konuştular. Kaldı ki -Başkanım yine tekraren söyledi- burada altı buçuk saatlik bir görüşmede Savunma Bakanlığıyla alakalı görüşlerimizi dile getirdik.

“Yarım saat bizi beklediniz, biz yarım saat yoktuk.” diyor Sayın Paylan. Bir buçuk saat değil de yarım saat yani yarım saati makul bir saat olarak görüyor Sayın Paylan. Yani, yarım saat sizce az bir süre mi? Yani, buradaki Sayın Bakanımız, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, diğer vekillerimiz bekleyeceğiz yarım saat; sizin işiniz bitecek, ondan sonra görüşmelere devam edeceğiz. Böyle bir usul var mı arkadaşlar? Empati yapın lütfen yani. Hani, Divana bir suç atarken, suçlarken, bir şey söylerken bir önüne arkasına bakalım bu işin. Yarım saat, bakın, on dakika değil, beş dakika değil...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Uğur Bey.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Toplantı vardı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Bir de Sayın Başkanım, toplantı varsa 3 kişi birden değil, 1 kişi toplantıya gidebilir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Grup toplantımız vardı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, grup toplantıları bitmişti o saatte.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, Grup Başkan Vekilimiz çağırmıştı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Sayın Başkanım, ben konuşamıyorum ki. Sayın Başkanım, ben konuşayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) - Arkadaşlar, sabahtan beri görüşüyoruz, konuşuyorsunuz, üç dakika konuşacağım şurada.

Kaldı ki arkadaşlar, birisi toplantıyı devam ettirir, birisi burada beş dakika konuşur; onları biz öğretmeyelim sizlere, bunları çok iyi biliyorsunuz, tecrübeli vekillersiniz.

Şimdi, bizim “temiz dil”den kastımız şu arkadaşlar: Her türlü fikre açığız, hakikaten konuşalım her türlü ama hakaret olmasın diyoruz. Ben ilk bütçe konuşmasında da bunu söyledim. Lütfen, herkes kendi değerlerine bir baksın, karşıdakilerin değerlerine de dil uzatmasın, laf söylenmesin dedik. Çok mu zor bunu yapmak? Şimdi, diyorsunuz ki: “Biz temiz dil kullanıyoruz. Ben, Sayın Mehmet Muş’u eleştirmek istiyorum; ticaret önceliklerini.” Eleştir, sabaha kadar dinleyelim sizi ama kalkıp da “Türkiye Cumhuriyeti devleti Suriye’de işgalci.” kalkıp da “Türkiye Cumhuriyeti devleti yirmi yıldır Afganistan’da işgalci.” dediği zaman arkadaşlar, hangi çatının altında durduğumuza, kimin adına konuştuğumuza bakarak kendimizi “check” etmemiz lazım. Biz, bunlara karşı tavır sergiliyoruz. Biz bunlara karşı size diyoruz ki: Arkadaşlar, lütfen vicdanlı olalım, insafı olalım diyoruz. Birleşmiş Milletler kararlarına Türkiye uyuyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Uğur Bey.

Garı Bey, yeni bir tartışma açtınız, devam ediyoruz, Orhan Bey de söz istiyor.

Orhan Yegin Bey, buyurun lütfen.

4.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, usul üzerine yapılan konuşmalarda geçen bazı ifadelere ilişkin açıklaması

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Bu, aslında, dünün konusuydu, dün de bunu konuşup burada istişare etmiştik.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) - O topraklar başka ülkenin toprakları değil mi? Türkiye toprakları bizim ülkenin toprakları.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Orada niye varız? Orada niye varız? Ne biçim laf!

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Başka bir ülkenin toprağına girmek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Orhan Bey'e söz verdim, rica ediyorum...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Laf mı bu ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Orhan Bey'e söz verdim usul hakkında.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Böyle bir şey olur mu ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey, Orhan Bey'e söz verdim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, bu tartışma dünün tartışmasıydı, dün bunu konuşmuştuk; hepimizin gözleri önünde; bütün medyasıyla, danışmanlarıyla, çalışanlarıyla, Bakanlığıyla herkesin gözü önünde yaşanan bir hadiseydi. Bugün bu konuyu burada çünkü itiraz eden muhataplar açınca açıkçası şunu bekledim, dedim ki herhâlde şöyle diyecekler: Ya, dün bir şekilde bu işler oldu, kabahat bizdeydi, sizdeydi, çok önemli değil ama bu iş oldu; bir daha yaşanmaması için hep beraber üzerimize düşen neyse bunu yapalım, hep beraber bunun hassasiyetini koyalım. Ancak gördüm ki yine suçlamalar, yine Divanı suçlamalar, yine bizim grubumuza dönerek muhalefetin susturulmaya çalışılması, muhalefetin söylemek istediği şeylerin duyulmasından korkulması... Sizi de suçladılar, bizi de yani siz kendi cevabınızı verdiniz. Ben şunu ifade etmek isterim: Bizim, burada, onların söylediği şeylere veremeyeceğimiz tek bir cevap, altında kalacağımız, gündeme getirecekleri hakikatli tek bir mesele görmedim bugüne kadar, olmaz da, öyle bir endişemiz de olmaz, bizim susturmak gibi bir derdimiz olmaz. Şimdi, dün, her şey burada göz önünde yaşandı. Dün, ben konuşurken şunu ifade ettim, dedim ki: Ya olabilir, insanın karnı acıkmıştır, yemek yemeye çıkmış da olabilir, illa grup toplantısı olmak zorunda değil, başka şeyler olmak zorunda değil, sigara içmeye çıkmış olabilir, insani ihtiyacı vardır, çıkmış olabilir ama sizin tavrınız, tutumunuz... Bunları konuştuk. Şimdi, Başkanım, burada, çünkü olan işleri yeniden yeniden -arkadaşlar, aslında ben şu kadar söz verdim de o öyle oldu da Uğur ağabey oradan, ben buradan yani- niye bir izaha uğraşıp duruyoruz ki? İş ortada Başkanım. Çünkü meseleyi kendi arkadaşlarıyla istişare edip ya, ne oldu dün burada, niye böyle oldu diyen herkes, bu işin ne olduğunu görür. Buna rağmen, bugün, burada, bu mesele açılıyorsa, bir mahcubiyetten ziyade bir suçlama üslubuyla konuşuluyorsa, buradaki bir hatibin ismi verilerek bütün konuşmaları o enfekte ediyormuş, bu Komisyonu, zaman zaman ilişkileri, münasebetleri, üslubu, dili o enfekte ediyormuş gibi, zehirli bir dil kullanıyormuş gibi... Aslında, belki de kendinde olan şeyi arkadaşımıza yansıtarak konuşmak demek, burada bir arıza çıkartmak, maraz çıkartmak, bugün, huzursuz başlasın ve huzursuz gitsin demektir. O yüzden, lütfen, bence dün şöyleydi, böyleydi izahatlarını bırakalım. Ya, bu ekip bunu dinlemek zorunda mı burada? Yani başlasınlar adamlar konuşmalarına, soru-cevaba geçelim.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklama

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Orhan Bey, ben Komisyon Başkanı olarak her türlü eleştiriye cevap veririm, kusura bakmayın. Kim ne derse desin haklı veya haksız, Komisyonumuza dönük bir eleştiri varsa ben cevabını veririm, bundan da gocunmam.

Buyurun Sayın Katircioğlu ama artık tamamlayalım lütfen.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- İstanbul Milletvekili Erol Katircioğlu'nun, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Tamam, tamamlayalım Sayın Başkanım.

Şimdi, Orhan arkadaşımız, zehirli bir dil kullanmaktan vesairenden bahsediyorsun. Ya, Allah aşkına, burada...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu arada, dolar 10,5 lira oldu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bir dakika, müsaade edin.

Ben, buraya geldiğimde, Sayın Başkanın yanına gittiğimi sen “Kürsüye baskın.” diye niteledin ya “Kürsüye baskın yapıyorsunuz.” dedin. Yani bu, o sıradaki durumu anlatan bir cümle miydi? Hiç beklemediğim bir şeyi söylüyorsunuz ya! Yani arkadaşlar kusura bakmayın ama bizi tanımadınız mı bunca zamandır? Biz, burada, niye maraza çıkaralım ya! Biz düşüncelerimizi söylemek istiyoruz ve bunu yaparken de sizle niye kavga edelim biz? Hepinizi tanıyorum ve hepinizle de iyi ilişkilerimiz var. Ben, şimdiye kadar, kimseye kötü bir laf ettim mi sizin cepheden? Etmedim. Var mı şahidi? Yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bakana ettin.

EROL KATIRCIOĞLU(İstanbul) – Ya arkadaşım, Bakana ettim evet, Bakana ettim çünkü Bakan terbiyesizlik yapıyordu, ne yapayım? Allah Allah! Arkadaşlar ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, artık tamamlamamız gerekiyor, rica ediyorum.

EROL KATIRCIOĞLU(İstanbul) – Cevdet Bey, bir dakika müsaade edin, bir cümle daha söyleyeyim. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Arkadaşlar, bir dakika müsaade edin.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Salih Bey, devam etmemiz gerekiyor rica ediyorum. Artık tamamlayalım.

EROL KATIRCIOĞLU(İstanbul) – O tartışmayı sokmanıza gerek yok, onu ayrıca konuşabiliriz ama benim sizden ricam şu: Burası Plan ve Bütçe Komisyonu arkadaşlar ya Plan Bütçe Komisyonu; belli bir düzeyi olması lazım, biz nelerden konuşuyoruz ya! Bunun için mi geldik buraya biz, bunun için mi zaman ayırıyoruz, sabahın köründe geliyoruz buraya! Yapmayın arkadaşlar, bizim böyle bir niyetimiz yok. Eğer bunu anlamıyorsanız o zaman, sorun, anlatalım. Bizim böyle bir sorunumuz yok ki, burada marazayı niye çıkaralım ki?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Kifayeti müzakere, yeterince usul tartışması yaptık.

Şimdi, sunumları için söz vereceğim Sayın Bakana ama önce Bakan Yardımcılarımızı ve bürokratlarımızı tanımak istiyoruz. Bakan Yardımcılarımızdan başlayalım.

Buyurun lütfen.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, hepinize hoş geldiniz diyorum. Sayın Bakanımıza da hoş geldiniz diyorum, daha önce Grup Başkan Vekili olarak çok değerli hizmetlerde bulunmuş bir bakanımız, bu sene de Bakan olarak ilk bütçesini getirmiş oldu. Ben, bu vesileyle, Bakanımıza ve ekibine de başarılar diliyorum.

Şimdi, sunumunu yapmak üzere Ticaret Bakanımız Sayın Mehmet Muş Bey'e söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır, gerekirse bir miktar uzatacağım.

Buyurun lütfen.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleleri *

a) Ticaret Bakanlığı

b) Rekabet Kurumu

c) Helal Akreditasyon Kurumu

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Komisyonumuza ve değerli milletvekillerine bu sıcak karşılama için ben de teşekkür ediyorum. Buradaki milletvekillerimizle uzunca bir süre beraber çalıştık, iyi bir toplantı gerçekleştirmemizi temenni ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

Ticaret Bakanlığı 2022 yılı bütçe teklifi çerçevesinde sizlerle bir araya gelmiş olmaktan mutluluk duyduğumu tekrar ifade etmek istiyorum. Bu süreçte, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun ortaya koyduğu özverili çalışmalarından dolayı Sayın Başkan nezdinde siz değerli üyelere de ayrıca şükranlarımı sunuyorum.

Ticaret Bakanlığı, ticareti hızlı ve güvenilir kılmak, ihracatçımızı ekonominin ve büyümenin lokomotifine hâline getirmek, esnaf ve KOBİ'lerimizi güçlendirmek, tüketici haklarını korumak, ürün güvenliğini en ileri seviyede temin etmek ve gümrüklerimizi modern ve etkin kılmak için var gücüyle çalışmaktadır.

Bakanlığımız, merkez teşkilatının yanı sıra, küresel çapta faaliyet gösteren geniş bir yurt dışı teşkilatı ile ülke çapında bölge, il ve sınır noktalarında gümrük, iç ve dış ticaret işlemlerinden sorumlu taşra birimlerinden oluşmaktadır. 1 Kasım 2021 tarihi itibarıyla toplam personel sayısı ise 20.174'tür.

Bakanlığımızın çalışmalarını birazdan konuşmam için ayrılan süre içerisinde sizlere takdim edeceğim fakat önce, son iki yıldır tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi koşulları ışığında küresel ekonomi ve ticaret ile bunun Türkiye'deki yansımalarından bahsetmek istiyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, 2020 yılında Covid-19 salgını eşi benzeri görülmemiş şiddette ve büyüklükte bir krize yol açmış, küresel ekonomi ve ticaret ciddi olumsuz etkilerle sarsılmıştır. Tedarik zincirlerinin işleyişinde ezberler bozulmuş, küresel ekonomi, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük sınavıyla karşı karşıya kalmıştır.

Hükümetimizin aşı tedarikine yönelik girişimleri ve sağlık çalışanlarımızın özverili gayretleriyle, Türkiye, aşılama oranlarında dünyada önde gelen ülkelerde biri olmuştur. Bunun sonucu olarak, Türkiye, küresel ekonomideki toparlanmaya hızla ayak uyduran ülkelerden biri olmayı başarmıştır. Bu başarının detaylarını biraz sonra sizlerle paylaşacağım; ihracat performansının önemli katkısının altını şimdiden çizmek isterim.

IMF verilerine göre, 2020 yılında yüzde 3,1 gibi tarihi bir oranla küçülen dünya ekonomisinin 2021 yılında yüzde 5,9; 2022 yılında ise yüzde 4,9 oranında büyümesi öngörülmekte. Bununla birlikte, aşya erişimi daha sınırlı olan gelişmekte olan ülkelerde toparlanma daha zayıf gerçekleşmektedir. Öte yandan, küresel büyümeye paralel olarak 2021 yılında küresel ticaretin de hızlandığını görüyoruz.

* (1/283) ile (1/282) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2021 tarihli 4'üncü Toplantı tutanağına eklidir.

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre, küresel mal ticareti hacminin 2020 yılındaki reel yüzde 5,3'lük daralmasının ardından, 2021 ve 2022 yıllarında, sırasıyla, yüzde 10,8 ve yüzde 4,7 büyümesi beklenmektedir.

Değerli milletvekilleri, öte yandan, genişleyici para politikaları ile gelişmiş ülke merkez bankalarının tahvil alımlarının yanı sıra, talepteki hızlı toparlanma ve tedarik zincirlerinde yaşanan darboğazlar küresel ölçekte enflasyonist baskıya neden olmuştur. Bu dönemde, özellikle lojistik ve enerji maliyetleri ile temel gıda ve endüstriyel emtia fiyatlarında şiddetli artışlar gözlemliyoruz. Özellikle doğal gaz ve elektrik fiyatlarındaki artışlar üçüncü çeyrek itibarıyla tedirgin edici seviyelere yükselmiştir. Enerji fiyatlarındaki yükselişte kuraklık gibi iklim koşullarındaki değişimlerin yanı sıra küresel ekonomideki toparlanma kaynaklı enerji talebindeki artış da etkili olmuştur. Söz konusu fiyat artışları, arz-talep dengesizlikleri ve tedarik zincirindeki aksamalar tüm ülkelerin üretim sürecinde önemli bir risk unsuru oluşturmayı sürdürmektedir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, Türkiye ekonomisi, 2021 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7,2; ikinci çeyreğinde ise yüzde 21,7 oranında büyüyerek rekor bir büyümeye imza atmıştır. Bu değerlerle, Türkiye ekonomisi, uluslararası kuruluşların tahminlerinin oldukça üzerinde bir performans sergilemektedir. Nitekim, IMF Ekim Görünüm Raporu'nda 2021 yılı büyüme tahminlerinde G20 ülkeleri içerisinde en yüksek artışı Türkiye ekonomisi için yapmıştır. Benzer şekilde, eylül ayında OECD tarafından açıklanan güncel projeksiyonlarda da 2021 yılına ilişkin büyüme oranında en fazla yukarı yönlü revizyon Türkiye için yapılmıştır fakat bu olumlu büyüme performansını asıl değerli kılan, dengeli, istikrarlı ve kapsayıcı olmasıdır. Zira mal ve hizmet ihracatımızın büyüme oranına katkısı ikinci çeyrekte 10,8 puan olmuştur. Böylelikle, gerçekleşen yüksek oranlı büyümenin yaklaşık yarısı mal ve hizmet ihracatımız kaynaklı olmuştur.

Pandemi öncesine göre Türkiye ekonomisi, 1 milyon 600 binin üzerinde ilave istihdam yaratmıştır. Yaratılan bu ilave istihdamın yaklaşık yarısı sanayi sektöründen kaynaklanmaktadır. Pandeminin etkisiyle yüzde 61,9 düzeyine kadar gerileyen imalat sanayisi kapasite kullanım oranı ihracat artışından aldığı önemli destekle pandemi öncesi düzeyini de aşarak ekim ayı itibarıyla yüzde 77,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu durum, üreten ve dış ticaret fazlası veren Türkiye hedefine ulaşma noktasında ne kadar doğru adımlar attığımızın en önemli göstergelerinden biridir.

İhracatımızdaki hızlı yükseliş ve ihracatın tetiklediği üretim artışıyla ivme kazanan yeni yatırımlarla 2021 yılı sonunda orta vadeli program büyüme hedefi olan yüzde 9 seviyesini de aşacağımıza inanıyoruz. İhracat, üretim, yatırım ve istihdam temelinde büyüyen ekonomimizle kalkınmayı toplumun tüm kesimlerine yaymak üzere var gücümüzle çalışıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son yıllarda küresel ticarete artan korumacı politikalar pandemiyle birlikte yeni bir boyut kazanarak devam etmektedir. Serbest piyasa kurallarına bağlı, dünya ekonomisine tam entegrasyon sağlamış olan ülkemiz küresel ekonomik gidişattan doğal olarak etkilenmektedir. Bununla birlikte, salgın nedeniyle görülen alternatif tedarikçi arama ve bölgeselleşme eğilimleri, Türkiye'nin küresel tedarik zincirindeki konumu ve ihracatı için yeni fırsatlar yaratmaktadır.

2021 yılı, ekonomimizin âdeta lokomotif konumunda bulunan ihracatımızın küresel ihracattan aldığı payın arttığı ve ihracatımız açısından tarihî zirvelerin yaşandığı bir yıl olmuştur. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracatımız yüzde 33,9 oranında artarak 181,8 milyar dolar; ithalatımız yüzde 22,5 oranında artarak 215,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2021 yılının ilk on ayındaki ihracat rakamımızla 2019'da ulaşılmış olduğumuz 180,8 milyar dolar yıllık ihracat rekorumuzu geride bıraktık. Ayrıca son on iki ayın onunda ihracat rekoru kırdık. İhracatımızın bu performansının devamıyla 2021 yılının sonuna kadar 211 milyar dolar olan OVP tahmininin üzerinde gerçekleşmesini öngörüyoruz. Dış ticaret açığımız da ocak-ekim döneminde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 16 azalışla 33,8 milyar dolara gerilemiştir.

Bu dönemde dünyanın farklı coğrafyalarına yaptığımız ihracat güçlü bir şekilde artmıştır. Oransal olarak en fazla ihracat artışı Amerika Kıtası'na gerçekleşirken, en önemli ticari partnerimiz olan Avrupa Birliğine ihracatımız yüzde 35 oranında artmış; AB'yle ticaret fazlamız 6,2 milyar dolara ulaşmıştır. ABD'ye ihracatımız 3,7 milyar dolar artışla 11,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Birleşik Krallık'a ihracatımız 1,9 milyar dolar artışla 10,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiş bulunuyor. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri'ne 1,3 milyar dolar, Birleşik Krallık'a ise 6,3 milyar dolar dış ticaret fazlası verdiğimizizi belirtmek isterim.

2021 yılının ilk dokuz ayında 81 ilimizin tamamı ihracat yaparken 76 ilimiz geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre ihracatını artırmayı başarmıştır. Ocak-ekim döneminde 97 fasıl ürün grubumuzun 92'sinde artış görülmüştür, 75 fasılda ise en yüksek ihracat değerlerine ulaşılmıştır.

Bir diğer sevindirici nokta da 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ihracat yapan firma sayımızın 2020 yılı sonuna göre yüzde 7,1 artarak 94 bine ulaşmasıdır. İhracatın ithalatı karşılama oranı da ekim ayında yüzde 93,4 olmuştur. Böylece ilk on ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı geçen yılın aynı dönemine göre 7,2 puan artarak yüzde 84,3'e ulaşmıştır. Hızla artan küresel enerji fiyatları nedeniyle enerji ithalatımızdaki yüzde 56,4'lük artışa rağmen bu başarıyı yakalamış olduğumuzu vurgulamak isterim. Karşılama oranının 2002 yılında yüzde 69,6; 2000 yılında yüzde 51 olduğunu düşündüğümüzde son dönemde ne kadar önemli bir yol almış olduğumuzu daha iyi anlamış olacağız.

Değerli milletvekilleri, ihracatın ithalatı karşılama oranı yükseldikçe cari işlemlerde olumlu bir seyir izliyoruz. Nitekim son iki aydır cari dengede fazla verdik. Bu iyileşmenin devam ederek yıl sonunda OVP hedefi olan 21 milyar dolardan daha düşük cari açık vereceğimizi değerlendirmekteyiz. Cari dengedeki bu performansın güçlü büyümeyle beraber yakalandığının da özellikle altını çizmek isterim.

Dış ticaretimize yönelik nihai hedefimiz, bu oranın yükseltilerek cari açık sorununu milletimizin ve ekonomimizin gündeminden kalıcı olarak çıkarmaktır. Bunun yolunun da verimliliği yüksek ve isabetli yatırımlar yaparak yeni pazarlara açılmaktan geçtiğini biliyoruz. Hedeflerimiz doğrultusunda kamu ve özel sektör olarak hep beraber bunun için çaba sarf etmekteyiz.

Son yirmi yılda 6 kattan fazla artan ihracatımızla dünya ihracatı içerisindeki payımız yıllıklandırılmış olarak ilk defa yüzde 1 seviyesini aşmış durumdadır. Bu oranın 1984'te yüzde 0,14; 2000 yılında yüzde 0,43 olduğunun altını çizmek isterim. Ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre dünya ihracatı 2021 yılının ilk ayında yüzde 30,3 artarken, aynı dönemde Türkiye'nin ihracatı yüzde 39,8'le dünya genelinden daha hızlı artış göstermiştir. Böylece, ülkemiz G20 ülkeleri içerisinde Güney Asya ve Hindistan'dan sonra ihracatını en fazla artıran ülke olmuştur.

Ülkemiz bu dönemde tedarik zincirlerindeki bölgeselleşme sürecinin doğurduğu fırsatları en iyi biçimde değerlendirmektedir. Bu bağlamda ocak-temmuz döneminde Avrupa Birliğinin Çin'den ithalatının azaldığı 1.087 üründe Türkiye'nin AB'ye ihracatı 3,7 milyar dolar artmıştır. Bu ürünlerde AB'ye ihracatımızın yüzde 45 artışla 11,9 milyar dolara ulaştığını belirtmek isterim. Bu verilerle, pandemi nedeniyle küresel ekonomi ve ticarete ortaya çıkan dönüşümden ülkemizin avantajlı bir şekilde çıktığını görüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi sizlere dış ticaretimize ilişkin yıl içinde öne çıkan faaliyetlerimizden ve 2022 yılına kadar olan plan ve projelerimizden bahsetmek istiyorum. Günümüzde ihracatımızın üçte 2'sinin ortalama 2 bin kilometrelik bir mesafeye yapıldığını görüyoruz. Dünya ekonomisinde yüzde 64 payla 85 trilyon dolar büyüklüğe sahip uzak coğrafyalardaki 18 ülkenin 8,2 trilyon dolar değerindeki ithalatından yalnızca yüzde 0,26 pay alabiliyoruz. Türkiye'nin söz konusu pazarlara açılarak bu oranı daha yukarıya taşıyabilecek potansiyele sahip olduğunun farkındayız. Bu yüzden ülkemize ortalama mesafesi 8.500 kilometre olan bu potansiyel pazarlar ihracatımızı arttırmak için önemli bir hedef olacaktır. Bu bilinçle çalışmalarını başlattığımız Uzak Ülkelere İhracatın Artırılması Stratejisi'yle mal ve hizmet ihracatımız için yüksek potansiyel arz eden 18 ülkeye yönelik politikalar geliştiriyoruz. Önümüzdeki günlerde hem mal hem de hizmet ihracatıyla ilgili ortaya koyduğumuz hedeflerimizi kamuoyuyla paylaşacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ihracatın ekonomik büyüme ve refah üzerindeki pozitif etkisinin artırılması ve sürdürülebilir kılınması için tabana yayılması şarttır. İhracatçılarımızın finansmana erişiminde teminat sorununu ortadan kaldırmak için TİM (Türkiye İhracatçılar Meclisi) ile EXIMBANK'ın öz kaynaklarıyla 13 Ekim 2021 tarihinde İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi kurulmuştur. Bu yeni mekanizmayla teminat yetersizliği nedeniyle çeşitli kredi ve destek imkânlarından yeterince yararlanamayan ihracatçıların krediye erişimini kolaylaştıracağız. Bu vesileyle, ihracatçılar kredi almak için fabrikasını, arsasını bankaya ipotek vermek zorunda kalmayacak; teminat sorunları çözülmüş olacaktır. 6 Kasım 2021'de yürürlüğe giren kanun değişikliğiyle şirketin sermayesinin 1,5 milyar TL'ye yükseltilmesinin önü açılmış, böylece kurumun sermaye yapısı güçlendirilirken ihracatçıya sürekli ve etkin bir şekilde hizmet vermesi amaçlanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, bildiğiniz üzere, ihracatımızın finansmanında TÜRK EXIMBANK kritik bir rol üstlenmektedir. Bankacılık sistemimizdeki ihracat kredilerinin yarısını kullandıran TÜRK EXIMBANK, 2021 yılının ilk on ayı itibarıyla, ihracatçılarımız için finansman desteğini dolar bazında yüzde 15 artırarak 38,5 milyar dolara çıkarmıştır. Yıl içinde açılan 2 yeni şubesiyle birlikte yurt çapında 22 noktada hizmet veren banka, yenilenen kredi mobil uygulamasıyla ihracatçılarımızın finansmana erişimini kolaylaştırmaktadır. Bankanın toplam müşteri sayısı 2021 Ekim sonu itibarıyla 13.805'e ulaşmış olup bu firmaların yüzde 77'si ise KOBİ'dir. Bankanın ticari ve politik risklere karşı sağladığı sigorta desteğinin kapsamına döviz kazandırıcı hizmetler karşılığında oluşan vadeli alacaklar da alınmıştır. Sigortalanan sevkiyatların zarar tazmin oranı ise yüzde 90'dır. Ayrıca, TÜRK EXIMBANK çeşitli uluslararası ve bölgesel bankacılık ve finans kuruluşlarıyla imzaladığı anlaşmalar yoluyla ihracatçılarımız için bu yıl da ilave finansman imkânları temin etmiş ve yılbaşından itibaren 2,5 milyar doları aşan miktarda kaynak sağlamıştır. Banka, kayıtlı sermaye tavanını 10 milyar liradan 17,5 milyar liraya yükseltmiştir. TÜRK EXIMBANK'ı ihracatçılarımızın beklentilerine ve değişen ticaret koşullarına uygun hâle getirmek amacıyla, EXIMBANK'ın kapasitesini ve faaliyet alanını önümüzdeki dönemde de geliştirmeyi sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, ihracatın bütün aşamalarına ve farklı ihtiyaçlara yönelik mevcut destek mekanizmalarımızla 2021 yılında da ihracatçılarımızı destekledik. Fiziki fuar ve alım heyetlerinin yanı sıra, pandemi süreciyle birlikte hayata geçirdiğimiz sanal ticaret heyeti ve fuar organizasyonlarına bu yıl da devam ettik. Ocak ayında gerçekleştirilen mevzuat değişikliğiyle destek kapsamına alınan sanal yurt dışı pazarlama faaliyetleri çerçevesinde, ihracatçılarımızın tanıtım olanaklarının ve yürütmekte oldukları UR-GE proje faaliyetlerinin pandemi sürecinde de devam etmesi mümkün kılınmıştır. Ayrıca, mal ihracatı kapsamında 2021 yılında 6.911 firmamıza ihracata yönelik destek ödemesi yapılmıştır.

Kısıtlama tedbirlerinin kaldırılması ve 2021 yılı Ocak-Eylül döneminde hizmet ihracatımız 2020 yılının aynı dönemine göre yüzde 60,8 artışla 39,4 milyar dolara çıkmıştır. Aynı dönemde hizmet sektöründeki dış ticaret fazlası yüzde 117 artışla 16,9 milyar dolara yükselmiştir.

Ülkemizin hizmet sektörlerindeki potansiyelini daha verimli biçimde değerlendirmek üzere Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğünü kurduk. Böylece bütün hizmet sektörlerine yönelik sektörel stratejilerden hizmet ticareti istatistiklerine, ihracatçı birliğinin yapılanmasından devlet desteklerine kadar hizmet ihracatının müşterek ve sektörel tüm alanlarını kapsayan bir yapıyı hayata geçirmiş olduk.

Yeni dönemde, devlet desteklerinin kaldıraç etkisi sağladığı sağlık turizmi, bilişim, film/dizi ve eğitim sektörlerine ilave olarak kültürel hizmetler, yaratıcı endüstriler, spor turizmi, fuarcılık, gayrimenkul, lojistik, yönetim danışmanlığı ve yeşil hizmetler sektörlerini de desteklemeyi hedefliyoruz.

Önümüzdeki dönemde ayrıca hizmet sektörlerimizin rekabetçiliğini ve ihracatımızı artırmak amacıyla kamu ve sektör temsilcilerinin katılımlarıyla hizmet ihracatı koordinasyon kurulunu oluşturacağız. Hizmet ihracatına yönelik kurguladığımız bu yeni yapı ve sağlayacağımız yeni desteklerle dış ticarete fazla veren bir ülke olma yolunda önemli bir mesafe katetmiş olacağız.

Sektörel istişarelerimiz doğrultusunda hizmet ihracatına yönelik devlet yardımları mekanizmalarını yeniden kurguluyoruz. Teknolojinin ve bilişimin tüm sektörleri dönüştürücü gücü ve yüksek katma değerinin bir kez daha anlaşıldığı pandemi süreciyle birlikte yazılım ve oyun sektörlerine özgü “E-TURQUALITY” programına ilişkin hazırlıklarımızı tamamladık.

Değerli milletvekilleri, lojistik alanındaki çalışmalarımız kapsamında taşımacılık maliyetlerinin düşürülmesi, aynı zamanda kara ve deniz ticaret yollarındaki darboğazların giderilmesi yoluyla lojistik etkinliğimizin artırılmasını hedefliyoruz. Bu doğrultuda, muhatap ülkeler nezdinde yasal ve uygulamaya yönelik değişikliklerin yapılması için diğer ilgili kurum ve kuruluşlarımızla iş birliği içerisinde gerekli çalışmalarda bulunuyoruz. Ayrıca, e-ihracat ve uzak ülke stratejilerimize işlerlik kazandıracak Yurtdışı Lojistik Merkezleri Projemize yönelik mevzuat geliştirme çalışmalarını da en kısa süre içerisinde tamamlamayı hedefliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde hâlihazırda 22 milyar dolar yıllık ihracat hacmine sahip 18 serbest bölgemizde 84 bini aşkın istihdam sağlanmaktadır. Yatırımcı ve üreticilere çeşitli ayrıcalık ve teşviklerin sağlandığı serbest bölgelerimizde hâlihazırda 504’ü yabancı sermayeli, yaklaşık 2 bin firma faaliyet göstermekte. Kısa bir süre önce İzmir Bergama’da kuruluşunu ilan ettiğimiz Batı Anadolu Serbest Bölgesi’ne çekeceğimiz yatırımlarla 20 bin kişilik ilave istihdam sağlamayı ve 4 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşmayı hedefliyoruz. Öte yandan, yakın geçmişte hayata geçirdiğimiz “İhtisas Serbest Bölgeleri” modeliyle serbest bölgelerimizden yüksek teknoloji mal ve hizmet ihracatı oranımızı OECD ortalaması olan yüzde 14’e çıkarmayı hedefliyoruz. Hedeflerimize daha hızlı ulaşmak amacıyla serbest bölge uygulamalarımızı sürekli geliştiriyor, ihtisas serbest bölgeleri özelinde ise son derece cazip vergi ayrıcalıkları ve teşvikler sunuyoruz.

Değerli milletvekilleri, Bakanlık olarak ihracatımızı artırmak ve aynı zamanda yerli üretimimizi dampedli ve sübvansiyonlu ithalata karşı korumak için ticaret politikası önlem ve uygulamalarını etkin biçimde kullanmaya devam ediyoruz. Bunların yanı sıra, farklı ülkelerce ülkemiz menşeli ürünlere yönelik başlatılan antidamping, telafi edici vergi, korunma önlemi gibi ticaret politikası önlem ve soruşturmalarına karşı ihracatçılarımızın hak ve menfaatlerini uluslararası hukuk çerçevesinde savunuyoruz. Bu kapsamda Dünya Ticaret Örgütüyle ilgili hükümetler nezdinde gerekli girişimlerde bulunuyor, soruşturmaya konu ürünlerde ihracatçılarımıza gerekli teknik desteği sağlıyoruz.

Dünya ticaretinde son dönemde ticari ve ekonomik bütünlüşmeler yükselen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz de Bakanlık olarak çok taraflı ve ikili temaslarımızla ülkemizin dış ticaretini düzenleme çalışmalarına devam ediyor, yeni anlaşma müzakerelerinin yanı sıra, başta Avrupa Birliğiyle Gümrük Birliği'miz olmak üzere yürürlükteki ticaret anlaşmalarımızın güncellenmesine yönelik ticari diplomasi faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Hâlihazırdaki küresel konjonktürde iklim değişikliği olgusunu göz ardı ederek uluslararası ticarete sürdürülebilir ve kalıcı rekabetçiliğin sağlanması mümkün değildir. Bu bağlamda, ülkemiz ihracatının sürdürülebilirliğini teminen özel sektörümüzü yeşil dönüşüme hazırlamak üzere Bakanlığımız eşgüdümünde, ilgili Bakanlık ve kurumların katılımıyla bir çalışma grubu oluşturduk. Çalışma grubunca, Yeşil Mutabakat ve yeşil dönüşüme ilişkin kamu ve özel sektörümüzün istişareleriyle hazırlanan “Yeşil Mutabakat Eylem Planı” Cumhurbaşkanlığı Genelgesi olarak yayımlanmıştır. Söz konusu eylem planıyla ülkemiz sanayi altyapısının yeşil dönüşümünün gerçekleştirilmesi ve küresel değer zincirleriyle sağlanan bütünlüşmenin güçlendirilmesi ve yeşil yatırımların ülkemize çekilmesi çok boyutlu olarak ele alınmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlık olarak iç ticarete yönelik temel yaklaşımımız; tacirimizi, esnafımızı ve tüketicimizi koruyacak adil, şeffaf ve güvenilir bir ticaret ortamını tesis etmektir. Şimdi sizlere iç ticaretimize ilişkin yıl içinde öne çıkan faaliyetlerimizden bahsetmek istiyorum. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin tedarik zincirinin bütün halkalarında zayıf ve maliyetlerin azaltılması amacıyla sebze ve meyvelerde soğuk zincirin oluşturulmasına yönelik olarak KOSGEB’le birlikte Sebze ve Meyve Soğuk Zincir Finansal Kiralama Destek Programı’nı hayata geçirdik. Bu programla, toptancı hallerinde faaliyet gösterenler ile yerli malı sebze ve meyve taşımacılığı yapan firmalar için soğuk hava ünitesi ve soğutuculu kasa kurulumuna kredi faiz desteği sağlanmıştır.

Tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınarak ürünlerin sağlıklı ve çağdaş koşullar altında depolandığı lisanslı depoculuk sistemine yıl içerisinde 29 yeni lisanslı depo eklenerek bu sayı 155’e çıkarılmıştır. Lisanslı depolama kapasitemiz ise 7 milyon tondan 8,3 milyon tona yükseltilmiş durumdadır.

Kayıt dışılığın, haksız rekabet ticaret uygulamalarının önlenmesi, hizmet kalitesinin artırılması ve tüketici mağduriyetlerinin ortadan kaldırılması amacıyla taşınmaz, ikinci el motorlu kara taşıtı ve kuyum ticaretine yönelik düzenlemeleri hayata geçirdik. Bu kapsamda, taşınmaz ticaretinde yaklaşık 38 bin emlakçı, ikinci el motorlu kara taşıtı ticaretinde 23 bin oto galerici ve kuyum ticaretinde bin kuyumcu adına yetki belgesi düzenledik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; pandemi koşullarıyla birlikte elektronik ticaret tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir ivme kazanmıştır. 2020 yılının ilk altı ayında yaklaşık 92 milyar Türk lirası olan e-ticaret hacmi 2021 yılının aynı döneminde 161 milyar Türk lirasına yükselmiştir. E-ticaret faaliyetinde bulunan toplam işletme sayısı ise 321 bine ulaşmış bulunmaktadır. KOBİ’lerimizin e-ticarete uyum sürecindeki rekabet endişelerini ortadan kaldırmak ve sektörün paydaşları arasındaki ticari ilişkilerde yaşanan sorunları gidermek amacıyla gerekli hukuki ve idari tedbirleri alma kararlılığındayız.

Tacir, esnaf ve çiftçimizin ekonomik değeri haiz tüm taşınır varlıklarını teminat göstererek finansmana erişimini kolaylaştıran ticari işlemlerde taşınır rehini uygulamasını yaygınlaştırıyoruz. Bu kapsamda, tescil edilen rehin sözleşmesi sayısı 2021 yılında geçen yıla göre yaklaşık yüzde 20 artışla 12 bine yükselmiştir. Bu dönemde tescil edilen sözleşmeler ile ticari aktörlerimize yaklaşık 400 milyar lira güvence tutarı karşılığında finansman imkânı sağlanmıştır.

İşletmelerimizin ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü Merkezi Sicil Kayıt Sistemi MERSİS'te kullanıcı sayısı 1,5 milyona, veri paylaşımı yapılan kurum sayısı ise 45'e ulaşmıştır. Özellikle pandemi döneminde, fiziki teması azaltan ve tacirimizin hayatını kolaylaştıran uygulamaları devreye aldık. Bu kapsamda, ticaret sicili müdürlüklerince düzenlenen belgelerin elektronik ortamda MERSİS üzerinden alınabilmesini sağladık. Yayımlanması en az iki gün süren ticaret sicili ilanlarının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'ne elektronik ortamda gönderilmesini sağlayarak iki saat içerisinde yayımlanabilmesine imkân tanıdık. Ticaret sicili mevzuatına dijital ortamda tek noktadan erişilmesini mümkün hâle getirdik. Şirket yönetim organı üyelerinin bir araya gelmeksizin elektronik ortamda karar almalarını sağlayan uygulamayı devreye aldık.

Halka açık olmayan anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin sahiplik bilgisinin takip edilmesi amacıyla -ülkemizde ilk olmak üzere- hamiline yazılı pay senetlerinin ve bu senetlere sahip olanların Hamiline Pay Kayıt Sistemi (HPKS) çerçevesinde kayıt altına alınması zorunlu hâle getirilmiştir. Sistemle 376 anonim şirkette yaklaşık 1.400 pay sahibi adına 54 bin hamiline yazılı senet kayıt altına alınmıştır.

Çek düzenleyenin geçmiş ödeme performansının görüntülenebilmesine ve bu sayede alacaklının çekle ödemeyi kabule ilişkin değerlendirme yapabilmesine imkân tanıyan karekodlu çek sayısı 2021 yılında 154 milyonu aşmıştır. Şirketlerin tasfiyesi sonucu kalan varlığının ortaklara dağıtılması için beklenmesi gereken süre altı aydan üç aya indirilmiştir. Böylece şirketlerin tasfiyelerinin daha kısa sürede tamamlanması mümkün hâle gelmiştir.

26 Ekim 2021 tarihinde yayımlanan yeni Kooperatifler Kanunu'yla denetim, şeffaflık, dijitalleşme, verimlilik ve bürokrasinin azaltılmasına yönelik birçok yeni düzenleme hayata geçirilmiştir.

Ayrıca, Bakanlığımızca yürütülen Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı KOOP-DES kapsamında kadınların kooperatifleşmelerine yönelik çabaları desteklenmeye devam edilmiştir. Bu bağlamda, 2021 yılında 58 ilde faaliyet gösteren 136 kooperatifin 149 projesine 13,5 milyon lira hibe desteği verilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; pandemi nedeniyle maddi yönden zorluklar yaşayan esnaf ve sanatkârlarımızı yüzde 50 ve yüzde 100 faiz indirimli kredilerle desteklemeye devam ettik. 31 Ekim 2021 tarihi itibarıyla yıl içerisinde kullanılan faiz indirimli kredilerin toplam tutarı 24 milyar liraya ulaşmıştır. Ayrıca pandeminin başlangıcından bu yana esnaf ve sanatkârlarımızın Halkbanka olan toplam 13,6 milyar lira tutarındaki kredi taksiti ötelenmiştir. 2020 yılında TESKOMB tarafından hayata geçirilen yapılandırma imkânının ardından 2021 yılında esnaf ve sanatkârların kooperatiflere olan borçlarına ilişkin sağlanan yapılandırma imkânından ise kefilleriyle birlikte yaklaşık 119 bin kişi faydalanmış, 650 milyon lira tutarındaki borç yapılandırılarak 325 milyon lira tutarındaki gecikme faizi silinmiştir.

Bakanlığımızca pandemi nedeniyle işleri zarar gören esnaf ve sanatkârlarımızın desteklenmesi amacıyla verilen gelir kaybı ve kira destekleri hibeleri tutarı toplam 4,6 milyar lirayı aşmıştır. Ayrıca, 3998 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı doğrultusunda, esnaf ve sanatkârlara yönelik 3 bin lira ve 5 bin lira tutarlı hibe destekleri kapsamında Bakanlığımızca karşılıksız olarak aktarılan kaynak ise 4,3 milyar liranın üzerindedir.

Bunun yanı sıra, Meclisimizin geçtiğimiz ay vergi kanunlarına ilişkin yapmış olduğu düzenlemeyle, basit usulde vergilendirilen 835 bin mükellefin kazançları gelir vergisinden istisna tutulmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir diğer ana ve önemli faaliyet alanımız olan ürün güvenliği ve denetimiyle ilgili çalışmalarımız hakkında da sizlere bilgiler vermek istiyorum. Ürün güvenliği alanındaki mevzuat ve uygulamalar yoluyla ihracatımızdaki artışın sürdürülebilirliğinin desteklenmesine, ithalatımızın disipline edilmesine, aynı zamanda vatandaşlarımızın ve sanayimizin güvenli ve kaliteli ürünlere ulaşmasına katkı sağlıyoruz. Bu amaçla oluşturduğumuz üretimde kalite altyapısı ile ürünlere ilişkin teknik mevzuatın uyumunu ve piyasa gözetimi ve denetimini ulusal düzeyde koordine ediyoruz. Geçen yıl yürürlüğe giren Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu'yla, ülkemizde piyasaya arz edilen ürünler gelişmiş ülkelerle aynı kurallara tabi olacak, internet üzerinden satılan ürünler de denetlenecektir.

Bir başka yenilik ise ihracatta "Türk malı" imajının güçlendirilmesini teminen güvensiz ürün ihraç edenlere de yaptırım getirilmesidir. Diğer yandan, ihraç ürünlerimizin dış pazarlarda karşılaştıkları engellerin bertaraf edilmesine yönelik çalışmaları da yürütüyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tüketici haklarının korunması konusunda lokomotif görevi üstlenmiş olan tüketici hakem heyetleri, kendilerine yapılan başvuruları hızlı, basit ve masrafsız biçimde çözüme ulaştırarak yargı üzerindeki iş yükünü önemli ölçüde azaltmaktadır. Tüketici hakem heyetlerine yüzde 55'i e-devlet üzerinden 442.382 adet başvuru yapılmış, yaklaşık 700 milyon TL tutarında uyuşmazlık, karara bağlanarak vatandaşlarımızın hakkı korunmuştur. Öte yandan, tüketicilerin taraf olduğu başta mesafeli ve abonelik sözleşmeleri olmak üzere birçok sektör nezdinde tüketicinin korunmasına yönelik olarak denetimlerimiz etkin bir şekilde devam etmektedir.

Aldatıcı reklamlar ve haksız ticari uygulamalar vasıtasıyla tüketicinin ekonomik çıkarlarının zarar görmemesi, can ve mal güvenliğinin tehlikeye girmemesi için tüm önlemleri alıyoruz. Bu kapsamda Bakanlığımız bünyesinde faaliyet gösteren Reklam Kurulu etkin bir şekilde hem denetim hem de rehberlik görevini sürdürmektedir.

Diğer taraftan, son zamanlarda vatandaşlarımızın yoğunlukla maruz kaldığı indirimli satış reklamları da Bakanlığımız tarafından yakından takip edilmektedir. Elektronik ticaret siteleri başta olmak üzere indirimli satış kampanyası düzenleyen firmalar hakkında resen incelemeler yapılmakta ve gerçekçi olmayan indirimlere gerekli idari yaptırımlar uygulanmaktadır.

Değerli milletvekilleri, ikinci el cep telefonu ve tabletlerin belirli bir standartta yenilenerek garantili ve güvenli bir şekilde yeniden piyasaya arz edilmesi amacıyla Yenilenmiş Ürünlerin Satışı Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Yapılan bu düzenlemeyle, ithalatın ve israfın azaltılması, çevreye verilen zararların önlenmesi, tüketicilerin bütçelerine uygun garantili ikinci el cihazlara daha kolay ulaşması imkânı tanınmıştır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, on beş dakika ek süre veriyorum, lütfen devam edin.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Yenileme işlemi yapacak olan firmaların TSE'nin hazırlamış olduğu ilgili standartlara uygun olarak yenileme merkezi kurması ve daha sonra da Bakanlığımızdan yenileme yetki belgesi alması zorunludur. Bu kapsamda, şartları taşıyan firmalar Bakanlığımızdan yenileme yetki belgesi alarak faaliyetlerine başlamıştır.

Değerli milletvekilleri, konuşmamın son bölümünde millî ekonomimiz ve genel olarak dış ticaretimizin güvenliği için gümrüklerimizdeki yeniliklerin yanı sıra kaçakçılıkla mücadele faaliyetlerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

2021 yılında ülkemiz vergi gelirlerinin yüzde 26'sının tahsil edildiği gümrüklerimizde, mümkün olan en ileri seviyede hizmet sunabilmek için önemli teknolojik yatırımlar yapıyor, dijitalleşmeyle gümrük işlemlerini basitleştirip bürokrasi ve kırtasiyeciliği azaltırken bir yandan da ticaretin kolaylaştırılmasına katkı sağlıyoruz.

2021 yılının ilk on aylık sürecinde, gümrük idarelerimizde işlem gören ihracat beyannamesi sayısı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 17,2 artarak 3 milyon 850 bini aşmıştır.

Öte yandan, 2021 yılının ilk on ayında yaklaşık 6,5 milyon araç ve 61,8 milyon yolcunun işlemlerini yaptık. Her geçen gün artan yolcu ve araç trafiğine kesintisiz şekilde yanıt verebilmek için gümrüklerimizin fiziksel altyapısını ve teknik kapasitemizi güçlendiriyoruz.

Bu yıl Habur ve İpsala Gümrük Kapılarındaki yenileme çalışmaları tamamlanmış, Türkgözü Gümrük Kapısı'nın modernizasyon çalışmalarına başlanmıştır. Ceylanpınar Gümrük Kapısı'nın yenilenmesine ilişkin proje çalışmaları ise devam etmektedir. Gürbulak ve Pazarkule Gümrük Kapılarının modernizasyon çalışmalarının yıl sonuna kadar başlaması hedeflenmektedir. Erzurum Gümrük Müdürlüğü Hizmet Binası'nın 2022 yılı içerisinde tamamlanmasını öngörüyoruz. Son olarak Kayseri Serbest Bölge Gümrük Müdürlüğü 2021 yılında faaliyete geçmiş olup önümüzdeki süreçte Nizip ve Havsa'da açacağımız gümrük müdürlükleriyle gümrük müdürlük sayımızı 166'ya yükselteceğiz.

Değerli milletvekilleri, modern çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde dijital altyapımızı güçlendiriyor, BİLGE sistemi gibi çok katmanlı gümrük uygulamalarımızı daha kullanıcı dostu biçimde geliştiriyoruz. Bu uygulamayla tüm paydaşlar tek bir elektronik erişim noktası üzerinden beyanda bulunabilecek ve beyanname süreçleri önemli ölçüde kısılacaktır. Gümrüklerdeki dijitalleşmeyi tamamlama hedefimiz doğrultusunda, kâğıtsız gümrük çalışmalarımız, ihracat beyannamelerinin ardından ithalat beyannamelerini de kapsayacak şekilde 2022'de devam edecektir. Ayrıca, Varış Öncesi Gümrükleme uygulaması kapsamına hava yolu taşımacılığını da dâhil ettik.

İmalatçı ihracatçılarımız için ithalatta yerinde gümrükleme ve izinli alıcı gibi lojistik kolaylıkları hayata geçirdik. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği ile Ortak Transit Rejimi çerçevesinde gümrük işlemlerinin süratle tamamlanmasını sağlayan izinli gönderici kapsamındaki taşımaları yüzde 1'den yüzde 10 düzeyine çıkardık. Ayrıca, 2022 yılı başında devreye alacağımız ihracat odaklı izinli gönderici sistemiyle ihracat yükünün daha hızlı ve kaliteli lojistik sunumuyla hedef pazarlara ulaştırılmasını hedefliyoruz. Yine, ihracat yükünün en az maliyet ve bürokrasiyle taşınabilmesini teminen devreye aldığımız Kolay İhracat Noktaları uygulamasıyla, eşyanın, gümrük işlemlerinin tek noktada tamamlanmasını sağlıyoruz.

1,2 milyona yakın üyesi bulunan e-ihale sistemi üzerinden ilk on ayda 9.559 adet ihale yapılarak 3.287 adet araç, 6.272 adet eşya grubunun satışı gerçekleşmiş, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59 artışla toplam 561 milyon Türk lirası hasılat elde edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gümrük kapılarımız başta olmak üzere kaçakçılıkla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası alandaki çalışmalarımızı büyük bir kararlılıkla sürdürmekteyiz. Kaçakçılıkla mücadele kapasitemizi güçlendirmek amacıyla teknik ve beşerî sermayemize sürekli yatırımlar yapıyor, bu alanda dünyadaki en yeni ve gelişmiş teknolojileri gümrüklerimizde kullanıyoruz. Yasal ticareti hızlandırırken, kaçakçılık girişimlerini süratle tespit edebilmek için envanterimizdeki araç ve konteyner tarama sistemlerimizin sayısını bu yıl 174'e çıkardık.

Yürüttüğümüz Millî Tarama Sistemi Projesi'yle kaçakçılıkla mücadele alanında dünyadaki en önemli tespit teknolojilerinden olan x-ray tarama cihazlarını yerli ve millî imkânlarla üretmeyi hedefliyoruz. İlk yerli x-ray cihazımız 2022 yılının başında gümrük sahalarında yerini alması için çaba sarf ediyoruz.

Ayrıca, dünyada sayılı gümrük idaresinde bulunan yüksek çözünürlüklü ve üç boyutlu görüntü alınmasını sağlayan Araç ve Konteyner Tarama Sistemini ülkemizde ilk kez İpsala Gümrük Kapımızda faaliyete geçirdik. Bu sistemin önümüzdeki yıl sayısını artırmayı planlıyoruz.

Tarama Ağı Projemizle, gümrük kapılarında taranan araç ve konteynerlere ait x-ray görüntülerini yapay zekâyı da kullanarak hem merkezde hem de sahada süratle analiz edebilen bir sistem kuracağız.

Günümüzün modern gümrük idaresi anlayışı yolcu, araç ve konteyner kontrollerinin, verilerin risk analizine tabi tutulması sonucu yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda, TÜBİTAK'la birlikte geliştirdiğimiz Veri Yönetimi ve Hedefleme Yazılımı sayesinde gümrük kontrollerini daha isabetli, süratli ve etkin olarak yapabilir hâle geleceğiz. Bu suretle, yasal ticaretin hızlandırılması, organize kaçakçılık girişimleriyle daha etkin mücadele edilebilmesi amacımıza da hizmet etmiş olacağız.

Değerli milletvekilleri, gümrük muhafaza ekiplerimizce yürütülen kaçakçılıkla mücadele faaliyetleri neticesinde 1 Kasım itibarıyla toplam 6,3 milyar değerinde kaçak eşya ele geçirilmiştir. Vergi gelirlerimizde ciddi kayba sebep olması nedeniyle özel önem verdiğimiz akaryakıt, tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığıyla mücadelede idari ve teknik kapasitemizi artırdık. Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede etkinliğin artırılması, ilgili kurumların kapasitesinin geliştirilmesi, kurumlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun daha ileri düzeye taşınması amacıyla hazırladığımız Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadeleye Yönelik Tedbirler genelgesi bu ayın başında Cumhurbaşkanlığı makamınca yürürlüğe konuldu. Bu kapsamda, Bakanlığımız koordinasyonunda 6 bakanlığın katılımıyla oluşturulan Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Kurulu çalışmalarını yürütüyor. Bakanlığımız bünyesinde görev yapan akaryakıt özel ekibince bu yıl içerisinde yürütülen çalışmalarda 4 milyar TL değerinde vergi zayı ile 10 milyar Türk lirası değerinde sahte fatura tespit ettik ve 1.487 ton kaçak akaryakıt ele geçirildi. Diğer taraftan, tütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığı başta olmak üzere kaçakçılıkla mücadele kapsamında yürütülen operasyonlar neticesinde; 8,8 ton uyuşturucu, 45 ton uyuşturucu yapımında kullanılan kimyasal, 3,7 milyon paket sigara, 24,8 milyon adet makaron, 10 milyon adet sigara kâğıdı ve filtresi, 60 bin litre alkol ve alkollü içki, 16 bin 733 ton gıda, yaklaşık 4 bin adet tarihî eser ele geçirildi. Bakanlık olarak kaçakçılığa karşı ortaya koyduğumuz tavizsiz mücadeleye önümüzdeki dönemde de kararlılıkla devam edeceğiz.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri; pandeminin de etkisiyle küresel ekonomide yeni koşulların, risklerin ve trendlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Bu yıl Bakanlığımız görev alanı çerçevesinde bahsetmiş olduğum üzere birçok çalışma yaptık. Bu performansı, plan ve hedeflerimiz doğrultusunda önümüzdeki dönemde de sergilemek istiyoruz.

Bakanlığımızın 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi, program bütçe sisteminin program-alt program yapısına uygun olarak ve harcama birimlerimizin faaliyet teklifleri esas alınarak hazırlanmıştır. Program bütçe sisteminde Bakanlığımızın da içinde yer aldığı 3 adet ana program yapısı bulunmaktadır. Söz konusu programlar; kayıt dışı ekonomiyle mücadele, ticaretin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve kolaylaştırılması ve tüketicinin korunması, ürün ve hizmet güvenliği ve standardizasyonudur. Bu programların ikisinde Bakanlığımız program koordinasyonundan sorumlu idare olarak yer almaktadır.

Ticaret Bakanlığımızın, sizlere takdim olunan amaç ve faaliyetleri doğrultusunda kullanılmak üzere, 2022 yılı bütçesi toplam 8 milyar 451 milyon 926 bin liradır. Bu meblağın, 629 milyon 858 bin 380 Türk lirası kayıt dışı ekonomiyle mücadele programına, 6 milyar 676 milyon 887 bin Türk lirası ticaretin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve kolaylaştırılması kapsamına, 179 milyon 233 bin Türk lirası tüketicinin korunması, ürün ve hizmetlerin güvenliği ve standardizasyonu programına, 957 milyon 140 bin 620 Türk lirası yönetim ve destek programına, 8 milyon 807 bin Türk lirası program dışı giderler olarak tahsis edilmiştir.

Ayrıca, ekonomik sınıflandırmaya göre, Bakanlığımız 2022 yılı Bütçe Teklifi'nin; 2 milyar 247 milyon 899 bin Türk lirası personel giderlerine, 309 milyon Türk lirası Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderlerine, 321 milyon 440 bin Türk lirası mal ve hizmet alım giderlerine, 266 milyon 680 bin Türk lirası sermaye giderlerine, 16 milyon Türk lirası sermaye transferleri tertibine, 5 milyar 290 milyon 906 bin Türk lirası cari transferlere yani büyük ölçüde ihracatçı ve ticaret erbabımızın desteklenmesiyle ilgili giderlere tahsis edilmiştir.

Bakanlığımız için ayrılmış olan bu ödenek, hedeflerimize ulaşmamız için, birlikte çalışacağımız tüm paydaşlarımıza ve vatandaşlarımıza daha kaliteli hizmet sunabilmek amacıyla kullanılacaktır.

Bakanlığımız bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını diliyor, hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımıza sunumları için biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Rekabet Kurumu Başkanı Sayın Birol Küle'ye söz veriyorum.

Sayın Küle, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Sayın Başkan, Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, sayın vekiller, değerli dinleyenler; Kurumumuzun 2021 yılı faaliyetleri ve 2022 projeksiyonlarını anlatmadan evvel, sizlere, kısaca, rekabet hukuku ve politikasının tüm ekonomilerde, neden son yıllarda ön plana çıktığı üzerine birkaç dakika ayırmak isterim. Yıllara göre istatistikleri paylaşmak yerine Kurumumuzun nasıl bir istikamete gittiğinin ve etkin hukuki uygulamaları başarabilmek adına yönetim ve tüm uzman personel topluluğu olarak nasıl bir dönüşüm içinde bulunduğumuzun anlaşılması daha isabetli olur kanaatindeyim.

Son bir senedir her türlü politika ve tartışmaya nüfuz eden Covid-19 ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi küresel meseleler, biliyorsunuz, piyasaların devlet destekleri olmadan toplumlara beklenen faydaları sağlama kabiliyetinden yoksun olduğunu bizlere gösteren önemli örnekler. Ancak bunlar kadar önemli bir diğer küresel problem ise pek çok piyasadaki ekonomik yoğunlaşma/konsolidasyon yani bir ya da birkaç sayıda oyuncunun piyasaları domine etmesi meselesidir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sektörlerin üçte 2'sinden fazlası son yirmi yılda bu şekilde yoğunlaşmaya konu olmuştur. Yine Avrupa Birliğinde de buna yakın seviyelerde sektörel yoğunlaşmalar meydana gelmiştir. Uluslararası Para Fonu ve Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı gibi pek çok kuruluş da tüm dünyada gözlemlenen bu ekonomik yoğunlaşmanın kârlılık, fiyatlar, verimlilik/üretkenlik, çalışanların maaşları ve elbette yatırım ve inovasyona nasıl yansdığına dair önemli ampirik çalışmalar yayımlamıştır. Çok kısa olarak, çalışmalara göre, sektörel konsolidasyonların küresel seviyede ve dolayısıyla ülkemizde ortaya çıkardığı tablonun bileşenleri hiçbir hüsnütaber yapmadan şöyledir: İlaç ve dijital sektörler başta olmak üzere son kırk yılda konsolidasyon emsalsiz olarak artmıştır. Şirketler organik olarak büyümekten ziyade devralmalarla büyümüştür. Büyük ilaç şirketlerinin AR-GE ve inovasyon çabaları azalmıştır. Gözlemlenen konsolidasyon yatırımlara, verimlilik/üretkenlik

artışına ve inovasyona yansımamıştır. Ayrıca pandemideki küresel darboğazlar eksik yatırımların en önemli güncel kanıtıdır. Şirketlerin ölçekleri ve “markup”ları artarken çalışanların ücret ve refahına bu artış yansımamıştır; yükselen asimetri eşitsizlikleri perçinlemiştir. Büyüme kalkınmanın birincil bileşeni olan inovasyon, makine öğrenmesine indirgenmiştir ve az sayıdaki çok uluslu büyük teknoloji şirketinin veri gücünden dolayı neredeyse yenilmez bir konumu söz konusudur; bu konumun tek gerekçesi piyasaya ilk giren olmaları ve geciken düzenlemelerdir. Çalışanlar artan konsolidasyondan iki şekilde zarar görmektedir: Firmaların, çalışanlarının maaşlarını baskılaması ve çalışma koşullarını kötüleştirilmesi, artan nihai fiyatlar sebebiyle çalışanların tüketici olarak da bedel ödemeleri hem alım güçlerini düşürmekte hem de fiyatlar arttığından reel maaşları düşmektedir. Artan konsolidasyon ve pazar gücü, para ve maliye politikalarının başarısını da olumsuz etkilenmektedir; pazar gücüne sahip olan firmalar yani oligopolist ya da fiyatlarını rakiplerinden ve müşterilerinden bağımsız belirleme kabiliyeti olan firmalar para ve maliye politikalarıyla uyumlu hareket etmemektedir; rekabetçi sektörler özellikle maliye politikasına daha etkin cevap vermektedir.

Sayın vekiller, bu trendler pek çok sektörde gözlemlenirken trendleri en belirgin temsil eden sektör dijital platformlardır. Artık hepimiz aşınayız, bu tür platformlar, kendilerine bağımlı olan ticari işletmeler ve elbette tüketicilerle ilgili her türlü veriye sahip olan, platform işletmesindeki tekel gücünü komşu pazarlarda da kaldıraç olarak kullanarak pek çok piyasadaki rekabeti sekteye uğratan büyük ölçekli firmalardır. “Geçit bekçisi” olarak tabir edilen bu firmalar, içinde buldukları ekosistemde yerleşik güçlerini korumak ve her türlü potansiyel rekabeti de elemine etmek adına iş modelleri, çeşitli stratejiler ve elbette ciddi bir lobi gücü -akademi tarafı dâhil olmak üzere- gibi unsurları son derece ustaca kullanmaktadırlar. Bu şirketler, özellikle pandemiyle artan kârlılıkları ve reel sektörleri katlayan piyasa değerleriyle dikkat çekerken rekabet politikası uygulamalarına da direnç göstermektedir. Rekabet hukukunun mevcut araçları ve yaklaşımları da dijital ekonomileri şekillendiren ve ciddi pazar gücüne sahip bu firmaları kontrol edebilmek adına birtakım reformlara konu olmaktadır. Bildiğiniz gibi dijital piyasalara yönelik bir yasama faaliyeti devam etmekte olup Kurumumuz da savunuculuk görevi çerçevesinde tecrübelerini sürekli olarak paylaşmakta ve en kusursuz kural kitabının hızla devreye alınması için çabalamaktadır.

Burada 4 temel amacımız var: Birincisi, elbette, dijital piyasaların da diğer tüm piyasalar gibi tahsis etkinliğini sağlaması ve birkaç teşebbüsün platform gücünü kaldıraç olarak kullanarak tüm komşu ve tamamlayıcı hizmetlerdeki rekabeti sekteye uğratma stratejisine set çekilmesi.

İkincisi, platforma bağımlı olan işletmelerin ve piyasaların gelir dağılımından hak ettikleri payı yeniden almaları ve gelirin birkaç platformda birikmesi bozukluğunun önlenmesi.

Üçüncüsü, dijital ekosistemlerde de geleneksel piyasalarda olduğu gibi tüm darboğazların ortadan kaldırılması.

Dördüncüsü ve belki de en önemlisi, belli platform ve şirketlere mahkûm kalınmaması, inovasyonun gerçek manada norm olması, hem platform içi hem de platformlar arası rekabetin yeni girişlerle gelişmesi.

Komisyonun değerli üyeleri, gördüğümüz gibi içinde bulunduğumuz çağı tanımlayan dijitalleşmenin hukuk ve politika boşluklarını kullanmalarının önüne geçmek ve servet transferlerini baştan önlemek için öncelikle Meclisimizin desteği olmazsa olmaz. Bu büyük dönüşümün başarılması için bir diğer önemli aktörse mahkemelerimizdir. Rekabet hukukunun yeni araçları ve yaklaşımlarının desteklenmesine belki en güzel yakın örnek, geçtiğimiz hafta Avrupa Birliği temyiz mercisi Genel Mahkemesinin Google Shopping kararını onamasıdır.

Peki, dijitalleşme ve diğer küresel trendlerin hukuku işlevsiz hâle getirmesini, boşluklar yaratarak hukukun çözmesi gereken meselelere körleşmesini, gölgede kalmasını önlemek adına Kurumumuz nasıl reformlar yaptı ve yapıyor? Kurumumuzun hâlihazırda devam eden 23 soruşturması bulunmakta olup bunların 5 tanesi dijital platformlara yöneliktir. Yine, iş gücü piyasasına yönelik 3 adet devam eden soruşturmamız olup bunların 2'si sektörel çapta olan yani sektöre yayılmış olan türdedir. Diğer soruşturmalarımızsa çeşitli gıda ve hızlı tüketim ürünleri tedarikçileri, lojistik ve liman işletmesi ve bazı emtialara ilişkindir. Diğer yandan, biliyorsunuz, Google'la ilgili 2'si yakın zamanda tamamlanmış toplam 4 soruşturmamız bulunmaktadır. Bunların 3 tanesi rekabetin gelişmesi adına ciddi yapısal değişikliklerle de sonuçlanmıştır. E-ticaret ve dijital reklamcılık sektörüyle ilgili kapsamlı ve politika yansımaları olacak piyasa incelemelerimizse çok yakın zamanda tamamlanacaktır.

Diğer taraftan, hızlı tüketim ve organize perakende sektöründe başlatılan zengin literatür ve dünya örnekleri çalışmaları içeren ve ön raporu bu yılın şubat ayında yayımlanmış olan sektör incelememiz de en kısa zamanda yapısal önerilerle birlikte nihai hâlinde paylaşılacaktır. Burada yine yoğunlaşmış yapıdaki organize perakende için dijital sektördeki duruma benzer bir asimetric düzenleme seti de önerilecektir.

Son bir yılımızı da hızla özetlersek, Kurul son bir yılda 380 nihai karar vermiş olup ilk 6 sektör şunlardır: Gıda, bilişim, makine teçhizat (beyaz eşya dâhil) petrol, petrokimya ve madencilik ve sağlıktır. Sigorta, beyaz eşya, lojistik ve platform hizmetleri piyasalarında bu yıl taahhüt ve uzlaşma araçlarımızı kullanarak ihlallerin hızlı cezalandırılması ve yapısal sorunların etkin çözümünü sağlamış durumdayız. Bildiğiniz gibi Kurumumuz 2018 hariç son beş yıldır toplam TL ceza miktarı/yıl ve açılan soruşturma sayısı/yıl bakımından düşük bir seviyede idi. 2020 yılında bu trend tersine çevrilmiştir. Ancak elbette ihlalleri hızlı tespit etmek, şikâyet beklemeden proaktif müdahalelerle rekabetçi işleyişi norm hâline getirmek için başta insan kaynağı ve analitik kapasite artırımına dönük olmak üzere yatırımlarımız ve reformlarımız kesintisiz devam etmektedir.

Kısaca, teşebbüsler nasıl stratejik davranarak yeni tip ihlallerle karşımıza çıkıyorlarsa, nasıl konsolidasyon yeni yaklaşımlar ve araçlar gerektiriyorsa, nasıl mevcut mesleki kalıplar artık rahatlık bölgelerini vatandaşların refahı için tehlikeli bölge hâline getirdiyse, bizler de Kurum olarak proaktif stratejilerle kendimizi sürekli reforme etmeyi ve dinamizmi mesleki tarzımızın merkezine koymuş durumdayız.

Bu noktada sözlerime son veriyorum ve tüm ülkemiz için hayırlı bir bütçe olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi de müzakerelere başlıyoruz.

Önce her gruptan birer milletvekilimize, daha sonra da istemlerine göre sırasıyla Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere milletvekillerimize söz vermeye devam edeceğim. Daha önce belirlediğimiz usuller çerçevesinde, grup sözcüsü olarak konuşacak arkadaşlarımıza yirmi dakika süre vereceğim, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize on dakika, Komisyonumuza teşekkür eden diğer vekillerimize ise beş dakika söz verebileceğim.

Değerli arkadaşlar, bugün Cumhuriyet Halk Partisi adına Sayın Selin Sayek Böke, HDP adına Sayın Garo Paylan, MHP adına Sayın Mustafa Kalaycı, İYİ Parti adına Sayın Erhan Usta, AK PARTİ adına Sayın Nilgün Ök söz alacaklardır.

İlk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Selin Sayek Böke'ye veriyorum.

Sayın Böke, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Değerli Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar ve basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Ticaret Bakanlığının 2022 bütçesini görüşüyoruz. Böyle bir görüşmenin sağlıklı yürüyebilmesi için, her şeyden önce, Bakanlığın görev alanının muhatabı olan toplum kesimlerinin yaşıyor olduğu gerçekliği bir ortaya koymak gerekiyor, ekonominin göstergeleriyle bir fotoğraf çekmek gerekiyor.

Şimdi, açık ki ülkemiz derin ve çok boyutlu bir krizin içerisinde, günden güne de derinleşen bir ekonomik buhranı çok keskin bir biçimde yaşıyor ve bunu en derinden hissediyor olduğumuz alanlar da ticarete gözükiyor. Hem iç ticarete hem dış ticarete, hem üretici açısından hem esnaf açısından hem de tüketici açısından hemen hemen her alanda derin ekonomik buhranı gösteren göstergeler karşımıza çıkıyor. Tüm ticaret erbabları istikrarsızlıktan mağdur. Kiminle konuşsak ekonomide yaşıyor olan istikrarsızlığın derin bir buhran yarattığını anlatıyor bize. Eylül başında Türk lirasının döviz kuru değeri 8 lira 30 kuruştı, ekim başında 8 lira 85 kuruştı, kasım başında 9 lira 60 kuruştı, dün sabah 10 lira 3 kuruştı, dün gece 10 lira 20 kuruştı, bu sabah 10 lira 40 kuruş. Ya, dövizde yaşıyor olan bu çalkantı ve bile isteye siyasi tercihlerle sebep olunuyor olan istikrarsızlık yani Türk lirasındaki derin değer kaybı belki de tek öngörülebilir ekonomik politika aracı olarak karşımızda duruyor.

Farklı illerde ticaret ve sanayi odalarıyla görüşmeler yapıyoruz; size de tavsiye ederiz. Dış ticaret yapıyor olan şirketler açısından fiyat verme zorluğunu herkes ifade ediyor. Bütün kesimler, Türk lirasındaki büyük değer kaybı ve derin istikrarsızlık nedeniyle artık ürüne fiyat biçemez hâle geldiklerini söylüyorlar. Küresel şirketlerle iş yapıyor olanlar, eskiden senelik fiyat verebiliyorken son üç dört senede fiyat değiştirme sıklıklarının altı aya indiğini, güncel dönemde üç aylık vadeyle dahi fiyat vermekte zorlandıklarını ifade ediyorlar. Yaşıyor olan bu gerçeklik Ticaret Bakanlığının politikalarını değiştirmesi gerektiğine işaret ediyor.

Yetmez, kurdan kaynaklı birçok sektörde ticaretin durma seviyesine geldiğine şahit oluyoruz. Özellikle ithal girdi kullanan üreticiler, doların nereye gideceğini bilmediklerini, ona bağlı olarak da maliyetlerini artık hiç öngöremediklerini yani maliyetlerin nereye kadar çıkacağına dair bir öngörü oluşturamadıklarını, böyle olduğu için de vadeli satış yapamadıklarını ifade ediyorlar. Bu, ticaret açısından büyük bir istikrarsızlığa işaret ediyor. İnşaatta taşıyünü, alçı gibi malzemelerin üreticilerinin daha önce verilmiş olan siparişleri iptal ettiği, paraları alıcılara iade ettiği haberleri geliyor. Yetmez, 4 bin liralık malzemeyi satmak istemeyen esnafa karşılaşıyoruz. Satmak istemiyor çünkü korkuyor, “Satarsam bu ürünü yerine geri koyamam.” endişesi yaşıyor. Tekstil sektörü... Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bazı iş insanları kurun nerede duracağını öngöremediklerini, bu koşullarda da vadeli satış yapmanın zarara yol açacağını, dolayısıyla da satışı durdurduklarını söylüyorlar. Ya, açık ki ticaret, üretici, esnaf kan ağlıyor. Bu gerçeklik yokmuş gibi bir bütçe tartışmanın hiçbir anlamı yok.

Ticaret Bakanlığının bütçesinin birinci temel görevi, ticarete yaşıyor olan bu sıkışıklığı aşacak politikalar üretmektir, bu politikaların vizyonunu bütçeye yansıtmaaktır.

Tüketici için de durum farksız, günlük olarak raflarda fiyatlar artıyor; ya, derin bir ekonomik buhran hâli var. Yine aynı il ziyaretlerinde rastgele konuştuğumuz esnaf diyor ki: “Artık, elle dahi fiyat yazmıyoruz çünkü gün içerisinde fiyatları değiştirmemiz gerekiyor.” Elle dahi raftaki ürüne fiyat yazamaz hâle gelmiş esnaf, fiyatı değiştirmeye yetişemiyor esnaf; halkın da dükkâna ayak basacak gücü kalmamış, alım gücü öyle bir erimiş ki... Milyonlar işsiz, TÜİK ve İŞKUR’un işsizlik verileri arasındaki çelişki bir tarafa -buna rağmen- TÜİK diyor ki: Gerçekte, Türkiye’de şu anda 8 milyon insanımız işsiz. Yani bu ağır alım gücü kaybı karşısında tüketiciyi koruyacak hamleyi yapacak olan Ticaret Bakanlığımızdır ve bu vizyona dayalı bir bütçeyi buraya getirme sorumluluğu da Ticaret Bakanlığımızdadır.

Asgari ücret açlık sınırının altında, milyonlar asgari ücrete mahkûm edilmiş, iktidarın milletvekilleri işi Allah'a havale ediyor; iktidarda olmak, işi Allah'a havale etmeden sorumluluğu üstlenmektedir, bu görevi yerine getirmek konusunda adım atmaktır. Şimdi, halk, işsizlikle ağır bir gelir kaybı yaşıyor, markete, pazara gittiğinde fiyatlar anlık değişiyor; korunaksız bir biçimde kaderine terk edilmiş halk. Enflasyon resmî rakamlara göre yüzde 20, halka sorduğunuz zaman "En az bunun 2 katını hissediyoruz." diyor. Şimdi bu gerçekler yokmuş gibi hareket ederek bütçe tartışılmaz, bu gerçekleri duymadık bile bugünkü tartışmada; oysaki ticaret durmuşken Ticaret Bakanlığının yapması gereken pek çok şey var.

Bir yandan da dünyada ticaret yapıları değişiyor, buna dair vurgular var: Pandemi, dijitalleşme, iklim krizi, hepsi üretim biçimlerini değiştiriyor ve üretimin coğrafyasını değiştiriyor; off-shoring'den "re-shoring"e, "near-shoring"e bir geçiş olduğu tartışılıyor; yakın coğrafyalarda üretmenin avantaj olduğu, dolayısıyla rekabetin coğrafya üzerinden yapılabileceği, ucuza üretme kaygısı yerine coğrafi konumun gücünü kullanmanın doğru zaman olduğuna işaret eden bir değişim yaşanıyor dünyada. İşte, Ticaret Bakanlığı bütçesinin tüm bu gerçekler ışığında tartışılıyor olması gerekiyor.

Şimdi, baştan söylemek gerekiyor: Bugünkü bütçe ne ekonomik buhranı aşacak, ticaretin önündeki engelleri kaldıracak bir bütçe ne de böyle bir stratejik vizyona dayanan bir bütçe. Dolayısıyla stratejik vizyonla başlayalım çünkü bir vizyonu yoksa eğer bütçenin, içindeki politika araçlarını tartışmanın anlamı olmaz.

Şimdi, stratejik vizyonu adım adım özetleyelim. Birincisi, diyorsunuz ki: "Kur marifetiyle rekabet gücü yaratacağız." -bunun adı "rekabetçi kur politikası"dır- ve "Türkiye'nin parasını değersizleştirerek rekabet gücünü artıracacağız. Bu rekabet gücü artışıyla ihracatçı tiklenecek, ithalat azalacak, cari denge kontrol altına alınacak; böylece kur üzerindeki baskı azalacak ve enflasyon da düşecek." Ve iddianız o ki bu, öyle bir büyüme yaratacak ki üretimin, istihdamın ve geleceğe dönük kalıcı etkilerin ortaya çıkacağını iddia ediyorsunuz.

Şimdi, izninizle, adım adım, bu öykünün çürütülmesini sağlayalım. Birincisi: Her şeyden önce, Türk lirasında yarattığımız değer kaybı sizin iddia ettiğiniz gibi rekabetçi bir kur politikası değil; bilakis, istikrarsızlığın kur politikası, güvensizliğin kur politikası, yoksullaştırmanın kur politikası. Buradan rekabet gücü çıkmaz; rekabet gücü ucuzlatılan parayla olmaz, nitelikli üretim yapmaya yatırım yapmakla olur. Şimdi, dolayısıyla bir kere başından çöküyor bu stratejik vizyon. "Paramızı değersizleştirelim, değersiz parayla rekabet edelim; sürümden kazanıp ucuza satalım, buradan da rekabet ettiğimizi anlatalım." diyorsunuz. Ya, bunun bir istikrarsızlıktan kaynaklı kur kaybı olduğu, öyle bir rekabet yatırımı nedeniyle falan Türk lirasında bir değer değişikliği olmadığı CDS risk primlerine bakınca anlaşılıyor. 2016-2018 arasında beş yıllık CDS "spread"leri 250 civarında fiyatlanırken 2018 Haziranından bugüne kadar 350-400 bandına oturdu. Neden? Çünkü güven duyulmuyor. Yani Türk lirasındaki değer kaybı bir rekabet gücü olduğu için ortada değil, bilakis ülkenin rekabet gücü eritildiği, bile isteye siyasi tercihlerle güvensizlik yaratıldığı için Türk lirası değer kaybediyor. Bu sonucu hikâyelendirmeye çalışıyorsunuz. Sonucu yaratıyor olan kurulmuş olan düzen. Güvensizliğin ise dünyanın hiçbir yerinde rekabet gücü yaratmadığını biliyoruz. Ya, bir ekonominin parasına güven duyulmazsa o ülkenin rekabet gücü zaten olamaz, dolayısıyla ilk yapılması gereken şey bu güveni oluşturmaktır. Yani net rezervlerimiz çok uzun süredir eksi düzeyde yani Merkez Bankasının kuru müdafaa edebileceği araçlar ortadan kalkmış, faiz talimatla belirleniyor, uluslararası rezerv politikası bir protokolle hazineye devredilmiş, zaman içerisinde 128 milyar dolar yok edilmiş; şimdi bunun sancılı yaşıyor ve bu yaşanan sancılar karşısında savunmasız bırakılmış olan Türk lirasını "Rekabetçi güç" diye pazarlamaya çalışıyorsunuz. Adımı koyalım; Türk lirası savunmasız bırakıldığı için güven duyulmuyor, güven duyulmayan paranın ekonomisinden rekabetçi bir güç çıkarmak

mümkün değil. Başka bir iş yapmak gerekiyor ve bu vizyon şu andaki bütçede karşımıza çıkmıyor. Oysaki ihracatçılarla konuştuğunuzda “Değersiz Türk lirası aramıyoruz, istikrarlı bir para arıyoruz.” diyorlar; istikrarlı bir para, istikrarlı bir stratejik vizyon. Özellikle, ithal girdi maliyetleri yüksek olan üreticiler bu oynaklıktan çok mağdurlar, yurt dışından müşterilerinin de fiyat düşürmek konusunda kendilerine baskı yaptığını söylüyorlar. Yani iddia ettiğiniz gibi paramızı ucuzlatarak dışarıya daha iyi mal satamıyoruz. Paramız değersizleştikçe yabancının pazarlık gücünü artırıyoruz. Oysaki Ticaret Bakanlığının temel görevi iç ve dış ticaret yapıyor olan bütün aktörleri, Türkiye’deki bütün aktörleri korumaktır; onları savunmasız bırakmak değil, pazarlık masalarında ürünlerini ucuzlatacak şekilde zayıflatmak değil. Bu politikalar sonucunda rekabetin artmıyor olduğunu veriler de gösteriyor. Dış ticaret haddi verisine bakalım: Dış ticaret haddi -bilenlerimiz biliyor- 1 birim ihracat yaptığımızda karşılığında kaç birim ithal ürün alabildiğimizi gösteriyor. Yani eğer 1’in üzerindeyse ya da endeks olarak 100’ün üzerindeyse o zaman güçlü bir ticaret haddiniz var anlamına geliyor. Bugün 0,88; 1 birimlik ihracat yapıyorsunuz, karşılığında 1 birimden az, 0,88 birimlik ithalat yapabiliyorsunuz ancak. Dış ticarete görece olarak konumuz zayıflıyor. Hâl bu iken Ticaret Bakanlığının bunu dert edinmesi gerekir. Yani görece olarak pahalıya alıyoruz görece olarak ucuza satıyoruz. Şimdi, buradan rekabetçilik falan çıkmaz. Ticaret Bakanlığının bütçe dosyasında da zaten böyle bir nitelik artışı arayışı olmadığı da açıkça itiraf ediliyor. İdare bütçe teklif gerekçesinin 2’nci sayfasında ihraç edilecek her birim maldan elde edilmesi gerek öngörülen kazancın 2021 yılı sonunda yüzde 7,1 olacağını tahmin ediyorsunuz; 2022’de, hani, iddia ettiğiniz bu coşkulu rekabet gücünden sonra bu oranın yüzde 3,1’e düşeceğini, 2023’te yüzde 0,5’e düşeceğini söylüyorsunuz. Yani diyorsunuz ki: “Biz rekabet gücü yaratacağız ama o rekabet gücü ürünlerimizin daha kıymetli olmasına yol açmayacak.” Buna rekabet güç denmez ki. Yani bütçenin kendisi zaten bu vizyonla nitelikli bir üretim yapma derdinde olmadığını, esasında sömürü düzeniyle rekabet gücü yaratmak istediğini ve kısa vadeci yaklaşımda gelip geçici kazanç odaklı olduğunu da bir kez daha ifade ediyor. Yine, aynı tabloda bu iddia edilen rekabetçilik sonrası ihracat miktar endeksinde bir coşku yaşanmayacağını da itiraf ediyor Ticaret Bakanlığı, diyor ki: 2014’ten bu yana, yıldan yıla aylık ihracat miktar endeksi değişimimiz yüzde 6,3’ken Ticaret Bakanlığı “Biz, 2022 dâhil bundan sonraki yıllarda tarihsel ortalamamızdan düşük bir ihracat artışı öngörüyoruz.” Diyor. E, hani, müthiş bir rekabet gücü yaratılacaktı ve Türkiye ihracat yapacaktı? Hani, böylece bütün sorunlarımız çözülecekti? Bu beklentilerin yansımadağı bir bütçeden bu hikâyenin anlatılıyor olması algıyı yönetmeye odaklandığınızı gösteriyor. Dolayısıyla birincisi, bir rekabet yaratıcı kur politikası falan yok. Açıkça yoksullaştırıcı, istikrarsızlığı doğuran bir krizin yansımaları olan bir kur politikası var. Buradan rekabet gücü çıkmaz.

İkincisi, bu kur politikasının rekabet artırıcı olmadığı açık ama esas sorun, bu kur, kurmuş olduğunuz düzenin sonucunda yaşanıyor. Mesele zaten, siz o düzeni korumak için halkı yoksulluğa mahkûm ediyorsunuz. Bu düzeni korumaktan kastım şu: Bugün, Türk lirasının değer kaybına yol açıyor olan şey düzenin ta kendisi. Yıllarca paralar ranttan yana kullanıldı, gelir yaratmak için kullanılmadı; borç ödeyebilme kapasitemiz eridi. Hukuksuzlukla demokrasiden uzaklaşarak hesap verilebilecek bütün ortamlar ortadan kaldırıldı, dolayısıyla da Türk lirasına güven sizin siyasi tercihleriniz nedeniyle eridi, Türk lirasına güven eridiği için de değeri eridi. “O zaman, ticaretin canlanabilmesi için değişiklik ne olmalı?” diye baktığımızda; keyfilik yerine hukukun gelmesi gerekiyor, şahısların yerine kurumların gelmesi gerekiyor, rantın yerine üretimin gelmesi gerekiyor. Bunu yapar mısınız? Yapmazsınız. Yapmayacağınız için bu düzenin ortaya çıkardığı sonucu halka pazarlamaya çalışıyorsunuz yani Ticaret Bakanlığı bir pazarlama faaliyetine girişmiş, bir algı yönetimi faaliyetine girişmiş. Ticareti canlandıracak, buhranı aşacak bir stratejik vizyon falan ortada yok.

Üçüncüsü, diyelim ki bu bir pazarlama faaliyeti değil ve iddia ettiğiniz gibi ihracata dayalı bir büyüme ve kalkınma ortaya çıkaracak; böyle bir şey yok. Neden olmadığını anlatayım: Şimdi, 1990'larda özellikle Doğu Asya'da ihracata dayalı büyüme stratejileriyle bazı kalkınma öyküleri yaşandı ama artık 2020'lerdeyiz, dünya değişti. Değişen ne? Artık, teknoloji çok hızlı geliyor. Öyle ki dünya, Sanayi 4.0 ve dijitalleşme kapsamında artık üretimde otomasyon ve robotlar nedeniyle ucuz emek gücüne ihtiyaç kalmayacağını tartışıyor. Dolayısıyla, bütün ülkeler vatandaşlarını bu değişimden koruyacak modellere geçişi tartışıyor. Oysaki sizin önerdiğiniz model ne? Ucuz emek gücüne dayalı bir ihracat modeli öneriyorsunuz. Yani diyorsunuz ki: "Dünyada teknoloji değişecek, bütün ülkeler bu teknolojik değişimin paydaşı ve parçası olacak ve vatandaşlarını otomasyon karşısında mağdur etmeyecek politikaları yapacak ama biz kendi vatandaşımızı sömürülen, ucuz emek gücü olarak görülen, teknolojiden faydalanmayan bir karanlığa hapsedeceğiz." Şimdi, bu, dünyayı doğru okumuyor olduğumuzu gösteriyor.

Bir veri vereyim; uluslararası çalışmalar diyor ki: "Ucuz işçi maliyeti düşürme arayışıyla ticarete bağ kurmaya çalışıyor olan şirketlerin sayısı zaman içerisinde azaldı." 2005'te bu ticaretin yüzde 55'i özellikle emek yoğun imalat sanayisinde ucuz emek gücü peşinde koşuyormuş. Çalışma 2017'de bu rakamın yüzde 43'e düştüğünü gösteriyor yani dünyada ticaret yapanlar ucuz emek gücü aramıyor artık. Ticaret yapabilmek için başka bir şey arıyor, o arıyor olan şeyi kurması gereken Ticaret Bakanlığının ta kendisi. Şimdi, ikincisi, veriler Türk lirasını değersizleştirerek öyle dış ticaret açığını kalıcı ve sürdürülebilir şekilde düşürebildiğimize de işaret etmiyor. 2020'de pandemi olduğu için veriyi 2019'la karşılaştıracam. 2019'un ilk on ayı ile 2021'in ilk on ayını karşılaştıralım. Türk lirası dolar karşısında ortalama yüzde 30 değer kaybetti, ihracat yüzde 21,8 arttı, ithalat yüzde 25,3 arttı yani ithalat ihracattan çok daha fazla arttı. Eğer amaç cari açığı azaltmaksa bu kur politikasının bir iki ay sınırlı verilerle değerlendirilmesi yanlış. Böyle uzun vadeli veriye baktığımızda, paramızı değersizleştirerek böyle bir cari açık düzeltmenin mümkün olmadığını görüyoruz. Nitekim, Türkiye'nin de dâhil olduğu pek çok uluslararası akademik çalışma esasında yerel parayı değersizleştirerek cari açığın düzeltilmediğini dolayısıyla da bir kalkınma öyküsünün yazılmadığını gösteriyor, göndereyim size çalışmalarını isterseniz. Bu bilimin söylediğini dinlemenin vakti geldi, bilimle kavgayı ediyor olmanın maliyetini ödüyoruz şu anda. Bilim diyor ki: "Paramızı değersizleştirerek cari açığı kalıcı olarak düzeltmemiz mümkün değil."

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - İki dakika ek süre veriyorum, tamamlayın lütfen.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) - Kaldı ki 1994'ten bugüne aylık olarak reel döviz kuru verilerine bakarsanız -ben hızlıca bir korelasyon yaptım, birkaç basit regresyon analizini yaptım- Türkiye'de öyle bir etki yok zaten, veriyi biraz incelersek bu öykünün esasında temelsiz olduğunu görüyoruz.

Şimdi, bir yandan "Yüksek katma değerli ihracat hedefi yapacağız." diyorsunuz bir yandan da "Ucuz emek gücüne dayalı bir iş yapacağız." diyorsunuz. Şimdi, kura bağlı rekabet gücü yaratma stratejisinin en büyük tehlikesi; firmaların verimlilik ve teknoloji arayışından vazgeçmesidir, firmaları günü kurtarmaya itmesidir yani yenilikten, teknolojik atılımdan, verimlilik artışından, rekabet etme dürtüsünden vazgeçiriyor olmasıdır. Şimdi, Bakanlık bir yandan diyecek ki: "Stratejimiz nitelikli ürün üretmek, katma değeri yüksek ürün üretmek." Sonra da dönecek o ticareti yapıyor olan şirketlere diyecek ki: "Biz, Türk lirasını değersizleştiren bir politikayla rekabet gücünüzü arttıracamız." Şirketlere bir kez daha "Verimlilik aramayın, teknoloji aramayın, siz ucuz sürümden kazanacağınız üretime odaklanın." demiş oluyorsunuz. Bu strateji, 2 strateji bir arada yürümez. Ucuz emek ve kura bağlı bir ihracat stratejisiyle ihracattan yenilik, Türkiye'ye de refah içerisinde kalkındığı bir gelecek hikâyesi çıkmaz.

Şimdi, son yıllarda firma verileri kullanılarak uluslararası ticaret yapan şirketlerin davranışları inceleniyor ve çalışmalar net bir sonuç veriyor, diyor ki: “İhracatın fakirliği azaltabilmesi ve kalkınma yaratabilmesi için gelişmiş piyasalarla yapılması gerekiyor.”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son cümlelerinizi alayım efendim.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) - Vereyim efendim.

Gelişmiş piyasalar nitelikli üretim arıyor, nitelikli ürün, kaliteli, sofistike ağlarla birbirine bağlanmış yani inovasyona dayalı, verimliliğe dayalı, kaliteye dayalı yatırımlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Ek süreniz de tamamlanmıştır, son bir cümle alayım lütfen.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) - İki dakika daha alabilirsem Başkanım...

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, bizden kullanabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz devrediyorsunuz... Cavit Bey’in süresinden iki dakika ilave ediyorum.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) - Teşekkür ediyorum.

Ucuz lira -“iki dakika” deyince çok ucuz geldi- buna hizmet etmez yani kaliteli, sofistike ürün üretmek bir atılım yapmamızı sağlayacak bağları kuracak bir ticareti tetiklemez. Ticaret Bakanlığının birinci görevi; bu ülkede teknolojik ve verimlilik atılımını sağlayacak, ticaretin önünü açacak bir vizyonu ortaya koymasındır. Şimdi bu vizyonun olmadığını görüyoruz. Bunu nerede görüyoruz yine? Bütçe dosyasının ikinci sayfasında, diyor ki: “Orta yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatı 2020 ve sonrasında sabit kalacak.” Yani esasında kendiniz söylüyorsunuz: “Bizim yaptığımız bu kur politikası ucuza, sömürerek ve teknoloji üretmeksizin bir ihracatın devamı olacak.” Biz söylemiyoruz zaten bakın, veriler söylüyor, gerçek ortada. Oysaki, başka bir vizyona ihtiyaç olduğu açık.

Yine, AR-GE konulu ruhsatlar kapsamında yapılan ticaret hacminde -sayfa 4- hiçbir değişiklik öngörmüyorsunuz çünkü AR-GE’yle, teknolojiyle ihracat yaratma gibi bir kaygı yok. Buradan atılım falan çıkmaz, buradan bir rekabet gücü de çıkmaz. Şimdi, hâl böyle olunca enflasyon falan da uçup gidiyor. Nitekim, bu politikaların kendisi esasında Türk lirasını zayıflatan bir politika bütünüdür parçası olarak da devam ediyor. Şimdi, bizim kur politikamız enflasyonist; enflasyonist ortamlarda, özellikle bugün enerji fiyatlarında yaşanıyor olan yükselme ve dalgalanma nedeniyle bütün ülkeler vatandaşlarını korumak için güçlü yerel para politikasına döndüler yani paralarının değerini korumaya odaklandılar; Çin bunu yapıyor, Norveç bunu yapıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edebilirsiniz, kullandığımız süreyi Cavit Bey’in süresinden düşeceğiz; mahsuplaşacağız.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Hayhay, biz anlaşıyoruz.

Yeni Zelanda, euro bölgesi, Japonya... Yani bütün ülkeler enerji fiyatları artarken, enflasyon baskısı varken vatandaşını korumak için parasının değerini korumaya odaklanmış; siz? Paranın değeri bırakılmış, Türk lirasının değerinin nerede duracağı, düşüşün nerede duracağı belli değil. Israrla “kara kış fonu” kurulsun, buna bir müdahale yapılsın diyoruz. E bütçe de Ticaret Bakanlığının sorumluluğu, hiç böyle bir adım yok.

Şimdi, yaratılmış olan ağır kurumsal yıkıma da kısaca değineyim. Bu kurumsal yıkım içerisinde, esasında ülkede yaşanıyor olan şeyleri önce evimizin içerisinde temizleme ihtiyacına da işaret eden bir şey var. Bir enflasyon sorunu var, yokmuş gibi davranmayı seçiyorsunuz orası ayrı ama, bir enflasyon sorunu var. Merkez Bankası, enflasyonu düşürmek yerine diyor ki Ticaret Bakanlığına: “Sopayı eline al ve sen baskı yoluyla bu fiyatları düşür.” Kimi zaman soğan depoları basılıyor, patates depoları

basılıyor, tanzim çadırları kuruluyor, şimdi zincir marketler -kim büyüttüyse- sorumlu tutuluyor. Şimdi, bu çerçevede fiyat denetim ekipleri... Enflasyonla mücadele böyle yapılmaz, enflasyonla mücadele yapacak kurum belli; ticaretin önünü açacak, rekabetin haksız olmadığını güvence altına alacak, yolsuzlukla, haksızlıkla rekabet gücü elde edilmesine engel olacak olan kurum sizsiniz. O zaman evden başlamak gerekiyor. Evden derken... Hatırlayın, 20 Nisan 2021'de, Ticaret Bakanlığına, o zamanın Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'a ait bir dezenfektan satışı gerçeği ortaya çıktı. Bakanlık bu alışverişi kabul etti ve Bakanlığa, piyasa fiyatının üzerinden bir fiyatla Bakanın satış yaptığı gerçeği ortaya çıktı. Tüketiciyi koruması gereken, haksız rekabete engel olması gereken, yolsuzlukları durdurması gereken Bakanlık bu konuda hiçbir şey yapmadı; Bakan affedildi ve üzeri örtüldü. Mecliste, ısrarla, temiz ticaret için önce evin içini temizleyin diyen bir kararlılıkla önce araştırma komisyonu kurulması için önerge verdik, ardından soruşturma açılması için önergeyi imzaya açtık ama rekabetin önündeki engel, büyük bir sessizlikle, Ticaret Bakanlığının içerisinden izleniyor.

Son sözler... Küresel tedarik zinciri değişiyor. Bunun içerisinde konumlanabilecek güçlü bir coğrafi konuma sahibiz ama siz Türkiye'nin güçlü coğrafi konumunda lojistiğe, inovasyona, yeniliğe ve verimliliğe yatırım yapmak yerine ucuza üreterek şirketleri buraya çekmeye odaklandınız. Dünyada tedarik zincirlerinin değişiyor olduğu gerçeği dahi tartışılıyor. Dün Financial Times'da bir yazıda Çin'in belki de rolünü kaybetmeyeceği tartışılıyordu, Çin'in artı bir politikasına geçeceği konuşuluyordu. Çin ülke olarak artı bir olacak, Türkiye için kurduğunuz vizyon nedir? Çin'den daha ucuza üreten sömürü düzeni midir? Çin'den daha verimli üreten, coğrafyasının yakınlığını avantaja dönüştüren bir adım mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey'e dört dakika bırakırsanız seviniriz.

SELİN SAYEK BÖKE (İzmir) – Bırakacağım efendim.

Son olarak, bu bütçe -söylenecek çok şey var Başkan- var olan düzeni devam ettirme bütçesi; var olan düzen derin bir ekonomik buhran yarattı. Bu buhran yokmuş gibi, Türkiye'de milyonlar işsiz değilmiş gibi, esnaf kan ağlamıyormuş gibi, üretici ithal maliyetler altında ezilmeyenmiş gibi davrandığımız her gün, her gün derin bir buhranda hep birlikte ortaklaşıyoruz. Çözülebilmesi için düzenin değişmesi gerekiyor, düzenin değişmesi için iktidarın değişmesi gerekiyor; bunu da biz yapacağız. Bir sonraki bütçede bunları biz tartışıyor olacağız ama ben tekrar bu buhranı yaratmış olan, düzeni değiştirmeyen bir bütçenin Türkiye'ye bir faydası olmadığını da altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Cavit Bey'in dört dakikası kaldı, biraz eksik ama yirmi saniyeyi...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Benim süremden alırsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet.

Şimdi, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Garo Paylan'a söz veriyorum.

Buyurun lütfen Sayın Paylan.

Süreniz yirmi dakikadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli vekil arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle size görevinizde başarılar diliyorum, Parlamentodan çıkan bir Bakan olarak size başarılar diliyorum.

Sayın Bakan ama açıkça şunu söyleyeyim: Arkadaşlar gene alınmasın ama sunumunuz benim için bir hayal kırıklığıydı. İlk kez bütçe sunuyorsunuz. Ya, ne bir durum tespiti var ne de bir çözüm önerisi bütçenizde; yok. Yalnızca rakamlara boğulmuş bir sunumdan bahsedebiliriz, ortada rakamlar var ve şöyle diyorsunuz: “Türkiye uçuyor, Türkiye uçuyor arkadaş” Ya, bu masalı siz de bir kez daha anlatmış oldunuz ama ben de size soruyorum: Kimi uçuruyorsunuz Sayın Bakan? Kim uçuyor Allah’ınızı severseniz? Net bir soru size. Kim uçuyor? Yani, sizin Bakanlığınızın sorumluluk alanında olan esnafın uçuyor mu? En son bir esnafa ne zaman girdiniz Sayın Bakan? Esnafın derdini en son ne zaman dinlediniz? Biz, her hafta sonu esnafa buluşuyoruz ve şu ana kadar girdiğimiz herhangi bir esnafın “Ya, ben çok mutluyum, işim çok iyi, borcum harcam yok, her gün ciroma ciro katıyorum.” dediğini görmedik. Esnafın tamamı şikâyetçi ama bu durumla ilgili ne bir tespit var, ne bir tedavi var Sayın Bakan.

Şimdi, herhâlde siz genelde patronlarla görüştüğünüz için “Türkiye büyüyor.” diyorsunuz. Ben de size soruyorum: Ya, kimi büyütüyorsunuz Sayın Bakan? Herhâlde patronlarla görüştüğünüz için... Patronlar gerçekten de büyüyor, doğru yani Man Adası’ndaki, Panama’daki, vergi cennetlerindeki hesaplarının bakiyesi büyüyor, servetlerine servet katıyor bazı patronlar, özellikle yandaş patronlarımız. Ama Sayın Bakan, şu sunumunuzda tek bir kelime bahsetmediğiniz işçiler yani o ticaretin yapılmasını sağlayan, o ticarete konu ürünlerin üretilmesini sağlayan işçiler ne durumda? Bununla ilgili herhangi bir derdiniz yok. Var mı? Yok. Çünkü “Ben rakamıma bakarım arkadaş, 211 milyar dolar ihracat yapacağım, ben buna bakarım, geri kalan işçi 2.825 lira mı almış, açlık sınırının altında mıymış, intihara mı sürükleniyormuş, borç altında mıymış? Bana ne arkadaş ya, ne ilgisi var, ben rakama bakarım.” diyorsunuz Sayın Bakan. Oysa siz de bu milletin bir vekiliydiniz ama bilmiyorum, saraya gidince siz de herhâlde unuttunuz milleti, halkın derdini unuttunuz. Açlık sınırının altında o ürünleri üreten işçiler, biliyor musunuz Sayın Bakan? Faturalarını ödeyemiyorlar, kiralarnı ödeyemiyorlar. Çocuğuna ayakkabı alamıyor işçi biliyor musunuz? Geçen sene 50 lira olan ayakkabı bu yıl 100 lira. İşçinin alım gücü ne durumda bunu biliyor musunuz?

Peki, size sorarım -sırf rakamla ilgileniyorsunuz- işçinin alım gücü olmazsa ticaret olur mu? Hadi gelin, buyurun, bakalım: Siz “Hans’a, George’a ucuz ürün üreteceğim.” diyorsunuz. E, Ahmet, Mehmet, Agop, Ayşe ne yapacak? Onların alım gücü ne olacak? Halkın alım gücü yoksa sanayicinin ürettiği ürün iç piyasada tüketilebilir mi Sayın Bakan, bununla ilgili bir derdiniz var mı acaba? Dışarıya 200 milyar dolar ihracat yapacaksınız, e güzel. Peki, içerideki ekonomimiz ne olacak? Ekonomimizin büyük çoğunluğu içeride dönüyor. Halkın alım gücü yoksa ticaret nasıl dönecek Sayın Bakan?

Esnaf etiket değiştirmekten yorulmuş ve esnaf rafına mal koyamıyor. Niye? Geçen yıl 45 lira olan ayçiçeği yağı 110 lira oldu Sayın Bakan. Şimdi, 110 liraya ayçiçeği yağını koymak için sermayesinin 2 katına yükselmesi lazım esnafın. Öyle değil mi arkadaşlar? Bu, bir, koyamıyor. İkincisi, 110 liralık ayçiçeği yağını halkımız alamıyor, alamıyor. Siz uçuyor muçuyor masalları söylüyorsunuz, büyüyor müyüyor... Patronlarla çok içli dışlı olmuşsunuz Sayın Bakan. Ya, biraz da halkın yanına gidin, işçinin yanına gidin, acaba alım gücü var mı diye bir sorun. Mutfağında yemeğine yağ koyabiliyor mu halkımız diye bir bakın bakalım. Ticareti kim çevirecek? Siz bütün serveti patronlara aktarın. Ee? Bütün servetleri patrona aktarın. İşçinin alım gücü olmayınca ticaret dönecek mi Sayın Bakan?

Ardından şunu söyleyeyim: “211 milyar dolar ihracat arttı.” diyorsunuz ya, ben de alaylı bir insanım, ticareten gelen bir insanım, nasıl olduğunu çok iyi bilirim. Ayakkabının ham maddesine dolar bazında yüzde 100 zam geldi Sayın Bakan, dolar bazında. Şimdi, ben geçen yıl 5 dolara ihraç edebildiğim ayakkabıyı... 5 dolara mal ettiğim ayakkabının 3 doları maliyetti. Şimdi, o 5 dolarlık ayakkabının maliyeti, sırf ham madde maliyeti 6 dolara çıktı. Şimdi, ham madde maliyeti yüzde 100,

yüzde 50, yüzde 70 artmışsa elbette ki ben onun üzerine koyacağım, öyle ihraç edeceğim. E, öyle ihraç ettiğim zaman da ihracatım artmış gözükcek. Öyle değil mi Sayın Bakan? Siz, ihracat artmış gibi yapıyorsunuz, ürün bazında ihracat artışı filan yok Sayın Bakan; bu, bir.

İkincisi, katma değer bazında Sayın Bakan, katma değer bazında... Ya, şimdi, diyor ki: “Arkadaş, ben geçen yıl 20 milyon dolar ihracat yapıyordum, bu yıl 40 milyon dolar ihracat yapıyorum. Ama bana kalan, firmama kalan aynı para.” Artı, bir şey daha söylüyor: “Geçen yıl işçime daha çok para verebiliyordum. Şimdi, daha az para –alım gücü olarak daha az para- veriyorum.” Niye? Yurt dışındaki Hans geliyor “Senin kurun artmış arkadaş.” diyor. Benim de başıma geldi 90’lı yıllarda. Bavul ticareti yapıyorduk, geliyordu Doğu Bloku’ndan insanlar 94 krizinde 10 dolara sattığım ayakkabıyı “Ya sizin dolarınızın 3 katına çıktı, bana artık 7 dolara vereceksin.” dedi. Öyle yaptık, Sayın Bakan. Ne oldu sonucunda? İşçimiz daha az kazandı. Niye? Türkiye ucuz ülke oldu. 2001’de de aynı durumu yaşadık, Türkiye ucuz ülke olduğu için. Şimdi aynı şeyi yapıyorsunuz. Sonucu ne? Hans’a, George’a; Ahmet, Mehmet, Agop, Ayşe ucuza ürün üretmeye çalışıyor. E, peki içerdeki Ahmet, Mehmet, Agop, Ayşe ne yapıyor? Pahalıya ürün almaya çalışıyor, alamıyor Sayın Bakan. Yani, gerçekten ne yaptığının farkında mısınız? Hani, o saraylarda patronlarla filan hemhâl oluyorsunuz ama ne yaptığının farkında mısınız? Bu ülkenin ekonomisinin altına dinamit koyuyorsunuz Sayın Bakan.

Bak, gayrisafi yurt içi hasılamız 700 milyar dolardı. G20’deydik, ilk 10’a girecektik; hayaller ilk 10, G21 olduk. Bu kafayla giderseniz G30’un bile dışına çıkarız. İlk 10 ekonomiye girmektir hayaller, ilk 20 liginden düşürdünüz Sayın Bakan bu bakışla. “Yüksek katma değerli ürün” diyemediniz Sayın Bakan, farkında mısınız? Sayın Bakanım, “Yüksek katma değerli ürün” diyemediniz. Artık o zaten retorikten bile çıkacak, sorun yok. Çünkü artık benim işim ne? “Ben ucuza işçiyi sömürtürüm patronlara, onu 250 euroya çalıştırırım; 3 bin euro alan Hans’a, George’a mal ürettiririm.” diyorsunuz. Emek sömürüsüne dayalı bir üretim politikasına döndünüz. Artı, doğa sömürüsü var Sayın Bakan, farkında mısınız bilmiyorum. Marmara’daki müsilağın sebebi sizsiniz. Bir arıtma tesisi bile kurulamamış, Ergene’nin derin deşarjını Marmara’ya veriyorsunuz. Ergene’yi kim kirletiyor? Boya fabrikaları, tekstil sektörü. Arıtmadan Marmara’ya veriliyor. Doğa sömürüsüne dayalı bir üretim modeliniz var. Bunlardan bahsetmediniz. Bak, sınırda karbon vergisi geliyor Sayın Bakan farkında mısınız? Mobilya sektörü ormanlarımızı kesip kesip mobilya yapıyor. Ormansızlaştırma karşıtı regülasyonlar geliyor; sınırda karbon vergisi geliyor. Bak, yumurta kapağı geldi; Paris İklim Anlaşması onaylandı ama çok geç kaldınız Sayın Bakan.

Sayın Bakan, dolar 10,40 oldu. Şu anda sanayici fiyat yapamıyor, farkında mısınız bilmiyorum. Sanayici fiyat yapamıyor Sayın Bakan. Allah’ınızı severseniz, 90’larda da yaşamıştık. 90’larda üreticiler artık dolar bazında listeler yapıyordu. Yeniden dolar bazında listeler oldu farkında mısınız? TL’ye dönmüştü, TL’nin bir itibarı oluşmuştu. Şu an dolar bazında listeler yapılmaya... Gidin, sorun bakalım bir demir üreticisine “Fiyat kaç para?” Size fiyat veremez. Bir mobilyacıya gidin bugün. “Bir yatak odası takımı istiyorum, kaç para?” deyin. Size fiyat veremez ya da afaki bir fiyat verir. Çünkü niye? Ben de biliyorum, müşteri ayakkabıyı sipariş verir, bir ay içinde üretirsiniz, bir ay sonra teslim edersiniz. Şimdi, ben bir ay sonra dolar kurunun kaç para olacağını bilmezsem o ayakkabıyı üretemem. Ya da ne yaparım biliyor musunuz? 12 lira olacaktı gibi fiyat veririm. Niye? Çünkü bir ay önce 8 liraydı, şimdi 10,5, bir ay sonra da 12 lira olur herhâlde diye fiyat veririm, alıcıya yüksek fiyat gelir. Üretici TL bazında fiyat veremez. Şu anda piyasada fiyat yok Sayın Bakan, fiyat yok. Fiyatın olmadığı yerde ticaret olur mu ya Allah’ınızı severseniz. Fiyat istikrarı olmayan bir yerde ticaret olur mu Sayın Bakan ya!

Sayın Bakan, bakın, bu anlamda bir an önce yani bu gerçekten akıl dışı politikalardan vazgeçin. Bu politikalar sizi götürecektir hiç merak etmeyin ama sizi götürse tek, ben razıyım; sizin gitmeniz lazım zaten ama bu politikalar halkı yoksullaştırıyor, halkın alım gücünü bitiriyor ülkemizi büyük derin bir yoksulluğa itiyor. Orta gelir tuzağından bile düştük, alt gelir tuzağına düşürecek politikalar bunlar. Sayın Bakan, bu açıdan fiyat istikrarı konusunda Lütfi Elvan bir şeyler söylemişti. “Ya, Merkez Bankası işini yapsın.” demişti. Bilmiyorum, bu cesareti siz gösterebilecek misiniz? “Ya, fiyat istikrarı lazımdır. Fiyat istikrarı olmazsa ticaret olmaz.” diyebilecek misiniz bakalım? Yoksa siz de “Kurlar 20 lira olsun arkadaş, ben Hans’ı, George’ı 150 euroya değil, Ahmet’i, Mehmet’i Agop’u 100 euroya çalıştırırım.” mı diyeceksiniz Sayın Bakan? Bunları yapmayın derim ya. Sizin de biraz iktisat bildiğinizi bilirim; “faiz sebep, enflasyon sonuç” sarmalı -gerçekten saçmalığı diyeceğim- ülkemizi bu duruma getirdi, hâlâ aynı politikalar. Yarın Merkez Bankası indirsin bakalım 2 puan daha faizi; madem faiz sebep, enflasyon sonuç. Doları 20 lirada görürüz Sayın Bakan, emin olun. 94’te böyle oldu; o koltukta oturan Çiller “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” dedi, faizi suni olarak bastırıldı; dolar öyle bir anda ufak artmadı, 10 bin liradan 40 bin liraya çıktı. Şimdi 10 liradan 40 liraya çıkma riskiyle karşı karşıyayız, farkında değilsiniz, hiç farkında değilsiniz. Ben sizin yerinizde olsam cesaret gösterirdim. Varsın Tayyip Erdoğan sizi görevden alsın ama siz tarihe şöyle geçersiniz: “Bu ‘faiz sebep, enflasyon sonuç’ yanlıştır.” diyen Bakan olarak geçersiniz ve bunun da bedelini ödeyen Bakan olarak geçersiniz ama bu şekilde bu yanlışa ortak oluyorsunuz, halkın yoksullaşmasına ortak oluyorsunuz Sayın Bakan.

Sayın Bakan, esnaf ne durumda Allah’ınızı severseniz? Gerçekten soruyorum ya. Şu sunumunuzda esnafın ne durumda olduğuna dair tek cümle etmemişsiniz, “Ya, esnafımızın sıkıntılarının farkındayız.” bile diyemediniz ya; önünüze baktınız, bir metni okudunuz. Siz yazmadınız herhâlde bu metni, bilmiyorum, önünüze baktınız, bu metni okudunuz. “Ya, esnafımızın dertleri var, bunun farkındayız. Bununla ilgili de çözüm önerilerimiz var.” demediniz, diyemediniz Sayın Bakan. Niyeye? Çünkü bütçenizde para yok ki. Şimdi, yara ortada olursa yaranın dermanı nerede olacak? Bütçede kaynak olacak. Bakın, bakanlıklar sıralanıyor. Nerede Ticaret Bakanlığı? En sonda, en sonlarda. Sizden sonra Çevre Bakanı var, o daha şanssız yani deprem dönüşümüne para harcayamıyor, siz de esnafımıza beş kuruş para harcayamıyorsunuz. Niyeye? Bütçenizde para yok. Bakın, on dokuz ay oldu pandemi başlayalı Sayın Bakan, on dokuz yirmi ay. Yirmi ayda 2 milyon 300 bin esnaf ve zanaatkârımıza “Yaptık.” dediğiniz destek toplamda 8-9 milyar TL Sayın Bakan. Sayın Bakan, esnafa vursan esnaf başına 4 bin lira yapıyor, aya vursan ay bazında 250 TL yapıyor yani euro bazında 20 euro ay bazına destek verdiniz. Bakın, demokratik ülkeler esnafını bu dönemde aç açıkta bırakmadı, onlara doğrudan gelir destekleri verdi Sayın Bakan. Sizin Bakanlığınız bunu yapmadı Sayın Bakan ve bütçenizde de esnafa destek verecek beş kuruş yok, bu yüzden diyemediniz “Ben esnafımın derdinin farkındayım ve onlara destek olacağım.” demediniz, diyemediniz. Sayın Cumhurbaşkanı bu yıl içinde şunu söyledi: “Ya, sıkıntıya düşen esnafımız varsa hepsinden helallik istiyoruz.” Biz de HDP olarak İş ve Aş Buluşmaları kapsamında memleketin pek çok iline gittik ve esnafımıza sorduk “Sayın Cumhurbaşkanına helallik veriyor musunuz?” dedik, “Hakkımızı helal etmiyoruz.” dediler esnaf. Haklarını helal etmiyorlar çünkü esnaf... Ben de esnaflık yaptım, babamı erken kaybettim, 24 yaşında esnaflık yaptım, bu ülkeye vergi verdim. Şunu bekler vergi veren bir esnaf... Sizin yıllar boyunca o koltukta oturmanızı, o 10 milyonluk makam arabanıza binmenizi esnaf sağlıyor Sayın Bakan; unutmayın, lüks, şatafat içinde olmanızı esnaf sağlıyor, onların verdiği vergiler sağlıyor. Esnaf ne ister vergi verdiğinde? Dara düştüğünde devletin ve Hükümetin yanında olmasını ister. Ya, esnaf yirmi yıl boyunca size vergi verdi, siz ona yirmi ay bakmadınız Sayın Bakan, yirmi ay onunla ilgilenmediniz, yirmi ay ona destek vermediniz, aç açıkta koydunuz. Bakın, dünya ülkeleri “Evde otur.” dedi, esnafına gelirinin yüzde 80’ini, yüzde 90’ını, yüzde 100’ünü verdi. Siz ne yaptınız? Esnafı aç açıkta koydunuz. Ama

politikalarınız belli. Ne diyorsunuz? “Esnafa borç verdik.” diyorsunuz, “Destek vermedik, veremedik ama onlara borç verdik.” diyorsunuz. Ne oldu? Esnafa yüzde 7,5’la borç verdiniz ya, kredi verdiniz ya Sayın Bakan, o krediler şimdi dönüyor, yüzde kaçla yenileniyor o krediler? Yüzde 20’yle, yüzde 25’le yenileniyor. Sırf o da yetmiyor, esnaf tefeciye düşmüş durumda Sayın Bakan, tefecinin eline düşmüş durumda, farkında mısınız bunun? Ama esnaf sizin umurunuzda değil ki, sizin zincir marketleriniz var ne de olsa, Türkiye’yi kanser gibi saran bir zincir marketler olayınız var. Buna yol verdiniz, zincir marketleri desteklediniz. Her yerde zincir marketler açıldı, her zincir market açıldığında 10 tane esnaf kapandı, umurunuzda olmadı. Şimdi, Rekabet Kurumu, zincir marketlerin bu durumuyla ilgilenmiyor; her mahalleye, her köye, her ilçeye onlarca zincir market açılmasıyla ilgilenmiyor. Ne diyor? Gerçi Sayın Cumhurbaşkanı, fiyatların yükselmesinden iki yıl önce soğan tüccarlarını, soğan stokçularını sorumlu tutmuştu, soğan depolarına baskın yapılmıştı, şimdi de zincir marketler günah keçisi oldu. Zincir marketlerin her mahalleye yayılması mesele olmadı ama zincir marketler fiyatı yükseltiyormuş, bu yüzden Rekabet Kurumu da onlara ceza kesmiş. Ya, bu mudur Sayın Bakan politikanız? Rekabet Kurumuna da soruyorum, bu mudur gerçekten politikanız ya? Zincir marketler yıllardır kanser gibi her mahalleye, her köye, her ilçeye yayılırken tek bir adım atmayan Rekabet Kurumu ve Bakanlığımız, şimdi, fiyatların yüksekliğinden zincir marketleri sorumlu tutuyor. Ya, zincir marketler mi doları yükseltiyor Sayın Bakan? Zincir marketler mi gübreyi 10 bin lira yaptı Sayın Bakan? 10 bin liralık gübreyi tarlasına atan köylü, ürünü kaçta satabilecek? Sonuç olarak bunları düşünmüyor musunuz Sayın Bakan? Bu açıdan bütçenizde esnafa herhangi bir destek yok Sayın Bakan.

Bakın, kooperatifçilikle ilgili bir paragraf var. Ya, zincir marketlerin panzehri nedir? Üretici ve tüketici kooperatifleridir, üreticinin örgütlenmesidir, tüketicinin örgütlenmesidir. Bakkallar örgütlenecek, kooperatif kuracak zincir marketlere karşı. “Kahraman bakkal süpermarkete karşı” diye bir film vardı, hatırlarsınız ama süpermarket onu bitirmek için elinden geleni yapardı. Siz, kahraman bakkalın yanında mısınız ya? Kahramanlık yapıyor bakkallarımız haberiniz var mı Sayın Bakan? Bakkallarla ilgileniyor musunuz? En son ne zaman bir bakkala girdiniz Allah’ınızı severseniz? Bakkalın yanında mısınız? Hadi buyurun. Bu kahraman bakkal, tek başına nasıl o zincir marketle rekabet edecek? Hadi buyurun konuşalım, var mısınız Sayın Bakan? Ne yapacağız? Zincir marketlere karşı bakkalları örgütleyeceğiz tüketici kooperatifleri çerçevesinde. Üretici kooperatifleri de örgütlenecek ve yerelde üretim yapılacak. İstanbul, İstanbul için üretim yapacak; Antalya, Mersin kendi civar bölgesi için üretim yapacak, taşıma maliyetleri düşecek. Siz, bütün domatesi Antalya’da üretirseniz, Antalya’da 2 lira olan domates İstanbul’da tabii ki 8 lira olacak. Bunu hiç düşünmüyor musunuz? Böyle bir planlamanız yok mu? Böyle bir vizyonunuz yok mu? Hollanda’da her şey yerelde üretilir, yerelde tüketilir, yerelin ihtiyacı çerçevesinde yapılır. Tüketici kooperatifleri tüketir, üretici kooperatifleri üretir ama sizin böyle bir vizyonunuz yok ki. Efendim, halk 15 liraya domates almış umurunuzda mı Sayın Bakan? Değil, çünkü niye? Siz zenginlerle berabersiniz, patronların yanındasınız.

Sayın Bakan, Ruhsar Pekcan... Sayın Ruhsar Pekcan, o koltukta geçen sene oturuyordu, hatırlıyor musunuz yüzünü? O koltukta oturuyordu ve bütçesini sundu ve dedi ki: “Arkadaş, ya, biz şöyle yapacağız, böyle yapacağız.” Bir baktık ki meğerse Ruhsar Pekcan kendi cebiyle ilgileniyormuş Sayın Bakan. Yani, millet aklıktan kırılırken kendi Bakanlığına dezenfektan almış, milyonlarca liralık. Ya, şimdi, Ruhsar Pekcan nerede Sayın Bakan, biliyor musunuz? Ne yapar? Herhâlde şirketinin başında, yine belli kamu kuruluşlarına dezenfektan satmakla meşgul öyle tahmin ediyorum.

“Türkiye bir hukuk devleti.” diyorsunuz ve herhangi bir suç işleyen veya işlemeyen sizin düşman gördüğünüz herkesi bir anda gözaltına alıyorsunuz, bir düşüncesinden dolayı hapse atıyorsunuz. Ruhsar Pekcan, açıkça suç işlemiştir, görevini kötüye kullanmıştır. Sayın Bakan, bununla ilgili ne yaptınız ya? Bakın faturalar burada Sayın Bakan, siz de görmüşsünüzdür. Ya, bir soruşturma açtınız mı Allah’ınızı

severseniz? “Tüyü bitmemiş yetimin hakkını koruyoruz.” diyorsunuz, soruşturma açtınız mı Sayın Bakan? Bakın, sizin denetlediğiniz kooperatiflerden herhangi bir yönetici Ruhsar Pekcan’ın yaptığını yapsaydı ne olurdu biliyor musunuz? Yani, kendi kooperatifine eğer ürün alsaydı kendi şirketinden iki yıl hapis cezası alırdı; sizin denetleyeceğiniz kooperatifler. Siz, şimdi, buna soruşturma açmamakla ne yapıyorsunuz biliyor musunuz Sayın Bakan? “Bu durum normaldir, önceki Bakan yaptı, ben de yapabilirim, benden sonraki de yapabilir.” demiş oluyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ek süre veriyorum, lütfen toparlayın.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, sizi tenzih ederek söylüyorum, sakın yanlış anlamayın. Suç cezasız kalırsa tekrarlar Sayın Bakan. Oysa ibretiâlem için bir bakan bunu yaptığında bununla ilgili soruşturma açılmalıydı, savcılar harekete geçmeliydi ve Ruhsar Pekcan yargılanmalıydı ve cezasını almalıydı. Sayın Bakan ama siz ne yaptınız? Hiçbir şey yapmadınız Sayın Bakan.

Sınırlar meselesiyle ilgili bir iki bir şey söyleyip tamamlayayım. Sayın Bakan, sınırlardan her şey geçiyor ama pudra şekeri de geçiyor sanıyorum -hani pudra şekeri kullananlar var ya içeride- herhâlde bu sınırdan pudra şekerleri de geçiyor. Siz “Yakaladık.” diyorsunuz ama vallahi dünyada bizim gri listeye sokulmamızın sebebi olacak şekilde, pudra şekerlerinin yani kokainin sınırdan geçtiğine dair pek çok iddia var, pek çok belge var, delil var. Ya, bununla ilgili ne yaptınız Sayın Bakan? Ya, gençlerimizi uyuşturucudan koruyacağız diyoruz ama sizin sınırlarınızdan pudra şekerleri yani kokainler geçiyor. Bununla ilgili neden tedbir almıyorsunuz? Bunun arkasında hangi güçler var? Milyarlarca dolarlık kokain geçiyor sınırlardan. Bunlarla ilgili neden tedbir almıyorsunuz Sayın Bakan? Neden bundan haksız zenginleşmeye yol açıyorsunuz? Bakın, bir suç örgütü liderinin iddiaları var Sayın Bakan. “Ya, iddiadır efendim.” Ya, bir savcı harekete geçsin, bununla ilgili soruşturma açsın. Neden bunun önünü açmıyorsunuz Sayın Bakan?

Sayın Bakan, son olarak şunu söyleyeceğim: Kurumlar işlemediği sürece Türkiye’nin bir düzlüğe çıkma şansı yok. Esnafımız zor durumda, işçimiz zor durumda ve bunun baş müsebbiplerinden birisi de sizsiniz çünkü yalnızca patronlarla ilgileniyorsunuz, yüzde 1’le ilgileniyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sizi halkın yanında olmaya, halkın derdiyle dertlenmeye çağırıyorum ve yanlış politikarlardan vazgeçin bir an önce, en azından bu vahşi kapitalist düzenin rasyonalitesi içinde davranmanıza çağrı yapıyorum. Ya, vazgeçtik sosyal demokrasiden, şu vahşi kapitalist düzenin rasyonalitesi içinde bile davranmanız şu anda yaşadığımız felaketi yaşamayız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ek süreniz de dolmuştur.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu açıdan, sizi sorumluluğa davet ediyorum Sayın Bakan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mustafa Kalaycı, hazırsanız size söz vereyim.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Değerli Bakan Yardımcıları, kıymetli bürokratlar, Komisyonumuzun değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza ilk bütçesiyle ilgili yaptığı kapsamlı sunum için teşekkür ediyor, görevinde başarılar diliyorum.

Küresel salgınla birlikte, üretim faaliyetlerinin sektöre uğraması, ham madde temininde yaşanan problemler ve uluslararası turizmin durma noktasına gelmesi nedeniyle, 2020 yılında dünya mal ve hizmet ticareti hacminde yüzde 8,3 oranında düşüş kaydedilmiştir. Türkiye'nin ihracatı da 2020 yılında yüzde 6,2 oranında azalmış, dış ticaret hacminde yüzde 0,5 oranında daralma yaşanmıştır. 2020 yılında yüzde 3,1 oranında daralan küresel ekonominin düşük bazın da etkisiyle 2021 yılında yüzde 5,9 oranıyla güçlü bir büyüme gerçekleştireceği tahmin edilmektedir. Küresel ekonomik aktivitedeki toparlamanın ardındaki en önemli etkenlerden biri dünya ticaret hacmindeki görece güçlü artış olmuştur. 2021 yılında, dünya mal ve hizmet ticaret hacminin yüzde 9,7 oranında genişlemesi beklenmektedir. Bununla birlikte, tedarik zincirinde ve lojistikte küresel ticareti sınırlayan sorunlar yaşanmakta, hâlâ düzensizlikler ve önemli belirsizlikler bulunmaktadır. Arz talep dengesizlikleri emtia fiyatlarında dalgalanmalara yol açmakta, başta enerji kaynakları olmak üzere bazı emtia fiyatlarında anormal artışlar yaşanmaktadır. Ertelenen tüketim talebi ve arz kısıtları nedeniyle küresel enflasyon yükselmektedir.

Ülkemizin dünya ticareti içindeki payı artmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü'nün 2021 yılı ikinci çeyrek verilerine göre, Türkiye'nin dünya ihracatından aldığı pay ilk defa yüzde 1 seviyesinin üzerine çıkmıştır. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ülkemizin ihracatı yüzde 33,9 artarak 181,8 milyar dolar gerçekleşmiştir. 2021 Ekim ayı itibarıyla, yıllık ihracatımız 259 milyar dolara çıkmıştır. İthalat ise, aynı dönemde yüzde 22,5 artışla 215,6 milyar dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı da 7,2 puan artarak yüzde 84,3'e yükselmiştir. Ekim ayı itibarıyla, ihracatın ithalatı karşılama oranı, geçtiğimiz yılın aynı ayına göre 5,6 puan artışla yüzde 93,4'e ulaşmıştır. Dış ticaret açığı, 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde yüzde 16 oranında azalarak 33,8 milyar dolara gerilemiştir. Cari işlemler açığı, yine 2021 Ocak-Eylül döneminde 11,7 milyar dolar düzeyinde olup, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 58,5 azalmıştır. Cari işlemler dengesi, ağustos ayında 814 milyon dolar, eylül ayında 1 milyar 652 milyon dolar fazla vermiştir; yılın kalan aylarında da cari fazla verilmesi beklenmektedir.

Ülkemizde cari açığın temel nedeni olan dış ticaret açığının azaltılması hem ülkemizin dış finansman ihtiyacının azaltılması hem de sürdürülebilir yüksek büyümenin sağlanması açısından önemlidir. Bununla birlikte, üretimin ve ihracatın ithalat bağımlılığının azaltılması, yoğun olarak ithal ettiğimiz bazı malların yurt içinde üretilmesinin yanı sıra, esas olarak yüksek katma değerli mallarda ihracatın artırılması gerekmektedir.

Ülkemizin yüksek katma değerli ihracat yapısına ve sürdürülebilir ihracat artışına ulaşması amacı çerçevesinde, ihracatımızın desteklenmesinde gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yeni politika araçları oluşturulmaya ve mevcut destek unsurlarında iyileştirmeler yapılmaya devam edilmelidir. Yüksek ve orta teknoloji sektörlerinin üretim ve ihracat içindeki payı artırılmalı, nispeten düşük teknoloji sektörlerinde tasarım, markalaşma ve etkin pazarlama yoluyla katma değeri yüksek bir yapıya geçiş sağlanmalıdır. Katma değeri yüksek teknoloji geliştirmek, yeni ürün ve süreç üretmek için yaratıcı fikir, araştırma, uygulama ve ticarileştirme unsurlarının birlikte kurgulanmasını gerektirmektedir. Bütün bunları gerçekleştirmek için ilgili bakanlıklarla birlikte kapsamlı bir strateji uygulanmalıdır.

Ayrıca, ihracatta Türk malı imajının yerleşmesi için moda marka oluşturulması, tanıtım ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesi son derece önem arz etmektedir. Moda ve markaya yönelik tekstil ve konfeksiyon sanayisi, elektrikli ve elektronik makine ve cihazlar sanayisi, otomotiv ana ve yan sanayisi, makine imalat sanayisi, demir çelik sanayisi, gıda sanayisi ve bilişim sektörleri bu kapsamdaki sektörlerin başında gelmektedir. Bunun yanı sıra, başta e-ihracat olmak üzere hizmet ihracatına yönelik destekler etkinleştirilmeli ve yeni destek mekanizmaları geliştirilmelidir.

Diğer taraftan, dünyada emtia fiyatlarında yaşanan yüksek artışlar ve Türk lirasında yaşanan değer düşüklüğü, ülkemizde birçok sektörde ihracatı kamçulamıştır ancak ihracata yönelim iç piyasada fiyatların yüksek oranda artmasına ve arz yetersizliğine de neden olabilmektedir. Bu konuda, bazı mallar, ihracı kayda bağlı ürünler listesine alınmakla birlikte, gelişmelerin yakından izlenerek ihracat nedeniyle iç piyasada fiyatların yüksek oranda artmaması ve iç talebin karşılanmasında sıkıntı yaşanmamasına yönelik gerekli tedbirler zamanında alınmalıdır. Damping ve sübvansiyonlara karşı Türk markasını, Türk üreticisini koruyacak önlemler alınmalı, gerekli izleme ve inceleme faaliyetleri titizlikle sürdürülmelidir.

Yine, ihtisas gümrükleri daha etkin şekilde çalıştırılmalı, ithalatta aşırı ucuz ve kalitesiz mal girişi daha yakından izlenmeli, ithalatta haksız rekabet, gözetim ve standart denetimi konusunda yürütülen uygulamalar titizlikle devam ettirilmelidir. Başta gümrük birliği olmak üzere, mevcut tercihli ticaret anlaşmaları ve serbest ticaret anlaşmaları hizmet ticareti ve dijital ticareti de kapsayacak şekilde güncellenmelidir. Öncelikli sektörlerle yönelik ticari ve ekonomik ilişkiler derinleştirilip çeşitlendirilmeli, Afrika ve Latin Amerika'ya yönelik ortaklık ve açılım politikaları ile "Yeniden Asya" girişimi ve ülkemize coğrafi olarak uzak, ihracat potansiyeli yüksek ülkelerle ticaretimizi geliştirme hedefine yönelik olarak "Uzak Ülkeler Stratejisi" hayata geçirilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; toptan ve perakende ticaret hizmetleri sektörü, gelişmiş ülkelerin ekonomileri içinde önemli pay almaktadır. Ülkemizde 2020 yılında toptan ve perakende ticaret yüzde 4,4 büyümüştür. 2020 yılında toptan ve perakende ticaretin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 12,6; konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin payı ise yüzde 1,8 olmuştur.

Toptan ve perakende ticaret sektöründe piyasa işleyişinde karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi, büyük önem arz etmektedir. Toptan ticareti geliştirmeyi teminen toptancı hallerinin ve benzeri yapıların modernizasyonu yapılmalıdır. Üretici fiyatları ile market raflarındaki fiyatlar arasında farkın yüksekliği, sürekli kamuoyunun gündemine gelmekte ve tartışılmaktadır. Ayrıca, gramajı düşürüp gizli zam yapanlarla sık sık karşılaşılmaktadır.

Piyasa ekonomisi anlayışına uygun olarak, tüketicilerimizin piyasayı gözetebilmesine yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yapılan değişikliklerle piyasanın olağan akışını bozarak piyasa aksaklıklarına sebep olan fahiş fiyat artışı ve stokçuluk faaliyetleriyle ilgili düzenlemeler yapılmış, Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu kurulmuştur. Tüm piyasalarda fahiş fiyat artışı ve stokçuluk faaliyetlerine fırsat verilmemesi için denetimler yapılmaktadır. Kurallara ve ticaret ahlakına uygun bir şekilde ticaret yapan sektör mensuplarının yersiz ithamlara muhatap olmasının ticarete güveni zedelediği dikkate alınarak fahiş fiyat artışı uygulamalarının adil bir şekilde tespit edilebilmesi ve engellenmesi için daha objektif kriterler belirlenmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Sebze ve meyve hallerine yönelik düzenleme çalışmalarının da devam ettiği ifade edilmektedir. Sebze ve meyve halleri kamuoyunda bilinen aksine, üreticilere ve üretici malını pazarlayan ticaret erbabına çok gerekli olan bir mahaldir, üretici mallarının fiyat bulduğu yerlerdir. Bilinmesi gereken çok önemli bir nokta da sebze ve meyvenin maliyet esasına göre değil, borsada oluşan günlük fiyata göre satılıyor olmasıdır. Bir araştırmaya göre, İstanbul'da toptan sebze ve meyve ticaretinin yaklaşık yüzde 40 kadarı hal sistemi içinde gerçekleşirken kalan kısmı ya büyük gıda zincirlerinin kendi kurdukları kanallardan ya da kontrol dışı mekanizmalardan geçmektedir. Hem üreticimizin alın terinin karşılığını alabilmesi hem tüketicinin ucuz ve kaliteli mal tüketmesi esas olup üretici fiyatlarıyla tüketiciye kaliteli sebze ve meyvenin ulaşması iyi bir organizasyon, uygun ulaşım şartları ve kayıt dışı ticaretin önlenmesiyle mümkün olacaktır.

Üretici birlikleri, yasa gereği hallerde yüzde 20 oranında yer almaları gerekirken açılan ihalelere girmedikleri için hallerde yer alamamaktadır. Bu konuda yapılacak düzenlemeler ve teşviklerle üretici birliklerinin hallerde yer alması mevcut sorunların çözülmesine katkı sağlayacaktır.

Tüm gıda ürünlerinin sağlıklı bir toptan ticaret sistemi içinde üreticiden tüketiciye ulaştırılması, başta hijyen olmak üzere, fiyat istikrarı, üretim artışı, kalite artışı, kayıt dışı ekonominin kayıt içine alınması, vergi gelirlerinin artması, istihdamın artması ve enflasyonun kontrol altına alınması gibi ekonomik ve sosyal faydalar üretecek ve de uzun vadede devletin denetimi altında uluslararası standartlara uygun bir ticaret sisteminin oluşmasını sağlayacaktır.

Teknolojinin de yardımıyla tarladan, denizden, mezbahadan sofraya her türlü gıda hareketini kayıt altına alan ve oluşan veriyi ulusal veri tabanına aktaran bir yapının kurulması çok önemlidir.

Diğer taraftan, esnaf ve sanatkârlarımızın faaliyetlerini olumsuz etkileyen ve kapanmalara yol açan AVM ve büyük market zincirlerinin şehir merkezinde şube açmaları, adil rekabet şartlarını bozmayacak şekilde kurallara bağlanmalıdır. Yine, haksız rekabet şartları oluşturarak küçük esnafa iş fırsatı bırakmayan belediye işletmeciliği de yeniden düzenlenmelidir.

Covid-19 salgını ve alınan önlemler nedeniyle olumsuz etkilenen ve bazıları uzunca bir süre çalışmayan esnafımıza yönelik çok önemli tedbirler uygulamaya konulmuştur. Gelir desteğinden kira desteğine, ciro desteğinden kredi desteğine, vergi ve sigorta primi ertelemesinden borç yapılandırılmasına kadar birçok düzenleme yapılmıştır.

Ekonominin ve toplumsal yapının temelini oluşturan esnaf ve sanatkâr kesimi güçlendirilerek faaliyetlerine dinamizm kazandırılmalıdır. Esnaf ve sanatkâr kesiminin desteklenmesi, bu amaçla esnafımıza istihdamı da artıracak kredi, vergi, prim ve benzeri teşvik uygulamaları, ekonomiye yeni girişimcilerin kazandırılması ve yerel potansiyelin harekete geçirilmesi bakımından gerekli bulunmaktadır.

Basit usulde vergilendirilen 835 bin mükellefin kazançlarının gelir vergisinden müstesna tutulması ve yıllık gelir vergisi beyanname verme yükümlülüklerinin kaldırılması, küçük esnafımız açısından son derece isabetli olmuştur.

Esnaf ve sanatkâr kesiminin meslek standartları geliştirilmeli, esnafa ihtisas kimliği kazandırılmalı ve mensubiyet bilinci oluşturulmalıdır. Esnaf kesiminin teknoloji kullanım düzeyi ve ürün kalitesi yükseltilecek verimliliği artırılmalı, bilgiye erişimleri kolaylaştırılmalı, ana ve yan sanayi bağlantıları güçlendirilmelidir.

Esnaf ve sanatkârların KOSGEB kredi ve desteklerinden etkin bir şekilde yararlanabilmesi için sadece esnaf ve sanatkârlara özgü programlar uygulamaya konulmalıdır. Kamyoncu, otobüsçü, dolmuşçu, taksici ve servisçi esnafımıza akaryakıt desteği verilmeli, rekabet imkânı sağlanmalı, yetki belgeleri şoför esnafına yük olmaktan çıkarılmalı ve takograf kullanımı konusundaki sorunlar giderilmelidir.

Diğer yandan, 2000 yılı öncesi vergi ve oda kaydı olup BAĞ-KUR kaydı olmayan binlerce esnafımıza geriye dönük borçlanma hakkı tanınmalı, ayrıca esnafın daha uzun süre prim ödemediği de dikkate alınarak emeklilik için prim gün sayısında ve emekli aylıklarında eşitlik sağlanmalıdır.

Sayın Bakanım, siz esnaftan sorumlu Bakansınız, bu konuların ilgili bakanlıklar tarafından çözüme kavuşturulması konusunda girişimde bulunmanız gerekmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Türkiye sahip olduğu kıtalar arası geçiş noktasındaki konumuyla lojistikte bölgesel bir üs olma potansiyeline sahiptir. Ülkemizin lojistik performansının iyileştirilmesi için gümrük hizmetlerini hızlı ve etkin şekilde sürdürmek ve kapılardaki beklemeleri en

aza indirmek için insan gücü ve teknik kapasitenin artırılması gerekmektedir. Gümrük hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi amacıyla yeni gümrük tesislerinin yapımı ve mevcut tesislerin modernizasyonu çalışmaları devam etmektedir. Tek Durakta Kontrol, iş akış süreci kapsamında gümrük kapılarında modernizasyon çalışmaları hızla tamamlanmalıdır. Tek Pencere Sistemi'ne entegrasyon çalışmaları sürdürülmeli, tespit edilen yeni belgelerin sisteme entegrasyonu sağlanmalıdır.

İhracat yükünün daha hızlı ve kaliteli lojistik sunumuyla hedef pazarlara ulaştırılmasını teminen İhracatta İzinli Gönderici sistemi yaygınlaştırılmalı, sistemin daha kolay uygulanması için sistemsel düzenlemeler yapılmalıdır. Yurt Dışı Lojistik Merkezler üzerinden ihracatçıların potansiyel pazarlara ve dağıtım kanallarına erişimi hızlandırılmalıdır.

Yasa dışı ticaretin ve kaçakçılığın önlenmesiyle dürüst ticaret erbabının iş ve işlemlerinin basitleştirilmesi, bu amaçla teknolojik, beşeri, idari ve operasyonel kapasitenin artırılması önem arz etmektedir. Ayrıca usulsüzlüklere zemin hazırlayan yapıların, düzenleme ve uygulamaların önüne geçilmesi için etkin bir otokontrol ve denetim mekanizmasının uygulanması gereklidir.

Teknolojinin imkânlarından da faydalanarak bu yönde önemli adımlar atılmıştır. Ticaretin devamlılığının sağlanması ve toplum sağlığının korunması adına gümrük kapılarında önemli tedbirler de alınmıştır. Bu kapsamda, uygulamaya konulan temassız ticaret, gümrük işlemlerine ilişkin sürelerde esneklik sağlanması, ithalatta yerinde gümrükleme uygulaması, Tek Pencere, Kağıtsız Gümrük gibi dijital gümrük uygulamaları sayesinde işlemlerin mümkün olduğunca temas kurmadan gerçekleştirilmesi mümkün hâle gelmiştir.

İç ve dış ticaretle gümrük işlemleri gerçekleştirilirken bunlara ilişkin oluşan verilerin toplanması, işlenmesi ve güvenli ortamlarda korunması gerekmektedir. Bu amaçla hazırlanan Veri Analitiği Mükemmeliyet Merkezi projesi büyük önem arz etmektedir. Veri yönetim sistemi geliştirilmeli, Dünya Gümrük Örgütü tarafından oluşturulan risk göstergeleriyle uyumlu risk profilleri sisteme entegre edilmeli ve sistemin tüm birimleri de kullanıma hazır hâle getirilmelidir.

Kaçakçılıkla etkin mücadele edilebilmesi ve mevcut kapasitenin artırılması amacıyla, personel, ekipman teminine devam edilmiş, eğitim faaliyetleri yaygınlaştırılmış ve mevcut uygulamaların etkinliğine yönelik projeler başlatılmıştır. Tarama Ağı Projesi'yle kullanılan araç ve konteyner tarama sisteminin marka-modelinden bağımsız olarak, ham görüntülerin merkeze aktarılması ve ikincil incelemeye tabi tutulması mümkün olacak; diğer bir deyişle merkezde ileri seviye görüntü analiz imkânı korunacaktır.

Kaçakçılıkla mücadelede önemli bir yer tutan araç ve konteyner sistemlerinin Türkiye'de geliştirilmesi, üretilmesi amacıyla Yerli ve Millî Tarama Sistemi Projesi geliştirilmiş ve proje kapsamında, bir araç ve konteyner tarama sisteminin milli imkânlarla üretilmesi, uzun vadede ise sistemin seri üretiminin yapılarak yaygınlaştırılması öngörülmektedir.

Türkiye'nin kaçakçılıkla mücadelede kullanılan teknik sistem ve bilgi teknolojileri bakımından sahip olduğu güçlü konumu sayesinde 2020 yılında yolcu ve araç giriş-çıkış sayısında önemli bir azalma yaşanmasına rağmen, yakalama rakamı değer olarak artmıştır. Uyuşturucu madde, sigara, elektronik sigara ve akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede önemli sonuçlar elde edilmiştir. Yakalama istatistiklerine göre 2020 yılında olay sayısı önceki yıldakine göre yüzde 25,8 oranında azalışla 4.149 olmakla birlikte, değer olarak yüzde 39,1 oranında artışla 4,4 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı Ocak-Temmuz döneminde ise yakalama tutarı 4,6 milyar lira düzeyinde olup bunun yüzde 70 oranında 3,2 milyar lirasını uyuşturucu oluşturmaktadır. Uyuşturucu maddelerdeki yakalama toplamları tarihin en yüksek seviyelerine ulaşmıştır.

Kaçakçılıkla mücadele çalışmaları etkin bir şekilde sürdürülmeli, risk temelli kontroller etkinleştirilmelidir. Eşya, taşıt ve yolcu kontrollerinde ileri teknolojiye sahip sistemler ve uygulamalar yaygınlaştırılmalı, bu kapsamda geliştirilen Yerli ve Milli Tarama Sistemi Projesi ve Tarama Ağı Projesi etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

Ticaret Bakanlığının ve Rekabet Kurumunun 2022 yılı bütçesinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Kalaycı.

Söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Nilgün Ök'te.

Sayın Ök, süreniz yirmi dakika.

Buyurun lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, çok değerli bakan yardımcılarım, çok değerli bürokratlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri, çok değerli milletvekilleri; ben de sizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımızın ilk bütçesi, ben bu anlamda da ilk bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Tabii, Sayın Bakanımız bizim Grup Başkan Vekilimizdi, Grup Başkan Vekiliyken o kadar çok çalıştı ki 7/24 durmayan, sürekli çalışan ve çalıştıran bir Grup Başkan Vekilliği yapmıştı; ben aynı şekilde, Bakanlıkta da böyle çalıştığımı biliyorum ve gözlemliyorum, bunu da konuşuyoruz, bu anlamda da kendisine teşekkür ediyoruz.

AK PARTİ olarak göreve geldiğimiz ilk günden bu yana sürdürülebilir büyümeyi ana politikamız olarak belirledik. Bu sayede de birçok önemli reformları hayata geçirdik. Aslında partimizin de adına yakışır bir şekilde kalkınma hamlesiyle vatandaşlarımıza dokunmayı şiar edinmiş bulunmaktayız. Geçmişten bugüne baktığımızda ise millî gelirini 3 kat artırmış, satın alma paritesine göre dünyada 11'inci sıraya yükselmiş, yatırımda, üretimde, ihracatta, istihdamdan büyüme rekorlarına doğru adım atmış bir Türkiye görüyoruz, bunu görmezden gelmemek lazım. Piyasa ekonomisi anlayışıyla rekabeti esas alan, şeffaf, görünebilir politikalarımızla ülkemizi kalkındırmak ve güçlendirmek için çalışıyoruz ve çalışacağız.

Ülkemiz, jeopolitik konumu gereği Doğu ile Batı'yı, Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayarak küresel ticaret için önemli bir kesişim noktasında yer almakta ve büyük bir dış ticaret hacmine sahip birçok pazara erişim imkânı sunmaktadır.

Ticaret Bakanlığımızın ihracatımıza sağlanan teknik ve mali destekleriyle, ticari diplomasi bağlamındaki temaslarıyla, uluslararası hukuk temelinde ülkemizin ticari hak ve menfaatlerinin geliştirilmesi yönünde attığı adımlarla ihracatımızın önünü açmak için canla başla çalıştığını görmekteyiz.

Dünya son iki yıldır küresel salgının sebep olduğu problemlerle boğuşuyor. Gelişmiş ülkelerin dahi çaresiz kaldığı bu salgın süreci aslında geçtiğimiz asırdaki dünya savaşlarının ya da bundan önce yaşanan küresel krizlerin getirdiği yüklerle rağmen çok daha derin, çok daha yıkıcı ve çok daha dönüştürücü bir dönemden geçmekteyiz. Peki, şimdi baktığımızda bu süreçte Türkiye olarak ne yaptık? Diyorsunuz ki: "Hiçbir şey yapmadık, bu süreci başarısız bir şekilde..." "Vatandaşa ne verdiniz?" Biz böyle ağır bir süreçte, o sağlam sağlık altyapımızla vatandaşımızın, esnafımızın, herkesin yanında olmaya çalıştık. Öte yandan Türkiye'ye eserler kazandırırken, dev projeleri hayata geçirirken küresel düzeyde de birçok şok ve krizlerle karşılaştık. Sayın Paylan dedi ki: "G20'de hedefiniz ilk ondu, şu an G20'de hedefi şaştınız." Evet, yüzde 10'du.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İlk ondu.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Pardon, ilk ondu. Teşekkür ediyorum.

Bizim 500 milyar dolar ihracat hedefimiz vardı ama bu Türkiye neler yaşadı? Biz inanılmaz derecede... Türkiye, AK PARTİ iktidarıyla büyüdükçe, güçlendikçe siz ne söylerseniz söyleyin yeni yeni saldırılara maalesef maruz kaldı. Gezi’de yüzde 4,5’i bizim faiz oranları, Gezi olayları başladığında bu ülkedeki yatırımcı oranının en fazla olduğu süreçti. Ondan sonra 17-25, Ağustos ayında yaşanan süreç, üzerine pandemi, 15 Temmuz, en ağır bir şekilde darbe... Üstelik bunun yanı sıra bir taraftan da öyle bir şeyle uğraşıyoruz ki, karşıda öyle muhalefet partisi liderleri var ki... Yurt dışında ülkeleri gezip gezip “Sakin ha, Türkiye’ye yatırım yapmayın, Türkiye, yatırım yapılacak güvenli bir ülke değil.” diyorlar. Yani ben bunu şöyle düşünüyorum: Ben de ticaretle uğraşıyorum, düşünün, ben varım, bir de bir ortağım var, öyle ya da böyle büyük hisse sahibi benim. Bir taraftan ben yatırımlarımı artırmak isterken benim ortak gidiyor, mal satacağım yere “Sakin ha, bizim malları alma, sakın yatırım yapma.” diyor. Bunu insanın düşmanı yapmaz, düşmanı yapmaz. İşte, biz buralardan maalesef buralara geldik. Ama şu da şöyle biline: Evet, enflasyon var. Karşı karşıya mıyız? Karşı karşıyayız. Türkiye, bununla daha önce de karşı karşıya kaldı. Bununla ilgili yine en etkili mücadeleyi biz yaparız, AK PARTİ yapar, bunu da hatırlatmak istiyorum.

Şimdi, 2009’da yaşadığımız krize gidelim. 2009’da yaşanan krizde hem dünya hem de Türkiye ekonomisi küçülmüştü, çok ağır bir krizdi. Geçen yıl küresel ekonominin küçülmesi 2009’a göre çok daha şiddetli oldu ve yüzde 3’ün üzerinde bir daralma yaşandı. Buna karşılık Türkiye’de ne oldu? Yüzde 1,8 büyüme gösterdi. Bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 7,2, ikinci çeyreğinde yüzde 21,7 büyüme oranlarını yakaladık. 2021 yılı sonu büyüme oranımızı da yüzde 9 olarak öngörmekteyiz.

Tabii ki bu yatırımların, bu büyümenin tetikleyicisi ihracatımız, Bakanlığımız. Ben bu anlamda da Sayın Bakanımız olmak üzere Bakanlık çalışanlarımıza da çok teşekkür ediyorum, ihracatımızın büyümesine Bakanlığımız ciddi anlamda yüksek katkı sağladı. Ticaret Bakanlığımızın yürüttüğü çalışmalar ve tabii ki özel sektörümüzün de azimli çalışmalarıyla 2021 yılı ihracatımız çok önemli bir başarıya imza attı. Bu bir başarı, bunu da diyelim yani, buna başarı demekten korkmuyoruz, sanki çok kötü bir şeymiş gibi bunu lanse etmeyelim. Tabii ki bunda hızlı hareket ettiğimiz Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin de etkisi olduğunu düşünüyorum.

İhracatımız, ekonomimizin lokomotifi olarak üstlendiği rolü başarıyla ifa etmiştir. 2021 yılı Ocak-Ekim dönemi ihracatımız yüzde 33,9 oranında artarak 181,8 milyar dolara yükselmiştir. Bu rakam 2002’de 36 milyar dolardı, dolar bazında. Yine, benzer şekilde dış ticaret açığımız Ocak-Ekim döneminde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 16 azalışla 33,8 milyar dolara gerilemiş. Küresel ihracattan aldığımız pay ilk defa yüzde 1’in üzerine çıkmış. Ben inanıyorum ki bu rakam artacak çünkü Türkiye yeni bir ivme kazanmıştır, pandeminin de etkisiyle dünyada yeni bir konum kazanmıştır ve biz bu anlamda sağlam temeller atıyoruz.

Geçtiğimiz günlerde Sanayi Bakanlığımızın bütçesi vardı. Sanayi Bakanımız ne dedi? “Biz cari açığa sebep veren 913 tane ürünü belirledik ve buna teşvik veriyoruz.” dedi. Evet, Ticaret Bakanlığının bütçesinde teşvik o anlamda yoktur, ihracat var, EXİMBANK var ama Sanayi Bakanlığımızın bütçesinde var, proje bazlı teşvik sistemi var; bunun için çalışıyoruz. Sadece kendi girişimcilerimizi teşvik etmek anlamında değil, Türkiye’ye henüz yatırım yapmamış birçok girişimciyle de karşı karşıya geldik, geçenlerde birçok isimle bir araya gelindi.

Yine, bu dönemde, şunu söylemek istiyorum: İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 84,3 olmuş. Bu ara, ekim ayında yüzde 93’leri bulmuş; 93,4.

Miktar bazında ihracatımıza baktığımızda ise -miktar önemli madem, başka bir etken- ilk on ayda yüzde 15 artmış, 142,2 milyon ton miktar bazında ihracatımız olmuş. İhracatımızdaki işte bu gidişatla 2021 yılı hedefimiz de 211 milyar dolar.

Tabii, ihracatımızda en önemli sektörlerden biri de hizmet sektörü. Hizmet sektöründe girdi maliyeti olmadığı için hizmet sektörümüz de çok önem arz ediyor. Pandemi döneminde dünyada olduğu gibi ülkemizde de kısıtlama tedbirleri yaşandı. Bundan da en fazla hizmet sektörümüz etkilendi ama 2020 yılında yüzde 44'lük bir düşüş yaşanmıştı hizmet sektöründe. Bu normalleşmeyle birlikte, uyguladığımız hızlı adımlarla birlikte hizmet ihracatımızda geçtiğimiz yıla göre yaklaşık yüzde 61 oranında artış sağlanmıştır. Hizmet sektöründe ülkemizin önemli bir aktör olması için Bakanlığımız da çok önemli çalışmalar yürütmüştür. Bugün ülkemiz dünya dizi film ihracatında 2'nci sırada. Son on yılda ülkemizi ziyaret eden uluslararası hasta sayısında yaklaşık 3 katlık bir artış söz konusu. Yine, uluslararası öğrenciler sayısında neredeyse 6 katlık bir artış yaşanmış. Önümüzdeki dönem içinde Bakanlığımızın birçok hedefleri var. Sağlık turizmi için ihracat gelirinin üç yıl içinde 2 milyar dolara, uluslararası hasta sayısının ise 718 binden 1 milyon dolara yükseltilmesi, bilişim sektörü ihracatımızın üç yıl içinde 2,6 milyar dolardan 4 milyar dolara çıkarılmasını hedefliyoruz. Bunlara ilave olarak yine Balkanlardan Uzak Doğu'ya kadar -yaşanan- geniş bir coğrafyada 150'yi aşkın ülkede 700 milyonu aşkın izleyiciyle buluşan dizi ve film alanındaki ihracatımızı da 3 katına artırmayı hedefliyoruz. Yani Türk firmalarının üstlendikleri proje değerlerinin ve pazar çeşitliliklerinin artırılması ve teknik müşavirlere verilen desteklerin de artırılması konusunda da hedeflerimiz var.

Ticaret Bakanlığımız dış ticaret ilişkilerimizin önemli bir boyutunu oluşturan ticari diplomasi faaliyetlerini de etkin bir şekilde kullanmaktadır. Bu çerçevede pandemi koşullarına rağmen çok taraflı ve ikili görüşmeler hız kesmeden devam ettiler. Gerek sanal gerek video konferans yöntemiyle Bakanlığımız birçok konferanslar gerçekleştirmiş. Sadece 2021 Ocak-Ekim döneminde 16 ülkeyle Karma Ekonomik Komisyon ve Ekonomik Ticaret Ortaklık Komitesi toplantısını düzenlemişler. 123 tane ikili üst düzey resmî görüşme gerçekleştirilmiş. Yine, komşularımız olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Gürcistan, Bulgaristan, İran, Irak ve Yunanistan'la gümrük alanında iş birliği konularında çeşitli toplantılar gerçekleştirilmiş ve lojistik sorunlarımız da giderilmiş bulunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeni dünyada artık dünya e-ticarete gidiyor. Bu alanda da birçok düzenlemeler getirdik, Meclisten de hep beraber geçirdik. Ülkemizin e-ticaret hacmi 2019 yılına göre yüzde 66 oranında bir artış göstererek 2020 yılı itibarıyla 226 milyar lira olarak gerçekleşmiş. KOBİ'lerin finansmana erişiminde taşınmalarının kurulabilmesine imkân sağlayan taşınır rehniyle yaklaşık 50 bin adet rehin sözleşmesi tescil edilmiş durumda. Bu sayede işletmelerimize yaklaşık 850 milyar lira, 92 milyar dolar ve 60 milyar euro güvence tutarının karşılığında finansman imkânı sağlanmış. Yine, ülkemizde ticaretin kolaylaştırılması amacıyla karekodlu çek uygulamasına geçilmiş, bugün itibarıyla bankalarca basılan karekodlu çek sayısı 150 milyon adedi de geçmiş durumda.

Diğer taraftan, ülkemizde 222 noktada faaliyet gösteren, yine Bakanlığımızın bünyesinde bulunan lisanslı depo işletmelerinin sayısı 154'e, lisanslı depo kapasitesi de 8,2 milyon tona ulaşmıştır. Bu anlamda, özellikle, Bakanlığımız lisanslı depoculuk üzerinde vergi muafiyeti gibi birçok ayrıcalık tanımladığı için bu rakamlara ulaşılmıştır. Yine, 2021 yılı içinde toplamda 28 adet lisanslı depo işletmesi faaliyete geçirilmiş, böylelikle lisanslı depoculuk sisteminde 840 bin ton kapasite artışı sağlanmıştı.

Türkiye ekonomisinin ayakta kalması, üretimin kesintisiz sürmesi, istihdamın korunması için tüm kesimlere yönelik önlemleri bu pandemi sürecinde ve geçtiğimiz süreçte devreye aldık, iş gücü piyasasına sunduğumuz pek çok farklı destekle vatandaşlarımızın ve firmalarımızın yanında olduk. Esnaf ve sanatkârlarımıza hibe, kira, ciro kaybı desteklerini verdik. En basiti şu: Basit usulde

vergileştirilen 835 bin mükellefin kazançlarını vergiden muaf tuttuk. Bunlar görmezden gelinemez. Ayrıca, esnaf ve sanatkârlarımız yüzde 50 ve yüzde 100 faiz indirimli kredilerle desteklenmeye devam ediliyor. İktidara geldiğimizde esnaf kefalet kredi faizleri yüzde 46, yüzde 50 oranlarındaydı, bugün esnafa uygulanan bu oranlar yüzde 5 ile yüzde 10 arasında değişiyor. Bunlar da önemli, bunlar da hiç yapılmıyormuş gibi söylemenin doğru olduğunu düşünmüyorum.

Eylül ayı sonu itibarıyla, 2021 yılında yaklaşık 163 bin esnaf ve sanatkârımıza kullanılan faiz indirimli kredilerin tutarı 20,2 milyar TL'dir. Meydana gelen afetler dolayısıyla, Bakanlığımız, Malatya'da, İzmir'de, Adıyaman'da faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârlarımıza sıfır faizli kredi desteği, kredi geri ödemelerinin ertelenmesi gibi birçok hibe desteği sağladı. Şunu söylemek istiyorum: Biz, esnafımızın, vatandaşımızın her zaman zor zamanında yanında olduk. Öte yandan, yine, Covid-19 salgınının neden olduğu olumsuz ekonomik etkilerden korumak amacıyla kredi ve kefalet kooperatiflerine ortak olan ticaret erbabımızın kooperatiflere olan borçlarını yapılandırdık, kamuya olan borçlarının yapılandırılması için çok ciddi imkân sağladık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tabii, şimdi sizlere de imcece usulünün çağdaş biçimi olan, iç ticarete yardımlaşmanın simgesel bir boyutunu oluşturan kooperatifler hakkında da bazı bilgiler sunmak istiyorum. Evet, kooperatifler çok önemli. Biz vaktizamanında Avrupa ülkelerine baktığımızda çok geride kalmışız ama kooperatifler anlamında attığımız çok ciddi adımlar söz konusu. 2002 yılında Ticaret Bakanlığının faaliyet alanında yer alan kooperatiflerin toplam sayısı 8.080'miş, 2021 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla bu 13.260 olup ilgili tarih aralığında kooperatif sayısının yaklaşık yüzde 64 artış gösterdiğini görmekteyiz. Ayrıca, 2002 yılında Ticaret Bakanlığının faaliyet alanında yer alan kadın girişim ve üretim işletme kooperatifi unvanlı kooperatifler hiç yokmuş, 2021 Eylül ayı itibarıyla kadın kooperatiflerinde ciddi bir artış var; 677. Kadın kooperatiflerimize bir araya geldikleri takdirde ekipman ve kurulum için 200 bin liraya varan teşvikleri var Bakanlığımızın. Ben bu anlamda da bu teşviklerin yeni dönemde artarak devam etmesini Sayın Bakanımızdan da rica ediyor ve teşekkür ediyorum.

Yine Mecliste, biliyorsunuz, en son Kooperatifler Kanunu'yla ilgili çok ciddi düzenlemeler getirdik. Bir kadın olarak şunu söylemek istiyorum: Ortakların çoğunu kadınların oluşturduğu ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortakların çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin gerek kuruluş aşamasında gerekse faaliyet dönemlerindeki ticaret sicil müdürlüğünde ödedikleri tescil, ilan ücretleri, ticaret odasına kayıt ücretleri, yıllık aidat, munzam aidatı ödeme mükellefiyetlerini de aynı zamanda kaldırdık; hem 200 bin lira kurulum desteği veriyoruz hem de tüm kooperatiflere bu pozitif ayrımcılığı kadın ve engellilerin oluşturduğu kooperatiflere getirmiş durumdayız. Aynı zamanda, Bakanlıkça yürütülen KOOP-DES kapsamında, kadınların kooperatifleşmesine yönelik destekler kapsamında 58 ilde faaliyet gösteren 136 kooperatifin toplam tutarı 17,9 milyon lira olan 149 projesine 13,5 milyon lira hibe desteği sağlanmıştır; bakın, bunlar hibe. Diğer yandan, Mecliste getirdiğimiz düzenlemeyle kooperatif sistemini KOOPBİS'e bağladık, artık elektronik ortamda da birçok işlemi rahat bir şekilde uygulanabiliyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, ihracata yönelik önemli bir düzenleme, önemli bir üretim ve yatırım merkezlerinden biri de serbest bölgelerimiz. Ülkemiz genelinde 18 serbest bölgede ocak-eylül döneminde toplam ticaret hacmi bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 22,7 oranında artışla 17,8 milyar dolar olarak, ihracat ise yüzde 28,9 oranında artışla 7,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bahse konu dönemde serbest bölgelerde faaliyet gösteren firmaların toplam satışlar içerisindeki ihracatın payı yüzde 69 olarak belirlenmiş, Eylül 2021 sonu itibarıyla serbest bölgelerde istihdam edilenlerin sayısı ise 83.422 kişi olmuştur. Aynı zamanda, İzmir'in Bergama ilçesinde "Batı Anadolu Serbest Bölgesi"nin kurulmasına ilişkin karar da 8 Eylül 2021 tarihinde Cumhurbaşkanımızın

tenisleriyle imzalanmıştır. Sayın Bakanımız Çandarlı Limanı'nda yeni kurulacak olan serbest bölgeden bahsetti, ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. 20 bin kişiye istihdam sağlayacak bir bölge; bunu yapıyoruz, hiçbir şey yapmıyor değiliz. Şunu söylemek istiyorum: Bir yıl öncesine oranla istihdam oranlarına baktığımızda neredeyse 2,2 milyon, on iki ay öncesine göre 2,2 milyon istihdam arttırılmıştır.

Müteahhlik sektörüne geldiğimizde, küresel başarısı devam ediyor. Müteahhitlerimiz bugüne kadar 129 farklı ülkede toplamda 10.860 projeyi üstlenmiş olup bu projelerin toplam tutarı 439,6 milyar dolardır. Engineering News-Record dergisi 2021 verilerine göre ülkemiz dünyada uluslararası müteahhlik gelirlerinden en fazla gelir elde eden 8'inci ülke, firma sayısına göre de 40 firmasıyla 3'üncü ülke konumundadır.

Tabii, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; artık günümüzde, iklim değişikliği, bütün dünyanın göz ardı edemeyeceği bir husus olarak karşımıza çıkmış bulunmakta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

İki dakika ek süre veriyorum.

Lütfen tamamlayınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu sürecin ekonomi ve ticarete yönelik de yansımaları politika yapım süreçlerinin üst sıralarında yer almaktadır. Bakanlığımız bununla da ilgili birçok adımları hayata geçirmiştir. Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı yayımlamıştır ve Bakanlığımızın hazırladığı Yeşil Mutabakat Eylem Planı temmuz ayında Cumhurbaşkanlığı genelgesi olarak yayımlanmıştır. 32 hedefi ve 81 eylem var bu eylem planında. Ülkemiz sanayi altyapısının yeşil dönüşümünün gerçekleştirilmesi ve küresel değer zincirleriyle sağlanan bütünleşmenin güçlendirilmesi ve yeşil yatırımların ülkemize çekilmesi gibi konular birçok boyutuyla bu eylem planında ele alınmıştır, bunu görmezden gelmemek lazım.

Yine, sanal yurt dışı faaliyetleri... Aslında ben konuşmamda -sürem bitti- şunu da söylemek istiyorum: İhracatçılar için çok önemli, geçtiğimiz günlerde Meclisten geçti bu, ihracatımızın teminatını ortadan kaldıran İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teminatı değil de teminat sorununu ortadan kaldıran...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, teminat sorununu çözecek, İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi... Geçtiğimiz günlerde biz de ihracatçı firmalarımızla Denizli'de bir araya geldik, onlar da bu konudan duydukları memnuniyetlerini... Sayın Bakanımıza da bu konuda göstermiş olduğu çabalarından dolayı ben teşekkür ediyorum, bunlar önemli.

Biz de gidiyoruz esnafımıza, biz de gidiyoruz işverenlerimize, hepsini biliyoruz, durumun farkındayız ama bununla ilgili hiçbir adım atılmıyormuş gibi buradan gösterilmeye çalışılmasını ben kesinlikle doğru bulmuyorum.

Ben Sayın Bakanımıza çalışmalarından dolayı çok teşekkür ediyorum, 2022 yılı bütçelerinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

13.45'te Erhan Bey'den devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.15

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 13.57****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 17’nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Gruplar adına en son konuşmacımız İYİ Parti Grubundan Sayın Erhan Usta’dır.

Sayın Usta, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Evet, çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, bürokrasimizin değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın Bakan, öncelikle hayırlı olsun, ilk bütçeniz, Allah utandırmasın.

Şimdi, tabii, ben, işin doğrusu, bu 2023 yılı için 500 milyar dolar ihracat hedefini hatırlatarak başlamayacaktım ancak Nilgün Hanım hatırlatınca tabii, artık zannediyorum, bir miktar bir şey söylemek gerekecek. Şimdi, ne yaptı yine? Şöyle oldu böyle oldu diye hiçbir şekilde kabul edilemeyecek birtakım mazeretlerle, bu 500 milyar doların niye 200 milyar dolarlarda kaldığını açıklamaya çalıştı. Bunun aslı astarı yok. Aslında, bunun cevabını -burada çok fazla bir şey söylemeye gerek yok- Sayın Erdoğan veriyor, bir tane videosu var –arkadaşlar görmüştür- diyor ki: “Ya, bizde işler böyle kötü gidince, bir şeyi başaramayınca hep ‘dış güçler’ deriz, gelip geçeriz.” Şimdi, AK PARTİ ayısını yapıyor, ne varsa, bir sıkıntı olunca hep “dış güçler” deniliyor.

Bir de Nilgün Hanım yine dedi ki: “Efendim, ya, hiç adım atılmıyor değil.” Doğru dedi aslında, hiç adım atılmıyor değil, keşke hiç adım atılmasa, yanlış adım atılıyor. Her atılan adım yanlış ve her atılan adım Türkiye’yi bir felakete sürüklüyor.

Şimdi, TCMB (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası) Başkanı yeni bir ekonomi kurgusu yaptı, bir senaryo çizdi, “Efendim, Türkiye’de temel sorun cari açıktır, dolayısıyla cari açık sorunu çözülsürse nihayetinde enflasyon sorunu çözümlür.” demeye getirdi ki işte, biz Türk lirasını değersiz kılacağız -mantığı bu- ihracat artacak, cari bir denge oluşacak, döviz bollaşacak, ondan sonra kur düşecek, enflasyon düşecek yani Nasrettin Hoca’nın işte, çalıtıya koyunların takılma hikâyesi gibi bir şey. Tabii, böyle bir şey yok, dünyada hiçbir merkez bankası... Merkez bankaları zaten bunları konuşmaz, onların temel hedefi enflasyondur. Enflasyonu bir kenara atmış çünkü orada aslında, havlu atmış bir Merkez Bankası var; şimdi, tutuyor, başka bir yerlerden başka bir noktaları söylüyor. Biz, burada, bu konuyu... Şimdi, aslında, Sayın Bakan’a da soruyorum tabii: Bu konu Merkez Bankası Başkanının konuşacağı bir konu mu? Hazine ve Maliye Bakanı “Hayır, bu Hükûmetin meselesidir; Merkez Bankasının temel amacı fiyat istikrarıdır, onunla ilgilidir temel şeyi.” dedi. Şimdi, tabii, Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Lütfi Elvan Bey de farklı bir şekilde meseleye bakıyor, doğru bir tespit yapıyor, o da “Temel sorun enflasyondur, enflasyonu yani fiyat istikrarını sağlarsak kur, faiz ve diğer ekonomik göstergelerde de

istikrar sağlarız.” diyor. Şimdi, dolayısıyla Sayın Bakan, net bir sorum var size: Siz bu iki senaryonun neresindesiniz? Yani siz ne diyorsunuz? Çünkü siz de ekonomiye genel bir ekonomi olarak baktığımız zaman onun önemli paydaşlarından bir tanesiniz, Ticaret Bakanısınız.

Şimdi, tabii, daha konumuza geçemedik. Bugün, Sayın Erdoğan’ın açıklamaları var. “Faizi savunularla beraber olamayız.” diyor. Tabii kime ne mesaj veriyor bilmiyorum ama ben iki tane şey anladım buradan. Bir, yarın Para Politikası Kurulu var, oraya bir mesaj verdi, faizi indirin kardeşim dedi; ondan sonra, faiz indirmesenez gidersiniz, sizden öncekilerin başına ne geldiye sizin başınıza da o gelir demek istedi; çok net bir şekilde bağımsız Merkez Bankasına Türkiye Büyük Millet Meclisinden mesaj gönderdi. Aslında buna ihtiyaç yok tabii, telefonla veya yanına çağırıp bu mesajı da veriyordur ama bütün piyasanın gözünün içine baka baka yaptı bunu. Kurun bugünkü seviyesini biliyorsunuz, işte, 10,40’lardaydı sabah, hatta 10,45’lere kadar çıkmıştı, sonradan bir miktar, 10,35’lere gevşemişti. Cumhurbaşkanı’nın bu konuşmasından sonra, az önce baktığımda -tabii, saniyelik değişiyor- yine, tekrar 10 kuruş daha artmıştı. Yazıktır ya! Bu ülkeye yazık ediyorsunuz konuştuğunuz laflarla. Şimdi, ikinci mesaj da Hazine ve Maliye Bakanına sanki çünkü Hazine Bakanı makul bir perspektif ortaya koyuyor fakat yalnız olduğunu da biliyoruz burada, dolayısıyla eğer siz de faizi savunursanız -faiz savunucusu olarak düşünüyor- sizlerle beraber yol yürüyemeyiz anlamında veya başka varsa kimlerle yol yürüyorsa onlara söylüyor. Fakat bilmediği veya anlamadığı veya anlamak istemediği bir husus var: Bu ülkede hiç kimse yüksek faiz istemiyor; isteyenler var, onlar sizin kolladığımız rantçılar, o vergi almadığımız faiz gelirleri var ya, işte onlar. Bana söyleyin, vadesi bir yıldan uzun mevduatta diyelim ki 1 milyar dolar faiz gelirim var, bir kuruş vergi alıyor musunuz, bir kuruş vergi alınıyor mu şu anda? Bir milyar dolar faiz gelirim var bakın, mevduatım var demiyorum bu kadar faiz gelirim olsa bile -milletin anasını ağlatıyorsunuz vergi diye- bir kuruş vergi almıyorsunuz. Faiz dostluğu bu. Ondan sonra “Ben faize karşıyım.” Kardeşim, hiç kimse faizden yana değil ama ekonomik temellerini hazırlarsın, düşür de bu faizi... Dünyada eksi faiz varken yüzde 20’lerde faiz veriyoruz, yüzde 30’larda faizle millet kredi kullanıyor, hatta kredi alamıyor, bugün çiftçisi de esnafı da yüzde 50’yle, yüzde 60’la tefeciden para kullanıyor. Niye düzeltmiyorsunuz? Kimin vazifesi bu, benim vazifem mi? Ondan sonra çıkıyorlar, yok, efendim, biz faize karşıyız, olmaz, “Faize karşıyım.” demekle olmaz; faizi düşürecek ekonomik temeller hazırlayacaksınız bu ülkede. Yirmi yıllık iktidar, neredeyse geldiğiniz noktanın üzerinde faize doğru gidiyorsunuz, enflasyonda gittiniz zaten. 2002’nin sonunda arkadaşlar, Toptan Eşya Fiyat Endeksi yani bugünkü Üretici Fiyat Endeksi yüzde 30,8’di, şu anda yüzde 45,5. TÜFE’ye filan bakmaya gerek yok, TÜFE’nin üzerine bastırılmış ve abanılmış üzerine duruyor. Bakılacak endeks bu, fiyat endeksi, faiz de oraya doğru gidiyor. Dolayısıyla böyle, bunlar boş laflar, boş laf konuşmamak lazım.

Şimdi, cazibe merkezi... Sayın Erdoğan “Cazibe merkezi olacak.” demiş, doğru demiş, bak bu doğru, bu doğru. Kime doğru? Yabancıya ucuz, vatandaşına pahalı bir memleket hâline getirdiniz Türkiye’yi. Para pula dönmüş. Bunu Sayın Cumhurbaşkanı kendi demedi mi daha önceden de? “Eskiden biz gider, sınırdan dışarıya gidip oralardan eşya alırdık, mazot alırdık, şimdi başkaları geliyor bizden mazot alıyor.” diyor. Ya, Allah Allah, ya, içinde hiçbir tane bir şey söyleyecek, aranızda bir tane aklı başında kimse yok mu arkadaşlar ya? “Ya, Sayın Cumhurbaşkanım, siz yanlış bir şey söylüyorsunuz, bunun adı fakirleşmedir.” demiyor mu? Böyle bir şey olabilir mi? Yani milletin bize gelip bizden bir şey alması... Şu anda Rumenler, Bulgarlar geliyor, arabalarının arkalarını doldurup doldurup gidiyorlar. Ya, paran pul olmuş! Paran pul olmuş, dolayısıyla adam için bedava bir yer hâline gelmişsin. Şimdi, birazdan, bunların detaylarını konuşacağız yani bilimsel konuşacağız, ne kadar anlaşılır karşındakilerce onu bilmiyorum ama ben konuşacağım, vazifemi yapacağım. Yani para pul olmuş, bunun getirdiği şeye “cazibe merkezi” deniliyor ya Türkiye için. Borsanız kelepir olmuş, kelepir yani “cazibe merkezi” az, Türkiye kelepere dönmüş. Bakın, firmalar kapanıyor. Bu kapanan

firmaların, yabancıların eline kelepir fiyatına geçen bu firmaların sorumlusu sizin bu yönetiminizdir, sizsiniz. Şimdi, tabii, bu hâl devam ederse... Sayın Erdoğan “Ekonomi kitabı yazdım” dedi ya, bu hâl devam ederse Sayın Erdoğan “Bir ekonomi nasıl çökertilir?” onun kitabını yazmaya başladı zaten, kitap yakında çıkacak arkadaşlar kaçırmayın. “Bir ekonomi nasıl çökertilir?” kitabıdır bu kitabın adı. Vatandaş diyor ki şimdi: Ya, Allah’tan ekonomist ya doktor olsaydı ne yapacaktık, cana geleceğine mala gelsin. Vatandaş da bunu söylüyor sizin için.

Şimdi, bir defa, bu geminin kaptanı kim? Az önceki tartışmayı söyledim. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Hazine Bakanı tamamen farklı -iki tane strateji demeyeyim de- iki tane politika ortaya koyuyor ve bu ikisi taban tabana birbirlerine zıt. Böyle bir ortamda, yani bir gemide kaptan olmazsa, kaptan köşkü boş olursa, bir gemide pusula olmazsa bu gemi nasıl gidecek? Sayın Cumhurbaşkanı da tamamen daha farklı şeyler söylüyor. Dolayısıyla burada, Ticaret Bakanı olarak sizin ne söylediğinizi de biz merak ediyoruz.

Tabii, şu anda, gelinen noktada, arkadaşlar şimdi... Rekabetçi kur, bilmem ne filan, onlara bakacağız da gelinen noktada ortada fiyat kaybı oldu, fiyatın olmadığı yerde ticaret filan olmaz. Fiyat yok bugün, fiyat. Şimdi, eskiden vade vardı, vade bitti yani vadeli mal bile satılmıyor. Peşin satılıyordu, o da bitti. Şimdi, parasını verseniz de alamıyorsunuz. Diyor ki adam: Ben bir bağlantımı yapayım önce, ondan sonra sana peşin paraya satayım. Türkiye’yi bu hâle getirdiniz ya. Sizin devraldığınız Türkiye böyle bir Türkiye değildi, kusura bakmayın. Şu anda, peşin parayla mal alamıyorsunuz çünkü bağlantısını yapmak durumunda her gün fiyat değişiyor, bu hâle geldi, esnaf da bu hâlde, sanayicisi de bu hâlde.

Şimdi, klasik bir ticaretten, dış ticaretten sorumlu, eskiden Dış Ticaret Müsteşarlığı olduğu için dış ticaretten sorumlu bakanların bir hastalıkları vardı, Sayın Ticaret Bakanı da bu hastalığa kapıldı. Sadece ihracattan bahseden, ithalattan hiç bahsetmeyen, sanki orası dış ticaretin bir unsuru değil, sanki Bakanlığın bir faaliyet alanı değilmiş gibi bir tavır. Sadece ihracattan bahsediyorlar. Ya, bunun bir de ithalat boyutu var. İkisine birlikte bakmadığımız zaman ne yaparsınız, ne kadar anlamı olur söylediğiniz şeyin? Sadece kendi yandaşlarınızı kandırırsınız, hiç kimse kanmaz bu söylediğiniz şeylere, kusura bakmayın. Ha, burada, tabii, şimdi, en azından bir iyi yanı var, çok mahcup. Tabii, sabahleyin, konuşma kısmında bulunamadım grup toplantısı nedeniyle ama geldikten sonra metni okudum yani Sayın Bakanın konuşma metnini okudum, eğer bu metnin dışına çıkmadıysa -ki arkadaşlar “Çıkmadı.” şeklinde söylediler bana- ben onun üzerine konuşuyorum, o varsayımla konuşuyorum. Burada, ihracattan filan da böyle mahcup mahcup bahsedilmiş. Öyle solo programlarda, başkalarının karşısında ihracatta şöyle rekorlar kırıyoruz, böyle rekorlar kırıyoruz, bilmem ne demek kolay. Gelin, söyleyin bakalım burada. Burada, o iş o kadar kolay değil. Şu kadar rekor kırıyoruz, bu kadar rekor kırıyoruz işte tarihî zirvelerdir bilmem nedir filan. Öyle bir şey yok. Onu birlikte düşündüğünüz zaman öyle bir şeyin olmadığını görürsünüz.

Şimdi, 2021 yılı, Eylül -yıllıklandırılmış- FOB ihracat 212 milyar dolar tüm zamanların en yüksek ihracatı. Bütün bunlara rağmen, ihracat yapan bütün ihracatçılarımızın, sanayicilerimizin alnından öpüyorum, tebrik ediyorum Allah razı olsun çünkü hakikaten, bu da zor ihracat yapmak da zor fiyatın bu kadar kaybı olduğu bir yerde malı satmak da zor. Ama tüm zamanların en büyük rekoru olan 256,5 milyar dolar ithalattan niye bahsetmiyorsun Sayın Bakan? En son TİM’deki yeni videonuzu dinledim. Bir tane ithalat yok. Yahu ithalat, ihracat birlikte olur arkadaşlar. Bunu öğrenemediniz mi siz hâlâ? Yani sadece o. Bakın, yirmi yıllık dönem, daha doğrusu, kaç yıl oluyor, on dokuz yıllık dönem. 2003-2021, toplam yaptığınız ihracat... Bunlar böyle yapılmazdı ama siz TL’yi bile yirmi yıllık periyotla karşılaştığınız için sizin usulünüzden gidiyoruz bizi de benzettiniz kendinize dolayısıyla... Çünkü

doların da enflasyonu var, doları da reellemeye lazım normalde. 2,5 trilyon dolar ihracat yapılmış 2003-2021 yılı arasında -yani 2021'i Ocak-Eylül olarak alıyorum- 2.493; yapılan ithalat 3.6 trilyon dolar arkadaşlar; 1.1 trilyon dolar ticaret açığı verilmiş. Sizden önceki hükümetlerin aynı dönemde verdikleri ticaret açığı 207 milyar dolardı. Hikâye bu. Hani kat, mat, maddi, filan gibi şeyler cevap olsun diye söylüyorum Sayın Bakan, o tür paylaşımlarımız var ya. 581 milyar 661 milyon dolar cari açık vermişsiniz yani dış tasarruf, dış kaynak kullanmışsınız. Bana söyleyin Allah aşkına ya, bu ekonominin üretim kapasitesiyle bu kadar bir artış yapabildiniz mi? Bu, yatırım amaçlı gelir yani bunun amacı tasarruf yatırım farkıdır millî gelir özdeşliğinden bakarsak. Nerede bu yatırımlar, nerede bu üretim kapasitesi? 582 milyar dolar bu ülkenin üretim kapasitesini artıracak ne iş yaptınız? Bir tane yaptığınız büyük fabrika söyleyin bana -devletin yapması gerekmiyor elbette- döneminizde yapılan bir tane büyük fabrika söyleyin.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Beton, beton.

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, 26 kat... Sizden öncekiler, sizin 582 milyar dolarınızın karşısında sizden önceki on dokuz yılda 22,5 milyar dolar cari açıkla bu işi çözmüş ve büyümeyle alakalıdır bu -büyüme kısmını da söyleyeyim, burada çok vakit harcadım- büyüme kısmında da şu var: 22,5 milyar dolar cari açıkla sizden önceki on dokuz yılda gelişmekte olan ülkeler ortalama büyümesi olan 3,9'un aynısını biz de tutturmuşuz, hiç altında kalmamışız. Tabii, 2000 sonrası bütün dünyada büyümeler artıyor, gelişmekte olan ülkelerde de artıyor, devrine göre düşünmek lazım ama biz kendi rakiplerimizin hiç altında kalmamışız, aynı büyümeyi tutturmuşuz. IMF'nin "database"ine girin, raporlarına bakın ama şimdi, bu kadar büyük cari açığa rağmen büyüme olarak 0,5 puan rakiplerimizin altında kalmışız sizin iktidarınız döneminde.

Dolayısıyla Sayın Bakan, bu kur artışı, rekabetçi kur filan... Allah aşkına, bunları bırakın yani kendiniz gidiyorsunuz da millet de gidiyor. Bu kur artışıyla rekabet filan sağlanamaz, bu geçici bir etkidir. Burada ancak ne yaparsınız? Şimdi, ilk anda, zaten, ithalat hemen eş zamanlı oluyor, ithalata da yansıyor bu. İthalatımız ihracatımızdan daha yüksek, hani az ithalat yapan bir ekonomi olursunuz da tamam. Öyle bir şey de yok. Ya, ithalat yapıyoruz. Ancak ne olur bu? Rekabetçi kur şeyi ne zaman anlamlı olabilir? Ücreti baskılırsınız, özellikle ücret yoğun sektörlerde yani kendi işinizi köle yaparak birilerine mal satmaya çalışırsınız. Bu, ancak böyle olur, böyle olursa buradan bir şey çıkar; o da üç beş ay çıkar, ondan daha fazla bu işi uzatmak mümkün değildir.

Şimdi "Cari fazla, cari fazla." deniliyor. Ben hayretler içerisinde kalıyorum ya. Koskoca bakanlar çıkıyor "Cari fazla veriyor bu ekonomi." diyor. Tarım Bakanı bile başka konuşacak bir şey bulamayınca, memlekette her şey kötü gidince ihracattan bahsetti. Şimdi, tabii, bu cari fazla verildi de hangi reformu yaptınız da yapısal dönüşümü yaptınız da bu cari fazlayı verdiniz diye insana sorarlar. Bakın, biz, bu filmi daha önce çok gördük. 1994 yılı, Sayın Bakan, Nisan ayı dâhil Kasım'a kadar yedi ay boyunca Türkiye cari fazla vermiş arkadaşlar; 1994 yılı, kriz yılı, yedi ay cari fazla vermiş, hem de öyle az buz değil, verilen cari fazla dönem ortalaması, ihracatın yüzde 36,5'i kadar cari fazla vermiş. 1998 yılı, Ağustos ayından 1999 yılı Nisan ayına kadar sekiz ay boyunca cari fazla verilmiş. Siz 2 defa cari fazla verdiniz de hani her tarafta şimdi... O Mücahit Birinci diye bir adamınız var zaten ilk o söyledi, bir hukukçu söyledi sizin ekonomi senaryolarınızı, nasıl olacağını, az önceki bahsettiğim meseleyi. Bak, burada da yine sekiz ay boyunca cari fazla. Bitmedi, 2001 Martından başlayarak Aralık ayına kadar dokuz ay; dokuz ay da sürekli cari fazla verilmiş, bunların hepsi kriz dönemleri. 2002 yılı Haziran ayı-Ekim ayı; beş ay boyunca cari fazla verilmiş. Bunların hiçbirisi hayırlı yad edilen dönemler değil, bunlar kriz dönemleri, bunlar bunalım dönemleri, bunlar sıkıntı dönemleri ekonomide. Ya, illa ki büyümenin eksi olması filan gerekmiyor. Mesela, 2002'de büyüme 6,4'tü. Sizin devraldığınız Türkiye'nin cari

açığı 1 milyar doların altındaydı, 620 milyon dolar civarındaydı yüzde 6,4 büyümeye rağmen. Şimdi, cari açığı getirdiğiniz noktaya bakın. Bir de böyle “Cari fazla verdik, cari fazla verdik.” diye hakikaten insanı çok üzen... Sizin iktisat bilginizi ölçmek filan değil amacım ama bu mantıkla ülke yönetilirse yazıktır bu ülkeye ya, yazıktır bu insanlara. İnsanlar fakirleşiyor, görmüyor musunuz? İşsizlik almış başını gitmiş, hayat pahalılığı almış başını gitmiş. Dolayısıyla 2019 yılının Temmuz–Ekim döneminde 4 ay boyunca cari fazla verdiniz, sürdürdü mü bu cari fazla? Sayın Bakan, niye tutuyorsunuz da şimdi “cari fazla, cari fazla” diye böyle oralarda, buralarda konuşup yani sanki hiç daha önce karşılaşılmamış bir şeymiş gibi ve iyi bir şeymiş gibi sunuyorsunuz?

Bakın, bir yapısal dönüşümle, sanayinizi dönüştürsünüz... Şimdi, birazdan bakacağız, teknoloji yoğunlukları ortada sanayinin ya, daha kötüye gidiyor ve “Önümüzdeki dönemde artırmayacağız.” diye kendiniz kitabınızda vadediyorsunuz ya. Orta ve yüksek teknolojinin payını hiç artırmayacağımızı söylüyorsunuz şu performans kitabında da bütçe kitabında da. Allah aşkına bir bakın ya! Bizim elimize verdiğiniz dokümana bir bakın arkadaş ya! Böyle bir şey olabilir mi ya! Dünyanın neresinde böyle bir şey var!

Bakın, 2020 yılı orta ve yüksek teknolojilerin ürün ihracatının toplam imalat sanayi içindeki... Yükseği veremiyorsunuz; 3,4 olduğu için ondan utanmışsınız, orta yüksek ile yükseği birleştirmişsiniz. 2020’de 39,3; 2021’de 37,5’a düşmüş. Zaten 2020’de 39,3 olan şeye “2024’te 39,7 olacak.” diyorsunuz. İşte, bu performans programıyla geliyorsunuz, performansınız bu. Düşmezse öpüp başımızın üzerine koyalım, o da olmayacak da; bu gidişle, bu kafayla mümkün değil çünkü ancak burada teknolojik olmayan ürünü yaparsınız, ucuzlatarak... Yani yapabileceğiniz başka bir şey yok, inovasyon yok, AR-GE yok, geliştirme yok, hiçbir şey yok, milletin sırtına bin, asgari ücreti düşük tut, ondan sonra oradan kısa süreli bir rekabet gücüyle, işte, biraz ihracat yap. Dolayısıyla kur şokları size bir kısa vadede böyle cari fazlaları veririr ama bunun, emin olun, hiçbir şeyi yoktur, hiçbir mantığı yoktur ve bu sürdürülemez, asla böyle bir şey sürdürülemez.

Şimdi, miktar endeksleri var yani onlarla çok vakit kaybetmek istemiyorum ama ticaret hadlerine geleylim, zaten o demek, fiyat endeksleri... Şimdi, dış ticaret haddi nedir? Yani ithal ettiğiniz ürün fiyatları ile ihraç ettiğiniz ürün fiyatları arasındaki ilişki, ihracat bölü ithalat fiyatları, tamam mı? Dış ticaret hadleri, bakın, bu ülkede...

Sayın Bakan, gözünüzü kaldırıp bakamıyorsunuz da, herhâlde utanıyorsunuz.

Hah, tamam, bakın, şurada...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, bu üslubunuz doğru değil, kusura bakmayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır ama grafik gösteriyorum ya. Hayır, efendim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir Bakana “Utaniyorsunuz.” demek doğru bir şey değil.

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, hayır, mahcup oluyor demek ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, o sözü geri alın lütfen, geri alın.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, o sözü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle şey olur mu ya?

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, Sayın Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, sabahtan beri konuşuyoruz, her türlü fikri söyleyebilirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – On sekiz dakika zaten kafasını kaldırıp bakmadı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama sesinizi bu kadar yükseltmek zorunda değilsiniz ve bu kelimeleri kullanmak zorunda değilsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Ama hiç olmazsa, bir grafik gösteriyorum, grafiğe bakması lazım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakana bir söz veriyorum, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Böyle bir usul yok.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hakaret ettiniz, kusura bakmayın.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Utanmak insani bir duygu değil mi?

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hakaret ettiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, ne hakareti? Ne dedim?

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Niye utansın?

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – “Utaniyor olmalısınız.” Bunda ne var?

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Niye utansın?

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, niye bakmıyor? Niye, insan insanın gözünün içine bakmaz mı?

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Utanacak ne var ki?

ERHAN USTA (Samsun) – İnsan insanın gözünün içine bakmaz mı?

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Sayın Bakanım.

Erhan Bey’in süresini de durduralım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Ben on sene milletvekilliği yaptım. Bir senesini burada Grup Başkan Vekilliği yaptım.

Erhan Bey, söylediğiniz sözlerin karşı tarafta bir saygınlık oluşturmasını istiyorsanız önce konuşurken böyle bağıra bağıra, ahkam keser gibi konuşmayın.

Şimdi, ben herkesi ekrandan takip ettim, sizi de takip ediyorum. Burada açıklamaya ihtiyaç duyduğumuz meseleleri not alıyorum fakat şu “Utaniyorlar, yere bakıyorlar, yukarıya bakıyorlar...” Ya, fikirlerinizi söylersiniz, bu tartışmaları vatandaş izliyor; sizin söyledikleriniz kıymetli ise sizi iktidara getirir, sizi de Ekonomi Bakanı yaparlar, bu hayallerinizi...

ERHAN USTA (Samsun) – Sizin anlayışınız bu...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bir müsaade et, bir müsaade et.

Ben de konuşmamı yaptım, benim konuşmamı bir tarafa koyacak vatandaş, sizinkini bir tarafa koyacak, bunları bir değerlendirecek vatandaş, değerlendirdikten sonra bir karar verecek. Ya, siz burada hâkim değilsiniz, ben burada sanık sandalyesinde oturmuyorum. Yani bu Parlatentonun... Sizden de daha eski bir... (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

Bir dakika dur, bir dakika Erhan Bey, bir müsaade buyur. Sizden de daha eski parlamenterim burada, daha uzun...

ERHAN USTA (Samsun) – Otuz yıl...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Arkadaş, bir müsaade et, bir müsaade et. Bürokrattın o zaman.

ERHAN USTA (Samsun) – Otuz yıl...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Ben sizden de daha uzun...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, bir müsaade edin lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sizden de daha uzun parlamenterlik yaptım. Ne olduğunı biliyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, mikrofonumu niye kesiyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çünkü uygun olmayan bir dil kullandınız, kusura bakmayın, uygun olmayan bir dil kullandınız. (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

Hayır, öyle bağırarak çağırarak olmaz, kusura bakmayın. Kusura bakmayın, kullandığınız kelime doğru bir kelime değil.

ERHAN USTA (Samsun) – Hangisi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Cumhuriyeti'nin bir Bakanı ve saygı duymak zorundasınız, fikriniz değişebilir.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hakaret içeren sözler söylediniz çünkü hakaret var, olur mu öyle şey?

ERHAN USTA (Samsun) – “Utaniyorsun.” dedim, ne var bunda?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tekrar tutanakları getirtelim, siz de okuyun bakalım, var mı yok mu?

Buyurun Sayın Muş.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, Sayın Başkan...

(İYİ Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birisi size aynı sözü söylese, hakaret kabul etmez misiniz? Ben soruyorum size: Hakaret kabul etmez misiniz birisi söylese?

ERHAN USTA (Samsun) – Nasıl olduğuna bağlı. Bakın, on sekiz dakika boyunca konuşuyorum, ne kafasını kaldırıp baktı, bir şeyler... “Niye bakmıyorsunuz?” dedim bakmadı. Ama nihayetinde... Bir grafikte geliyorum...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Grafiğin ekranda var zaten.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Sayın Bakanım, bakabilir misiniz?” diyebilirdin. Yani “Utaniyor musunuz?” diye söylemek doğru bir üslup mu yani sizce?

ERHAN USTA (Samsun) – Ya, üstüne dedim, hâlâ bakmadı ama. Tutanaklara...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, tutanaklara bakalım, siz de bakın lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un, Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın bugünkü bütçe üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, şimdi, burada milletvekilliğinin ne olduğunu iyi biliyorum, ben burada iki sene Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliği yaptım; nasıl davranacağıma sen karar veremezsin Erhan Bey, kusura bakma. Ben kendi hukukumu da bilirim, buradaki milletvekillerinin hukukunu da bilirim. Buradaki milletvekillerinin hepsiyle ben burada on yıl çalıştım, Grup Başkan Vekilliği yaptım, aşırı tartışmalar yaptım, konuştum. (İYİ Parti sıralarından gürültüler)

Ya, sen daha iyi yap.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, bir tamamlasın Sayın Bakan, tutanakları isteyeceğiz, siz de bakın, ben de bakacağım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, benim nasıl Grup Başkan Vekilliği yaptığımı, nasıl bir milletvekilliği yaptığımı Parlatmentonun hepsi biliyor, sen ayrı bir tarafta dur, diğer Parlamento ayrı bir tarafta bulunuyor. Hiçbir arkadaşla, hiçbir milletvekili arkadaşla böyle bir diyalog da yaşamak istemezdim. Burada, sabah CHP Grubu da konuştu, HDP Grubu da konuştu, yukarda konuştuk HDP grubuyla.

Arkadaşlar, birbirimizi anlayabilmeliyiz, meramınızı anlatabilirsiniz, izah edebilirsiniz fakat burada agresif bir dil kullanarak... Ben Selin Sayek Böke'yi de ekrandan takip ettim, o da anlattı, burada bir sayfaya yakın not tuttum. Garo Bey de "Ekrandan mı takip ediyorsunuz?" dedi, onu da ekrandan takip ettim, ara sıra göz teması da kurduk onunla. Herkesi oradan takip ediyorum.

ERHAN USTA (Samsun) – Hangi...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bak, karşıda ekran var ya... Dolayısıyla, şimdi... Bir müsaade buyur Erhan Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, bir müsaade edin, tamamlasın.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şunu da ifade edeyim: Milletvekilliğinin ne olduğunu, "milletvekili" kavramının ne olduğunu çok iyi biliyorum. Şimdi, böyle bir diyalog yaşadığım için de hazırım lütfen kusura bakmasın, böyle bir diyalogu bir milletvekilliyle yaşamak istemezdim ama yani oradan kâğıt sallayarak, hakir görerek, aşağılayıcı bir dil kullanarak hiçbir yere varılmaz. Sizin de bürokraside ne olduğunuz gayet iyi biliniyor, yaptığımız işler de gayet iyi biliniyor, Meclisteki çalışmanızda başarılar diliyorum, siz de çok başarılı olursanız sizi de bir gün bakan yaparlar, bu anlattıklarımızı hayata geçirirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Niye Bakan olduğunuzu da söyleyin.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Size bunu söyleyeceğim.

Değerli arkadaşlar...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, ayar veriyor ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayın lütfen Sayın Bakan.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Erhan Bey, ben Mehmet Muş'um. Benim bu Parlatmentodan nasıl uğurlandığımı açık izlersin, öğrenirsin, görürsün. Ama senin bir acın var, seni bu hükümet müsteşar yapmadı. Sen müsteşar olmaya layık olmayan bir adamsın.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne diyor bu ya, ne diyor bu? Sayın Başkan...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Laf adamına göre söylenir, tamam mı?

ERHAN USTA (Samsun) – Olmaz böyle bir şey, olmaz böyle bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, girmeyelim başka konulara lütfen, hiç girmeyelim.

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Senden daha basiti yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Niye...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Anladın mı? Senden daha basiti yok.

ERHAN USTA (Samsun) – Yazıklar olsun sana.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sana yazıklar olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey’e kaldığı yerden sözünü verelim.

Tutanakları da isteyelim.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bir müsaade eder misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayın lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) – Dediği lafa bak.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bir dur, bir dur.

ERHAN USTA (Samsun) – Sor, sor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, kişisel bir şey olduğu için size de söz vereceğim, cevap verirsiniz.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, değerli arkadaşlar, benim ne olduğum...

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben sizin tartışmanıza giremem. Size de söz vereceğim, siz de cevap verin.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Her zaman giriyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz de cevap verin. Ne diyeyim ben?

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Adil olun biraz ya, adil olun biraz.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, ben hiçbir arkadaşşıma bunları söylemem fakat şimdi, eğer, siz karşınızdaki muhatabınıza, bir Bakana -seversin sevmezsin bir Bakanım burada- “Senin nasıl Bakan olduğunu biliyorum, sen şunun şubesisin.” dersin istemediğin lafları iştirsin Erhan Bey, unutma.

Şimdi, evin camdansa başkalarının evine taş atmayacaksın. Anlatabiliyor muyum? Evin camdansa o şekilde konuşacaksın, tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, lütfen, bize ayar veremez.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey’e de söz vereceğim, o da cevabını verir.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yeter artık, yeter; olmaz böyle bir şey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Niye olmaz, tartışma olur burada ya. Niye olmaz Mehmet Bey?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Olmaz, olmaz. Üç saattir ayar veriyor bize.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, şimdi de size söz veriyorum, siz cevap verin. Kişisel olarak bir şeyler söylendiği için size de söz veriyorum.

7.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Ticaret Bakanı Mehmet Muş'un yaptığı açıklamasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ERHAN USTA (Samsun) – Ben onların üzerinde durmam.

Ya, Mehmet Muş'un -size söyleyeyim- benim açımdan bir önemi yok. On iki buçuk yıl sizin Hükümetiniz döneminde, yirmi altı buçuk yıl alnımın teriyle... Herkes bilir ki Erhan Usta bürokraside bir markadır. Dik durmuştur, asla... Bak, Cevdet Yılmaz'a sor, ben genel müdür olduğumda uzmandı Cevdet Bey, tamam mı?

Yani, böyle şeyler yapmayın Allah aşkına. Yani yazıktır, ayıptır, kendinizi sorgularsınız, kendinizi sorgularsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada ne demek istiyorsunuz Erhan Bey? “Genel müdürken uzmandı.” derken ne demek istiyorsunuz biraz açar mısınız?

ERHAN USTA (Samsun) – Ben genel müdürdüm diyorum işte.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, ne demek bu yani? Bunu...

ERHAN USTA (Samsun) – İlk terfi edenlerdenim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de Bakanken sizi müsteşar yardımcısı atadım.

ERHAN USTA (Samsun) – Elbette.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bunu mu söyleyeyim burada yani. Bu doğru bir şey mi?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bunlar ne ya, ayıp ya, herkese ayıp.

ERHAN USTA (Samsun) – O zaten bilinen bir şey. Biz size hep “Sayın Bakanım” dedik, hiç ona yüksünmedik. Dönem arkadaşımız “Sayın Bakanım” dedik. Anlatabildim mi?

Bakın, “Utaniyorsunuz herhâlde.” dediğimden çıkan tartışmaya bakın. Bakın, buradaki bütün bürokratların da vicdanına söyledim, kimsenin bir şey söylemesine gerek yok. “Utaniyorsunuz herhâlde, bakmıyorsunuz.” dedim, grafik gösteriyorum Ekrem Bey, on sekiz dakika hiç bakmadı, ya hiç olmazsa...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Arkadaşlar, bu tartışmadan ben utaniyorum. Yerin dibine girdim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu tartışmadan ben utaniyorum, yeter ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, bir oturur musunuz lütfen, rica ediyorum. Söz verdim, kendini savunuyor, sizin savunmanıza ihtiyacı yok Erhan Bey'in, kendini savunuyor. Oturun lütfen, lütfen...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Kendimi savunmuyorum, sizi savunuyorum, Parlamentoyu savunuyorum. Utandım, utandım, ayıp ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Hiç de öyle bir şey yapmıyorsunuz. Buradaki düzeni bozuyorsunuz sadece Erhan Bey'in sizin avukatlığınıza ihtiyacı yok, kendisi savunabilir.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, canım, Mehmet Bey'in söylediği yanlış bir şey yok. Allah Allah! Benim lafımın ortasında tutup laf verip bana saldırtıyorsun, ondan sonra Mehmet Bey'in Parlamentonun hukukunu korumak için söylediği lafa da “Erhan Bey'e söz verdim, siz savunma...”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Parlamentonun hukuku böyle korunmaz, kusura bakmayın.

ERHAN USTA (Samsun) – Neyse biz konumuza gelelim. Anlaşılsa da anlaşılmasa da biz konumuza gelelim. Bakın, bu ticaret hadlerini gösteriyor.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ile 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Ticaret Bakanlığı (Devam)

b) Rekabet Kurumu (Devam)

c) Helal Akreditasyon Kurumu (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi başlatıyorum.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Başlatın, zaten bitireceğim, keyfi kalmadı.

Ticaret hadleri... Bakın, 2008'den beri Türkiye'de ticaret hadleri 100'ün altında arkadaşlar. Şimdi, bunu ben söylersem ne olduğunu şey yapmasın.

Bakın, TÜİK'ten okuyacağım sadece. TÜİK ne diyor biliyor musunuz? TÜİK'in metaverisine giderseniz, orada bunu görürsünüz. “Dış ticaret hadleri: İhracat birim değer endeksinin ithalat birim değer endeksinde oranlanmasıyla elde edilir. Dış ticaret haddinin 100'ün üzerinde bulunması; dış ticarete konu malların baz yılına göre pahalıya satılıp ucuza satın alındığı için ihrac eden ülke lehine bir durum söz konusudur -100'ün üzerinde olursa- tersi durumda da ülke aleyhine bir durum vardır.” Şu anda biz ne yapıyoruz demek ki bu tanıma göre? Ucuza satıp pahalıya alıyoruz ve ülke aleyhine bir durum var. Hele hele bunun en fazla arttığı dönem, arkadaşlar, bakın, işte şu şimdi “rekabetçi kur” dediğiniz dönem, görüyor musunuz dış ticaret haddi nasıl değişiyor? İstirham ediyorum, bu konuları biraz inceleyin, incelettirin arkadaşlarımıza; bunlar önemli meseleler, bunları bilmeden öyle bakkal hesabıyla, tamam mı, “İhracat şu kadar geldi, bu kadar geldi”yle yazık edersiniz bu ülkeye. Siz gidersiniz. Sizden öncekileri de gördük, geçen seneki bakana da anlattım yani anlatabildim mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Normal süreniz dolmuştur, iki dakika ek süre veriyorum, tamamlayınız lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Şimdi, sanayinin imalat sanayisi içerisinde ihracat yapısıyla yüksek teknolojilerin payı 3,4.

Şimdi, 2002'sinin... Artık bütün kurumlar laçkalaştığı için, bakın, benim o yirmi altı buçuk yılımı verdiğim kurumda 2002'yle mukayese ederek koyardık. 2002'si 6,2'dir bu yüksek teknoloji ürünlerin payı, tamam mı, şimdi orada 2002'yi koymamışlar, 2006'dan başlatmışlar; 3,5; 3,9 3,5; 3,6; 3,4. Ama nereye geliyor? Ha, ithalatta ne payınız? İthalatta pay yüzde 13, arkadaşlar, yüksek teknolojide, işte, sıkıntı burada, bunu çözmeniz lazım. Buna ilişkin bir şey yaptınız mı, bana onu söyleyin.

İmalat sanayi yapısal dönüşüm göstergesi, tablo 2.5. Bak, burada 2002'den veriyor. Ya, kurumları bu hâle getirdiniz ya. 2002'den veriyor. Niye 2002'den veriyor? Çünkü 2002'si kötü. İhracat birim miktar değeri 0,87 kuruş, kilogram başına, şimdi, 2019, artık uzmanlıkta zayıfladığı için -2019'dan 1,13 koymuş- hani 0,87'ye göre iyi ya, biraz kilo başına ihracatımızın değeri artmış diye bakıyor oradaki arkadaşımız ama doları reelleştirilmesi gerektiğini unutuyor. Reellettirdiğiniz zaman çünkü dolarda da bir enflasyon var. 2002'de 0,87 kuruş olan kilogram başına ihracat Amerikan dolarını reellettirdiğimiz zaman 2019 yılında -burası 2019 verdiği için söylüyorum- 0,80'e düşüyor, 80 sente düşüyor, 87 sentten 80 sente düşüyor arkadaşlar. Dolayısıyla yani bana eğer burada, Sayın Bakan, “Yapısal cari denge

hesabımız var, biz yapısal cari dengeyi hesap ettik. Dinamiklerine baktık cari dengenin, şunlar, şunlar oldu. Bizim cari dengemiz düzeliyor.” deseniz, öpüp başımızın üzerine koyarız. Ve şu anda size son olarak da soruyorum. Yapısal cari denge hesabınız var mı? Türkiye’nin ithalat bağımlılık oranı nedir? Mesela buna ilişkin bir şey söyleyin, deyin ki: “2002’de ithalat bağımlılık oranı çok yüksekti, biz Türkiye’yi şöyle yönettik, böyle yaptık, ihracatı şöyle, ithalatı böyle yaptık ithalat bağımlılık oranını da...” Bunu Merkez Bankası Başkanına Durmuş Bey sordu, Merkez Bankası ihracatın ithalatı karşılama oranı olarak algıladı. Yani Merkez Bankası Başkanı “ithalat bağımlılık oranı” diye bir kavram hiç duymamış. İhracatın ithalatı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, ek süreniz de dolmuştur, bir iki cümleyle bağlarsanız sevinirim.

ERHAN USTA (Samsun) – Bitiriyorum.

Dolayısıyla, ben bütün bunlara rağmen... Yani bu strateji, strateji değil. Zaten bu zorunluluktan doğmuş bir şey ama bunu kabul edip bu ülkeyi daha fazla mahvetmeyin. Kura, mutlak surette istikrar kazandırmak durumundasınız. Biz ihracatın artmasını istiyoruz ancak kur artışından gelecek ihracatlar -aha, göreceğiz, yaşayacağız- üç beş ay ömrü olur, ondan sonra bir ömrü olmaz ve bu ülkeye zarar verirsiniz, milleti daha fazla fakirleştirirsiniz.

Bütçenizin her şeye rağmen hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, gruplar adına konuşmalar tamamlanmıştır.

Üyelerimizden de devam edebiliriz, üye olmayan arkadaşlarımızdan da; ben üyelerimizin takdirine bırakıyorum.

Bülent Bey, söz istiyor musunuz?

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet, Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Sayın Bülent Kuşoğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepinize saygılar sunuyorum.

Sayın Bakanım, burada hem uzun yıllar milletvekili olarak çalıştınız hem de Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olarak görev yaptınız. Şimdi Bakan olmanızdan mutluyuz tabii ki. Deminki tartışma da hiç yaşanmasaydı daha da iyi olacaktı, daha mutlu olacaktık tabii ki.

Sayın Bakanım, sunumunuza, Brent petrolün yüzde 64, Avrupa doğal gaz fiyatlarının ise yüzde 250 artış gösterdiğini söyleyerek başladınız, doğrudur. Bunu dünyada bir kriz olduğunu, uluslararası bir kriz olduğunu belirtmek, rakamlandırmak için özellikle belirttiniz ve zor bir dönemde olduğumuzu, sıkıntılı bir dönemde olduğumuzu belirtmek için altını çizdiniz diye düşünüyorum; doğrudur, hakikaten öyle. Dünyada petrol ve doğal gaz fiyatlarında bir artış var, emtia fiyatlarında bir artış var, bir kriz var, enflasyon var; sıkıntılar çok fazla dünyada, doğru. Ancak, doğal gazda, petrolde, emtia fiyatlarındaki bu artışı, bu krizi fırsata çeviren ülkeler de var. Enerji üreten ülkeler büyük bir avantaj yakalamış vaziyetler. Gelişmiş olan ülkeler de daha önce de olduğu gibi kendi ürettikleri ürünlerin, özellikle yüksek teknolojik ürünlerin fiyatlarını artırarak yeni bir denge oluşturacaklar. Arada, bizim gibi ülkeler, gelişmekte olan ülkeler sıkıntıya girecek yani enerji üremeyen, satamayan -tam tersine, ithal eden,

enerjide dışa bağımlı olan ülkeler- yüksek teknolojik ürünler üretemeyen ülkeler sıkıntıya girecek. Biz de böyle bir ülkeyiz, tam da bu tanıma uyan; ne yüksek teknolojik ürünleri üretip satabilen, ihraç edebilen ne de enerji ihraç edebilen, üreten bir ülkeyiz, tam tersine, ithal ediyoruz. Sıkıntıya gireceğimiz çok açık.

Şimdi, böyle bir dönemde temel ihraç ürünlerimize yönelik bir fiyatlandırma, dünya fiyatlarını yakalama, dünyada daha iddialı olma politikasının olması gerekir, böyle bir ortamdan mümkün olduğunca daha az zararlı çıkmamız gerekir. Zararlı çıkacağımız kesin, öyle görünüyor. Yalnız, bu durumdan ihracatı sadece artırarak çıkmamız da mümkün değil.

Cumhurbaşkanlığının yıllık programında geçiyor, şöyle bir tablo, demin ihracat fiyat endeksinden bahsedildi. İhracat birim miktar değeriyle ilgili, dolar-kilogramla ilgili olarak, bakın, 2015'te değer 1,81'miş yani 1 kilogram ihracat yaptığımız zaman 1 dolar 81 sent elde ediyorduk. Bu, 2019'da 1,13'e düşmüş, şu anda rakam yok ama 1 doların altında olduğunu biliyoruz yani geçmişe göre şu anda yaptığımız ihracat tutarının yarısı kadar ihracat yapsak bu rakamı elde ederiz 2015'te, böyle bir şey var. Bu basit bir hesaplama, tabii ki ayrıntısına girmek gerekir ama maalesef bu vaziyette. 2015 gibi birkaç sene öncesine kıyasladığımız zaman bile böyle bir durum söz konusu. O zamanki dolar-kilogramın 2 misli ihracat yapıyoruz, o zamanki rakamı ancak tutturabiliyoruz. Bu, Türkiye'nin ne kadar sıkıntılı olduğunu gösteren önemli bir örnektir. Onun için, özellikle vermek istedim ben.

Biliyorsunuz, bu sene hem 2022'nin bütçesini hem de 2020'nin kesin hesabını değerlendiriyoruz. Ben ağırlıklı olarak kesin hesaba girmek istiyorum, ihracatla ilgili, dış ticaretle ilgili, esnaf sorunlarıyla ilgili, Rekabet Kurumuyla ilgili konuşacak olan arkadaşlarım var daha. Yalnız, bir hususu belirtmek istiyorum: Siz Ticaret Bakanlığınızın, ticaretin en önemli unsuru, olmazsa olmazı da paradır yani trampayla ticaret artık çok kısıtlı yapılabiliyor. Paranın istikrarlı olması çok çok önemli. "Fiyat istikrarı" denilen hadise de aslında Merkez Bankasının görevi olan -fiyat istikrarı da odur, oradan kaynaklanıyor- Türkiye'deki fiyatları dünya parasıyla, dünya fiyatlarıyla uygun hâle getirmek. Yalnız, bu uygulanan politikayla, Cumhurbaşkanlığınca belirlenen, Merkez Bankasına da empoze edilen politikayla -ki geçen gün de söyledim- ekonomi ve maliye öğretimi veren bütün fakültelerimizde öğretilenin tersine, dünyadaki bilinenin tersine bir iş yaparak "Faiz bir sebeptir." mantalitesiyle yaklaşıldığında bu durum ortaya çıkıyor.

Şimdi, bu, sizin Ticaret Bakanı olarak şanssızlığınız. Tabii ki ticareti düzeltereksiniz ama parasının istikrarı olmayan, parasına güven duyulmayan, dolarizasyona uğramış bir ekonomide ticareti ne kadar düzenleyebilirsiniz? Kimse malını satmak istemiyor çünkü rakamın ne olacağını bilemiyor. Kaça alacağını bilemediği için, yarın rakamların, fiyatların ne olacağını bilemediği için, öngörülemeyen bir ekonomi söz konusu olduğu için ticaret yapamıyor. Ticaret, bildiğimiz usullere göre yapılamıyor. "Kur artınca ihracat artar." Artmıyor. İşte, 2017'den beri önemli bir artış söz konusu kurda ama görüyoruz, ihracat artmıyor. Yani artan ihracatı görüyorsunuz deminki dolar-kilogram endeksinde olduğu gibi ama aslında, sonuçta mal ihracatımız ucuzluyor.

Cari açıkla ilgili olarak da maalesef olumlu gelişmeler olmuyor, bir yere kadar oluyor. Bir de sonuçta biz -geçen yıl 717 milyar dolarlık- 700-800 milyar dolarlık bir ekonomiyiz, ne kadar ihracat yapabiliriz? Böyle bir hesaplama yaptınız mı Bakanlık olarak? Yani millî gelirin bu olduğu bir ekonomide ihracat ne olabilir? Ne olmalıdır, bir de ona bakmak lazım.

Sayın Bakanım, çok vaktimi almış, hemen Sayıştay raporlarına gireyim, kesin hesap konusuna gireyim; yalnız ondan önce şunu söyleyeyim: Şimdi, kesin hesap, daha önce yapılan yani Bakanlık olarak sizin 2020'de yaptığınız harcamaların denetimidir aslında, usulüne uygun olarak yapıp yapılmadığıdır; kesin hesap bu. Burada, Sayıştay raporlarına gireceğim ama, kesin hesapla ilgili

şunu söyleyeyim: En önemli usulsüzlük sizden önceki Sayın Bakanın yaptığı konudur yani bunun mevzuatta yeri yoktur, düzenlenmemesi gereken bir konudur. Bu, tamamen etik konusu bir durum ancak Sayın Bakanın cezasız kalmaması lazım yani bunun mevzuatta yerinin olmaması lazım. Yazılı hâle gelmez ama bu genel geleneğimize, göreneğimize, kültürümüze aykırı bir durumdur; bir Bakanın asla yapmaması gereken ve muhakkak cezalandırılması gereken bir husustur, en önemli de konudur bu.

Sayıştay raporlarına gelince, geçen yıllarda olan bazı konular tekrar edilmiş. Döner sermaye işletmesiyle birlikte 24 bulgunuz var Sayıştayın tespit ettiği. Mesela, geçen yıl da vardı, Bakanlık adına ayrılan kantar payı gelirlerinin özel bir şirket hesabında tutulması konusu; bu kamu-özel iş birliğiyle yaptırılan işlerde -81 milyon liralık- işletme dönemine ait bazı gelirlerin özel bir firma tarafından alınması. Evet, oradan alınmış, 39 milyon liralık kısmı da Bakanlık adına harcanmış ama bunların hepsi usulsüz, yapılmaması...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, son cümlelerinizi alalım, süreniz dolmak üzere zaten.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bir dakika daha verirseniz tamamlayayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bu, Risk Yönetimi, Tasfiye ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğünden temin edilen belgelerle saptanmış. Yani, sonuç olarak diyor ki: “Gümrük kapılarının yap-işlet-devret modeliyle yaptırılması, modernize edilmesi amacıyla imzalanan uygulama sözleşmeleri kapsamında işletme süresince elde edilen gelirlerden Bakanlık payına düşen kısmın, yasal düzenlemelere aykırı olarak imzalanan protokolle bir özel şirkete verilmesi ve harcamaların buradan yaptırılması...” Bunlar, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’na aykırı tabii ki; 81 milyon lira tutuyor buradaki meblağ.

Birçok konu var ama kayıtlara girmesi açısından söyleyeceğim. Yine, burada yap-işlet-devretle 302 milyon liralık bir hataya sebep olunmuş Sayın Bakanım.

Mesela, Ege Serbest Bölgesi genişleme alanında ESBAŞ’ın usullere uymadan inşaata başlaması, kiralama yapması, bu işlemlere yetkili merciler tarafından izin onay sonradan verilmesi; bunlar da usule, erkâna aykırı işler, böyle yürümemesi lazım.

Yine, süreklilik arz eden bazı hizmetler var, hizmet alımları var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreyi de aştık, bir iki cümleyle lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – İlk üç aylık dönemler için pazarlık usulüyle ihale edilmiş. Bunların da ihale kanununa göre yıllık ihale edilmeleri gerekirken pazarlık usulü çağırılmış, ihale edilmeden birilerine verilmiş.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, çok aştık süreyi, rica ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bütçelerinizin hayırlı olmasını diliyorum Sayın Bakanım.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, arkadaşlarımızın hazırlık yapması bakımından 4 isim okuyacağım: Önce HDP Grubundan Sayın Erol Katırcıoğlu’na söz vereceğim. Sonra MHP Grubundan Sayın Abdurrahman Başkan’a söz vereceğim. Daha sonra İYİ Parti Grubundan Sayın Bedri Yaşar’a, sonra CHP Grubundan Sayın Emine Gülizar Emecan’a söz vereceğim.

Sayın Katırcıoğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın üyeler, Değerli Bakan, değerli bürokratlar ve basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi ben, doğrusu, konuşmamı daha çok rekabet konularıyla ilgili olarak sürdürüleceğim fakat ondan önce giriş bağlamında birkaç şey söylemek istiyorum: Sayın Bakan, benim anladığım kadarıyla -yani bünyenizde Rekabet Kurumunu da içerdiğimiz için- aslında sizi serbest piyasadan sorumlu bakanlık olarak görmek gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla da Türkiye’de serbest piyasa ekonomisini benimsemiş olan Hükümetinizin yaptıklarıyla veya yapmadıklarıyla, sizin Bakanlığımızın yaptıkları ve yapmadıklarıyla ilgili bir konuşma düşünüyorum. Şimdi, bunlardan... Yani şöyle söyleyeyim: Sayın Cumhurbaşkanının -ki iktidarın iktisat politikalarını büyük ölçüde belirleyen bir kişi olarak- iktisatla ilgili bazı -nasıl söyleyeyim- takıntıları var, öyle söyleyeyim. Yani doğru bildiğine inandığı bazı aksiyomlar var.

Bunlardan bir tanesi bağımsız kurumlarla ilgiliydi. Hatta, işte okuyayım size birkaç cümlesini, mesela 2018’de yaptığı bir konuşmada “Bağımsız kurumlar kendilerine göre adımlar atıyorlar. Peki, faturayı kim ödüyor? Faturayı siyasetçi ödüyor. Faturayı ödeyen, istişaresini yaptıktan sonra kararını da o verir.” diyor yani “Kararı da siyasetçi verir.” diyor.

Başka bir konuşmasında, 2015te, biraz daha geriden ama meşhur bir tartışmadır bu biliyorsunuz, Merkez Bankasının bağımsızlığı meselesi. Orada da şöyle bir şey söylüyor: “Merkez Bankasının bağımsızlığına ilişkin birileri paçalarımızdan aşağıya çekmeye çalışıyor. Enflasyona göre faiz ayarlanmaz. Faiz, enflasyonu oluşturur. Eğer faizi düşürürsek yatırım olacaktır, istihdam olacaktır. Adı bağımsız kurum, böyle olunca gelinek nokta budur.” diyor, bu da 6 Şubat 2015’te yaptığı bir konuşmada.

Bugün de kendisi, anladığım kadarıyla, grup toplantısında şöyle demiş: “Beraber yürüdüğümüz arkadaşlarımızdan faizi savunanlar, kusura bakmasın ben faizi savunanla beraber olamam, olmam.”

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu aksiyomlar iktisat teorileri çerçevesinde sorunludur, hemen söyleyeyim. Sorunludur çünkü faizin enflasyona sebep olma olasılığı vardır ama faiz eğer maliyetlerle ilgiliyse -yani arz cephesiyle ilgiliyse eğer- vardır. Faizler artıyor, eğer maliyetler de artıyorsa buradan bir fiyat artışı, enflasyon üretmeniz mümkündür, daha doğrusu böyle olur. Ama yüksek faiz tüketim harcamalarını kısıyorsa eğer o zaman fiyatlar üzerinde -yani enflasyona yönelik olmak üzere- bir iyileşme anlamına gelir. Zaten bugünün tartışması da bu esas itibarıyla. Yani faizleri arttırmak veya azaltmakla ilgili tartışmalar, doğrudan doğruya faizin maliyetlerden mi enflasyona sebep olduğunu veya talepten mi kontrol altına alınabileceğini -fiyatların- tartışması.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı kanaatimce bu argümanlarını bir şekilde iktidarınızda yapıyor ve sonuçta, benim anladığım kadarıyla, Türkiye ekonomisini bir zamandan beri yanlış yönlendiriyor.

Bakın, bağımsız kurumlar meselesine geleceğim, bağımsız kurumlar; bunlardan bir tanesi rekabet otoritesi. Rekabet Kurumu, esas itibarıyla, piyasa ekonomisinin olmazsa olmazı olan bir kurumdur ve bu Kurumun bütün dünyada olduğu gibi bağımsız olması gerekir. Yani iktidarlara, yani siyasetle bir biçimde mesafesi olması gerekir; yani hem özel çıkarlarla mesafesi olması gereken hem siyasetle mesafesi olması gereken bir kurumdur. O sebeple de kanun yazılırken -hasbalkader onun içinde olmuş olan birisi olarak da söyleyeyim ki- bağımsızlık meselesi bizim için olmazsa olmaz, çok önemli bir meseleydi. Fakat değerli arkadaşlar -yanılmıyorsam 2011’de- 6223 sayılı bir Kanun’la -benim anladığım kadarıyla- bütün bu bağımsız kurumları -sadece Rekabet Kurumu değil- bakanlıklara ilişkili hâle getirdiler, bakanların denetimine tabi hâle getirdiler ve dolayısıyla da özerkliklerini yok ettiler.

Şimdi, dolayısıyla da piyasa mekanizmasını, serbest piyasa ekonomisini savunan bu iktidar, esasında, bunu yaparak -benim gördüğüm kadarıyla- serbest piyasa ekonomisinin ne olduğunu dahi anlamamış olduğunu söyledi çünkü serbest piyasa ekonomisi -dediğim gibi- böyle çalışmaz ve böyle çalışmadığı için de bütün dünyada da bu kurumlar oluşturulmuştur vesaire.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Çok doğru tespit.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Şimdi, nereden anlıyoruz? Mesela, son olarak yapılanlar -komik geliyor bana- “Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu” diye bir kurul kurdunuz. Arkadaşlar, haksız fiyat var ise eğer, orada kartel, tekelleşme var demektir. Yani haksız fiyat nedir? Piyasa bir fiyat ürettiyse, eğer normal rekabet koşullarında ürettiyse söyleyecek bir şeyiniz olamaz. Fiyatın yüksekliği, alçaklığı meselesi sizi ilgilendiren bir mesele değildir ama fahiş fiyat olduğunu söylüyorsanız eğer, o zaman böyle bir kurul kurmanıza gerek yok, Rekabet Kurumu var orada; göreve davet edin, göreve davet edin ve görevlerini yapsınlar. Yani fahiş fiyatların sebebi olan kartelleşmeyi ve tekelleşmeyi önleyici tedbirlerini artırınsınlar.

Şimdi, bunu yapmıyorsunuz -çok hızla geçiyor zaman tabii- ben bu zincir marketlerle ilgili çalışmanızı... Bu tartışmaya geleceğim.

Arkadaşlar, şimdi, 2012’de -benim hatırladığım kadarıyla- Rekabet Kurumu, bu “hızlı tüketim malları sektörü” diye tabir edilen zincir marketlerle ilgili bir araştırma yaptı. O araştırma sonucunda, nihai raporunda sektörde rekabetin olduğu sonucuna varmıştı; sene 2012. Sonra, 2017’de yeniden bir araştırma ihtiyacı doğdu bildiğim kadarıyla ve yine bir çalışma başlatıldı ve bu çalışma da 2021’de açıklandı. Bu açıklamada denildi ki: “Özellikle 5 firmanın -bu 5 zincirin- kâr marjları çok yüksek.” Yani bir anlamda, piyasaya hâkim durumda olduklarını veya piyasada güçlü olduklarını bulgulayan bir sonuca vardı. Peki, neden olmuş bu? Yani niçin bu sektörlerde bu yoğunlaşma olmuş? Yine rapordan okuyoruz ki: Efendim, birleşme ve devralmalardan olmuş. Değerli arkadaşlar, birleşmeler ve devralmalar benim bildiğim kadarıyla Rekabet Kurumunun iznine tabi zaten. Yani bir anlamda, Rekabet Kurumu bu sektörde tekelleşmenin sebebiyle ilgili kararlar vermiş ve sonunda, geldiğimiz yer itibarıyla 2,7 milyar civarında bir ceza vermiş oldunuz.

Oysa, bir şeyi daha hatırlatayım size: 2018’de -bildiğim kadarıyla, hatırladığım kadarıyla- 4 perakendeciyle ilgili bir soruşturma yapmıştınız. Kartel kurulduğu iddiası vardı fakat bu inceleme sonucunda öyle olmadığı çıktı ortaya ve dolayısıyla da herhangi bir ceza vermediniz. 2018’de hâlâ sonucu açıklanmayan yaş meyve ve sebze perakende satış fiyatlarında kartel iddiası. 23 markete soruşturma açmışsınız, onun sonuçlarını bilmiyoruz. Onun sonuçlarını bilmediğiniz hâlde bu 5 zincir markete ceza vermiş oldunuz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, ben Rekabet Kurumunun, bir, bağımsızlığıyla ilgili olarak ciddi bir sıkıntımız olduğu kanaatindeyim ve derhâl bağımsızlığına kavuşması için bir yasa çalışması yapılması gerektiğine inanıyorum. İkincisi, siyasete bağımlı olduğunuz zaman böyle çalışsınız. Bakın ben size söyleyeyim yani kusura bakmayın ama ben piyasaya baktığım zaman hemen müdahale edilmesi gereken alanlar var. Bir tanesini söyleyeyim size: Tohum piyasası. Tohum piyasasında 4 tane firma var; Pioneer, Novartis, Cargill, DuPont. Bunlar 4 uluslararası firmadır, tohum piyasasında tekeli bir güçle tohum miktarlarını belirliyorlar. Şimdi siz “Yaş meyve sebze piyasasında fiyatlar çok yükseldi, enflasyona sebep oldu.” diyorsunuz ya, buraya niye bakmıyorsunuz? Asıl sorun burada. Ayrıca, tarım ilaçları piyasası, açın bakın; Monsanto, Dow, DuPont, Cargill, Continental. Bunlar da uluslararası şirketler ve tarım ilaçlarının fiyatlarını belirliyorlar ve bu anlamıyla baktığımızda zincir marketlerin fiyatlarını yükseltmiş olması, belki kendi piyasa güçlerini de kullanarak yapmış olabilirler...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Katırcıoğlu, lütfen tamamlar mısınız?

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Vallahi bir şey anlatamıyoruz ya.

Dolayısıyla da belki öyle aşırı... Soruşturmanın bir karşılığı da olabilir, ona itiraz etmiyorum, olabilir. Fiyatlarıyla ilgili bir kartel davranışı içinde de olmuş olabilirler ama eğer ciddi olarak bakmak istiyorsanız, bu piyasayı zapturapt altına alıp enflasyona sebep olmayacak bir hâle getirmek istiyorsanız öncelikli olarak bunlara bakın. Artı, bir şeye daha bakın ya, Allah aşkınıza, ben bakıyorum da görüyorum, bankacılık sektörünü niye konu etmiyorsunuz? Bankacılık sektörü... Bakın, bugün Sayın Erdoğan ne diyor?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın İpekyüz’ün iki dakikasını size ilave ediyorum.

Buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bankacılık sektöründe, şimdi bugün Sayın Cumhurbaşkanı “Yahu, faizleri indirdik, yatırım yapsanıza.” diyor.

Şimdi arkadaşlar, iş dünyası böyledir ama. İş dünyasının kendi bir gündemi var ve sizin gündeminizle hiçbir ilgisi yok. Geçen yine burada konu ediyorduk. Ne yaptınız geçen seneler? Para piyasasında yani para politikasında öyle şeyler yaptınız ki kredi genişlemesi sağladınız fakat o kredi genişlemesi yani daha doğrusu likidite genişlemesi krediye dönüşmedi çünkü bankalar krediye dönüştürmediler. Onun için ne yaptınız? “Aktif rasyosu” diye bir ceza mekanizması getirmek zorunda kaldınız. Niçin oluyor bunlar arkadaşlar? Ben size söyleyeyim. Bankacılık sektörüne bugün neresinden bakarsanız bakın 4 firma yoğunlaşma oranı yüzde 50’nin üzerindedir. Bu da derhâl müdahale edilmesi gereken bir düzeyi işaret eder. Dolayısıyla da siz yabancı sermayeyle dans edemiyorsunuz, bankaların gücüyle dans edemiyorsunuz çünkü orada da yabancı sermaye var. Ne yapıyorsunuz? Zavallı yerli birtakım adamların kafasına vurmaya çalışıyorsunuz. Bu değildir arkadaşlar, bu doğru bir yaklaşım değildir ve doğrusunu isterseniz... Sonuçta şunu diyor bugün Sayın Erdoğan “Milleti faize ezdirmeyiz.” İyi de enflasyonla ezdirdiniz, ezdiriyorsunuz. Yani, bu kabul edilebilir bir düzey midir Allah aşkınıza? TÜİK’in verdiği rakamlara kimse inanmıyor zaten ama bizim bildiğimiz kadarıyla özellikle gıda sektörü ve halkı daha çok ilgilendiren malların fiyat artışlarına bakarsanız eğer, gerçekten de halkın neden yoksullaştığını daha iyi anlarsınız diye düşünüyorum.

Bir de tabii, medyadan bahsetmek lazım, doğrusunu isterseniz. Ya, medyaya niye bakmıyorsunuz Allah aşkına arkadaşlar? Ben biliyorum, siz öyle bir ölçü kullanıyorsunuz ki o ölçüyle anlaşılmaz o. Medyayla ilgili bir çalışma yaparsanız ben size söyleyeyim ne yapacağımızı: İnşaat şirketleri, o 5 tane şey var ya o şirketlere bakacaksınız çünkü o şirketlerle bağlantılıdır bu medya şirketleri.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Katırcıoğlu, ek süreniz de bitti.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Dolayısıyla da o şirketler saraydan ihale alıyorlar, davet usulüyle çoklu ve sonunda karşılık olarak da garip bir medya piyasası yarattınız, havuz medyası. Kim seyrediyor artık onu da bilmiyorum ama böylelikle gerçekten Türkiye insanların kafasını da karıştırıyorsunuz ve yani, zaten cepleri karıştı, yoksullaştılar iyice, bir de kafalarını karıştırıyorsunuz. Dolayısıyla da bunları yaptık diyorum arkadaşlar.

Teşekkür ederiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan’da.

Sayın Başkan, süreniz beş dakika, buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) – Değerli Komisyon Başkanımız, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız ve değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

“Sözünüzün doğruluğu, üslubunuzun sertliğinde kaybolabilir.” sözüne istinaden güzel üslubun her şeyi çözeceğine inancımı belirterek başlamak istiyorum.

Ülkemizin iç ve dış ticaretini regüle etme görevi bulunan Bakanlığınız, gerek sizin Meclis tecrübeniz ve konulara hızlı adaptasyonunuz, gerekse Bakan Yardımcılarımızın devlet tecrübesi ve hafızaları sorunların hızlı çözümüne katkı sağlamaktadır. Buna en iyi örnek olarak gübre ihracatıyla ilgili düzenlemenin hızlı bir şekilde yapılmasını söyleyebiliriz.

Ayrıca, ihracatçımızı mali yönden rahatlatacak, güçlendirecek, ihracatçılarımızın finansmana erişimini kolaylaştıracak adımlar atılması, ihracatçılarımıza teminat şartı koşmayan yöntemlerin geliştirilmesi elzemdir. Bu kapsamda Türkiye İhracatçılar Meclisiyle birlikte İhracatı Geliştirme Anonim Şirketinin kurulmuş olmasını son derece önemli buluyoruz. Çünkü teminat sorunu yaşayan ihracatçının finansmana ihtiyacını önemli ölçüde çözecek olması, ihracatımızın artışına önemli katkılar sağlayacaktır.

Ayrıca, serbest bölgelerin, rekabet ortamındaki dünya ticaretinden daha fazla pay almak isteyen özellikle gelişmekte olan ülke ekonomilerine sağladığı çeşitli katkılar vardır. Etkin olarak uygulandıkları dönemlerde gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret hacmi, ödemeler dengesi, sanayileşme, teknoloji transferi, istihdam, ithalat ve ihracatı kolaylaştırma gibi konularda kuruldukları ülkelere önemli yararlar sağlamışlardır. Bu anlamda serbest bölgelerin ekonomiye ciddi katkıları olmaktadır. 2021 Eylül ayı sonu itibarıyla serbest bölgelerde faaliyet gösteren firma sayısı 1.953, yabancı firma sayısı 506, toplam istihdam 83.422'dir. Bu bölgelerden gerçekleştirilen ihracat 7,1 milyar dolardır. İhracatta yüksek teknoloji ürünlerin payı ise yüzde 6,7'dir. Birim ihracat fiyatı Trakya Serbest Bölgesi'nde 13,5 dolar, Bursa Serbest Bölgesi'nde 8,3 dolar, Ege Serbest Bölgesi'nde 7,6 dolar, İstanbul Endüstri ve Ticaret Serbest Bölgesi'nde 7,4 dolar, Kocaeli Ticaret Bölgesi'nde ise 7,2 dolardır.

Sayın Bakanım, Antalya'mız her ne kadar ülkemizin en büyük turizm şehri olsa da bu özelliğinin yanında birçok farklı sektöre de ev sahipliği yapmanın gururunu yaşamaktadır. Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından açıklanan verilere göre eylül ayında Antalya düzeyinde ihracat hacmi geçen yılın aynı ayına göre yüzde 29,6 artışla 152 milyon 391 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Antalya'mızın ilk dokuz aydaki ihracatı geçen senenin aynı dönemine göre yüzde 32,4'lük bir artışla 1 milyar 349 milyon düzeyinde gerçekleşmiştir. Antalya'nın en yüksek ihracat hacmine sahip ilk 10 sektörü incelendiğinde yılın ilk dokuz aylık döneminde en fazla ihracat yapan ürün grubu 408 milyon 59 bin dolarla yaş sebze ve meyve olurken bu ürün grubunu 232 milyon 68 bin dolarla madencilik ürünleri ve 209 milyon 376 bin dolarla da mobilya, kâğıt ve orman ürünleri izlemektedir.

Antalya Serbest Bölgesi'nin de bu ihracat başarısında önemli bir payı vardır. Antalya Serbest Bölgesi'ni diğer serbest bölgelerden ayıran özelliklerin başında havalimanı ve kent merkezine yakın oluşu, kentin avantajlarından kısa sürede faydalanma imkânı sağlamakla birlikte denize rıhtımı olan birkaç serbest bölgeden biridir. Bunun genişlemesiyle ilgili yapılan planlamalarda 2022 yılı bütçesinde Antalya Serbest Bölgesi'nin gelişmesi için ayrılan bir bütçe var mıdır Sayın Bakanım? Birinci sorum bu.

Görüşmekte olduğumuz Ticaret Bakanlığının 2022 yılı bütçesinde, tarımsal alanlarda birçok ürün yetiştirmekte olan Antalya'mızın tarım ürünleri ihracatının desteklenmesi konusunda, daha fazla pay alabilmesi noktasında, ne gibi adımlar atmayı planlıyorsunuz tarım ürünlerinin ihracatının desteklenmesi açısından?

Antalya'mızın ülkemizin en büyük hali olduğunu ve ülkemizin dört bir yanına meyve sebze ulaşımında en önemli il olduğunu göz önüne aldığımızda "Hal Kayıt Sistemi Mobil" uygulamasının son durumu ve bu uygulamanın hal esnafına sağlayacağı kolaylık ve avantajlar neler olacaktır?

Ülke genelinde yürütülmesi amaçlanan lisanslı depo sayısı ile kapasitesinin artırılması ve sistemin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda son durum nedir? Bilinmektedir ki Antalya'mızda lisanslı depo neredeyse yok denecek seviyededir. Antalya'mızın gelecek ticaretinin, tarım ve ihracatının artırılması için lisanslı depoya ihtiyacımız vardır. Bu konuyla ilgili bir planlamanız var mıdır diyor, hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İYİ Partiden Sayın Bedri Yaşar, söz sırası sizde.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri, Ticaret Bakanlığının değerli bürokratları; ben de 2022 yılı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, özellikle son dönemdeki fiyat istikrarsızlığından dolayı özellikle iç piyasada ciddi sorunlar yaşıyoruz yani bugün alüminyum fiyatlarında, çimento fiyatlarında, demir fiyatlarında, MDF fiyatlarında; boru, seramik, cam fiyatlarında yani bütün emtia fiyatlarında çok ciddi oranda artış var. Bu da otomatikman iç piyasada bir durağan döneme doğru gidiyor. Bütün malzeme fiyatları alabildiğine arttı, bırakın vadeli alışverişi, mal temininde bile ciddi sorunlar yaşanıyor. Dolayısıyla, özellikle iç piyasaya süratle müdahale etmeniz gerekiyor. Yoksa, özellikle inşaat sektörü için söylüyorum -bu 5 firmayı bu işin dışında tutarsanız- yıl sonuna kadar bunlarla ilgili fiyat farkına yönelik bir çalışma yapmadığımız takdirde bunların önemli bir kısmının batacağından hiçbirimizin şüphesi olmasın. Muhakkak bu şikâyetler size de ulaşıyordur. Şimdi, ham maddesinin Türkiye'de olduğu ürünlerde bile bu var. Mesela çimentonun yurt dışına dayalı neyi olabilir veya seramik, hadi alüminyum bir miktar diyebiliriz ama MDF... Yani hangi emtiayı düşünürseniz düşünün, inanılmaz şekilde fiyat artışları var. Buna behemehâl müdahale etmeniz lazım.

Tabii, bunun devamında yurt dışıyla ilgili bir şeyler daha söylemek istiyorum; özellikle ticaret ataşeleri... Mesela bu ticaret ataşelerimizin gideceği ülkelerle ilgili daha önceden bir çalışma muhakkak yapmaları lazım, dil sorunlarının olmaması lazım. Özellikle iş adamlarımızın yurt dışındaki hukuki hakları nedir yani o ülkenin hukuk düzeni nedir, muhasebe düzeni nedir; o ülkelerden neler alırız, neler satarız; bunlarla ilgili çok ciddi donanımlı olmaları lazım. Kaldı ki bize gelen bilgilere göre yurt dışı ticaret ataşeleri ile iş adamlarımızın diyalog kurmasında da belli sorunların yaşandığını zaman zaman müşahade ediyoruz. Aslında onların oradaki görevi, onların randevuları dâhil, iş görüşmeleri dâhil, otel rezervasyonları dâhil bunların tamamını yapacak bilgi, birikim ve deneyime... Bunların bir işi olması lazım. Bugün yurt dışında Çin'i örnek alacak olursak; büyükelçiliklerde çalışan insan sayısı kadar ticaret ataşeliklerinde de çalışan insanlar var. Aynı şekilde, aynen turizm sektörü gibi yurt dışı müteahhitlik hizmetleri de... Biliyorsunuz, bizim yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinde hem o ülkede hizmet verirken sattığımız mallardan dolayı bir döviz girdimiz var hem de bu hizmetlerinin karşılığı

elde ettiği döviz girdileri var. Bununla ilgili zaman zaman sorunlar yaşanıyor, çalıştıkları ülkelerle ilgili tahsilat sorunu yaşanıyor. Burada da muhakkak devletler arası ilişkilerde bunlara “Gidin, sonuna kadar gidin, dünyanın her ülkesine gidin; biz arkamızdayız.” demeniz yetmiyor, bu konuyla ilgili gerekli destekleri muhakkak suretle vermemiz lazım. Bazen alacaklarına karşılık o ülkelerden bazı emtialar alınıyor. O emtialar alınıyor, aynı zamanda bizim iç piyasayı korumak açısından bunlarda da bir fon var. Hem bu fon hem alacağına karşılık malzemeyi getiriyor buraya. Dolayısıyla, burada iş, işin içinden çıkılmaz bir hâl alıyor. Yani burada da en azından devletimiz araya girip bu konuyla ilgili bir katkı sağlarsa çok ciddi faydası olacağını düşünüyoruz.

Üçüncü husus da bu yap-işlet-devretlerle ilgili. Mesela yap-işlet-devretlerle ilgili biz her ne kadar “Cebimizden 1 lira çıkmıyor.” desek bile neticede devletin verdiği garantilerle bunlar uluslararası arenada kredi alıyorlar. Doğal olarak bunların kâr marjları bir miktar yüksek olduğu için bizim devletimiz LIBOR +4’lerle, 5’lerle borçlanırken özel sektör çok daha yüksek rakamlarla borçlanıyor. Aslında her iki tarafta da devletin garantileri var, devletin gücü var. Bu hadise, otomatikman bizim uluslararası arenada devlet olarak borçlanma limitlerimizi de artırıyor, uluslararası arenada maalesef bizim güvenilirliğimizi de düşürüyor.

Tabii, bunun yanı sıra yurt dışına çok ciddi oranda sermaye akışı var. Biz yurt dışından iş adamları, yatırımcılar buraya gelsin derken maalesef şu an içinde bulunulan durumda önünü göremiyor insanlar, ne kur olarak görebiliyor... Siz de biliyorsunuz, 2024 yılı devletin açıkladığı kur 10,24; bugün zaten 10,40 yani üç yıl sonrasının kurlarına biz bugünden ulaştığımız. Bugün, mevduatta, biliyorsunuz, yaklaşık yüzde 55’ler civarında yabancı sermaye yani bugün Türkiye’de dolar bir yatırım aracı. Paranın yatırım aracı olduğu bir ülkeden bahsediyoruz. Bu olmamalı, paranın üretime gitmesi lazım. Dolayısıyla, sizlerin koyduğu hedefler muhakkak gerçekçi olmalı ki özel sektör de adımını buna göre atsın, yolunu buna göre belirlesin. Bu belirsizliğin bir an önce önüne geçmemiz lazım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Yaşar...

BEDRİ YAŞAR (Samsun) – Toparlıyorum Başkanım, hemen toparlıyorum.

Dolayısıyla, işin özü, bu iç piyasaya muhakkak müdahale etmelisiniz, yoksa dışarıya ihracatımızı artıralım derken içerideki ticaretimizi bitirme seviyesine geliyoruz.

Ben, 2022 yılı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum, başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Yaşar.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Emine Gülizar Emecan’da.

Sayın Emecan, buyurun lütfen.

Süreniz sekiz dakika.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli Bakanlık bürokratlarımız; öncelikle hepiniz hoş geldiniz.

2020 kesin hesabı ve 2022 bütçesinin öncelikle ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Tabii ki Ticaret Bakanlığının bütçesiyle ilgili konuşurken Türkiye’deki ekonomik görünümle çok bağlantılı olduğu için oradan başlamak lazım diye düşünüyorum ve Türkiye’nin bugünkü ekonomik görünümüne baktığımız zaman, Sayın Bakan, çok sağlıksız ve riskli bir hâl aldıysa bu ekonomik görünüm, bunun asıl sebebi demokratik hukuk devletinden uzaklaşarak maalesef yerine kurulan tek adam rejimiyle ekonomide öngörülebilirlik, istikrar ve güven ortamının ortadan kalkmasıdır.

Şimdi, yaşanan bir ekonomik buhranın içindeyiz, hep birlikte bunu yaşıyoruz ve durumun kötü olmadığına halkı ve ekonominin tüm paydaşlarını inandırmak için de yeni bir yol izleniyor. Kanunen görevi fiyat istikrarı sağlamak olan Merkez Bankası arka arkaya faiz indirimleri kararları alıyor, dolar bu arada hızla artmaya ve istikrarsız bir şekilde inişler çıkışlar yaşamaya devam ediyor. İzlenen yol ve strateji şu; çok defalar tekrar edildi, söylendi: Şimdi, Türk lirasına bir değer kaybı yaşatılıyor. Türk lirasının değer kaybına bağlı olarak -yani bunu “rekabetçi kur” olarak tanımlıyorsunuz- ihracatın artacağı, ithalatın kısılmak zorunda kalacağı yani ithal ürünlerin Türkiye’de üretilmesinin teşvik olunacağı, bu sayede cari dengenin sağlanacağı, cari denge sağlandığında da piyasada döviz talebinin azalacağı, kur üzerindeki baskının kalkacağı ve enflasyonun düşeceği yönünde böyle bir kurguyla böyle bir yol izleniyor ama neresinden bakarsak bakalım, izlenen bu stratejinin de tutmayacağı ortada.

Şimdi, öncelikle ihracatımız yoğun biçimde ithal girdiye bağımlı olduğundan ihracat arttıkça ithalat da artıyor, ayrıca ihracatımız katma değerli ürünlerden oluşmuyor. İthalat neden artıyor? Tabii ki ara malların, ithal ara malların üretimde çok fazla yer bulmasından dolayı. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının araştırmasına göre, ihracat yapan firmaların yüzde 99’u ya kendisi ya da tedarikçisi aracılığıyla ithal girdi kullanıyor. Siz iktidar olarak ihracata dayalı büyümeyi üretim, yatırım, istihdam büyümesi olarak değerlendiriyorsunuz ama Türk lirasının değersizleşmesi sadece ihracatçılar içinde bir azınlık grubuna yarıyor maalesef. İthal girdi kullanımı nispeten az olan, emek yoğun üretim yapan kesimler bunlar.

Şimdi, ihracata da baktığımız zaman, ihracatın kilo fiyatının da sürekli düştüğünü görüyoruz yani bu ne demek oluyor? İhracatımız ucuzluyor. En son 2014 yılında ihracatın kilogram fiyatı 1,59’ken 2020 yılında 1,01’e düşmüş, şu anda da 1 doların altına düşmüş durumda. Japonya’da bu 3,86; Almanya’da 3,68; Güney Kore’de 2,70; Polonya’da da 1,87 dolar.

Şimdi, bu veriler ışığında bir şey sormak istiyorum ben: 2022 yılı bütçe teklifinizin alt programlarına baktığımız zaman da orta yüksek ve yüksek teknoloji ürün ihracatının toplam imalat sanayisi içerisindeki payına baktığımızda bir artış görmüyoruz, böyle bir hedef görmüyoruz burada. 2021 yılı için planlanan yüzde 43’ken yıl sonu gerçekleşme beklentisi yüzde 37,5; 2022 hedefi de yüzde 39,5 olarak gösterilmiş. Eğer düşündüğünüz gibi bir hedefe ulaşmak istiyorsanız bu oranların biraz daha -hedefin daha doğrusu- yüksek tutulması gerekmez miydi?

Şimdi, diğer yandan, vatandaşlarımız, çalışan kesimlerimiz açısından çok daha önemli bir konu. Üretimimiz ve ihracatımız yoğun emek sömürsüne, düşük ücretlere ve uzun saatler çalıştırılmaya dayanıyor, birçok yerde de mülteci emeği kullanıyor tabii. Kişi başına düşen millî gelir cumhuriyet tarihinde ilk kez yedi yıl üst üste azaldı Sayın Bakan ve şimdi, sizin de bildiğiniz gibi açıklık sınırının da altında kaldı. Türk lirasına değer kaybettirerek, emeği daha da ucuzlatarak, fiyatlarda daha fazla istikrarsızlığa yol açarak sizce, iddia ettiğiniz gibi, ihracattaki büyümeyle ekonomik büyüme ve refah üzerinde pozitif etki yaratarak refahı tabana yayabilecek misiniz diye de sormak istiyorum.

Ülkemizde şu anda asgari ücret, ortalama ücret oldu. O nedenle de toplum olarak, toplumun büyük bir kesimi giderek hızla yoksullaşiyor. İstihdam da artmıyor bu arada. Temmuz 2018’de gerçek işsizlik oranı yüzde 16,3’ken Eylül 2021’de yüzde 21,9’a yükselmiş. İhracatçılar yüksek kur değil, istikrarlı kur istiyorlar. Bakın, fiyat istikrarsızlığının yarattığı ağır yük ticaret odaları tarafından da dile getiriliyor. Başta enerji ve tüm ham maddelerde çok ciddi fiyat artışı, dış ticaret yapan şirketler açısından fiyat verme zorluğuna da neden oluyor. Bunu birçok ortamda paylaşıyorlar ve iş yaptıkları firmalara da mailler göndererek satış yapamayacaklarını bildiriyorlar. KOBİ’lere baktığımızda bankalara olan borçları eylülde bir önceki aya göre 26 milyar lira artarak 993,5 milyar liraya kadar yükseldi. Bu borcun

54,7 milyarlık kısmı ise zamanında ödenmediği için bankalar tarafından takibe alınan, diğer bir ifadeyle de icraya verilen kredilerden oluşuyor. Esnaf kepenk kapatıyor, yılın ilk dokuz ayında 71.344 esnaf kepenk kapattı Sayın Bakan ve esnaf, tefecilerin eline düşmüş durumda, borcunu borçla kapatıyor.

Bir de bu arada ihracatlar arasında bir tekelleşmeye de değinmek istiyorum. Belki de bunu da dikkate almanız gerekiyor. Türkiye'deki ihracatın yarısından fazlasının hep ilk bindeki ihracatçılar tarafından yapılıyor olduğunu görüyoruz yani burada tekelleşme olduğunu ve KOBİ tabanına da bu ihracatın yayılmadığını görüyoruz.

Yine, alt program performans göstergelerinize değinmek istiyorum. Örneğin, bir önceki yıla göre esnaf işletmesi sayısındaki artış oranına baktığımız zaman, 2022 hedefinde bir düşüş var. 2021 yıl sonu gerçekleşme tahmini yüzde 6 iken 2022'de hedef yüzde 3'e düşmüş, 2023 ve 2024 aynı.

Yine, esnaf ve sanatkârların kullandığı Hazine destekli kredi miktarında da bir düşüş... Yani daha doğrusu, orantılı bir yükseliş yok. Yıl içerisinde de -2021 yılı içerisinde- ciddi anlamda bir düşüş var bunda.

Faal olan kooperatif sayıları... Kooperatiflerle ilgili mesela, destekleneceği, çok geliştirileceği, özellikle kadın kooperatifleriyle ilgili bahsettiniz ama faal olan kooperatif sayısına baktığımız zaman da böyle çok yüksek bir hedef koyulmadığını görüyoruz. 2021 yılı gerçekleşme 12.500, 2022 yılı 12.800.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Emecan, tamamlar mısınız lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Tamamlıyorum.

Yine, kurulan kooperatif sayısı, 2021'de 45 bekleniyor, 2022'de 40'a düşmüş. Perakende pazarında e-ticaret oranında da bir yükseliş görünmüyor. Bunu bir açıklarsanız orada tam olarak nedir, bu alt performans göstergelerinde? 2021 yılı sonu yüzde 17 gerçekleşme bekleniyor, 2022 hedefi yüzde 8,5. Üretici örgütlerinin pazar payında da bir hedef küçültülmüş görünüyor.

Sonuç olarak, yürütülen ekonomi ve ticaret politikasının bize maliyeti, daha değersizleşmiş millî para, üretimde tıkanıklıklar, işsiz sayısında yoğun artış, daha fazla emek sömürüsü olacaktır Sayın Bakan.

Sizin, Ticaret Bakanı olarak, tıkanan noktalarla ilgili yol haritanızı yeniden gözden geçirmenizde fayda var diye düşünüyorum. Bu işten de kârlı çıkacak olanlar kimlerdir? KOBİ'lerimizdir, esnaflarımızdır, çalışan yoksul kesimlerimizdir; sanayicilerimiz de bu işten mutlaka kârlı çıkacaktır ama toplum kârlı çıkacaktır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Emecan.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Son bir cümle...

Bu arada değinmeden geçmek olmaz, daha önceki Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın yaptığı yolsuzlukla ilgili, kendi Bakanlığına rekabet ilkelerine aykırı bir şekilde yüksek fiyatla mal satan bir Bakan hakkında hâlâ bir soruşturma açılmamış olmasını da kayıtlara işliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sizin de maalesef, bir şanssızlığımız oldu bu, böyle bir şeyin üzerine gelmiş olmanız. Tabii ki direkt sizi bağlamasa da bunu da kayıtlara geçirmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Ali Kenanoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütün hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Ya, öncelikle bu dolar artışı meselesinin artık Gezi direnişine bağlanmasından vazgeçilmesi gerekir. Arkadaşlar konuşurken aynı şeyi konuştular ama yani Gezi direnişini, tümüyle onu suçlasanız bile o zaman dolar 1,85'ten 1,92'ye çıkmış, hepi topu bu kadar yani. Gelinen noktada 10 liranın üzerinde ve hâlâ konuşan arkadaşlar dolar artışındaki beceriksizliklerini, bu konudaki başarısızlıklarını hâlâ buraya yüklemeye çalışıyorlar. Artık bundan vazgeçin çünkü 1 lira seviyelerinde filan değil artık, 10 lira seviyelerinde bir dolardan bahsediyoruz.

Tabii, bu bütçe konusunda konuşulacak çok fazla başlık var ama ben birkaçına değineceğim vaktin daralması nedeniyle.

Kooperatifçilik konusunda bir bakış açısı değişikliğine ihtiyaç var. Geçtiğimiz günlerde Genel Kurulda da Kooperatifler Kanunu'yla ilgili birtakım değişiklikler yapıldı ancak orada da gördük ki esasında kooperatifler bir şirket mantığı çerçevesinde ele alınıyor ve düzenlemeler de bakış açısı da bütünüyle bunun üzerine kurulu. Oysa kooperatifçiliği halkın, köylünün kalkınma modeli olarak ele almamız gerekiyor. Köylünün köyde doymasını, orada yaşamaya devam etmesini sağlayabilme imkânı, aracı olarak da kooperatifçilik modelinin ortaya konması ve bu bakış açısıyla düzenlenmesi gerekir. Örneğin, bu son yasayla, işte, kadın kooperatifleri ve benzeri konularda çeşitli pozitif ayrımcılıklar getirildi. Köylerdeki kooperatiflerde gençlere yönelik özellikle birtakım avantajlı değişiklikler getirilmesi gerekiyor çünkü gençlerin köylerde yaşamaya, yaşamlarını oralarda kurmaya devam etmesini sağlamamız lazım, çünkü bu göçlerden kaynaklı ülkenin yaşadığı sorunları, kentlerde yığılmanın getirdiği sorunları hepimiz biliyoruz ve bu konuda bütün siyasi partilerin, bütün siyasetçilerin de şikâyetçi olduğunu ifade edelim.

Şimdi, özellikle kooperatifler meselesinde; ya, domatesi topluyorsunuz ama salça yapmaya kalktığımız zaman bunu bir ticari faaliyet üzerinden bütün vergilendirmelere tabi tutuyorsunuz. Dolayısıyla bu, işte, sizin de bahsetmiş olduğunuz o büyük marketlerle rekabeti güçlendiren ve kooperatifçilerin, kooperatiflerin aleyhine olan bir durum çünkü kooperatif mantığına bir dayanışma mantığı yani üretimin yapıldığı yerde ucuza tüketme mantığı çerçevesinde bir dayanışma ağı çerçevesinde bakmak lazım. Yine Komisyon toplantısında dile getirilmişti yani orada, örneğin bu zincir marketlerle ilgili olarak bir Kooperatifler Birliği Başkanı şunu ifade etti: “Ya, biz bu konuda feryat figan ettik yani bu 5’li zincir, 5 market zinciriyle ilgili olarak onların baskısı nedeniyle -yasalar onların lehinde çıkartıldı- bizim onlarla rekabet imkânlarımız ortadan kaldırıldı.” Özellikle nakliye ve benzeri konularda getirilen kimi düzenlemeler bütünüyle bu 5 marketin ya da bu büyük zincir marketlerin baskıları, siyasetçilere baskısı sonucunda oluşturuldu. Şimdi de onların bu büyümesini ya da bu tekelleşmesini nasıl engelleriz derdine düşüldü. O canavarı siz yarattınız yani bir canavarsa eğer bu sizin söyleminize göre, sistemi bozan bir şeyse bunu siz yarattınız. Şimdi bununla nasıl uğraşılacak onun derdine düşmüş durumdasınız ama bunda sizin daha önceden de uyarıldığımızı hatırlatmak isterim.

Bir diğer konu, burada daha önceden de dile getirildi. Ben Balıkesir’de belediye başkan adayıydım son yerel seçimlerde; orada gördüğüm... Yani zeytin üreticileriyle çok içli dışlıydık ve hâlâ daha ilişkilerimiz sürüyor, görüşüyoruz, çeşitli konularda istişare ediyoruz ve bir şikâyetleri vardı, bu da Afrin zeytinleri üzerineydi. Afrin’den getirilen, aslında çalınan yani talan edilen zeytinler, özellikle ÖSO üzerinden yapılan bu zeytin talanının... Oralarda Suriye Gözlemevinin raporları da var, Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin raporları da var. Buradaki zeytinlerden kaynaklı olarak Balıkesir’de ve Osmaniye’de, işte, Bursa’da, bizim zeytin üreticilerimizin olduğu birçok bölgede bu konuyla ilgili ciddi şikâyetler var çünkü bunlar bir ihracat-ithalat disiplinine bağlı olmadan kaçak bir şekilde getiriliyor ve

bununla ilgili videolar var yayınlanmış yani gizli saklı filan değil, ben de paylaştım bunu. Afrin'deki fabrikalara getirilen zeytinler orada zeytinyağına çevriliyor ve orada "Türk malı" damgası vurularak buradan dış piyasaya satılıyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Kenanoğlu, tamamlar mısınız lütfen.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tamamlıyorum Başkan.

Bununla ilgili olarak hem Türkiye'deki tırların videoları var getirmiş hem de Afrin'deki fabrika ve tırların görüntüleri var. Bütün bunlar, bir taraftan Afrin'deki üreticilerin emeğine, onların malına mülküne çökme oluyor bir taraftan da iç piyasadaki bütün dengeleri de altüst eden ve iç piyasadaki zeytin üreticilerini de mağdur eden bir sonuca yol açıyor, bundan vazgeçilmesi gerekir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Süleyman Girgin'de.

Sayın Girgin, buyurun lütfen.

Süreniz yedi dakika.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ekonominin kitabını yazamadınız ama esnafın defterini amiyane tabirle bir güzel dürdünüz. Küçük esnaf iyice küçüldü, günü kurtarmaya çalışıyor. Pandemiye sosyal destek vermeden aç-kapa yapa yapa esnafı bitirdiniz, âdeta esnafı yüzüstü bıraktınız, sonra da olmayan gelirle "Borcunu öde." dediniz. Hangi birinin altından kalkacak bu esnaf? Kısacası, sayenizde esnaf can çekiyor Sayın Bakan; yaşamaktan geçti, hayatta kalmaya çalışıyor. "Yapılandırma yapacağız." dediniz, vergi dairelerinin önu İş ve İşçi Bulma Kurumunun önu gibi uzun kuyruklarla doldu. Borcunu yapılandıran esnafın ilk taksitini peşin ödemesi gerekiyordu, onu bile borç alarak ödedi esnafımız. Borcu borçla ödemeye çalışmak, ekonomik kurala döndü. Sattığının yerine yenisini koyan esnaf var mı dersiniz zaten yok. Pandeminin başından beri 150 binden fazla esnaf kepenk kapattı, esnaf hâlâ SGK ve BAĞ-KUR primini, kirasını ödeyemiyor. Doğal gaza, elektriğe gelen zamlar belli, bu zamlar devam ettiği sürece esnafımız da kepenk kapatmaya devam edecek. Esnaf için ne var bu bütçede Sayın Bakan?

Sunumunuzda siz de belirttiniz; 2 milyon esnafımız var, hibe desteği sadece 8,9 milyar lira, devede kulak; gerisi borç, faiz, öteleme. Bir de Sayın Bakan, ben içinden çıkamadım, hesaplayamadım, esnafa verilen 8,9 milyar lira hibenin 2001 yılı itibarıyla millî gelire oranı nedir? Esnaf öteleme değil, nakit desteği, sıfır faizli can suyu kredisi istiyor Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, şayet esnaf ayağa kalkarsa Türkiye ayağa kalkar. Esnaflarımızın taleplerine kulak vermemiz gerekiyor. Kısaca acil taleplere değinmek istiyorum. Bir esnafın altmış günden fazla prim borcu olması nedeniyle ne kendisi ne de ailesi sağlık hizmetinden yararlanamamaktadır. Süre uzatmak çözüm değildir. Esnaflarımız, sağlık hizmetinden prim borcu olup olmamasına bakılmaksızın aileleriyle birlikte yararlanabilmelidir.

Önemli bir talep de geriye dönük borçlanma. Daha önce esnafa 1982-2000 ve 2000-2008 tarihleri arasında geriye dönük borçlanma hakkı tanınmıştı. Bu haktan yararlanamamış olan esnaf ve sanatkarlarımıza benzer bir hak tanınmalıdır.

Diğer bir konu, bilindiği üzere, sosyal güvenlik reformuyla prim ödeme gün sayısı 4/A'lı sigortalılar için 7200, 4/B'li ve 4/C'li sigortalılar için 9000 gün olarak belirlenmiştir. 4/C'liler devlet memurları, 4/B'liler ise muhtarlar, kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar ile tarımsal faaliyette bulunanlardır. Esnaf ve sanatkârların iş güvencesinin devlet memurlarıyla bir olduğunu düşünmek mümkün değildir. Türkiye'de esnaf ve sanatkârların faaliyet sürelerinin kısalığı ve iflas etme oranlarının yüksekliği de göz önünde tutulduğunda 4/B'li sigortalıların prim ödeme gün sayısının 4/A'lı sigortalılara eşitlenmesi hakkaniyetin gereği olacaktır.

Diğer bir mesele, prim ödeme gün sayısını doldurup yaşı bekleyen 4/B'lilerin durumudur. 4/B'li sigortalılar, emeklilik prim gün sayısını doldurdıkları hâlde vergi kayıtlarının açık olması sebebiyle faaliyetine devam ediyorlarsa sigorta primi ödemeye devam etmek durumundadır. Esnafımızın yaşı doldurana kadar isteğe bağlı olarak prim ödemeye devam etmesi hakkaniyetli olacaktır.

Gelelim ayakta tedavilerde esnafımızın iş görmezlik alamamasına. Esnaf ve sanatkârlarımız, hastanede yatmasa dahi hastalıkları sebebiyle evlerinde istirahat ettikleri günlerde iş yerlerini açmamakta ve gelir kaybına uğramaktadırlar. Kaldı ki esnaf ve sanatkârlarımızın ödenmesi gereken çekleri ve senetleri hastalığı nedeniyle işe gidemedi diye ertelenmemektedir. Esnaf ve sanatkârlarımızın da 4/A'lılar gibi hastalık ve ayakta tedavi süresinde geçici iş görmezlik ödeneği alabilmeleri konusunda düzenleme yapılmalıdır.

Bilindiği üzere, 1986'dan itibaren çırakların kısa vadeli sigorta prim ödemeleri Millî Eğitim Bakanlığınca yapılmaktadır. Sigorta girişi yapılmış, iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primi yatırılmış bu kişilerin sigorta giriş tarihlerinin, uzun vadeli sigorta primlerinin yatırılması suretiyle, çırak olarak çalışmaya başladıkları tarihin sigorta başlangıç tarihi olarak kabul edilmesi sağlanmalıdır.

Sayın Bakan, KOSGEB destek programlarına başvuru esnaflarımız için kolaylaştırılmalıdır. KOBİ'ler başvurularını insan kaynakları sayesinde kolayca yaparken esnaf ve sanatkârlarımız başvuru sürecinin zorluğu nedeniyle bu programlardan yararlanamamaktadırlar. Bu sakıncanın giderilmesi için sadece esnaf ve sanatkârların başvurabileceği destek programları hazırlanmalıdır. KOSGEB listelerinde yer almayan kahvehane, çay ocağı, internet kafe ve emlakçı esnafının KOSGEB desteklerinden yararlanabilmeleri sağlanmalıdır.

Sayın Bakan, gıda ürünlerinin KDV'sinde toptan perakende ayrımı kaldırılmalı ve KDV oranı yüzde 1'e indirilmelidir.

Bir diğer konu stopaj uygulaması. Stopaj uygulaması, bir tahsilat yöntemi olmaktan çıkmış, vergi yükünün bir başkasına devredilmesi yoluyla vergi güvenlik müessesesi şekline dönüşmüştür. Bu haksız vergi uygulamasının kaldırılması, vergi yükünün gerçekte geliri elde edenlerin üzerinde kalmasını sağlayacak bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Sayın Bakan, bilindiği üzere, dünyada en yüksek akaryakıt fiyatı Türkiye'dedir. Bunun en büyük nedeni de dünyada akaryakıttan en yüksek verginin Türkiye'de alınıyor olmasıdır. Benzin ve motorindeki mevcut ÖTV teşviki kara yoluyla şehirler arası yük ve yolcu taşıyan işletmeleri hava yolu şirketleriyle rekabet edemez bir noktaya getirmiştir. Hem şehirler arası yük ve yolcu taşıyan işletmelere hem de taksicilere ÖTV'siz akaryakıt temin etme imkânı tanınmalı, ulaştırma sektöründe indirimli KDV oranı uygulanmalıdır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Girgin, tamamlar mısınız lütfen
SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Tamamlıyorum Başkanım.

Değerli milletvekilleri, AKP, çıkışı sosyal desteklerde aramayan, daha fazla krediyle borçlandırarak, muhtaç bırakan gün boyu ekranda döviz, altın fiyatına baktıran bir sistem yaratmıştır. Gazeteler “Dolar rekor kırdı.” Yazdığında, siz onu “Şu kadar dükkân kapandı, şu kadar imalatçı iflas etti.” diye okuyun.

Yapılması gerekenler açıktır ve bunlarla ilgili kanun teklifimiz pandemi döneminde Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu’nun imzasıyla Meclise sunulmuştur. Teklifimizdeki gibi, esnaf bakanlığı kurulmalı, esnafımız için acil bir sicil affı çıkarılmalı. Vergi ertelemeleri ve faizle kredi dağıtımı yetmez, esnafımıza hiç vakit kaybetmeden nakit desteği sağlanmalı, AVM’ler haftada bir gün tatil edilmeli, sosyal güvenlik pirimleri iş yerlerinin kapalı olduğu dönemde Hazine tarafından karşılanmalı, devlet esnafa olan borçlarını ödemeli, icra işlemleri durdurulmalı, 6 milyon sokak esnafımız kayıt içine alınmalıdır.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Girgin, evet, teşekkür ederim.

Şimdi Tamer Osmanağaoğlu’na söz vereceğim. Ardından, Sayın Mahir Polat, Sayın Hüseyin Örs, Sayın Mehmet Bekaroğlu, Sayın Ömer Faruk Gürer; bundan sonraki 5 konuşmacımız.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – “Ömer Fethi” Başkanım, “Faruk” nereden çıktı?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Pardon, Ömer Fethi. Düzeltiyorum: Ömer Fethi Gürer.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu Milliyetçi Hareket Partisinden.

Baki Ersoy Bey’in üç dakikasını size ilave olarak veriyorum, süreniz sekiz dakika.

Buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Bakanlığımızın hayırlı olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, saygıdeğer basın mensupları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Sözlerimin başında, dün hayatını kaybeden edebiyat dünyamızın büyük değeri, diriliş şairi Sezai Karakoç’u rahmetle anıyorum.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte çok daha dinamik bir şekilde faaliyetlerini sürdüren Bakanlıklarımızın arasında, sistemin dinamizmine uygun olarak hareket ettiğine şahitlik ettiğimiz Ticaret Bakanlığının 2022 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

2020 yılı, küresel çapta etkileri hissedilen salgınla birlikte uluslararası ticaretin olumsuz manada etkilendiği, ham madde tedarikinin zorlaştığı, bütün ekonomilerin bir duraksamaya girdiği bir yıl olmuştur. 2021 yılı ise bu duraksama döneminin toparlanma dönemine girdiğini gösteren emarelerin ortaya çıktığı bir yıl olmakla birlikte, Türkiye ekonomisinin de toparlanma sürecine girdiği, üretimimizin arttığı bir yıl olmuştur. Öyle ki 2021 yılında ihracat rakamlarına yansıyan olumlu tablo bunun göstergesidir. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ihracatımız yüzde 33,9 oranında artarak 181,8 milyar dolara yükselmiş, dış ticaret açığımız ocak-ekim döneminde, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 16 azalışla 33,8 milyar dolara gerilemiştir. İhracatın, ithalatı karşılama oranı ise yüzde 84,3 olmuş, göstergelerin 2021 yılının sonuna kadar ihracatımızın 220 milyar doları geçeceğini göstermesi ise umut vadeden gelişmeler olmuştur.

Tabii ki burada, özel sektörümüzün göstermiş olduğu performans da takdir edilmesi gereken bir performanstır. Küresel bazda yaşanan sorunlara rağmen üretime devam etmeleri, çeşitli fedakârlıklarla ülke ekonomisine sundukları katkıdan taviz vermeleri önemlidir. Bu kapsamda, seçim bölgesi İzmir

başta olmak üzere, ham madde tedarikinde bazı aksaklıkların meydana geldiği de malumunuzdur. Mobilya, ayakkabı, deri imalatı gibi ülke ekonomisine büyük katkı sunan sektörlerde faaliyet gösteren sektör temsilcilerimizin ham madde temini konusunda karşılaştıkları aksaklıkların giderilmesi adına bir beklenti içinde olduklarını da ifade etmek isterim. Bu minvalde, gerekli adımları hassasiyetle atacağınızdan, atılmasını sağlayacağınızdan hiç şüphemiz bulunmamaktadır. Bu süreçte, Ticaret Bakanlığımızın ihracatçıya sağladığı destekler de toparlanma sürecinin ivme kazanmasına katkıda bulunmuştur. İhracatın pazara girişinin desteklenmesi, fuara katılımların desteklenmesi, tasarım ve markalaşmanın yanında bu yıl itibarıyla sanal yurt dışı pazarlama faaliyetlerinin desteklenmesi de önemli gelişmeler arasındadır.

Diğer yandan, mal ihracatının yanı sıra hizmet ihracatında yaşanan gelişmeler de olumlu yöndedir. Hizmet ihracatında 2020 yılına göre yüzde 61 oranında gerçekleşen artışla 24,5 milyar dolardan 39,4 milyara ulaşan artışı çok önemli görmekteyiz. Elbette, kademeli normalleşme süreciyle birlikte hem toparlanma sonrası hem de toparlanma sürecinin istikrar içinde devam etmesi ticaret potansiyelimizi harekete geçirmek açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, birtakım teknik çalışmaların devam ettiğini bilmekteyiz.

Küresel değer zincirlerinde salgınla birlikte değişimlerin meydana geldiği de ortadadır. Bu kapsamda Türk-İslam ve Kafkasların potansiyelinin fark edildiğini görmek ziyadesiyle memnuniyet vericidir. Bu sebeple, Türkiye ile Türk devletleri arasında ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda atılacak her adım çok daha anlam kazanmaktadır. Bu dönüşüm süreci fırsata çevrildiğinde Türk dünyasının dinamiklerinin değerlendirilmesinin sunacağı katkı tartışmasız çok büyük olacaktır. Bu konuda gösterilen gayretten dolayı da Bakanlığınıza teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Bakanım, Türk Devletleri Teşkilatı'na dönüşen Türk dünyasının uluslararası örgütü çatısı altında büyük gayretlerle Azerbaycan zaferini Türk dünyasının genel bir zaferine dönüştürülmek üzere, birçok ticari ve iktisadi gelişmede Bakanlığınızın ve şahsınızın atmış olduğu rolün farkındayız. Türk devletlerinin birbirini tanımlayan iktisadi bir yapıya sahip olması, bunun farkında olunması ve bu minvalde hızlı adımlar atılarak katma değer elde edilmesinin sağlanması konusunda katkınız tartışmasız önemlidir. Önümüzdeki süreçte, plan ve projelerinizin tamamlanmasıyla birlikte, Zengezur Koridoru'nun Türk dünyasının en önemli kapılarından biri hâline geleceği ortadadır. Bu koridor, Türkistan coğrafyasının potansiyelini ortaya çıkarmasına çok büyük katkı sunacaktır.

Bir diğer husus da Yeşil Mutabakat çerçevesinde yapılan çalışmalarda Ticaret Bakanlığının sunduğu katkıdır. Temmuz ayında Cumhurbaşkanlığı genelgesi olarak yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nda yer alan hususların gelecek nesillerimizin selameti, daha verimli ve daha çevre dostu yatırımların çekilmesi için kamu ve özel sektörümüzdeki bütün karar alıcılar tarafından iyice özümsemesi gerektiği kanaatini taşımaktayım. Ayrıca Türk dünyasının yeşil dönüşüme yönelik olarak birlikte hareket etmesinin de önemli fırsatlar doğuracağı da bir gerçektir. Bu sebeple, icracı kurumlarımızın stratejilerini geliştirirken bu hususa ağırlık vermeleri büyük önem arz etmektedir.

Sözlerime son verirken, Gümrük ve Tekel Bakanı olarak görev yapan, 27 Mayıs 1980 tarihinde şehit edilen merhum Bakanımız Gün Sazak Bey'i rahmet ve minnetle anıyorum.

Bu vesileyle 2022 yılı bütçenizin Bakanlığımız, devletimiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Teşekkürler ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER - Evet, teşekkür ederim Sayın Osmanağaoğlu.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Mahir Polat'ta.

Sayın Polat, normal süreniz beş dakika, Sayın Süleyman Girgin üç dakika hakkını size verdiği için ilave ediyorum, sekiz dakika.

Buyurun.

MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkanım teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, vekil arkadaşlarım; hepimizi selamlıyorum.

Tabii, Bakanın sunumunda da burada konuşan tüm konuşmacılarda da ihracatın arttığına, ihracatın artmasının sevindirici olduğuna dair çok şeyler duyduk. Evet, ihracatın artmasından herkes mutlu olur fakat bizim ihracatımız gibi değil. Bakanın sunumunda da gördük, dünyanın yaşadığı bir takım krizlere paralel olarak bizim ihracatımızda bir artış var. Mesela pandemi süreciyle ilgili tedarik zincirlerinin değişmesiyle insanların yakın coğrafyasından alışveriş yapması gibi, mesela “Brexit” gibi, mesela konteyner arzında yaşanan krizin bile bizim ihracatımızın artışında önemli etkisi olduğunu düşünüyorum. Fakat bu nispi bir artış, özünde bir artıştan bahsetmek için başka şeylere bakmak gerekiyor, mesela bizim birim başına ihracatımızın, ton/kilogram ihracatımızın bedeline bakmak gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, biz ihracatla kalkınmak istiyorsak belli değerleri yakalamak zorundayız yoksa belli değerlerin altındaki ihracatla eğer kalkınmaya kalkarsak bunun adı “emeğimizi, toprağımızın hakkını ve konumumuzun avantajını ucuz fiyata başkalarına pazarlamak” olur. Yoksa bilim üretmeden, bilim üreten ihracatı yapmadan ya da katma değeri yüksek inovatif ürünleri ihraç etmeden ihracatta bir nitelik artışından bahsetmek mümkün değil. Neden bahsediyorum? Bizim ülke olarak bugün ekim ayı sonu itibarıyla birim ihracatımızın kilogram başına değeri 1,09 dolar. Peki, dünyadaki diğer ülkelerle kıyasladığımızda durum ne? Mesela Japonya’nın birim ihracat kilogramı 4 dolar, Almanya’nın -yakın coğrafyamızda- 3,7 dolar. Yani biz, insanımızın emeğini, toprağımızın hakkını ham maddemizi çok ucuz fiyata, işlemeden dünyaya pazarlıyoruz. Bu anlamda ihracatımızı inovatif ürünlerle destekleyip rakamı yükseltirsek eğer ihracatta başarılı olabiliriz. Bu şekilde de ihracatla bir kalkınmadan söz etmemiz mümkün değil.

Paris İklim Anlaşması’nı imzaladık, güzel, Paris İklim Anlaşması’nın bize getireceği bir takım avantajları, hızlıca, Ticaret Bakanlığının ticaret yapan, özellikle ihracat yapan firmalara eğitim olarak vermesi gerekiyor. Çünkü sınırda karbon uygulamasına takılmamız gerekiyor. Sadece sınırda karbon... İşte “Ben parayı ödedim, ihracat yaptım, bu maliyete katlanırım.” gibi bir yaklaşımla da ihracatımızı kurtaramayabiliriz. Çünkü insanların, özellikle Avrupa’daki tüketicinin tutumları farklılaşıyor. Yani onlar, örneğin bir ülkede çocuk işçi kullanılıyor mu, buna göre o markalara karşı boykotlar uygulayabiliyorlar. Türkiye’nin de hızlıca yeşil ekonomiye geçiş yapması, bu konuda ihracatçılarımızın da destekleniyor olması gerekiyor.

İhracat kısıtlamasıyla iç piyasayı dengelemeye çalışıyoruz. Bu da Ticaret Bakanlığımızın üzerine uygulanan bir baskı altında. İhracatı belli kalemler itibarıyla kayda almaya çalışıyoruz, kayıt altına alarak yavaşlatmaya çalışıyoruz. Mesela gübrede ihracatı yavaşlatarak, kayıt altına alarak iç piyasada fiyat dengesini yakalamamız mümkün değil. Çünkü gübre gibi ürünlerin yüzde 95’inin ham maddesi ithal değerli arkadaşlar.

Yine “ihracat” demişken dikkat etmemiz gereken birkaç husus var, ben Bakanlığa daha önce de belirtmiştim. Transit ülke hükmündeysen Bulgaristan mesela bizim gıda ürünlerimizin, örneğin mantar gibi ürünlerimizin hiç yeri olmamasına rağmen orada durdurulup, bozulana kadar bekletilip tahlile tabi tutulduklarını biliyoruz. Bunlara müdahale etmek zorundayız.

Gümrüklerde -otomasyon- Tek Pencere Sistemi, benim takdirle karşıladığım sistemdir; doğrudur, yapılması gerekiyor ve geliştirilmesi gerekiyor fakat bununla ilgili hataların mükelleflerin üzerine yıkılması doğru değil. 2309 tarife pozisyonundan örnek vermem gerekirse eğer bu pozisyonla ilgili tarife kontenjanı AB’de açılıyor 2019 yılında fakat -hata- kontenjan dolduktan sonra hâlâ vermeye devam ediyor izni. Sonrasında, üç yıl sonra ticaretini yapmış, malını satmış değerlendirmesini yapmış, mükelleflere dönüyoruz, “Faiziyle birlikte biz yanlışlıkla vermişiz, sistem kendini kapatmamış, bunun faiziyle birlikte vergisini yüklenin.” diyoruz. Bu, doğru bir yaklaşım değil.

Değerli arkadaşlar, bizim Bakanlığımızın gümrüklerde modernizasyona geçmesi önemli bir şey. Yurt dışından gelen bir tüccar, yolcu ya da araç, nakil vasıtası Türkiye’de gümrüklerle karşılaşılıyor, ilk bunların modernizasyonu önemli fakat modernizasyon yaparken belli şeyleri de kaçırıyoruz galiba. Elimde bir belge var, bizim Kaçkar Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğümüze bağlı Sarp Gümrük Müdürlüğümüz 106 milyon dolar civarı bir bedelle yenileştirildi. Fakat ne hikmetse bu kadar para harcadığımız bir gümrük kapımız şu an yasal olarak kaçak hizmet verir durumda çünkü biz, bununla ilgili bir zahmet, zahmet edip de bizim Kemalpaşa Belediyesine gidip yapı kullanım izin belgemizi almadık, kanunlar hükmünde kaçak pozisyonunda bunu kapatsak, mühürlesek neden yaptık diyeceğiz, Türkiye’nin itibarı açısından sıkıntılı bir durum oluşacak.

Hâlâ Mersin’e doğru uyuşturucuların geldiğini duyuyoruz, gözlemliyoruz. Bununla ilgili anlaşılan o ki yeterli tedbir almamışız ve Mersin gümrüğüne doğru insanlar geliyor. Kaçakçılıkla ilgili birçok şey yapıyoruz. Verdiğiniz verilerin ben gerçeği yansıtmadığını düşünüyorum; burada ekonomik verilerin, özellikle parasal verilerin bunları da içerip içermediğini, ayrıca İstanbul’da yakalanan 65 kilogram kaçak altını içerip içermediğini doğrusu merak ediyorum.

Sayın Bakan, İstanbul’daki kaçak altın konusuna gelmişken, burada zanlı ifadeleri var. Adam “2 tane parfüm almaya girdim, işte, bir daire başkanı beni gümrüklü sahaya soktu.” diyor, çıkışta 65 kilo altınla çıkıyor. Ya bu daire başkanına ne yaptık, ne ettik; kamuoyunun bunlarla ilgili bilgilendirilmesi gerekiyor, kamuoyunun bunları hak ettiğini düşünüyoruz.

Yine, pandemiyle, salgınla ilgili, Türkiye’nin aşı tedarikiyle ilgili bir takım sorunlar yaşandı. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir takım belgeler, aşı beyannameleriyle ilgili belgeler yayınladık.

Çok acı verici bir durum; hayatım boyunca hiç tanımadığım bir memur, “Emre Akıncı” isminde bir gümrük muayene memuru, sizin tarafınızdan, Bakanlık tarafından, burada bulunan bürokratlar tarafından bana bilgi ve belge verdi diye ekmeğinden edildi. Ve ben bunu şerefimle, bir Türkiye Cumhuriyeti milletvekili olarak söylüyorum, bu adamdan temin etmedim. Ve bu adamın hakkıyla, hukukuyla, ekmeğiyle oynandı. Burada bulunan Disiplin Kurulunda olan arkadaşlar da bunların içerisinde. Bir an evvel elinizi vicdanınıza koyup bu arkadaşın göreve iadesini sağlamak zorundasınız değerli arkadaşlar.

Ruhsar Pekcan’ı konuştuk. Biliyorum ki Ruhsar Pekcan etkisi hâlâ gümrüklerde devam ediyor; özellikle İstanbul’da kolluk güçlerinin, muhafazanın tayinleri, bırakmış olduğu kolluğun başındaki danışmanı tarafından hâlâ idare ediliyor. Sayın Bakan, bu konuya dikkatinizi çekmek isterim, dikkatli olmak zorundasınız.

Sürem az.

Gümrük müşavirlerinin sıkıntıları var. Ben her zaman dile getirdim; biz oda kanunu istiyoruz, odası olmayan bir meslek erbabıyız. Gümrük müşavirleri bu hafta sonu sınava girecekler.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamamlar mısınız lütfen Sayın Polat.

MAHİR POLAT (İzmir) – Tamamlıyorum efendim.

Ömürlerinde sadece 3 kere sınava girebiliyorlar, ya başarılılar ya başarısızlar. Bu sınav hakkının mutlaka artırılması gerekiyor, oda hakkının verilmesi gerekiyor.

Yine, gümrük müşavirleri asgari ücret tarifeleriyle ilgili zamları sizden bekliyorlar. Geçtiğimiz dönemde enflasyon altında ezdirdiniz, umarım ezdirmezsiniz.

Değerli arkadaşlar, burada bir genelge var. Bu genelge de ithalatla ilgili, Rıza Tuna Turagay imzalı bir genelge ve kıymet tespitine ilişkin bir genelge. Bu genelgenin 4'üncü maddesi bizim kanunlarımıza aykırıdır, gözden geçirmek durumundasınız.

Teşekkür ediyorum, saygılar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Polat.

Söz sırası İYİ Partiden Sayın Hüseyin Örs'te.

Sayın Örs, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, milletvekili arkadaşlarım; sizlere de merhabalar diyorum.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz.

Değerli bürokratlar, hoş geldiniz.

Öncelikle, görüşmekte olduğumuz Ticaret Bakanlığı bütçemizin ülkemize hayırlar getirmesini diliyorum.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; Trabzon Limanı ile Rusya Federasyonu Soçi bölgesindeki Adler Limanı arasında tarifeli yük ve yolcu gemilerinin çalışmasına ilişkin bir hususu sizlere iletmek istiyorum. Malumunuz olduğu üzere, Sovyetler Birliğinin dağılması sonrası, 1990'lı yıllardan 2010 yılına kadar, yaklaşık yirmi yıl kesintisiz bir şekilde Trabzon Limanı ile Soçi Limanı arasında tarifeli yük ve yolcu gemileri çalışmaktaydı. Bu durum Trabzon ve bölge illeri ihracatına çok önemli katkılar sağlamıştır; öncelikle bunu söyleyeyim. Ancak, Rusya Federasyonu Soçi Olimpiyatları'nın düzenleneceği gerekmesiyle, 2010 yılında, Trabzon'dan giden tarifeli gemi seferlerine Soçi Limanı'nı kapatmış ve bu limana yakın diğer limanlara da yeni seferler düzenlenmesine müsaade etmemiştir. Biz, konuyla ilgili olarak Trabzon genelinde bazı girişimlerde bulunduk, Rusya Federasyonu Krasnodar bölgesi yetkilileriyle yapılan toplantılar düzenledik ama onlardan bugüne kadar bir sonuç alamadık. Ülke ve bölge ihracatımız ile bölge turizmimize yapacağı katkı dikkate alınarak konunun üst makamlar nezdinde yapılacak görüşmelerle neticelendirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Trabzon Limanı'ndan Rusya Federasyonunun bölgemize en yakın bölgesindeki, en uygun liman olan Adler Limanı'na tarifeli yük ve yolcu gemi seferlerinin yeniden başlamasının sağlanması bölge ihracatına büyük katkı sağlayacaktır; bunun altını çiziyim. Bu konuda Ticaret Bakanlığımızın Rusya nezdinde girişimlerde bulunmasını ve bu sorunun ivedilikle çözülmesini talep ediyoruz. Biz futbol diliyle konuşmayı seviyoruz Sayın Bakanım, siz de Trabzonlusunuz, bu konuda top sizde; bunun altını bir kez daha çiziyim, öyle söyleyeyim.

Değerli arkadaşlar, bir de Sarp Sınır Kapısı'nda yaşanan yoğunluk ve Muratlı Sınır Kapısı'nın açılması üzerine bir iki söz söylemek istiyorum. Bildiğiniz gibi, Sarp Sınır Kapısı, ülkemizin en yoğun kara yolu sınır kapılarından biridir. Bu kapı, Bağımsız Devletler Topluluğu, Kafkasya ve Orta Asya bölgesine yapılan taşımalarda kullanılan bir kapımız. Sarp Sınır Kapısı'nın yoğunluğu her geçen gün daha da artıyor ve uzun araç kuyrukları oluşuyor. Zaman zaman ta Avrupa'dan Sarp'a

kadar kilometrelerce tır kuyrukları oluşmakta, tırlarımız dört beş gün kuyrukta beklemekte, hem ihracatçılarımız hem de nakliyecilerimiz büyük bir mağduriyet yaşamaktadır. Ben o bölgede bekleyen tırlardaki şoför arkadaşlarımı, sürücü arkadaşlarımı birkaç kez ziyaret ettim. Onların da çok sorunları var, onları yine iletiriz ama ben Muratlı Sınır Kapısı'na dikkat çekmek istiyorum çünkü öyle ki bu Muratlı Sınır Kapısı, Gürcistan tarafındaki yol güzergâhı tamamen şehir merkezleri dışından geçtiği için daha seri bir şekilde çalışmış olacak ve kapıdan da sadece yük taşıtları giriş çıkış yapacağı için Sarp Sınır Kapısı'nın yoğunluğu azalmış olacaktır diye düşünüyorum. Bu nedenle, Orta Asya bölgesine ve Türk Cumhuriyetlerine yapılan ihracatımızın gelişmesine büyük katkı sağlayacak ve 31 Ağustos 2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla Gümrük Müdürlüğü kurulan Muratlı Sınır Kapısı'nın, karşılıklı 2 ülke tarafından faaliyete geçmesinin sağlanması gerekir diye düşünüyorum. Unutmayalım ki, Muratlı Sınır Kapısı'nın açılmasıyla Sarp Sınır Kapısı'nda oluşan araç ve tır kuyruğu sorunu kısmen değil, tamamen, tamamene yakın bir şekilde çözülmüş olacaktır. Bunun için, Muratlı Sınır Kapısı'nın da ivedilikle açılması hususunu bir kez daha dile getiriyorum.

Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; ben bu toplantı öncesi, bütçede konuşacağım için bölgedeki arkadaşlarla görüştüm, bölgemizdeki uluslararası nakliyecilerle görüştüm; onların da sizlere iletmemi istedikleri bir sorunları var. Bu nakliyecilerimiz, Kazakistan'ın, sadece Türk plakalı araçlara uyguladığı güzergâh şartlı transit belge yaptırımı nedeniyle Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'a Türk plakalı araçlarla taşıma yapamadıklarını ifade ettiler.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Örs, tamamlar mısınız lütfen?

HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Tamamlayacağım Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Bu arkadaşlarımızın, bu uluslararası nakliyecilerimizin bu problemini burada sizlere söylemek istiyorum. Yüzlerce nakliyeciler ve binlerce şoförümüzün bu durumdan muzdarip olduğunu gördüm, onların şikâyetleri var; bu sorunun da çözümü noktasında talepleri var. Bu arkadaşlarımızın mağduriyetini gidermek için de bir an önce Dışişleri Bakanlığı veya sizin nezdinizde girişimlerde bulunulursa iyi olur diye düşünüyorum.

Ben, tekrar, bütçemizin milletimize hayırlı olmasını diliyorum, hepinize başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Örs.

Şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Mehmet Bekaroğlu'nda.

Sayın Bekaroğlu, süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ticaret Bakanlığı bütçesini konuşacağız. Sayın Bakanı dinledik. Temel fıkrası var “Döndüm yine Rize'ye” diye nakaratlarla devam eder, onu anlatacak vakit yok ama Sayın Bakan bilir bu fıkrayı; Temel o fıkrada İstanbul'a hiç gitmez, Sayın Bakan da hiç ithalata yanaşmadı, ihracatı anlattı bize. Doğru, Türkiye'de ihracat arttı ama nasıl arttı? Bu, bir model arkadaşlar, bu sistem bir tercih.

İşte, bir büyüme modeli seçmişsiniz, dışarıdan borç aldınız. Bulduğunuz yirmi senede 530 milyar dolar cari açık var toplam, dışarıdan alınmış para. Bugün Sayın Cumhurbaşkanını nistan söz etti, faiz haram filan ama bu paraların tamamı dışarıdan faizle gelen paralardır, aldınız. 450 milyar dolar da yüksek faizle, dünyanın en yüksek faiziyle alınmış para yani “Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!”

diye size sorarlar, ben de soruyorum. Neyse, böyle bir modeliniz var, oradan para alıyorsunuz, betona gömüyorsunuz; buradan da yandaşa, işte, 5-6 tane müteahhitte, o çevrede dönen bir ekonominiz var. Bu ekonominin şimdiki ayağı ihracat.

Nedir bu ihracat? Arkadaşlar, bu ihracat ucuz emek sömürüsüne dayalı, yoksulluğu artırıcı bir ihracat. Size bir örnek vereyim: Bakın, benim bölgede, Karadeniz’de somon balığı üretiliyor ve müthiş bir şekilde dışarıya, her tarafa satılıyor, büyük de para geliyor, Sayın Bakanımız bilir. Bakın, kilosu 3-4 dolar civarında dışarıya gidiyor. Türkiye’de de hiç kimse yemiyor bu balığı, yiyemiyor yani yiyenler var da o bölgede kimse yemiyor, 160-170 lira kilosu Sayın Bakanım. Dolayısıyla, yeme şansı, böyle bir şey söz konusu değil. Ne oluyor? Çevre kirleniyor. İşte, orada, liman yerlerinde gariban Gürcü ve Afgan işçiler asgari ücretin altında çalışıyor, sömürülüyor; böyle bir sistem yani gerçekten insanın sömürülmesine dayalı bir ihracat sistemi. Bu sistem sürdürülebilir bir şey de değil. Sanıyorsunuz ki bundan dolayı ihracat artacak, çok dolar gelecek, dolayısıyla bollaşacak, azalacak, cari açığı da her şeyi de çözeceğiz filan. Öyle değil arkadaşlar, çözülmüyor.

Bakın, ben dün akşam bu çalışmayı hazırlarken birtakım rakamlar çıkardım; bugün o rakamlar ne oldu size vereyim. 1 Ocak 2021’de 1 dolar 7,43 TL Sayın Bakanım. Dün, 16 Kasım’da ben bunu hazırlarken 10,30’du, şu anda kaç? 10,50 herhâlde, gitti. Ne oldu? Bakın, kısa bir şey... 450 milyar dolar civarında dış borcumuz var. Bu 3 TL’ye yakın, Doların 3 TL’ye yakın, artması dolayısıyla bu borç için 1 trilyon 300 milyar TL civarında paraya ihtiyaç... Yani yükümlülüklerimiz bu bir sene içinde -bu doların 3 lira artması dolayısıyla- 1 trilyon 300 milyar TL oldu.

Başka yükümlülüklerimiz de var, KÖİ’lerden filan kaynaklanan yükümlülüklerimiz; onları topladığımız zaman -500 milyar TL de oradan geliyor- 1 trilyon 800 milyar TL yükümlülüklerimiz arttı. Bütçemiz kaç lira Sayın Bakanım? Bütçemiz 1 trilyon 750 milyar.

Yani biz, şimdi, bütçe görüşüyoruz burada Sayın Muş, Sayın Bakan ama böyle bir bütçe yok, çoktan uçtu gitti. Dolayısıyla Sayın Cumhurbaşkanını çağırıyor çağırıyor “Bay Kemal, şuraya buraya, Gezicilere mezicilere gidiyor.” ama öyle değil. Bakın, sistemin içindediniz. “Serbest piyasa sistemi” diyorsunuz. Buradan çıktınız mı? Çıkmadınız. Niye milleti aldatıyorsunuz kardeşim? Bu sistemde bu iş böyle yürüyor. Yapmazsanız netice de böyle olur. Kaç kere oldu bu yani? Yeni değil ki. Bunların bedelini de bu millet ödemeye devam ediyor değerli arkadaşlarım.

Bakın, Sayın Bakanım, bu bütçede 270 milyar TL borç alınacağı yazıyor. Ya, bir sene içinde ödeyeceğiniz bu dış borçlardan, 169 milyar dolar bir sene içindeki yükümlülüklerimiz. Sadece buradan dolayı bize gelen 800 milyar TL gibi bir paradır. Nereden bu paralar? Bütçe uçtu gitti. Yani konuşuyorsunuz ama işler dediğiniz gibi değil maalesef, öyle değil.

Bakın, değerli arkadaşlarım, Türkiye bu ihracatı da kaç yapıyor? Bu somon balığı 3 dolara gidiyor, içeride 160. Bu, tişört için de her şey için de aynı şekilde. Türkiye’nin malları ucuzluyor ve kapıyorlar. Bakın “Güven, güven.” diye manşet atmış yandaş gazete; BBVA’da önceki gün olanlar. Ya, BBVA Garanti Bankası hisseleri sıfırlandı da öyle alıyor. Kaç liraydı, şimdi kaç lira? Yarı fiyatına düştü. Bütün varlıklarımız yarı fiyatına -“Başalarına peşkeş çekiliyor.” demeyelim ama- kelepirci bir şekilde yağmalanıyor, bunun sorumlusu sizsiniz değerli arkadaşlarım.

Bakın Sayın Bakan, Sayın Cumhurbaşkanını pahalılıktan, fahiş fiyatlardan dem vurdu ve bunun için de suçlular aradı; bunun suçlusu sizsiniz. Daha birkaç gün evvel Tarım Bakanlığı konuştu, gıda fiyatları... Ya, tarıma hakkı olan desteği vermediniz ki. Neoliberal politikalar dolayısıyla Türk tarımını bitirdiniz. Bunun en temel sebebi budur. Ama başkalarını arama ustalığı mevcut Sayın Cumhurbaşkanımızda. Suçu başkalarına rahat bir şekilde atabiliyor. Burada da başkalarını arıyoruz.

Efendim, market zincirler... Bu market zincirler kimdir? Sizin çıkardığınız bir yasa var Sayın Bakanım. Sizin çıkardığımız yasada, bu market zincirlerinin hallere falan uğramadan direkt olarak üreticiden mal alma... Ucuzlayacak diye verdiniz. Hayır, öyle değil. Bunlar da tekel kurdular. 30 bin market nereden çıktı? Zincir marketler?

AVM'ler ayrı bir şey yani AVM'ler de müthiş bir rant aracı, onu ayrı bir şey yapıyorum, asnafın bitmesindeki rolü... AVM'lerle ilgili bakın, sizin Hükûmetinizin kurulduğu 2003-2004 yıllarında Sayın Ali Bey... Ali ağabeyin soyadı neydi? Söyleyin, Ticaret Bakanı...

TİCARET BAKANİ MEHMET MUŞ – Ali Coşkun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ali Coşkun. AVM yasası çıkarmaya çalıştı gariban, Ali Coşkun gitti. Başka kimse de çıkaramadı böyle bir şey. Dolayısıyla da Sayın Cumhurbaşkanı sağda solda, Gezicilerde falan arıyor. Hayır, sizin yaptıklarınızdan kaynaklandı bütün bunlar.

Şimdi, Rekabet Kurulunun da önünde bir sürü dosya var, bu dosyalarla ilgili hiçbir şey yapmıyor. Apar topar bu adamların peşine düşüyor: “Şu kadar milyar kestim.” Algı oluşturuyor. Rekabet Kurulunun görevi Sayın Başkan, algı oluşturmak değil. Bakın, bir iş yapıldı, şehir hastanelerindeki hizmetler bir yabancı firmaya Rönesans Holding tarafından devredildi. Onun işlemleri yapılırken sitenize koymadınız çünkü böyle bir şeyin yapılmasını, yabancılara satılmasının duyulmasını istemediniz. Siz, bu ülkenin kuruluşlarımsınız, böyle Hükûmete falan da hizmet etmiyorsunuz. Burada, bu millete zarar veriyorsunuz, göreviniz başka bir şey. Bakın, elinizde bir sürü dosya var, bir tanesini sonuçlandıramadınız, 20 küsur daha evvel başlamış. Niye hemen zincirlerle ilgili başladı? Böyle fiyat falan düşmez.

Bir de kooperatifler falan keşfedildi Sayın Bakanım; iyi, güzel de bu kooperatifleri bu hâle getiren de gene sizsiniz.

Tarım Kredi Kooperatifleriyle ilgili de bir şey söyleyeceğim: Bu Sayın Başkanı sağda solda hepimizi suçluyor, bazı arkadaşları mahkemeye vermiş –“Poyraz” değil mi soyadı o arkadaşın?- eski milletvekili arkadaşımız. Niye şey yapıyor? İşte, bu arkadaş yüksek birkaç tane maaş almakla suçlandı “Hayır, ben o kadar almıyorum. Kendi şeyimi alıyorum, sadece bir yerden para alıyorum, bir de vakıftan alıyorum; toptan, aldığım 60 bin lira.” ama ondan sonra dedi ki: “Ama biz işçi statüsündeyiz -bu çok önemli- ikramiyeler var.” Bu ikramiyeler ayrı. Ha, ne kadar? Sayın Bakan, bu ikramiyeleri belki siz biliyorsunuz, açıklarsınız. Başka bir şey daha var: Evet, kanun “Bir kamu görevlisi birden fazla görevlendirme yapılıyorsa sadece bir yerden alır.” diyor ama yüzde 50'den fazla iştiraki olan yerlerde. Yüzde 50'nin altında iştiraki olan yerlerden ne alıyor? Yurt dışı iştiraklerinden ne alıyor? Bilmiyoruz. Bunlar da ayrı konular değerli arkadaşlarım.

Şimdi, tekrar şeye dönüyoruz: Bu nereye gidiyor arkadaşlar? Bu gidiş gerçekten nereye? Bakın, siz iki ay evvel OVP'yi açıklarken -orta vadeli programı açıklarken- 2021'de 8,3; 2022'de 9,7; 2023'te 9,77; 2024'te, sonunda 10,27 diye dolar fiyatı açıkladınız, şu anda 10,5. “Bu gidiş nereye değerli arkadaşlarım?” diye bir soru var ve herkes soruyor.

OTURUM BAŞKAN ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Bekaroğlu, lütfen tamamlar mısınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum, birkaç cümle...

Bana öyle geliyor ki bu gidiş -yani Türkiye- ciddi bir ödeme krizine, döviz krizine, kur krizine, banka krizine, büyük bir ekonomik krize doğru gidiyor ve korkarım, bu, IMF anlaşmasına doğru sizi götürecektir.

Bakın, şu anda, hem 238 milyar dolar civarında olan bankacılık sektörü ve reel sektör borcu ödeyecek durumda değildir; gidiyor, hepsi çöküyor. Aynen 2001’de olduğu gibi IMF anlaşması... Sonra, o zaman nasıl bankaların 45 milyar dolar borcunu Hazine devraldıysa, bu borçları devralarak yine milletin üzerine yükleyeceksiniz ama bu millete “Gezi” diyeceksiniz, “Şunlar geldi, dış düşmanlar falan geldi.”

OTURUM BAŞKAN ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Son bir cümlem: Bir de ayetler okuyor, lütfen ayetler okumasın, Sayın Cumhurbaşkanına söyleyin. Nas falan... Nas’la ilgili değil bu işler, bu işler yeşil parayla ilgilidir. Bırakın ya, bu din kalsın bir tarafta ya! Bir zaman gelir, lazım olur herkese.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKAN ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, şimdi söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ömer Fethi Gürer’de.

Daha sonraki konuşmacılarımız şöyle: Adalet ve Kalkınma Partisinden Yaşar Kırkpınar, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Baki Şimşek, İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın İsmet Tokdemir, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Sibel Özdemir, İYİ Partiden Sayın Hasan Subaşı, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Dilşat Canbaz olacak.

Sayın Fethi Gürer, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, esnaf ve sanatkarlarımız çok zor şartlarda iş yerlerini açıyorlar, dükkânını siftohsuz kapattığını anlatan esnaflarımız var. Elektrik, doğal gaz zamları, girdi maliyetlerinde ciddi artışlar yanında, tüketicilerin alım gücünün daralması esnaflarımızı iş yapamaz duruma getirmiş; destekler esnaf ve sanatkarlarımıza yeterli olmamıştır.

Esnaf ve sanatkarlar diyorlar ki: “Sattığımız ürünü toptan gidip alıp yerine aynı fiyatta koyamıyoruz. Elektrik faturasındaki artış elimizi elektrik düğmesine dahi götürmeye korkutuyor. Vadeli fiyat için fiyat veremez durumdayız.” Tüketici ise nasıl yaşayacağını düşünür durumdadır, giderlerini alabildiğine kısmak zorunda kalıyorlar. Bu durum esnaf ve üreticiyi doğrudan etkiliyor.

Sayın Bakan, kapanan iş yeri verileri açıklanırken açılan iş yeri rakamlarıyla sorun yokmuş izlenimi yaratılmaya çalışılıyor. Bu durumu farklı esnaf ve sanatkar odalarında araştırdım. Kapanan iş yerlerinin gerçek ama açılan iş yerlerinin ise yıllardır faal olup zabıta marifetiyle kayıt altına alınan iş yerleri olduğunu öğrendim. Hizmet sektöründe açılan çok sınırlı iş yeri olsa da gerçek yeni iş yeri değil, mevcudun kayıt altına alınmasından ibaret olduğunu gördüm. Bu veriler sizi yanıltmasın. Ayrıca, kayıt dışı, kontrolsüz, denetimsiz, yabancı ülkelerden gelen başta Suriyeliler olmak üzere iş yeri açanlar nedeniyle işi doğru yapan, vergisini ödeyen komşu esnaf ne yazık ki rekabete dayanamadığından iş yerini kapatmak durumunda kalıyor. Bu tür yerleri açanlara ise “Dokunmayın.” talimatı verildiği ifade ediliyor. Esnafımız, sanatkarımız çok yönlü mağduriyet yaşarken yabancı firmalara ise destekler sağlanması akıl almaz bir durumda devam ediyor. Şöyle ki 2006 yılında Türk ürünlerinin yurt dışında markalaşması, Türk malı imajının yerleşmesi için Turquality destek programı uygulanmaya başladı. 277 firma desteklenip 2006-2019 döneminde 3,4 milyar destek ödemesi yapıldı. Hâlihazırda kaç firma ve marka bu desteği almaktadır? Desteklenen şirketlerin en az yüzde 51’i ya da tamamı yabancı firmalara satıldığı hâlde bu destekler neden sürdürülmüştür? Bu destekler ne kadardır? Yabancılar verilen bu destek marka yabancıların olduğu, Türk ürünü olmadığı hâlde neden devam ettirilmiştir? Böylece esnaflarımızdan esirgenen yabancı firmalara satılmış, onların markalarına verilmiştir.

Sayın Bakan -Ticaret Bakanlığı olarak- ithal edilen ürünleri, örneğin “Ne kadar canlı hayvan geldi, kim getirdi?” diye soruyoruz, “Ticari sır.” denilip bilgi verilmiyor. Hayvan ithalatının neresi ticari sır? Market denetimi yapıyorsunuz; borsada olan firma, iş yerini denetleyip ceza kesiyorsunuz ve onu davul zurnayla kamuoyuna duyuruyorsunuz. Burada “ticari sır” diye bir kavram yok da hayvan ithalatında mı ticari sır kavramı var. İktidarınız serbest piyasa ekonomisi uyguluyor. Sistemde fiyat denetimi var mı? Yapılan açıklamada “kartel cezası” diye açıklanıp fiyat denetimi süsü verilim. İktidarın yaptığı zamların sorumluluğunu gizleme politikasından başka bu yapılanın bir anlamı var mı? Biz fahiş fiyatların mutlaka denetlenmesinden yanayız ama siz serbest piyasa ekonomisi uyguluyorsunuz. Ticari yaşamda sorunları çözmeye gerçekçi düzenlemeler ve uygulamalar hızla devreye alınıp esnafı, üreticiyi, tüketiciyi koruyan uygulamalara ihtiyaç vardır.

Vatandaşı doğrudan ilgilendiren bir konu da tartım aletleri; belediye kontrolünderken serbestleştirildi. Çarşı pazar, iş yeri tartım aletleri denetimin de artık o iş yeri işletenin insafına kaldı. Fiyatların katlandığı, tüketicinin zor alım yaptığı, durum da gram da, kilo da kontrolsüzlük de tüketicinin aldığı üründe daha pahalıya ürün almasına yol açıyor. İşin doğrusu, işini düzgün yapan satıcıda sorun yok. Ya, haksız kazanç peşinde olanları kim kontrol edecek? Her gün zam üstüne zam gelirken tüketiciyi kim koruyacak? Tüketiciyi yanıltıcı reklamlar ya da hileli ürün piyasada cirit atıyor. Bu anlamda denetimler yetersiz, vatandaş korunmuyor. Hiçbir ürün bir hafta önceki fiyatıyla artık rafta satılmıyor. Üretici, çiftçi, inekçilik yapan besici, sanatkâr, esnaf, emekli mağdur; araçlar, ithalatçılar kazançlarını katlıyorlar. Tüketici kahvaltılık alamaz durumda, bu gidiş iyi gidiş değil.

Sayın Bakan, bugün siz açılıшта tek tek tüm Komisyon üyelerinin dışında milletvekillerini de gezerek ellerini sıktınız. Biz bütçe başladığından beri buraya gelen hiçbir bakandan böyle bir davranış görmedik. Nezaketinizden dolayı teşekkür ederiz. Bu da gösteriyor ki Parlamentodan giden bir bakanın davranış biçimleri daha farklı oluyor. Onun için de size bu konuda teşekkür ediyorum. Ülkede her kesimin sorunlarının arttığı bir kez daha vurguluyor, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ederim Sayın Gürer.

Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Yaşar Kırkpınar’da söz.

Sayın Kırkpınar buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum.

Kıymetli Başkanım, değerli milletvekillerimiz ve çok Saygıdeğer Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlar, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum. Sizleri kutluyorum, hayırlı uğurlu olsun Bakanlığımız. Tabii ki sizlerle biz uzun süre çalıştık Grup Başkan Vekilliğiniz döneminde, Plan ve Bütçede. O performansınızı Bakanlığa da yansıttınız. Gerçekten Bakanlığımızın, Türkiye’nin bu anlamda sizden çok ciddi beklentileri var ve Bakan olduğunuzdan bugüne kadar da çok güzel şeyler yaptınız, hızlı karar alma mekanizmasıyla birlikte çok verimli, faydalı işler yaptınız.

Özellikle ben İzmir’de Bergama serbest bölgesiyle ilgili çok hızlı karar alınması ve orada işlerin İzmirli hemşehrilerimizin beklentileri doğrultusunda gerçekleşmesinden dolayı ben sizlere, ekibinize bir kere daha teşekkür ediyorum, şükranlarımı sunuyorum.

Tabii, diğer taraftan burada hem muhalefet hem iktidar milletvekillerimiz konuşmalarını, değerlendirmelerini yaptılar. Onlarca başlık var, burada, bu kısa süre içerisinde hepsine değinmemiz elbette mümkün değil ama şöyle, ekonomiye, küresel ekonomiye genel anlamda bir baktığımızda sanki

bu dünyada hiç pandemi yaşanmamış, resesyonlar, kapanmalar, iklim krizi, gıda fiyatları, enerji fiyatları hiç yaşanmamış, bunlardan ari bir yönetim şekli varmış gibi davranış içerisine giriyorlar, konuşmalar da bu minvalde devam ediyor.

Aslında, bu anlamda, biraz insafa davet etmek istiyorum ben arkadaşları çünkü gerçekten dünyada çok ciddi anlamda bir pandemi sürecini hep birlikte yaşadık hatta yaşamaya da devam ediyoruz çünkü pandemiyle birlikte dünyada bir kapanma oldu, yine ekonomiler durdu. Aynı zamanda, yine üç dört yıldan beri çok ciddi anlamda hissettiğimiz bir iklim krizi var. Gıda fiyatlarının bundan dolayı dünya piyasalarında çok ciddi anlamda yükselişi söz konusu. Yine, buna paralel olarak maliyetlerin artmasıyla ilgili de enerji fiyatlarının yükseliş trendinde olmuş olması ve pandeminin getirmiş olduğu en önemli maliyetlerden biri de aşıyla ilgili bir maliyet oldu. Yine, ülkemiz bu anlamda, aşya erişimde de çok ciddi performans gösterdi. Sağlık altyapımızla biz bu pandemiyi o, dünyanın en büyük, en anlamlı şanlı ülkelerinden çok daha rahat, çok daha müreffeh bir şekilde yaşamış olduk. İngiltere’de, İtalya’da, Amerika’da, Almanya’da, çeşitli dünya ülkelerinde gıda zincirlerinin bozulduğunu gördük, aşya erişimin olmadığını gördük, ekonomilerin durduğunu gördük, o, gıda raflarının biz boşaldığını gördük. Yani bugün yine İngiltere’de, eski Türkiye’de olduğu gibi, insanlar arabalarının bagajlarında benzin bidonlarıyla dolaşıyorlar. Yine, Almanya’da ciddi anlamda bir enflasyon var. Bugün Amerika’da Türkiye’nin belki oransal olarak çok önünde bir enflasyon yaşanıyor. Şimdi, bunların hiçbir tanesini görmeyip bu anlamda, dünyanın çeşitli ülkelerinde ekonomi çok iyi gidiyormuş gibi Türkiye’yle hiç kıyaslamadan mukayese etmenin çok doğru olmadığını ben belirtmek istiyorum.

Tabii, biz burada konuşurken hep veriler üzerinden, rakamlar üzerinden konuşuyoruz. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde toparlanma ve iyi bir performans sergiledi Türkiye. 2020’nin ikinci çeyreğinde 6,2 büyüdük, yine sanayimiz 10,2 büyüdü, tarım sektörü 6,3 büyüdü, inşaat sektörüyle birlikte hizmet sektörü ortalama 3,2 oranında büyümüş oldu. 2020 yılının tamamında diğer dünya ülkelerinden pozitif ayrılarak 1,8 oranında büyümüş olduk.

Ama bunu da muhalefetin davranışına, tutumuna rağmen yaptık çünkü muhalefet lideri ya da muhalefet liderleri Türkiye’nin yatırım yapılacak bir ülke olmadığını, ondan sonra Türkiye’yi büyükelçilere şikâyet etmeyle ilgili... (CHP sıralarından gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibi dinleyelim.

CAVİT ARI (Antalya) – Ne zaman söyledi? İftira atıyorsun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Ari, müdahale etmeyin lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Değerli arkadaşlar, yani bunu kamuoyu da biliyor, bunu biz de biliyoruz. Yani bunu burada inkâr...

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – İftira atıyor Sayın Başkan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, cevap verirsiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Nerede söylüyor?

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Cavit Bey, cevap verirsiniz biraz sonra.

CAVİT ARI (Antalya) – Bir tane örneğini göster.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, cevap verirsiniz birazdan.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz de söz aldığınızda cevap verirsiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Bir tane örnek göster, örnek. Sallama öyle!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, sizin Sayın Genel Başkanınızın grup konuşmaları var ve burada söylemiş olduğu şey şu...

CAVİT ARI (Antalya) – Yok öyle bir şey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hatta bunun... (CHP sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) – Ayıp ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, ben süreme eklenmesini istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, ben...

CAVİT ARI (Antalya) – Burada nasıl ifira atabilir ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam Cavit Bey. Biraz sonra siz söz aldığımızda cevabınızı verirsiniz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biraz sonra cevap verirsiniz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kırkpınar, devam edin, ilave süre vereceğim size.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Yakıştıramadım sana, daha doğrusu yakıştırdım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı, lütfen...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Onun yeri burası mı? Burası Bütçe.

CAVİT ARI (Antalya) – Ezbere sallıyor!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı, bir dakika.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bakın, şunu da ifade etmek...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kırkpınar, bir saniye.

Şimdi, bakın...

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, oradan ezbere genel başkanlar hakkında laf edemez.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, siz buna itiraz ettiniz, kayıtlara da geçti.

CAVİT ARI (Antalya) – Ezbere sallıyor!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, kayıtlara geçti, bunu defalarca söylemenin bir anlamı yok. Biraz sonra ben size söz verdiğimde de siz görüşünüzü ifade edersiniz. Şimdi, konuşmanın devamı için müsaade edin. Tamam, müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) – O zaman biz de Cumhurbaşkanlığı hakkında mesnetsiz konuşalım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Elbette, tamam; itirazınızı yaptınız, tamam.

Sayın Kırkpınar, devam edin lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Ezbere sallıyorsun, kendini izleyenlere şov yapıyorsun!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bakın, değerli arkadaşlar, lütfen... Bunu siz yapıyorsunuz, şov sizin işiniz!

CAVİT ARI (Antalya) - Bırak bu ayakları!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, karşılıklı şahsileştirmeyin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Algıya oynamak sizin işiniz, tribünlere oynamak sizin işiniz, doğruyu yanlış göstermek sizin işiniz!

CAVİT ARI (Antalya) – Genel Başkanımıza burada iftira atma, haddini bil biraz ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bakın, bizim burada söylediğimiz her şey harfi harfine doğrudur.

CAVİT ARI (Antalya) – Allah Allah!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bakın, birkaç gün önce Genel Başkanımız özellikle yabancı yatırımcıyı ve yerli yatırımcıyı tehdit etti. (CHP sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) – Ya, bırak ya! Sana göre o, iftira atma.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ve sizin Grup Başkan Vekiliniz de tehdit etti.

CAVİT ARI (Antalya) - Uydurma ya, uydurma!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı, böyle bir usul yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – “Tehdit ediyoruz.” dedi, tehdit etti. Bakın, bunu yalanlayamazsınız.

CAVİT ARI (Antalya) – Uydurma! Yalan konuşuyorsun!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı, böyle bir usul yok. Siz de cevap verirsiniz biraz sonra.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bunu yalanlayamazsınız! Bunu yalanlayamazsınız!

CAVİT ARI (Antalya) – Uydurma! Uyduruyorsun ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bak, konuşmalarınıza, üslubunuza dikkat edin!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Arı...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Doğru konuşsun!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ben hepinizi dinleyemem, müsaade edin, bir dakika.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Söz alın, siz de bunları yalanlayın, konuşun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cavit Arı, söz talebi verdiğimde...

CAVİT ARI (Antalya) - Yalan konuşuyorsun!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Doğru konuşuyorum, söylediğim her şey harfi harfine ispatlı.

CAVİT ARI (Antalya) – İspat et!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İşte ispatı şu... (CHP sıralarından gürültüler) Ona sizin ihtiyacınız var, bizim ihtiyacımız yok; biz yirmi yıldan beri bu ülkeyi yönetiyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Bizim yok, sen iftira atıyorsun!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Lütfen tahammül edin. Bakın, biz size tahammül ediyoruz, sizin doğru olmayan konuşmalarınıza, sizin yanıltmalarınıza tahammül ediyoruz. (CHP sıralarından gürültüler)

CAVİT ARI (Antalya) – Ayıp ya!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibi dinleyelim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz de bize tahammül edeceksiniz.

CAVİT ARI (Antalya) – Doğru şeyler konuş kardeşim, hadsiz!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tahammül edeceksiniz, zorunuza gidiyorsa durup kullanmayacaksınız. (CHP sıralarından gürtlütüler)

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, oturun yerinize, bir dakika...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Doğru konuşmayı öğrensin!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Milletvekili, böyle bir usulümüz yok bizim.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Doğru konuşmayı öğrensin!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ama yok böyle bir usulümüz, öyle ayağa kalkıp ne bağıryorsunuz!

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Haddi olmayan bir şeyi söylüyor burada ya...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, söz hakkınız geldiğinde cevap verirsiniz, niye tahammülsüzsünüz, ben anlamıyorum yani.

CAVİT ARI (Antalya) – Tahammülsüzlükle ilgisi yok.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Size de söz vereceğim az sonra. Söz verdiğim zaman da siz de kendi görüşünüzü belirtirsiniz. Her beğenmediğiniz görüşe böyle ayağa fırlayıp da bağırarak olmaz ki.

Sayın Ari, yeterli şeyi yaptınız...

CAVİT ARI (Antalya) – Hâlâ uzatıyor Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam ama bir dakika, şimdi, buranın da bir düzeni var.

CAVİT ARI (Antalya) – Uzatmayacak.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Bir saniye arkadaşlar, ben hepimizi duyamam, dinleyemem.

Sayın Ari, buranın bir düzeni var, siz Komisyon üyesisiniz. Tamam, uyarınızı yaptınız, biraz sonra da söz alacaksınız ve bu konudaki görüşlerinizi belirtirsiniz. Ya, bunu sürdürmenin bir anlamı yok ki bu şekilde.

CAVİT ARI (Antalya) – Orası sürdürüyor, orayı ikaz edin.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, bitirelim.

Sayın Kırkpınar, Komisyona yönelik konuşmalarınıza devam edin, şahsileştirmeyin.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Şahıs yok Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Ama Cavit Bey’le karşılıklı bu şekilde olmaz yani.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ben bir parlamenter olarak, bir kişiyi muhatap almadan görüş ve düşüncelerimizi özgür bir ortamda ifade etmek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Tamam, konuşmanıza devam edin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz de söz aldığımızda bildiklerinizi söylersiniz.

Ben size teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, biz gerçeklerle ilgili konuşmalarımızı yapmaya, gerçekleri anlatmaya devam edeceğiz. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte daha güçlü bir yapıya bürünen Bakanlığımız, öncelikli olarak ülkemizin 2023 hedeflerine hizmet edecek ve dünyanın en gelişmiş ekonomileri arasında konumlanmasını sağlayacak proje ve faaliyetlerini yürürlüğe koymaya devam edecektir. Bu kapsamda Bakanlığımız, Cumhurbaşkanımızın işaret ettiği sonuç ve çözüm odaklı bir devlet anlayışı çerçevesinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğini ve etkin ve dinamik politikaları hayata geçirerek 83 milyona hizmet eden bir kurum olma yolunda çalışmalarımıza durmaksızın devam ediyor.

Ülkemizi yüksek gelirli, müreffeh, kalkınmış ülkeler statüsüne taşıma kararı olan Bakanlığımız ve Hükümetimiz 2021 yılında oldukça başarılı bir dengelenme politikası yürütmüştür. Bu çalışmalar doğrultusunda ihracatımız geçtiğimiz yılın ekim ayına göre yüzde 20,2’lik bir artışla 20,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu değerle, geçen ayki, cumhuriyet tarihinin en yüksek aylık ihracat değeri tazelenmiştir. Ayrıca, son on iki aylık ihracat değerimiz olan 215,7 milyar dolar da yeni bir rekordur. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ise ihracatımız geçtiğimiz yılın aynı dönemle karşılaştırıldığında yüzde 33,9 artarak 181,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamla 2021 yılının henüz on ayında 2019 yılında yakalamış olduğumuz 180,8 milyar dolarlık en yüksek yıllık ihracat rekorumuzu da geride bırakmış olduk. Ocak-Ekim dönemi ithalatımız 2020’nin aynı dönemine göre yüzde 22,5 artışla 215,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Ekim ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı ise geçtiğimiz yılın aynı ayına göre 5,6 puan artışla yüzde 93,4’e ulaşmıştır. Dikkat ederseniz ihracatımızın ithalatı karşılama oranı sürekli bir artış eğilimindedir. Göreceksiniz, çok kısa bir süre içerisinde dış ticaret fazlası veren bir Türkiye hedefine de inşallah hep birlikte...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kırkpınar, süreniz bitti. Biraz süre ilave edeceğim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkanım, beş dakikam böyle...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Beş dakika değil ama iki dakika süre vereceğim.

Lütfen toparlayın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bunu biz gerçekleştireceğiz. İhracatın ithalatı karşılama oranımız ocak-ekim döneminde ise geçtiğimiz yıla göre 7,2 puan artışla yine yüzde 84,3’e yükselmiştir. Benzer şekilde dış ticaret açığımız ocak-ekim döneminde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 16 azalarak 33,8 milyar dolara gerilemiştir. Tüm bu gelişmelere rağmen üzülenlere görüyoruz ki Türkiye’nin ihracatındaki başarısını takdir etmek yerine bu başarıyı küçümseyenler hatta başarısızlık gibi göstermeye çalışanlar bulunuyor. Bu, her şeyden evvel halkımıza, ihracatçımıza ve onların emeklerine karşı bir saygısızlıktır. Masa başında birtakım istatistik oyunlarıyla rakamları çarpıtma uğraşı içerisinde maalesef burada olanlar var. Tabii, bu çarpıtma işini yaparken de ellerine yüzlerine bulaştırıyorlar. Önü arkası kesilmiş grafiklerle, rastgele kıyaslanmış dönemlerle, anlamsız karşılaştırmalardan yola çıkarak birtakım tespitler yapılmaktadır. Buradan açıkça sesleniyorum: İsterseniz kafanıza göre eksiltin, bölün, toplayın, hangi kıyaslamayı yaparsanız yapın, Türkiye’nin ihracat başarısını gizleyemezsiniz. Türkiye, Dünya Ticaret Örgütü’nün ikinci çeyrek verilerine göre G20 ülkeleri içerisinde ihracatını en fazla artıran 3’üncü ülke olmuştur, burada bunu rakamlarla ifade ediyoruz biz. Bu aştığımız ve bu açıkladığımız rakamlar uluslararası kuruluşların verilerine göre, bilimsel istatistik yöntemlerle elde edilmiş resmî rakamlardır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Kırkpınar, tamamlar mısınız artık, süreniz bitti.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Birileri bu rakamların ifade ettiği başarıdan rahatsız olabilir ama bizler hep birlikte ülkemizi büyötmeye, 2023 hedeflerine hep birlikte ulaşmaya bu ak kadrolarla inşallah devam edeceğiz.

Ben, bu vesileyle, Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı, uğurlu ve bereketli olmasını bir kere daha temenni ediyor, saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Kırkpınar.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Baki Şimşek'te.

Sayın Şimşek, süreniz beş dakika.

Buyurun lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle yeniden hayırlı uğurlu olsun. Bu görevi de hakkıyla yapacağımıza, Mecliste yapmış olduğunuz uzun tecrübelerden, milletvekilliği ve grup başkanlığından sonra Bakanlıkta da başarılı olacağımıza inancımız tamdır.

Türkiye'nin rekor ihracat kırmamasından dolayı, katkılarınızdan dolayı, bir Türk milliyetçisi olarak Türkiye'nin ihracatının artması bizleri ziyadesiyle memnun etmiştir. İnşallah bu ihracat rakamlarının önümüzdeki süreç içerisinde asgari ücretle çalışan işçilerimizin maaşlarına, emeklilerimizin maaşlarına, memur maaşlarına, engelli maaşlarına da yılbaşı itibarıyla yansıtacağından şüphemiz yoktur. Bununla birlikte Hükümetimizin 3600 ek gösterge, EYT -emeklilikte yaşa takılanlar- ve sözleşmeli personelle ilgili, kamuda çalışan sözleşmeli personellerin kadroya alınmasıyla ilgili çalışmaları vatandaşlarımız arasında büyük memnuniyet yaratmıştır. Bu çalışmalarla birlikte, kamuda çalışan, özellikle belediyelerde çalışan, taşerondan kadroya geçen 1 milyona yakın işçinin de haklarının güvence altına alınması beklentimizdir. Özellikle CHP'li belediyelerde çalışan binlerce işçi kardeşimiz haksız, hukuksuz yere, sadece siyasi sebeplerden ötürü işlerinden, ekmeleklerinden olmuştur ve bunlar, Hükümetimizin alacağı bir kararı beklemektedirler. Her gün bizlere yüzlerce mesaj atarak, telefonla bizleri arayarak "Bizim bu durumumuz ne olacak? Bizler asgari ücretle çalışan emekçi, işçi insanlarız..." Sadece Mersin'de 3.500'ün üzerinde bir sayı; İstanbul, Ankara, Adana gibi illerimizle topladığımız zaman yaklaşık 30-40 bin kişilik bir sayı. Mutlaka bu, kamuda çalışan işçilerimizin haklarının verilmesi işçilerimizin beklentisidir. Bunları güvence altına almak mecburiyetindeyiz. Mahkemedən dönüş kararı alanlar bile CHP'li belediyeler tarafından işlerine döndürülmüyorlar. Mahkeme karar vermiş "Bu işçi haklı, göreve dönmesi lazım." demiş. Ne tazminatını veriyorlar ne de göreve döndürüyorlar. Sayın Bakanım, bunu Bakanlar Kurulunda özellikle gündeme getirmenizi talep ediyoruz.

Ayrıca, rekabet ortamının sağlanması, üreticiden tüketiciye ürünlerin uygun fiyatla ulaştırılması için de denetimlerin daha da artırılmasını bekliyoruz. Markette 75 kuruşa satılan bir soda suyu bir kafede, pastanede 13-15 liraya satılıyor. Yani böyle bir şeyi millete izah edebilmemiz çok mümkün değil. Bu, en basit bir örnek. Yani bu, sebze meyve fiyatlarında da değişik şekillerde görülüyor. Devletin bir kâr marjı olmalı, burada bir serbest piyasa elbette var ama yani herkes kafasına göre de bir ürünü satmamalı. Böyle bir şeyi de millete izah edemiyoruz. Yani, bununla ilgili mutlaka denetim mekanizmaları artırılmalı, haksız kazanç elde eden her kimse bunun üzerine gidilmeli. Bununla ilgili çalışmalar yapacağımıza da inanıyorum ben.

Yine, ihracatla ilgili seçim bölgem olan Mersin'de -Mersin'e yapmış olduğunuz ziyarette de gündeme getirdiğimiz- narenciye sektörü bizim bölge için lokomotif bir sektör. Geçmiş yıllarda verilen ihracata DFİF desteğinin bu yıl mutlaka verilmesini istiyoruz Sayın Bakan. Limon şu anda tarlada 50 kuruş-1 lira arasında. Mandalina, portakal gerçekten tezgâhtan kalkmıyor. Geçen yıl iç piyasadaki

fiyat artışından ve rekoltenin kısıtlı olmasından dolayı ihracata kısıtlama getirildi ve çiftçilerimiz de, devletimiz, milletimiz bunu istiyor. Fedakârlık yaptılar ve ihracat durduruldu, fiyatlar dengelendi ama bu yıl da tersine bir durum var. 50 kuruşa, 1 liraya satılan limonun, mandalınanın hesabını millete vermemiz mümkün değil. Mutlaka ihracatla ilgili DFİF desteği istiyoruz. Bu ihracatçıya verilecek ama piyasayı düzenleyecek ve üreticinin de cebine mutlaka yansıyacak. Bununla ilgili ivedi bir karar mutlaka alınmalı, bunu Tarım Bakanımıza da anlattık.

Bir diğer konu da -ben geçmiş yıllarda da bütçe görüşmelerinde gündeme getirmiştim- bu yediemin depolarında olan binlerce, milyonlarca araç, motosiklet, otomobil, kamyon buralarda çürümeye terk ediliyor. Sadece adliyelerdeki mahkeme süreçlerinden, icra işlemlerinden kaynaklanan zaman aşımından dolayı bunlar çürümeye terk ediliyorlar. Ve burada inanın binlerce aracın orada kaldığı süre içerisinde yediemin depolarında veya orada çalışan bazı insanlar bunların birçoğunun içini de boşaltıyorlar, hem devlet hem millet zarara uğruyor. Buradaki önerimiz şudur: Hukuki süreç devam ediyorsa, kısa sürede bitmiyorsa buna beş-altı ay gibi bir süre konulsun. Bu süre içerisinde bu mallar satılsın, bloke edilsin, devlet alacağı varsa alsın, daha sonra mahkeme sonucunda kimin hakkı varsa bu mahkeme sonucunda ona iade edilsin. Türkiye'nin bundan belki milyarlarca dolarlık bir faydası olacaktır diyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Şimşek, tamamlar mısınız lütfen.

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Ben, bütçenizin yeniden hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor, başarılar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, söz sırası İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz'da.

Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, değerli bürokratlar ve basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda gerek dış ticaret gerekse iç ticaret konularında Bakanlığın yaptığı çalışmalarla ilgili detaylı bilgiler var. Özellikle ticaretin ve tüketicinin korunmasına yönelik hizmetler, gümrük kapılarındaki fiziki altyapıdaki gelişmeler, yazılımla ilgili, donanımla ilgili yapılanlar takdire şayan. Dolayısıyla bunları inkâr etmiyoruz ve teşekkür ediyoruz. Ancak bu yapılanların, örneğin, ihracattaki süreyi kısaltması, verimliliği arttırması gibi ortaya çıkan etkinlik bence uygulanmakta olan makro politikalar açısından biraz geri plana itiliyor gibi geliyor.

Şimdi, Sayın Bakanım, sunumunuz 28 sayfadan oluşuyor, bu 28 sayfanın 14 sayfasını ihracata ayırmışsınız ve satır başlıklarıyla okumam gerekirse örneğin “Türkiye'nin İhracatına İlişkin Güncel Veriler” “Ödemeler Dengesine İlişkin Güncel Veriler” “İhracatta Başarılarımız ve Küresel Ticaret Trendleri” -ara başlıklar bunlar- “Uzak Ükelere İhracatın Artırılması” “Türkiye İhracat Kredi Bankasının Yaptığı İşlemler” “İhracatın Geliştirilmesi” vesaire gibi konular. Bütün bunlar 28 sayfalık sunumun 14 sayfasını tutuyor ama bunun içerisinde maalesef, benden önceki konuşmacı arkadaşlarımın da söylediği gibi, tek satır ithalatla ilgili bir konu yok. Tabii, bu son derece önemli bir konu, ihracat yapıyoruz ama ihracatın bir ithalat girdisi var. Ben son üç yıldır aynı konuşmaları yapıyorum. Geçen sene Ticaret Bakanlığı bütçesi görüşülürken Sayın Bakana da aynı şeyi sordum, önceki bütçe görüşmelerinde de bu kere de yapmazsanız, bu sene yani 2022 yılı bütçesi görüşülürken bu konuyu bir daha gündeme

getirmeyeceğim diye kendime söz verdim ama şu anda verdiğim sözü kırıyorum ve tekrar sizden rica ediyorum. Şu anda, arkadaşımız ihracatla ilgili rakamları verdi. Biz bu rakamları tartışmıyoruz; bu, devletin resmi rakamları fakat biz burada verimlilik arıyoruz. “Biz bu ihracatı yaparken ne kadar katma değerle çalışıyoruz, ülkenin buradan elde ettiği gelir nedir?” sorusunu soruyoruz. Bu konuda da ülkemizde gerek akademik dünyada gerekse uygulayıcılarda bir hayli çalışma var; Merkez Bankasının benim bildiğim 3 tane çalışması var, onun dışında, Bahçeşehir Üniversitesinde ve dolayısıyla başka üniversitelerde çalışmalar var. Çalışma şu: Yani bizim ihracatımızın ithalat girdisi ne kadar ve sonuçta yaptığımız ihracattan ne kadar katma değer elde ediyoruz? Bunu, sunum yapmak üzere Plan Bütçe Komisyonuna gelen Sayın Merkez Bankası Başkanına da söyledim, o söz verdi, bu konuda bir çalışma yapacağına, yaptıracağına söz verdi. Ben bunu önceki Bakandan iki yıl üst üste istedim, Sanayi ve Teknoloji Bakanından da istedim ama bugüne kadar herhangi bir çalışma olmadı. Ben sizden istirham ediyorum, gerçekten şu anda var olan bu çalışmaları derleyip, toplayıp bize şu anda birbirimize karşı, yok o rakam öyle değildi, bu rakam böyledir... Ben mesela biraz önce AK PARTİ’li arkadaşımızın yaptığı konuşmada verdiği rakamları tartışmıyorum, bu rakamlar, sizin ürettiğiniz rakamlar doğru fakat bunun bir de girdi tarafı var. Bu girdiden bizim çıkardığımız katma değer nedir? Şu anda görünen o ki, Merkez Bankası Başkanının yaptığı sunumdan açık ve net olarak görüyoruz ki Türkiye şu anda miktar endeksi açısından fakirleştirici bir ihracat yapıyor yani aynı miktar döviz kazanabilmek için daha fazla mal ve hizmet ihraç ediyoruz veyahut da aynı miktar ara malı ve ham maddeyi alabilmek için daha fazla döviz veriyoruz veya aynı miktar dövize daha az ara malı ve ham madde ithal ediyoruz. Dolayısıyla sizden istirhamım, gelecek sene eğer bu çalışmayı yaptırabilirsiniz... Türkiye’de bu konuda yetişkin eleman var, bu konuda, efendim, yeterli kaynak da var, üniversiteler de var. Bunun düşük olduğunu söyleyen de var, yüksek olduğunu söyleyen de var. Mesela sizin Bakanlığımızın bir birimi şeklinde çalışan zamanın Dış Ticaret Müsteşarlığının söylediği “1 birimlik ihracat yapabilmek için 0,82 sentlik ithalat yapmak zorundayız.” gibi bir rakamla ortaya geldiler. Bu belki de yanlış, bilmiyorum ama böyle bir şey, kocaman bir dokümanın içerisinde bunu söylediler. Dolayısıyla sizden istirhamım bu.

Onun dışında, şimdi, şu kitapçık hazırlanırken bunun içinde para ve kur politikasıyla, maliye politikasıyla ilgili bölümler var ve burada ortaya konulan hedefler var ve bu hedefler ortaya konulurken de bir makro perspektif alınmış ve dolayısıyla birtakım varsayımlar yapılmış. Şimdi, bu varsayımların içeriğine mesela fiyat istikrarı ve Merkez Bankası açısından baktığımızda, ortaya konulan şey, standart enflasyon hedeflemesi yapılacaktır ve burada da araçları belli, o araçlar kullanılacaktır. Ama bugün geldiğimiz noktada Merkez Bankasının yaptığı uygulamalar ile Sayın Cumhurbaşkanımızın bugün grupta yaptığı konuşma ve ortaya koyduğu perspektif ile Maliye Bakanımızın ortaya koyduğu perspektif, Hazine Bakanımızın ortaya koyduğu perspektif tamamen, taban tabana zıt. Dolayısıyla eğer Maliye Bakanımızın dediği, söylediği doğruysa bu kitaptaki varsayımlar geçerli ve buna göre yapılacak. Ama Sayın Cumhurbaşkanının söylediğine göre, bu kitapta bu bölümle ilgili söylenenler maalesef bugün itibarıyla bence geçerliliğini yitirmiştir.

Dolayısıyla bugün gelinen noktada ben sayın yurttaşlarıma akıllarında şunu tutmalarını tavsiye ediyorum ve bunu takip etmelerini istiyorum: Doların yükselişinde, enflasyonun artışında ve fakirleşmenin ortaya çıktığı çaresizliğin bence arkasında yatan asıl neden ekonomik değil; buradaki asıl neden yönetimdeki zafiyetler, rejimin içinde bulunduğu koşullar, hukuk krizi ve siyasi krizdir. Bütün bunların yansıması bize ekonomik sorunların tümüne sirayet eden bir durum olarak dönüyor. Dolayısıyla eğer dolar, bu şekilde, bu varsayımla yani “İhracatı artıracacağız.” diye rekabetçi kur anlayışından hareket edilirse... Ki Merkez Bankasının hiçbir dokümanında bu konuda bir analiz yok ama Sayın Başkan her ortamda bunun böyle olduğunu söylüyor. Yani enflasyon hedeflemesini bıraktı, şimdi cari açık hedeflemesine geçti ve bunun için de faizi kontrol ediyor, kuru tamamen serbest bıraktı.

Eğer bu şekilde bırakılırsa bunun arkasından gelecek olan şey spekülasyonlardır. Dolayısıyla aktarım mekanizması bozulacaktır ve dolayısıyla da çok düşük işlem hacimleriyle büyük kur sıçramaları ortaya çıkıyor. Bu nedenle bu ortamda da -benden önceki konuşan arkadaşlarımız da söylediler- fiyat oluşturulamıyor, ticaret yapılamaz, tasarruf yapılamıyor, dolayısıyla yatırım da yapılamıyor.

Dolayısıyla yapılması gereken şey, bence ne yapıp yapıp bu yarınki Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısından sonra yayınlanacak duyuruda, açık ve net olarak, Türk toplumuna neyin niçin yapıldığının söylenmesi lazım. Maliye Bakanı diyor ki: “Biz şu anda enflasyon hedeflemesi yapıyoruz, önceliğimiz enflasyondur. Dolayısıyla biz fiyat istikrarı sağlamak için de faiz oranları üzerinde çalışıyoruz.” Fakat uygulama bundan tamamen farklı. Dolayısıyla ben şunu isterim Merkez Bankasından: “Biz cari açık hedeflemesi yapıyoruz, mekanizma şöyle şöyle çalışacak, bunun sonucunda da enflasyon hedefine ulaşacağız fakat bunu yaparken de biz kuru serbest bırakıyoruz. Dolayısıyla burada endişe edilecek bir durum yoktur ve aldığımız kararların arkasında duruyoruz.” diyebilmeleri lazım, demeleri lazım ve sizin de kamuoyuyla iletişime geçerek bunun böyle olduğunu söylemeniz lazım. Yoksa bu, bu hâliyle giderse, bir günde ulusal para yüzde 2 değer kaybederse, bu -Allah korusun- bizi bir ödemeler dengesi krizine götürür ve dolayısıyla da gittiğimiz noktada bir para krizine dönüşür bu iş. O nedenle açık olun, net olun, neyi niçin yaptığınızı söyleyiniz. Rakamlarınız ortada, rakamların durumunu tartışmıyoruz fakat o rakamların arkasında ne olduğunu, niçin böyle olduğunu da bize bizzat izah edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yılmaz, süreniz bitmiştir.

Son cümlelerinizi alalım.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Son cümlemleri söylüyorum.

Sonuç itibarıyla Ticaret Bakanı olarak siz şu anda uygulanmakta olan para politikasında enflasyon hedeflemesi yerine cari açık hedeflemesini uygun görüyor musunuz? Bunu destekliyor musunuz? Ve bununla ilgili olarak da şu anda Türk lirasının karşı karşıya olduğu aşınmadan rahatsız mısınız değil misiniz, bunu kamuoyuyla paylaşmanızı istiyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmet Tokdemir, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Sayın Bakan, Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri ve değerli bürokrat arkadaşlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2021 yılı için en riskli ülkelerin sıralandığı raporda Türkiye'nin en riskli ilk 10 ülke arasında yer alıyor olması... 95 ülkenin yer aldığı raporda ülkelerin cari açıkları, dış borçları ve çekebildikleri dış yatırımlar dikkate alınarak bu sıralamalar oluşuyor.

Ham madde fiyatlarındaki artış, kurdaki şok oynaklık ve enerji gibi girdilerdeki ani yükseliş bütün dengeleri bozdu. Birçok sektörde teslimat süresi altı aya kadar uzarken fiyat tutturmak zorlaştı. Yakında yurt içinde raflarda ürün bulamama riski var. “Şahlandık.” “Şahlanıyoruz.” “Herkes bizi kısıkanıyor.” “Doğal gaz bulduk.” “Yol yaptık.” “Köprü yaptık.” “Ekonomide destan yazıyoruz.” diyorsunuz ya, gerçekten şahlandık, nerede mi? Enflasyonda şahlandık. Tarih yazdık, nerede mi? Türk lirasının değer kaybında. Bu örnekleri çoğaltabiliriz.

Değerli arkadaşlar, şahlanmıyoruz, kimse bizi kıskanmıyor, destan da yazmıyoruz. Ülke, freni patlamış kamyon gibi yokuş aşağı gidiyor. Yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının olmaması en çok ticareti ve yatırımları etkiliyor. Şahıs yönetiminin sonucu bu. Son dönemde, ülke ekonomisindeki kötü gidişat için hep birilerini hedef gösterme eğilimini Ticaret Bakanlığı faaliyetlerinde de gözlemliyoruz. Market cezaları, e-ticaret platformlarına olan tutumunuz bunun örnekleri arasında sayılabiliyor. Her hatanızda suçu bir başkasına kesiyorsunuz. İlk seçimde iktidar olduğumuzda her şeyi çözeceğiz, bu bütçe de mevcut iktidarın son bütçesi olacak.

Doğu Akdeniz'in incisi Hatay, yalnızca Türkiye'nin değil, Avrupa Birliği ülkelerinin de Orta Doğu'ya açılan en önemli kapısı. Hatay, ayrıca Türkiye'nin ekonomisinde, ticaretinde ve uluslararası taşımacılık sektöründe de çok önemli bir yere sahiptir. Suriye iç savaşı yüzünden, son yıllarda, kişi başına gelir, sanayi kapasitesi, nüfusu gibi verilere oranla üretimde, ticarete, istihdamda, ihracatta ve turizmde hak ettiği yerden uzaklaşmıştır. Hatay, yıllardır en çok vergi toplanan iller arasında ilk 10'da olmasına rağmen söz konusu yatırım olunca son sıralarda yer alıyor.

Suriye iç savaşı Suriye'ye ve Orta Doğu'ya yapılan ihracatı doğrudan sıkıntıya sokmuştur. Suriye krizi Hatay'ın 14 Orta Doğu ülkesine açılan sınır kapılarının kapanmasına yol açmıştır. Hatay'ın Orta Doğu'ya yaptığı ihracatta rakamlarla çok ciddi düşüşler yaşanmıştır. 2012'de Hatay'ın Orta Doğu'ya ihracatı 1 milyar 111 milyon dolardı, 2020'de 848 milyon dolara düştü. Ülkemizin 14 ülkeye ihracat yapılan kapısı olan Cilvegözü ve Yayladağı Sınır Kapılarının kapalı olması deniz yoluyla ihracatı zorunlu kılıyor; nakliye, navlun fiyatları artıyor. Yayladağı Sınır Kapısı aktif hâle geldiğinde nakliye maliyetleri azalacak, bu vesileyle nakliye sektörü de çalışmış olacak. Ekonomide çarpan etkisi yaratacak Yayladağı Sınır Kapısı açılmalıdır. Yapılmıyorsa Zeytin Dalı Sınır Kapısı'ndan ticarete izin verilmesi, Hataylı ihracatçı, nakliyeci, üretici, çiftçi, işçi yani her kesim için önemlidir diyoruz.

Değerli arkadaşlar, Hatay teşvike ihtiyacı olan illerin başında gelmektedir. Suriyeli nüfusu göz ardı edildiği ve Suriye iç savaşından önce 2011 yılı SEGE verilerine bakıldığında 4'üncü teşvik bölgesine alındı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – 5'inci teşvik bölgesine alınması için 500 bin imza toplanmasına rağmen iktidar duyarsız kaldı. Hatay, tamamıyla 5'inci teşvik bölgesine alınmalıdır. Hatay, konkordato ilanlarında 9'uncu sırada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, teşekkür ediyorum.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Bitiriyorum, bir saniye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümle sadece, lütfen.

İSMET TOKDEMİR (Hatay) – Hatay'da tır filosu yüzde 38 eridi, Suriyeliler yüzünden Hatay'da işsizlik oranı yüzde 40'a çıktı. Hatay'ımızı sahip çıkalım.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Sibel Özdemir, buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve tüm katılımcılar; ben de saygıyla selamlıyorum.

Parlamentoda Grup Başkan Vekilliği yaptığı dönemde beraber çalıştığımız Sayın Bakana ilk bütçesi olması hasebiyle ve tüm kurumlarına da başarılı bir dönem diliyorum.

Evet, baktığımız zaman, değerli milletvekilleri, aslında, gün boyunca ve bundan önceki ilgili bakanlıkların bütçesinde de hep ülkenin temel yapısal sorunları üzerine bir tartışma yaptık. Döviz kurunun kontrol edilemeyen yüksekliği, yüksek enflasyon, faiz oranı, yüksek işsizlik, düşen millî gelir, kişi başına millî gelirin giderek düşmesi yani yapısal, ciddi sorunlar yaşadığımız bir dönemde, gelen bütün bakanlıklarda, işte, sadece bir büyüme oranı vurgusu, bir de -bugün ve diğer bakanlıklarda da- bir ihracat artışı vurgusu yapılmakta yani sayısal bir artışa vurgu yapılmakta. Ama gerçekten, bir istikrarsızlık, belirsizlik ortamı ve güven kaybı ortamına hep birlikte şahitlik ediyoruz.

Baktığımız zaman, özellikle, ihracat verilerinde, küçük-orta ölçekli işletmelerin yapısında, ihracatımızın temeli olan imalat sektörünün yapısal sorunları anlamında ciddi sorunlar bugün de sayısal verilerle orta koyuldu. Benim de sürem çok az ama imalat sanayisinin, temel göstergelerine baktığımız zaman, sadece ihracat artışına bakıyoruz ama imalat sanayisinin yapısal göstergelerini gösteren buradaki istihdam yapısı, kapasite kullanım oranı, rekabet edebilirlik endeksinde imalat sanayimizin yeri, katma değer yaratması; bunlar göz ardı ediliyor ve sadece bir sayısal artış üzerinde duruyoruz. İhracatta da yapısal bir dönüşüm olmadı, geçen Sayın Hazine Bakanı da vurguladı ve temel sorun, cari açığı yapısal sorun oldu. Burada da ihracat kalemlerinde yüksek yoğunluklu olarak sayısal artış değil, yüksek teknoloji ürünlerinin payının düşük olması, düşük ve orta teknoloji düzeyinin giderek daha yoğunluklu yer alması... Yani, imalat sanayisinin ihracat yapısının yüzde 60'ı düşük ve orta teknolojiden oluşmakta; bunu tekrar vurgulamak istedim.

Dış ticaret hadleri yani fiyatlarda... Bakın, değerli milletvekilleri, fiyat artışlarına baktığımız zaman dış ticaret haddi yüzde 88 düzeyinde. 2015 yılı ortalamasını aldığımız zaman, Türkiye'de ihracat fiyatları sadece yüzde 6,5; ithalat fiyatları ise yüzde 50'ye yakın artmış. Sadece bu eylül ayı itibarıyla, yine aynı şekilde, o açığı kapatamıyoruz. İthalat fiyatları artışı yüzde 23, ihracat fiyatları artışı ise yüzde 11 düzeyinde kalmış; bunu vurgulamak istedim.

Sürem çok az, Gümrük Birliğiyle ilgili vurgu yapmak istiyorum. Gümrük Birliği Anlaşması'nda Sayın Bakan, maalesef, bir aşama, ilerleme kaydedemiyoruz Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizden kaynaklı ve burada, modernizasyon noktasında bir adım atılmıyor. Ama bugün Yeşil Mutabakat'la karşı karşıyayız ve Yeşil Mutabakat gerçekten bugün Avrupa ülkelerinin tartıştığı, sadece çevreye duyarlı üretim değil... Bizim Paris Anlaşması'nı imzalamamız olumlu ama bir aşama kaydetmeyeceğiz burada. Çünkü Avrupa Birliğinin sürdürülebilir kalkınma ve büyüme stratejisi, sürdürülebilir üretim, karbon ayak izi, döngüsel ekonomi, tarımı, sürdürülebilir ulaşım, enerji, AR-GE, inovasyon... Bizim imalat yapımızın ya da ihracatımızın temelinde KOBİ'lerimizin yapısına baktığımız zaman dijitalleşme ve inovasyon noktasında işsizlik bunun bir parçası, eğitim bunun bir parçası, kalkınma stratejileri bunun bir parçası. Ya, bütünlüklü bir politika dönüşümü gerekiyor ama biz hâlâ kritik ve yapısal sorunlara çözüm bulmak zorundayız ki sizin bugünkü bütçenizde de bu sorunlara gerçekten ne anlamda bir çözüm getireceğiz, buna bir cevap alamadık. Bu sadece size özgü değil, diğer bütün politika alanlarında oldu.

Rekabet Kurumuyla ilgili son bir iki dakika bir şey söylemek istiyorum. Avrupa Birliği son raporunda, Sayın Başkan, Türkiye'nin... Rekabet Kurumu hakkında Sayın Erol Katırcıoğlu Hocamız çok detaylı bir konuşma yaptı. Ya, biz buradaki tavsiyeleri hiç yerine getirmiyoruz; bunun sebebi nedir? Şeffaflık bir uygulama, özellikle devlet desteklerine şeffaflık noktasında ciddi eleştiriler var. Bunun izlenmesi noktasında... Ama en önemlisi, belki bunların hepsinin içinde en önemlisi bağımsızlığı ve özerkliği. Bu konuda, ciddi anlamda, diğer bağımsız ve özerk kurumlar için de aynı uyarı burada yapılıyor. İdari ve mali özerkliğe sahip olması gerekirken Kurumun ve Kurulun yapısında Cumhurbaşkanının tek atama yetkisi olması ciddi sorun olarak gözüküyor. Resen yürütülen soruşturmanın sayısının çok düşük olduğu ve burada, en önemlisi bence, soruşturmalardaki şeffaflık yani verilerin ve...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alayım.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) - ...envanterin şeffaf bir şekilde -rapordan atıf yaparak söylüyorum- açıklanması gerektiği vurgusu yapılıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun Sibel Hanım.

Dilşat Canbaz Hanım, buyurun lütfen.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan ve bürokratlar; Ticaret Bakanlığını konuşuyoruz ama -daha önce de arkadaşlarımız da bahsetti- esnafın sorunlarından, yani pandemi döneminde ve pandemiden sonra da derinleşen sorunlardan ve yoksulluktan kitapçıkta sadece iki üç cümleyle bahsedilmiş. Biraz ona dair bir şeyler söylemek istiyorum ben de.

Şimdi, esnaf sorunlarından bahsederken, on beş yirmi yıldır sermayeye akıyor bütçe maalesef. Baktığımızda, işte, Hükümete yakın şirketler ilk 500 şirket listesinde boy gösteriyor. Sağlıklı ve ucuz gıdaya erişim en temel hakkımızken, iktidarınız dönemine baktığımızda, maalesef lüks hâle gelmeye başladı. Sermayenin tekelleşmesini engelleyecek olan Rekabet Kurumuysa tam anlamıyla siyasi iradenin boyunduruğunda. Büyük şirketler büyümeye, paralar sermayeye akmaya devam ederken küçük esnaf kaderine terk edilmiş durumda. 2021'in ilk altı ayında 112 bin esnaf kepenk kapattı. Esnafa hibe 1 defa, ihaleciye vergi silmeyse mütemadiyen. Gelirde, vergide adaletsizlik baki yani iktidarın politikaları 2 kesim arasında sınırı uçuruma dönüştürdü, yoksulluk derinleşti. Esnaf borcunu ödeyemez, halk geçinemez hâle geldi.

Şimdi, kapanan esnaf sayısı yalnızca ekonomik anlamda değil, istihdam anlamında da okunmalıdır ki şirket ve esnafların kapanmaları artınca işsiz kalan insanların sayısı da maalesef çığ gibi büyümekte. Şirketler ve esnafların kapanmaları... İşte, Mart 2021 döneminde mevsim etkisinden arındırılmış geniş tanımlı işsiz sayısı 9 milyon 204 bine yükseldi. Aslında çok fazla rakam var Sayın Bakan elimde; KOBİ'ler var, diğerleri var ama rakamlara çok boğmayacağım, rakamlara çok değinmeyeceğim. Siz bütçe sunumunuzda da esnafa verilen borcun, kredi ve geri ödemeli olduğunu ifade ettiniz ama bu geri ödemeye baktığımızda esnaf çaresizlikle bir borca sarıldı yani bankadan kredilere sarıldı ve doğallığında da bu kredilerden dolayı icralık oldu yani ödeyemedi işsizlik olduğu için. Esnafın icra dosyaları 22 milyonu aştı ve her 4 esnaftan 1'i bugün icralık olmuş durumda.

Esasen bu bütçe biraz daha yandaşlara ihale, yandaşlara vergi affı ama maalesef esnafa, işsize, kadına baktığımızda, çığ gibi büyümekte... Şimdi, pandemide hiç siftah yapamamış esnaflar var -bizim de, hepimizin de bildiği gibi- aynı zamanda o esnafın yanında çalışan işçi var ve onunla birlikte o esnaftan alışveriş eden bir halk var. Doğallığında, zincirleme geliştiğinde, baktığımızda yoksulluk bir kriz olarak büyümeye başladı çünkü hem esnaf çalışamaz hâlde hem yanındaki işçiye para veremez hâlde, doğallığında halk da alamaz yani esnaftan, marketten, bakkaldan bir şey alamıyor...

Şimdi, geldiğimiz noktaya baktığımızda, en küçük ilçelerde bile 5 tane büyük market... 5 tane süper marketten bahsediyoruz. Yani bu, perakende sektörünün kurlsız ve büyükleri koruyan yapısı esnafi bitiriyor yani küçük esnaf aslında bitmiş durumda mahalle aralarında. Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu kuruldu. E, bu kurumların kaçını denetimden geçirildi, bunu da sormak istiyorum bu arada.

Pandemi sürecinde özellikle hijyen ürünlerinde fiyatlar fahiş artırıldı, doğallığında artışlar toplum sağlığında bile riski artmış durumda. Sebze, meyve ve bakliyata birçok arkadaşımız değindi, aslında onlara da çok değinmeyeceğim ama pazarcının ve halkın meselesine de biraz değinmek istiyorum, yoksulluk meselesinden baktığımızda. Pazarcılar akşam pazarlarında elinde mal kalmasın diye ucuz fiyata vermeye çalışıyor ama aynı malı... Pazarcı bununla uğraşırken halk da -yoksul kesim- akşamları o dökülen malları toplamaya çalışıyorlar. Biraz bunlara da değinmek gerekiyor; hani, bir bütçe ayırırken

gerçekten neye ayırdığınıza ama bu sadece sizinle ilintili bir şey değil yani Ticaret Bakanlığıyla ilintili değil, iktidarın maalesef genel rant politikalarıyla alakalı olduğunu biliyoruz. Tarım yok, çiftçi yok yani meyve, sebze yoksul halka lüks olarak görülüyor, küçük esnaf ve kooperatif bitmiş durumda ki bitiriliyor, onlar da bitiriliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dilşat Hanım, son cümlelerinizi alalım, süreniz bitmek üzere.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) – Tamam, son cümlelerimi söyleyeyim. Yani bir iki soruyla bitireyim o zaman.

Sayın Başkan, ben bir soru sormak istiyorum: Yani bağımsız olduğunu söyleyen Rekabet Kurumu var, neden Ticaret Bakanlığıyla ilişkili hâlde, onu sormak istiyorum. Bir de Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu tarafından 2020 yılı içerisinde verilen idari para cezası toplamı ne kadardır, onu öğrenmek istiyorum Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

DİLŞAT CANBAZ KAYA (İstanbul) – Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, salonun havalandırılması, toparlanması için on dakika ara veriyorum. On dakika sonra kaldığımız yerden, İsmail Bey’den devam edeceğiz.

Kapanma Saati: 16.56

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.10****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 17’nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

En son İsmail Bey’i anons etmiştim.

Buyurun lütfen Sayın Aksu.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, gayretli çalışmalarınızdan dolayı sizi ve ekibinizi tebrik ediyorum, hayırlı olması dileğiyle Bakanlık görevinizde de başarılar diliyorum.

2022 yılı için Ticaret Bakanlığının ödeneği yüzde 28,4 oranında artırılarak 8,4 milyar lira olarak öngörülmüştür. Bakanlık bütçesinin 2022 yılı merkezî yönetim bütçesi içindeki payı da 0,48 olmuştur.

2018 yılının ikinci yarısıyla birlikte ekonomik ve jeopolitik belirsizliklerin artması, ticaret savaşları ve euro bölgesinin zayıf performansı küresel ekonominin görelî yavaş büyümesine yol açmış, 2019 yılında dünya büyümesi küresel finans krizi ardından gözlenen en zayıf seviyede gerçekleşmiştir. Salgının küresel ölçekli bir büyüklüğe ulaşmasıyla da 2020 yılının başında dünya ekonomisi tarihî bir bunalım sürecine girmiştir. 2021 yılının ilk çeyreğinde ise salgına karşı alınan önlemler ve aşılama hızları ülkeler arasında ayrışmaları beraberinde getirmiştir. 2020 yılında yüzde 3,1 daralan küresel ekonominin 2021 yılında yüzde 5,9 büyümesi beklenirken küresel mal ve ticaret hacminin de yüzde 10,8 büyümesi öngörülmektedir. Salgının etkisiyle 2020 yılının ikinci çeyreğinde daralan Türkiye ekonomisi son dört çeyrektir pozitif yönlü büyüme kaydetmektedir. Bu olumlu büyüme performansının önemi, istikrarlı ve dengeli olmasıdır. Nitekim, ikinci çeyrekte mal ve hizmet ihracatının yüzde 21,7 oranındaki büyümeye katkısı yüzde 10,8 olurken net ihracatın katkısı yüzde 6,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu katkının daha da artırılması için ihracatta ilave destekler, uzak ülke stratejileri ve ihracat gibi alanlarda atılacak adımlar önem arz etmektedir.

Sanayi üretiminin artması, her ay yeni ihracat rekorları kırılması ülkemizin dünya ticareti içerisindeki payının da her geçen gün artmasını sağlamaktadır. Nitekim, ilk on ayda ihracatımız yüzde 33,9 artışla 181,8 milyar dolar olmuştur. Bu değerler ışığında, yıllıklandırılmış ihracatımızın dünya ihracatından aldığı pay da ilk defa yüzde 1 seviyesinin üzerinde gerçekleşmiştir. Böylece, ilk on ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı geçen yılın aynı dönemine göre 7,2 puan artarak yüzde 84,3’e yükselmiştir.

Türkiye'nin 2023 ve 2053'te hedeflediği dış ticaret hacminin yakalanabilmesi için ilave pazarlar yanında, dış ticarete işlem sürelerinin kısaltılması, gümrük hizmetlerinin ve lojistik sürecinin daha etkinleştirilmesi gibi çalışmalar da büyük önem arz etmektedir.

Teknoloji sınıflandırması bakımından ocak-eylül döneminde ihracatımızdaki en yüksek payı yüzde 33,9'la orta yüksek teknoloji ürünleri almaktadır, yüksek teknoloji ürünlerle birlikte değerlendirildiğinde ise bu oran yüzde 36,9'a çıkmaktadır. İhracatta katma değeri yüksek, bilgi ve teknoloji yoğun ürünlerin ihracatını, dünya ticaretinde önemi artan, alım gücü yüksek, genç nüfuslu ve dinamik pazarlara yönelmeyi, ulaşılmamış pazarlarla ticareti geliştirmeyi ve nihai tüketiciye ulaşmayı, ayrıca, Paris İklim Anlaşması'nın onaylanmasıyla birlikte "2053 karbon sıfır" hedefi doğrultusunda üretim, ihracat ve ticarete ilişkin altyapının ve hazırlıklarının da yapılmasını gerekli görüyoruz.

Değerli milletvekilleri, cari açığın temel nedeni olan dış ticaret açığının düşürülmesi hem ülkemizin dış finansman ihtiyacının azaltılması hem de sürdürülebilir büyümenin sağlanması açısından önemli bir unsurdur. Bu yönde yapılan çalışmalar sonucu ocak-ekim döneminde dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık yüzde 16 azalarak 33,8 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret açığının kalıcı olarak azaltılması, yoğun olarak ithal ettiğimiz bazı malların yurt içinde üretilmesinin yanı sıra yüksek katma değerli mal ihracatının artırılmasını da gerekli kılmaktadır. 2021 yılında dünyanın farklı coğrafyalarına yapılan ihracatımız güçlü bir şekilde artmıştır.

Bununla beraber, ülkemizin, 21'inci yüzyılda, dünyada stratejik ve ekonomik ağırlığının artarak etkin bir güç odağı hâline gelebilmesi açısından, Türk Cumhuriyetleriyle olan yakın tarihi ve kültürel bağlarımız en büyük avantajlarımızdan birini oluşturmaktadır. Nitekim "Türk Dünyası 2040 Vizyonu" belgesinde de üye devletlerin ihtiyaç ve isteklerine hizmet etmek için, ortak eylemi yönlendirecek 4 ana ilkeden 1'i olarak ekonomik ve sosyal, sektörel iş birliğine yer verilmiştir. Bu çerçevede, ticaret hacminin ve ticarete ulusal para birimlerinin payının artırılması, sınır geçişleri için gümrük ve transit prosedürlerini kolay ve uyumlu hâle getirerek kesintisiz, entegre, verimli, hızlı ve sürdürülebilir, çok modlu bağlantısallığın oluşturulması gibi birçok hedef belirlenerek üye devletler arasındaki ticari iş birliğinin ve etkileşimin derinleştirilmesi öngörülmüştür.

Ekonomi Reform Paketi'nde de ifade edilen iç ticareti kolaylaştıracak tedbirlerin hayata geçirilmesi ve tüketicinin korunarak kayıtlılığın artırılması ve piyasada haksız rekabetin önlenmesi için piyasa gözetimi ve denetimi önemli bir etkidir. Haksız rekabeti engellemek, piyasa mekanizmasının sağlıklı bir şekilde işlemesine ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunmak amacıyla Bakanlığınız ve ilgili diğer kurumların denetimlerinin etkinleştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Rekabet Kurumu da önemli bir fonksiyona sahiptir. Nitekim, Kurumun, fiyatlama davranışlarının incelenmesine yönelik olarak yürütülen fahiş fiyat soruşturması kapsamında zincir marketlere idari para cezası vermesi, yaşanan konjonktürel gelişmeleri fırsata çevirerek vatandaşlarımızı mağdur eden her türlü girişimin önüne geçilmesi ve bu tür girişimlerin caydırılması bakımından etkili olmuştur.

Esnaf ve sanatkâr kesiminin faaliyetlerinin desteklenmesi, bu amaçla esnafımıza kredi, vergi, prim ve benzeri teşviklerin verilmesi, ekonomiye yeni girişimcilerin kazandırılması ve yerel potansiyelin harekete geçirilmesi bakımından önemlidir. Bu kapsamda, pandemi nedeniyle maddi yönden zorluk yaşayan esnaf ve sanatkârımıza yönelik faiz indirimli krediler, taksit ötelemesi, borç yapılandırması, gecikme faizi silinmesi, kira desteği ve gelir vergisi istisnaları gibi birçok uygulama hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, ağustos ayı itibarıyla yapılan doğrudan ve dolaylı destek miktarı 705,5 milyar TL'yi yani gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 10,6'sını bulmuştur. Bununla birlikte, esnaf ve sanatkârımızı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakan AVM ve büyük market zincirlerinin şehir merkezlerinde şube açmalarının adil rekabet şartlarını bozmayacak şekilde yeni kurallara bağlanması yerinde olacaktır.

Değerli milletvekilleri, pandemiyle birlikte ekonomik ve sosyal faaliyetlerin uzaktan sürdürülmesi ihtiyacı dijital dönüşümü hızlandırmış, e-ticaretin öneminin anlaşılmasıyla birlikte bu alandaki yatırımlar artmıştır. Mağazalar ve fiziksel satış kanallarındaki alışveriş trafiği giderek azalırken e-ticaret hacmi önemli ölçüde artış göstermiş ve toplam ticaret içindeki payını yukarı çekmiştir. 2020 yılında e-ticaret hacmi önceki yıla oranla yüzde 66 oranında artmıştır. E-ticaretin genel ticarete oranı ise 2019 yılında yüzde 9,8 iken, 2020 yılında yüzde 15,7'ye yükselmiştir. 2021 yılının ilk altı ayı itibarıyla da ülkemiz e-ticaret hacmi bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 75,6 oranında artış göstermiştir. Ülkemizin, harita odaklı, yenilikçi yaklaşım ve uygulamalarla ticaretin kolay ve güvenli yapıldığı, tüketici haklarının gözetildiği ve korunduğu önemli ticaret merkezlerinden biri hâline getirilmesi, bu amaçla gerekli düzenlemelerin dinamik bir şekilde hayata geçirilmesi esas olmalıdır.

Gümrük işlemleri, Bakanlığın en başta gelen fonksiyonlarından birini oluşturmaktadır. Ülke güvenliği gümrük kapılarında başlamaktadır. Egemenlik haklarının tescil edildiği en önemli noktalar olan ve bu nedenle de devletlerin olmazsa olmaz kurumlarının başında gelen gümrük idarelerinde, uluslararası standartlar ve yükümlülüklerimiz doğrultusunda bürokrasinin ve maliyetlerin azaltılması, ticaretin ve seyahatin kolaylaştırılması, etkin kontrol yöntemlerinin uygulanarak kaçakçılığın önlenmesi, işlemlerde şeffaflığın ve öngörülebilirliğin sağlanması esastır. Bu doğrultuda etkili adımlar atıldığını ve önemli mesafeler alındığını memnuniyetle takip ediyoruz. Nitekim, Türkiye'nin kaçakçılıkla mücadelede kullanılan teknik sistem ve bilgi teknolojileri bakımından sahip olduğu güçlü konumu sayesinde, dış ticaret hacminde ve yolcu araç sayısında önemli bir azalma yaşanmasına rağmen, bütün mamulleri ve alkollü içki kaçakçılığı başta olmak üzere kaçakçılıkla mücadele kapsamında yürütülen operasyonlarda önemli başarılar elde edildiğini de müşahade ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsiniz...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Bu düşüncelerle Ticaret Bakanlığı bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aksu, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, İYİ Parti Grubundan Sayın Hasan Subaşı'na söz veriyorum. Süreniz beş dakikadır Sayın Subaşı.

Buyurun lütfen.

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanı, Sayın Bakanımı, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyelerini ve tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum.

Geçtiğimiz yıllarda hallerle ilgili bir yasa teklifi hazırlanmıştı ve itirazlar üzerine geri çekildiğini zannediyordum ama bu yıl tekrar hallerle ilgili yeni bir düzenleme yapıldığına dair bilgiler aldık. Ben, bu arada, Türkiye Halçiler Federasyonu Başkanı Yüksel Tavşan Bey, Antalya Hal Derneği Başkanı Hasan Ali Yılmaz Bey ve Antalya Ticaret Borsası Başkanı Ali Çandır Bey'le birlikte bu konuda bir görüşmemiz olmuştu ve onların ortak görüşlerini ben sunmaya çalışıyorum.

İlk başta, buna geçmeden önce, Antalya'da yaşadığımız önemli bir sorununun hemen altını çizmek istiyorum: Rusya'yla ilgili son aylarda önemli bir sorun görünmüyordu, Türkiye'de yapılan kalıntı analizlerini Rusya kabul ediyordu ve ihracatımızda, yaş meyve, sebze ihracatında, bir sorun yoktu ama son günlerde, Türkiye'deki analiz raporlarını yine kabul etmiyor hatta Rusya'da keyfi birtakım uygulamalarla on gün, yirmi gün sürecek laboratuvarlara sevk ediyorlar ki hiçbir yaş meyve, sebzenin

dayanma imkânı olmadığı için neredeyse bu tümüyle durmuş sayılır. O bakımdan yeniden politik ve diplomatik görüşmelerle bu yolun açılması, isteklerini yinelediler. Ve çok önemli bir sorundur Antalya üretici için de.

Ayrıca, ortak görüşlerini kısaca sunmak istiyorum: Hallerin, şirketlerin değil belediyelerin denetim ve kontrolü altında olmasını diliyorlar. Haller, üretici için daha şeffaf olmalı yani üretici, satılan ürün fiyatını anında görebilmeli.

Ayrıca “Hal yasası, tüm paydaşların katıldığı, tabandan talep ve sorunların tespit edilerek sonuca gidildiği, katılımcı bir kanun yapma süreci sonunda teklif hâline getirilmelidir.” derler. Yani bu paydaşlar ve katılımcılar da görüşlerinin alınmasını, birlikte düzenlenmesini talep ederler.

Yaş meyve, sebze ticaretinin yaklaşık 1/3’ü hal sisteminden geçmektedir. Bu durum, öncelikle etkin rekabeti ve kayıtlılığı olumsuz etkilemekte. Ürünlerin hal sisteminden geçişi zorunlu hâle getirilmelidir.

Ayrıca, yaş meyve, sebze ürünlerinde standartlaştırma sorunları vardır. Bu ürünlerin ticareti için bütüncül ve zorunlu ürün standartları tanınmalıdır.

Diğer bir maddeyi okuyorum: Yaş meyve, sebze ürünlerinde yüzde 50’leri bulan fire ve atık söz konusudur. Bu oranların AB ortalamalarına çekilmesi için mutlak surette hasattan raflara bir tedarik zincirinin oluşturulmasına yönelik öncü ve destekleyici olmak gereklidir.

Yaş meyve, sebze ticaretinde kamunun oyuncu olma çabası, rekabeti bozucu olmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Kamu, bunun yerine etkili bir düzenleyici ve denetleyici rolde olmalıdır.

Tarımsal ihracatta özel indirimli hava yolu kargo fiyat tarifesi sağlanmalıdır. Son dönemde yaş meyve, sebze sektörü için Türk Hava Yolları ve Türkiye İhracatçılar Meclisiyle, bazı ülkelere yönelik indirimli hava yolu kargo anlaşmaları imzalanması sektörün gelişimi için önemlidir ancak bu anlaşmalar daha çok, ihracatımızın düşük olduğu ana pazarlarımız dışında kalan ülkelerle yapılmaktadır. Talebimiz, ihracat yapılan ana pazarlarla indirimli hava yolu kargo anlaşmaları imzalanması yönündedir; ayrıca, süs bitkileri sektörünün bu anlaşmaların kapsamına alınması yönündedir. Yaş meyve ve sebze ile süs bitkileri gibi tarım ürünlerine yönelik özel peronlardan geçişler kolaylaştırılmalı, “bozulabilir ürün” damgası uygulamasına geçilmeli ve gümrüklerde uygulanan yasal prosedürler hızlandırılmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlanmıştır, son cümlelerinizi alalım.

HASAN SUBAŞI (Antalya) – Tarım ve Orman Bakanlığıyla çalışılarak tarımsal girdi portalı uygulamaya geçirilmelidir.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan 2 arkadaşımıza söz vereceğim.

Önce Aydın Özer Bey’e...

Buyurun lütfen.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan, çok Kıymetli Bakanımız, değerli bürokratlar, Plan ve Bütçe Komisyonunun çok değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Hasan Subaşı Başkanın da az önce anlattığı gibi yaş meyve ve sebze bizim en büyük pazarımız Rusya biliyorsunuz. Rusya’yla dış politikamızdaki dalgalanmalar yüzünden sıkıntılar yaşıyoruz. Yaş meyve ve sebze ihracatımıza uzun zamandır tarife dışı engeller uygulanıyor Rusya tarafından. Bir nevi yasaklama değil, bir oyalama taktiği uygulanıyor ve raf ömrü on ila on beş gün olan sebzemizi yolda çürümeye terk ediyoruz. Rusya’ya giden tırlarımız ürünlerden analiz alınması

bahanesiyle bir hafta bekletiliyor ve bir aracın Moskova'ya varması on beş günü geçiyor ve mallarımız da doğal olarak, çürümeye terk ediliyor. Bu, aynı zamanda, ihracatçılarımızın cesaretle ticaret yapmasının önüne geçiyor ve bu yüzden de üreticilerimiz etkileniyor. Şu anda maliyeti 3 lira civarında olan, emek maliyeti 3 lira civarında olan sebzenin kilosunu üreticimiz halde 2,5 lira, 3 lira civarında satıyor ki bu, eğer bu pazar açılmazsa, eğer ihracatçımız rahat ihracat yapamazsa ve Avrupa Birliği ülkelerinde bir rekabet içerisinde rahatlık sağlanmazsa, burada ihracatçılarımızın ihracat yapamaması yüzünden üreticilerimizin batması anlamına geliyor. Sayın Bakanım, Bakanlık olarak bu konuda ne düşündüğünüzü merak ediyorum.

Ayrıca, Avrupa Birliği ülkelerine giden biber ve nar ürünlerinde bizim ilgili Bakanlığımız yüzde 100 analiz istiyor. Hâlbuki Avrupa Birliği ülkelerinde bu analiz sıklığı yüzde 10 ila yüzde 20. Yani 1 tır malda yüzde 10'unu analiz ettikten sonra tırın çıkışına izin veriliyor ama bizde Tarım Bakanlığımız yüzde 100 analiz yaptırmak mecburiyetinde bırakıyor; bu da bizim nar veya diğer ürünlerimizin, özellikle biberimizin ihracatını engelliyor, baltalıyor. Sayın Bakanım, biz ihracatın önündeki engelleri kaldırıp ihracatımızı artırmak mı istiyoruz, yoksa yaş meyve ve sebze üreticisinin sırtından enflasyonu düşürme hamlesi içinde miyiz?

Artan döviz kurlarına bağlı çiftçilerimizin maliyetleri çok arttı Sayın Bakanım. Gübre, ilaç, mazot; bunlarda yüzde 200'e varan artışlar var. Geçen yıl kiloda 1 lira 80 kuruş olan üretim maliyetimiz, emek hariç 3 liralara bulmuş durumda. Eğer ihracatçımız rahat ihracat yapamazsa bu, direkt çiftçimizi vuracak ve sürdürülebilir bir tarımı elinden çıkarmış olacak ülkemiz. Pandemi döneminde biz gördük gerçekten, gıdaya, sağlıklı gıdaya ulaşmamızın ne kadar zor olduğunu, ne kadar önemli olduğunu. Üretim kabiliyetimiz varken- dünyada en iyi olan İspanya'dan sonra Avrupa'da 2'nci domates üreticisiyiz, 4 milyon ton domates üretiyoruz, üretim kabiliyetimiz iç piyasanın çok çok üzerinde- mutlaka ihracatçılarımızın desteklenmesi gerekiyor. Serbest piyasaya müdahale ederseniz ya da bu şekilde giderseniz bırakın enflasyonu düşürmeyi, çiftçiyi hep beraber batırmış olacağız; dışarıdan meyve, sebze ithal etmek zorunda kalırız Sayın Bakanım.

Üreticilerimiz bu gidişattan korkuyor, tüketicilerimiz bu gidişattan endişeli, biz korkuyoruz; lütfen, siz de endişe etmeniz çok iyi olur. İnşallah, bu konuda gerekli çabayı gösterirsiniz, sizlerden bu konuda önemli bir çaba bekliyoruz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Tahsin Tarhan Bey'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır Tahsin Bey.

Buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, yeni görevinizde başarılar diliyorum.

Sayın Bakan, "Milletvekillerinin sıkıntılarını biliyorum." dediniz. Ticaret Bakanlığımıza Anayasa'mızın 98'inci ve Meclis İhtüzüğü'nün 96'ncı maddelerini hatırlatmak istiyorum. Meclisin yazılı soru sorma, bilgi edinme hakkını görmezden geliyorsunuz, size sorduğumuz hiçbir soruya yanıt alamıyoruz, burada bir sürü soru sorduk.

Sayın Bakan, bu bütçede esnafın, zanaatkârın, tacirin sorunlarına çare yok. Ham madde fiyatları her gün artıyor, dolar 10 TL'nin üzerinde, euro neredeyse 12'yi aştı, Türk lirası günden güne kan kaybediyor. Enerji girdilerindeki ani yükseliş, bozulan ticari dengeler, ürün tedarik zincirindeki sıkıntılar, her geçen gün yaşanan gerileme nedeniyle dünyada en kırılgan 5'inci ekonomiyiz. Gıda fiyatlarındaki artışla birlikte zincir marketlerin sektördeki payı ve kârları fahiş derecede artıyor; haksız rekabet piyasayı ve esnafımızı zor duruma düşürüyor. 3 harfli marketler kasalarını doldururken küçük perakende esnafı yok ettiniz. Perakende Kanunu yıllardan beri tartışılıyor; Perakende Kanunu'yla ilgili bir çalışmanız var mı?

Sayın Bakan, özellikle buna cevap istiyorum: "İhracatı Geliştirme Anonim Şirketi" adında bir şirket kurdunuz. Şirketin yüzde 95 hissesi Türkiye İhracatçılar Birliğine ait, yüzde 5'i ise EXIMBANK'a ait ancak yönetimine baktığımız zaman ağırlıklı olarak bakanlıklar, EXIMBANK temsilcilerine verilmiş durumda. Bu şirketin yapısına baktığımız zaman, 9 yönetim kurulu üyesi var, 5'i yüzde 95 hissesi olan İhracatçılar Birliğinin olması gerekirken EXIMBANK'a vermişsiniz. Ben şimdi size soruyorum: İhracat kredisi için başvurulmuş, bu krediyi değerlendiren, krediyi veren ve krediye kefil olan kurumların hepsinin yöneticileri aynı; bu yapıda verilecek kredilere güven olur mu? Bunun anlamı, açıkçası, ihracatçıların parasına el koymaktır.

"Helal Akreditasyon Kurumu" diye bir kurum kuruldu. 2018 yılından bu yana bu Kurumda bütçe ve personel sayısı düzenli olarak artıyor; bu yıl bütçesi 2 milyon 935 bin TL artmış. Son iki yılda sadece 7 tane sertifika verebilen Kurumda personel giderleri 5 milyon 212 bin, mal ve hizmet alımı 2 milyon 294 bin. Bu Kurumun kurulduğu yıldan beri elde ettiği gelir ne kadar merak ediyoruz.

Sayıştay raporlarına baktığımızda, 2020'de Türkiye İhracatçılar Meclisiyle Bakanlık ortak hesabından 45 milyon Türk lirası harcanmış ancak harcamalar Bakanlığın hesabında gösterilmemiş; bunun sebebi nedir merak ediyoruz.

Ege Serbest Bölgesi'nde usule aykırı kiralama ve inşaatlar sonucunda 1 milyon 17 bin dolar kira kaybı yaşandığı yine raporlarda ortaya konmuştur; geçen yıl da vardı. Bu konuda, işletici ESBAŞ'ın haksız zenginleşmesi nedeniyle bir hukuki yola başvurulmuş mudur? Bu zarara sebebiyet verenler hakkında işlem yapılmış mıdır?

Bir başka tespit ise gümrüklerden elde edilen gelirlerden Bakanlık payına düşen kısım, gümrük kapılarının yapımı için iş birliği yapılan Türkiye Odalar Birliğinin şirketi adına açılan banka hesaplarında tutuluyor. Sayıştay altı yıldır uyarıyor ancak hiçbir şey yapılmıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Bu durum 81 milyonluk bir hatanın oluşmasına neden olmuş Bakanlığınız Sayıştay raporlarını neden dikkate almıyor?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MHP Grubundan Sayın Arzu Erdem, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlık bürokratları, uzman arkadaşlar; elektronik ticarete yeni başlayan veya kendini bu alanda geliştirmek isteyen işletmelerimize yönelik olarak Bakanlığımızca Elektronik Ticaret Bilgi Platformu oluşturulmuştur. Özellikle, içinde bulunduğumuz salgın sürecinde işletmelerimizin etkin bir şekilde kullandığı bir bilgi kaynağı hâline gelen platform oldukça verimlidir.

Ayrıca yakın gelecekte büyük veri, makine öğrenmesi ve yapay zekânın hayatımızın her alanına hâkim olacağı açıktır. Bu tür teknolojiler hızlı değişmektedir, değişmekte olan dünyamızı daha da farklı, karmaşık bir noktaya getirmektedir. Bu yeni dünya ve yeni dünyanın ihtiyaçları artık, organizasyonların, imkânlarını ve kabiliyetlerini geliştirmesini zaruri hâle getirmiştir. Bu kapsamda, Bakanlığınızca, veri analitiği olgunluk seviyesini geliştirmek, büyük veriyi yönetebilmek, geçmişe yönelik analiz ve trendlerin takibinin yanı sıra geleceğe yönelik tahmin, simülasyon çalışmalarını gerçekleştirmek için Ticaret Bakanlığı Veri Analitiği Mükemmeliyet Merkezi Projesi geliştirilmiştir ve oldukça faydalıdır, takibimizdedir.

Sayın Bakanım, Gümrük Muhafaza teşkilatı, devletimizin 4 adli kolluk teşkilatından biridir. Görevi kapsamında ticaretin güvenliğini sağlayarak ithalat ve ihracat yapan firmaların da rekabet gücünü korumakta; ayrıca, terörün finansmanında kaçakçılıkla mücadele, devlet gelirinin artırılması, kamu sağlığının korunması ve millî güvenliğin sağlanmasındaki hayati önemini gözler önüne sermektedir. Bu denli öneme sahip Gümrük Muhafaza teşkilatının özlük hakları ve teşkilat yapılanması incelendiğinde, hak ettikleri seviyede olmadığı ve iyileştirilmesi gerektiği görülmektedir. Bu kapsamda, Gümrük Muhafaza teşkilatının diğer adli kolluk birimlerinin özlük haklarıyla eşitlenmesi konusunda bir çalışma yapılacak mıdır?

Son olarak, deprem gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, özellikle, deprem riskinin yüksek olduğu bölgelerde ancak gelir seviyesinin düşük olduğu yerlerde sıfır faizli dönüşüm kredisi verilmesi konusunda -gelir seviyesi de göz önünde bulundurularak- bir çalışma var mıdır?

2022 bütçesinin Ticaret Bakanlığımıza hayırlara vesile olma temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, vakti verimli kullanımınız için de ayrıca teşekkür ediyorum.

HDP Grubundan Sayın Muazzez Orhan, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

MUAZZEZ ORHAN İŞİK (Van) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün itibarıyla 11 TL'ye yaklaşan dolar kurunun da etkisiyle tüm toplumun yoksullaştığı ve hak kaybına ulaştığı ve ekonominin her geçen gün daha da kötüleştiği bir süreci yaşıyoruz. 2022 bütçesi 17 Ekimde Meclise sunulduğunda 190 milyar dolar değerindeyken şu an 167 milyar dolara düşmüştür; bir ayda 23 milyar dolar değer kaybı olmuştur. Yani biz burada konuşurken bile bütçemiz değer kaybetmeye devam ediyor. Bu durum, sadece merkezi bütçe için geçerli değildir; esnafın, sanayicinin, işletmecinin, tüketicinin, işçinin emeği ve hane bütçesi, politikalarımız sayesinde değersizleşiyor. İstesek de istemesek de dövize endeksli bir yaşam sürüyoruz maalesef. Bu durumda dolar arttıkça halk daha da borçlanmakta ve yoksullaşmaktadır. Üretici dolara bağımlı kaldığı için yurt içinde iş yapmak istemiyor. Ham madde alırken dolara bağımlı olanlar ürünü satarken TL'yle iş yapmak istemiyor. Demir, çimento, alçı ve diğer inşaat malzemeleri yüzde 500 zamlanmış ve bu malzemeler birkaç şirketin tekeline verilmiştir. Bu nedenlerle inşaat maliyetleri fahiş oranda artmıştır ama resmî enflasyon bu gerçeği yansıtmamaktadır.

Herkes borç, kredi batağında ve iflasın içindedir. 2015'te banka borcu olanların sayısı 24 milyon iken bugün 35 milyon kişiye çıkmıştır yani politikalarınızla altı yılda Türkiye'de bankalara borçlu sayısı 11 milyon kadar artmıştır. Üstelik, bu 11 milyon kişinin yüzde 90'ı sadece borçlarını ödeyebilmek ve yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için borçlanmıştır. Vatandaş, esnaf sadece bankalara değil, kefalet sandıklarına ve en kötüsü tefecilere borçlu durumdadır. İnsanları tefecilere muhtaç bıraktınız. Onlarca kişi bu borçlarını ödeyemediği için intihar etmiştir. Vatandaş, pandeminin yarattığı zorunluluk ve kısmen

daha ucuz olduğu için de internet üzerinden alışveriş yapmaktadır. Binlerce kişi denetimsiz internet siteleri üzerinden yapılan alışverişler nedeniyle mağdur olmakta ve çoğu zaman başvurabilecekleri etkili bir merci bulamamakta ve uzun süre sonuç alamamaktadır. Bakanlığınızın görevi olan tüketicinin korunması özellikle elektronik ticaret alanında yeterince yerine getirilmemektedir. 7 Haziran seçimlerini kaybeden iktidarımız barış sürecini sonlandırmış, hukuk ve Anayasa'yı askıya almıştır. Millettin malına, yandaş olmayan şirketlere, halkın seçimle gelmiş iradesine, üniversitelere kayyum zihniyetiyle el konulmuştur. Kendine dezenfektan satan Bakanınızın yerel örnekleri kayyumlardır. Merkezî düzeydeki yolsuzluk ve yandaşlık işleyişi, yerelerde kayyumlar eliyle daha aşikâr bir şekilde yapılmaktadır. Kayyumların ihale ve işe alım yöntemleri, halka kapalı, denetimsiz ve açıkça yasa dışıdır. Sayıştay raporlarına da yansıyan kayyum yolsuzlukları ve hukuksuzlukları hakkında neden herhangi bir işlem yapılmamaktadır? İktidarınız, yasakçı bir zihniyetle, bölge halkını yoksullaştırarak, işsizleştirerek cezalandırmaktadır. Bölge halkının temel geçim kaynaklarından biri olan sınır ticareti bitme noktasına gelmiştir. 2021 yılında Türkiye'ye sınır kapılarından 8 milyon kişi giriş yaparken Van'da bu sayı sadece 9 bin kişidir. Türkiye-İran sınırında "kolber" olarak ifade edilen 100'e yakın insan yargısız infaz edilmiş ve sorumluları hakkında tek bir işlem yapılmamıştır. Roboski'nin katilleri yargılansaydı bu cinayetler bu kadar olağanlaşmazdı.

Sayın Bakan, neredeyse tek geçim kaynağı sınır ticareti olan bölge illerindeki bazı sınır kapıları neden etkin faaliyete geçmiyor? Örneğin 2015'te yolcu giriş çıkışına açılan Çukurca Üzümlü Kapısı neden ticarete açılmıyor? On yıldır Şemdinli Derecik Kapısı neden faaliyette değil? Yine, Van'da Kapıköy Sınır Kapısı Van esnafını cezalandırmak amacıyla uzun süre kapalı tutulmuştur, hâlen de tam açılmış değildir. Van'da birçok kişi geçimini sağlamak için İran'a geçerek günlük ticaret yapmaktadır. Azıcık kazançlarını da "corona tedbirleri" adı altında zorunlu kılan testlere vermek zorunda kalıyorlar. Günlük iş yapmaya çalışan vatandaş ne kazanıyor ki her gün 172 TL'sini PCR testine versin. Bu test neden ücretsiz yapılmıyor? Kaçak gitse başına ne yağacağını bilmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Bitiriyorum.

Roboski'de örnek olduğu gibi, bölgede sınır ticaretini insan katlederek engelleyen yaklaşım, söz konusu ÖSO çeteleri ve Afrin oldukça kapıları açık tutuyor. İnsan hakları kuruluşlarının raporlarına göre, Afrin'den sökülen zeytin ağaçları ve hasat edilen zeytinler Türkiye'ye getirilmiştir. Sadece zeytin ağaçları değil, tarihi eser, insan ve organ kaçakçılığı dâhil her türlü yasa dışı faaliyet ÖSO çeteleri eliyle yapılmaktadır. Bu talan ve yağmayı ne zaman sonlandıracaksınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Müzeyyen Şevkin Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun Müzeyyen Hanım.

Süreniz beş dakikadır.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli hazırım, hepimize saygılarımı sunuyorum.

Derin ekonomik kriz ve pandemi süreci tüm esnaf ve sanatkârları, dar gelirlileri çıkmaza sürükledi, milyonlarca insanımız işsiz kaldı. Türkiye genelinde bu yılın ilk dokuz ayında toplam 57.656 şirket ve ticari işletme tasfiye ve benzeri nedenlerle kapandı. Kapanan şirket ve ticari işletme sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 10.700 adet arttı. Aynı dönemde 71.344 esnaf ve sanatkâr işini terk etti. Sadece ilim

olan Adana'da on yıl içerisinde 40 bine yakın esnaf kepenk kapattı. Kapanan küçük esnaf sayısı ile ilgili geçtiğimiz günlerde verdiğiniz rakamlar gerçeği yansıtmıyor Sayın Bakan. Sizin açıkladığımız, salgın döneminde iş yerini kapatan küçük esnaf sayısı TOBB ve TESK'in verileriyle örtüşmüyor. TOBB ticaret sicili verilerine göre, eylül ayında -bir ayda- 1.687 şirket kapanırken ocak-eylül döneminde kapanan toplam şirket sayısı 10 bine yaklaştı. Değerli Bakan, sizin açıklamalarınıza göre, iş yerini kapatan küçük esnaf sayısı salgın döneminde, yirmi ayda 112.710. 2021 Eylülünde Eylül 2020'ye göre kurulan şirket sayısı yüzde 4, kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 15,3; kurulan kooperatif sayısı yüzde 18,6 azaldı Sayın Bakan.

Evet, Sayın Bakan, yine, tıpkı TÜİK verilerinde olduğu gibi, burada da kapanan iş yerleri ve faaliyetine son veren küçük esnaf konusunda da gerçek verilerin üstünün örtülmeye çalışıldığını söylemek durumundayım. Yurt çapında ziyaret ettiğimiz il ve ilçelerde bu durumu bizzat gözlüyoruz. Küçük ve orta boy işletmelerden tutun küçük esnafa varana kadar, kapanan iş yerlerindeki artış yanında, güçlükle ayakta durabilenler de her an kapanma endişesi yaşıyor. Kira, elektrik, doğal gaz faturaları, ertelenen ve şimdi güncel vergilerle birlikte ödenmesi istenen vergiler, SGK primleri, her gün zamlanan fiyatlarla bir hafta önce aldığı fiyattan sattığı malı tekrar yerine koyamayan iş yerleri perişan durumda. İktidar ise rakam oyunlarıyla bu gerçekleri saklamaya çalışıyor. Hayatın içinde bu zorlukları yaşayanlar, bizzat bu kötü gidişatın farkında ve gelecek kaygısı taşıyor. Ekonomik kriz ve pandemi sürecinde ayakta kalmaya çalışan esnaf ve sanatkâr, artık eve ekmeğe götüremez hâle gelmiştir.

Bankalar da asli görevlerini yapmıyorlar. Neden esnafa, KOBİ'lere destek sağlaması gereken bankalar, alakasız şirketlere kredi veriyor Sayın Bakan? Çiftçinin traktörü, ahırındaki ineği haczedilirken ilgili banka neden sözde haber ajansı hizmeti sunan yandaşlara kredi musluklarını açıyor? Ve neden devletin, milletin parasını ödedikten sonra peşine düşmüyor, geri almıyor? Bu yağurdun bolluğu nereden geliyor Sayın Bakan? Fakir fukara ekonomik kriz nedeniyle intihar ederken milyon dolarlar, milyar dolarlar neden ensesi kalınlara gidiyor?

Türkiye'de fakiri daha çok fakir, yandaş zenginleri daha çok zengin yaptınız. Yılbaşından bu yana iç borç stokunda 126 milyar liralık, dış borçta ise 241 milyar dolarlık artış yaşanmıştır. Vatandaşların bankalara, finansman şirketlerine, varlık yönetim şirketlerine ve TOKİ'ye olan borcu, tahsili gecikmiş borçlar da dâhil toplam borcu 1 trilyon 114 milyar liraya ulaşmıştır. Vatandaşların vadesinde ödeyemediği için bankalar tarafından icraya verilen takipteki borçların 15,4 milyar lirası tüketici kredilerinden, 5,1 milyar lirası da kredi kartlarından olmak üzere 20,5 milyar lira düzeyinde bulunmaktadır.

Gördüğünüz gibi, Türkiye ticareti iflas etmiştir. Tüm bunlar yaşanırken ve halkımız, "Vallahi açız, billahi açız! Gelin, bakın, buzdolabımız bomboş. Cebimde beş kuruşum yok!" haykırılarıyla ekonominin freni patlamış kamyon misali yokuş aşağı gittiğini ifade ederken selefiniz Ruhsar Pekcan'ın şirketinden Bakanlığa ürün satması ve görevi kötüye kullanmasına ilişkin bugüne kadar neden hiç sesiniz çıkmadı Sayın Bakan? Bu milletin hakkını nasıl ödeyeceksiniz? Bu işe çanak tutarsanız, siz de bu vebal altında kalmaya devam edeceksiniz.

Geçen yıl, yine bu sıralardan, piyasaların güven duyması için hukukun ve özerk kurulların bağımsızlığının sağlanması gerektiğini, Ekonomik ve Sosyal Konseyin toplanmasının şart olduğunu belirttik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Aradan bir yıl geçti, kimden neyi saklıyorsunuz, neden şeffaf olmuyorsunuz?

Ben 2022 yılı bütçesinin daha çok dar gelirli, esnaf ve sanatkârlar, KOBİ, işçi ve emekçi kesiminden yana kullanılması ümidiyle hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın İsmail Güneş'e söz veriyorum.

Vakti verimli kullanırsınız siz her zaman.

Buyurun Sayın Güneş.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım, çok değerli Bakanımız, çok değerli bakan yardımcılarımız, çok değerli bürokratlarımız, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, çok değerli milletvekillerimiz, basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bütçemizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, Ticaret Bakanlığının esas görevi, bir taraftan 84 milyonun güvenli, sağlıklı ve ekonomik bir tüketime sahip olması, diğer taraftan da üreten kesimin ürettiğini değerinde satabilmesi ve aynı zamanda, yurt dışındaki pazarlarda Türk ürünlerinin daha etkin hâle getirilmesi.

Sayın Paylan, burada, tabii, Sayın Bakanımızın görevi olmayan bir sürü görevler saydı. Tabii, onlarla, saydığı şeylerin çoğuyla Bakanımızın ilişkisi yok.

Şunu da unutmamak lazım: Şimdi, tüm dünya ve Türkiye bir coronavirüs salgını geçirdi ve bu coronavirüs salgını sağlığımızı etkilediği gibi, aynı zamanda ekonomimizi de etkiledi, bundan tüm dünya etkilendi. Baktığımız zaman, işte, emtia fiyatları oldukça yükseldi, işte, doğal gazda yüzde 250, diğer taraftan petrol ürünlerinde yüzde 64, navlun fiyatlarında yüzde 230 gibi bir artış oldu. Tabii ki bizim bundan etkilenmememiz mümkün değil. Yani, bir takım olumsuzluklar yaşıyorsak bunun hepsini Hükümetimize, hepsini Bakanımıza yıkmamız büyük bir haksızlık. Yani, ona buradan şunu da sormak lazım, Avrupa'da niye petrol ürünleri bu kadar pahalı, doğal gaz niye pahalı? Ve diğer taraftan, mesela şeker ürünleri de pahalı Avrupa'da. Sadece bunlar değil, aynı zamanda kömür de pahalı, bütün ürünler pahalı. Bu bakımdan, baktığımız zaman gerçekten de bizim bu hastalık sürecini en iyi şekilde, en hafif hasarla geçirmemiz yönünden Sayın Bakanımız ekibiyle beraber gece gündüz çalışıyor arkadaşlar. Şimdi, burada, bu hastalık sürecini ve üretimdeki azlığı fırsat bilen bazı fırsatçılar, özellikle de döldaki yükselmeyi fırsat bilen fırsatçılar fiyatlara oldukça fazla zam yapma cihetine gittiler. Sayın Bakanımız, tabii, ekipleriyle beraber bunları kontrol ettirdi ve gerekli cezaları da yazdırdı.

Burada, Sayın Bakanımız, özellikle, sizlere ben şu açıdan teşekkür ederim: Yani, işte, bugün Türkiye'de önemli olan ürünlerin fiyatlarının stabilitesinin sağlanması açısından, gerektiğinde, yeri geldi, biz size ilettiğimiz zaman, bazı ürünlerde özellikle cari açığımız çok önemli olmasına rağmen ihracatı mesela kısıtladınız veya tamamen ona izni ortadan kaldırdınız. Yeri geldi, bazı ürünlerde yurt içinde sıkıntı çekildiği zaman ithalatına izin verdiniz ve piyasanın dengeli olmasında çok büyük çaba sarf ettiniz. Ben bunun şuradan şahidiyim: Mesela, gübre fiyatlarında özellikle bir yükselme var, tüm dünyada bu yükselme var, dolayısıyla da burada gübre ihracatında kısıtlamaya gittiniz, mesela ithalatı tamamen serbest bıraktınız ama tüm dünyada gübre fiyatları pahalı. Bu bakımdan, baktığımız zaman gerçekten de bu süreçte azimle çalışıyorsunuz. Bunda başarılı olduğunuzu, biz... Tabii, ihracatta rekorlar kırdık ve dolayısıyla, inşallah, hedeflediğimiz hedeflerimizin de üzerine çıkacağız diye ben arzuluyorum. Tabii ki burada, tüm bu olumsuzluklara rağmen ihracatın rekor kırması bazılarını rahatsız edebilir, cari açığın azalması bazılarını rahatsız edebilir ama önümüzdeki süreçte biz şuna şahit olacağız: Diyelim ki Sayın Paylan niye dedi? Mesela ihracatta kilogram başına fiyatın artırılmasını sağlayacak

olan Ticaret Bakanlığı değildir, daha çok Sanayi Bakanlığıdır. Dolayısıyla Ticaret Bakanlığının daha çok amacı pazar bulmasına yardımcı olmak ve diğer taraftan üretenlere de destek olmaktır diye ben düşünüyorum.

Diğer taraftan, gümrük alanında ve çeşitli alanlarda çok büyük çalışmalarınız var. Ben zamanın tasarruflu kullanılması açısından... Bu çalışmalarınızdan dolayı size ve ekibinize teşekkür ederim.

Bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını temenni eder, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Güneş.

HDP Grubundan Sayın Celadet Gaydalı, hazırsanız size söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

MAHMUT CELADET GAYDALI (Bitlis) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

Sayın Bakan, bilmem farkında mısınız ama yedi ay önce oturduğunuz o koltukta bir yolsuzluk yapıldı. Bir Bakan, kamuya hizmet etmek zorunda olan bir Bakan, bu halkın kaynaklarını, vergisini, alın terini kendi şirketine aktardı. Bakanlığımız bu konuda bir cevap dâhi vermedi. Şimdi, Sayın Muş, siz sabahtan akşama kadar denetim yapıp istediğiniz kadar kaçakçılık ortaya çıkarabilirsiniz fakat kendi burnunuzun dibinde meydana gelen kaçakçılığı göremeyen bir Bakanlık, bu toplum adına nasıl bir hizmet verebilir ki? Bu durum dâhi Bakanlık bütçesine karşı çıkmak adına yeter de artar bile. Dolayısıyla, Ruhsar Pekcan'la ilgili olarak kamuoyuna cevap vermek sizin o koltuktaki ilk göreviniz olmalıydı.

Sayın Bakan, ticaret denilince aklınıza sadece hesaplarında bol sıfırlı şirketlerin patronları geliyor olabilir ama ticaret sadece ithalat ve ihracat değil, küçük esnaflarımız var bu ülkede unuttuğunuz ve hatırlamadığınız. Pandemi, küçük işletmeleri ezip geçerken Bakanlığımız sadece izlemekle yetindi. Esnafın sorunlarının çözümü adına saraydan sinyal beklendi. Düşünün, bir Bakanlık, ticaretle uğraşan esnafı borç harç içinde yardım çığlığı atarken o, saraydan gelecek sesi dinlemekle meşguldü. Bu Bakanlığın kendi inisiyatifi yok mu, bu Bakanlık kamu yararı gözetmiyor mu? Nerede kamu yararı? Esnafa üç kuruş verip altına IBAN eklediniz. Ticaret Bakanlığı sizin hükümet sisteminizde yalnızca büyük şirketleri mi koruyor, kolluyor? Bakın, piyasada esnafın çok ciddi sorunları var, bunların tamamı da ekonomik. Bu sorunları çözebilmeleri adına da likit ihtiyaçları var, bu ihtiyaçları odalar aracılığıyla düşük faizli kredilerle karşılamak istiyorlar, burada da ciddi sorun var. Pandemiden geçmiş fakat etkilerinden kurtulamamış esnafın rahatlaması adına hibe politikaları belirlenmeli. Bu yönlü bir çalışma yapabilecek gücünüzün olmadığını biliyoruz. O zaman odalar aracılığıyla sağlanan kredilerin vade süreleri artırılmalıdır, kredi limitleri artırılmalıdır. Bu düşük faizli krediler adına aynı zamanda sektörel dağılımları incelenmeli, sıkı bir denetim mekanizması geliştirilmelidir. KOOP-DES ve ESDS projeleri kapsamında ne kadar esnaf ve kooperatif desteklenmiştir?

Sayın Bakan, şimdi, bazı denetimler gerçekleştiriyorsunuz. Tabii, denetim önemli bir husus fakat denetim de yetersiz. Bakın, Plan Bütçe başlamaya yakın Türkiye'de bulunan bütün memurları denetimlere yollayıp Plan Bütçe dönemi bittikten sonra denetimler gevşetilecek, çünkü buraya çıkınca "Şu kadar denetim yaptık." diyorsunuz. Denetim işi bir kültür gibi yerleşecek ve haksız fiyat artışının, haksız rekabetin önüne geçilecek. Tabii, denetim tek başına da haksız fiyat artışlarının önüne geçemiyor Sayın Bakan. Soruyorum: Şu ana kadar Bakanlık yaptığı açıklamalarda, ticaret il müdürleri aracılığıyla yürütülen denetimlerin devam ettiğini, bu kapsamda yüzlerce hatta binlerce ürün ve firmanın denetlendiğini belirtti ancak bunca denetim söz konusu haksız fiyat artışlarının önüne geçebilmiş midir? Ben geçilemediğini düşünüyorum. Bu denetimler yetersiz ve taraflı denetimlerdir. Soruyorum:

A101, ŞOK, BİM gibi küçük esnafı yok etmiş, mahalle hatta sokak aralarına kadar girmiş bu zincir marketleri on yılda kaç defa denetlediniz? Bunlara kaç kere ceza kesildi, bu ceza miktarı nedir? Yapılan denetimlerde ne kadar yerel marketlere ceza kesildi, ne kadar zincir marketlere ceza kesildi? Bu son zincir marketlere kesilen cezaların öncesinden bahsediyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınızda unvan değişikliği sınavı en son ne zaman yapıldı? En son 2015 yılı diye biliyorum. Bu sınavı yapmayı düşünüyor musunuz? Ve son olarak, Hal Yasası'nda bir düzenleme yapıldığı yönünde kamuoyunda bilgiler var. Yerel yönetimlerin yetkilerinin tekrar merkezileştirileceği hazırlıkları yapılmakta. Sormak isterim, Hal Yasası'nda bir düzenleme yapmayı düşünüyor musunuz? Böyle taslak hazırlığı var mıdır? Belediyelerin yetki alanlarına bir müdahale söz konusu olacak mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İYİ Parti'den Sayın Orhan Çakırlar, hazırsanız size söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepimize saygılar sunuyorum.

Bugün, Ticaret Bakanlığı bütçesi görüşmelerini yapmaktayız. Öncelikle Bakana hayırlı olmasını diliyorum. Bütçemizin ülkemize ve milletimize de ayrıca hayırlara vesile olmasını diliyorum.

AB'ye açılan en önemli sınır kapılarımızdan biri olan Kapıkule'deki bekleme süreleri, özellikle Kapıkule ve Kaptan Andreevo gümrük kapılarında yaşanan aksaklıklar iki üç güne, bazen daha uzun sürelerle çıkabilmekte. Bir aracın yirmi dört saat bekleme maliyetinin 300 avro olduğu göz önüne alındığında, maliyetinin dış ticaretimiz üzerindeki etkisinin önemi görülmektedir. Geçiş belgesi ve Kipi Sınır Kapısı'ndaki rehabilitasyon süresi ve Kipi'yi İpsala'ya bağlayan sınır köprüsünün birleştirilmesi konuları gündemde olmalı. Tüm sınır kapılarında süreç analizi yapılmalıdır. İhracat malı yüklü araçların kırmızı hata düşmemeleri hâlinde gümrüklere uğramadan sınır kapısına girmesine dair önemli bir düzenleme yapılmalıdır. Araçlarda bulundurulması zorunlu evrakların sayısı azaltılmalı ve elektronik hâle dönüştürülmelidir. Her sınır kapısında bitki sağlık ve veteriner kontrolleri gümrük idareleriyle uyumlu şekilde yirmi dört saat yapılabilir.

Türkiye'nin ortak transit sisteminden elde ettiği başarı ve kolaylaştırılmış gümrük sisteminin TIR karnesi işlemlerine de taşınması, TIR karnesi işlemlerinin tamamen elektronik ortamda gerçekleştirilmesini öngören e-TIR sisteminin etkin şekilde çalışması gerçekleştirilmelidir. Sadece İstanbul gümrük idarelerinde geçerli olan parsiyel araçların kırk sekiz saatlik süre içinde antrepoya beyanname vermeden taşıdıkları yükü antrepoya boşaltabilmesine dair kolaylık tüm ülke çapında yapılmalıdır. Özellikle transit taşımalarındaki geçiş belgesi sorununun çözülmesi taşımacılarımızın önünü açacaktır. Geçiş süresi vizesi gibi sorunların çözüme kavuşturulmasıyla birlikte, ülkemizin dış ticaretteki hedeflerine ulaşmasının önünde önemli engeller de aşılmış olacaktır.

Covid-19 dijitalleştirme konusundaki çalışmalara hız kazandırılmalı, e-devlet hizmetlerinin daha yaygınlaşması için ulaştırma ve gümrük sistemlerinin entegrasyonu, geçiş belgesi, ön rezervasyon sistemi ve elektronik geçiş belgeleri gibi projeler sektörde dijital dönüşüm sürecini daha da artırmalıdır.

Türkiye'nin kilo başına ihracat tutarı bugün 1,09 ABD dolarıyken 2015 yılında bu tutar 1,60 ABD doları. İhracat hacmi artarken ihracat gelirlerinin artışı gerçekleşmiyor, oysaki ciddi hacimlerde yapılan ihracattan daha yüksek gelir elde edilmesi gerekiyor. Japonya'da kilo başına ihracat tutarı 4 Amerikan doları, Almanya'da 3,7 Amerikan doları, Amerika'da 2,5 Amerikan dolarıdır. Türkiye'nin

bu ülkelerin hepsinden daha düşük ihracat geliri var. Diğer ülkelerin ortak özelliği, yüksek teknoloji ürünlerin geliştirilmesi... Türkiye, katma değerli ürün ihracatına yönelmeli. Türkiye katma değerli ürün ihracatına yönelirse dış ticaretteki yapısal problemleri çözebilir. Türkiye'nin ihracatçı sayısı çok düşüktür. 4,5 milyon civarında firma var, bunlardan sadece 90.617 firma ihracat yapmaktadır.

Ülkemizde araştırma geliştirme harcamalarının gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı arttığında kişi başına millî gelir de artıyor, bu da ülkemizdeki refah düzeyini artırıyor. Türkiye'de bu oran "binde" şeklinde ifade edilirken hâlbuki araştırma geliştirme harcamalarının kişi başına millî gelirdeki oranı yüzde 24 olan ülkeler çok daha fazla kişi başına millî gelir oranına sahip. Yani daha müreffeh bir ekonomi için Türkiye'nin AR-GE harcamalarını artırması gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Türkiye'de hâlâ teknoloji yoğunluğundan ziyade emek yoğun ihracat yapılıyor olmasından kaynaklanan bir ihracat düşüşü var. Teknoloji yoğunluğuna göre dış ticaret verileri sınıflandırması içinde yer alan imalat sanayisi ürünlerine bakıldığında, 2020 yılı teknoloji ürünlerinin payı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Süreniz dolmuştur.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Teşekkür ederim.

Hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ahmet Vehbi Bakırloğlu, CHP'den.

Sonra AK PARTİ'den Sayın Nejat Koçer'e söz vereceğim.

Sayın Bakırloğlu, buyurun.

Beş dakikadır süreniz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, ihracatımız artıyor. Hem ihracat rakamları hem de cari işlemler açığında orta vadeli program hedeflerimize ulaşacağız ve ihracatımızın dünya ihracatından aldığı pay az da olsa artarak yüzde 1 oranına ulaşmış durumda. Ancak, ihracatımızdaki bu artışın nedenlerini tartışmamız gerekmekte, bugün sabahtan beri yapılan da bu. İhracatımızdaki artış yurttaşlarımıza bolluk ve refah olarak geri dönüyor mu? Kilogram başına ihracat tutarı neymiş, ne olmuş? İhracatımız içinde yüksek teknoloji ürün oranı ne? İhracatımızın yapısı hakkında bize ipucu verecek bu verileri incelememiz gerekli. TÜİK'in Dış Ticaret İstatistikleri Mayıs 2021 Raporu'nu incelediğimizde, ihracatımızdaki yüksek teknoloji gerektiren ürünlerin payı Mayıs 2020'de yüzde 3,8'miş, Mayıs 2021'e geldiğimizde bu oran yüzde 2,7'ye düşmüş. Yüksek teknoloji gerektiren ürünlerin ihracatımızdaki oranının 2000'li yılların başında yüzde 6,73 olduğunu, gelişmiş ülkelerde bu oranın yüzde 20'leri geçtiğini, kilogram başına ihracatın 2014'te 1,59 dolarken, 2021 Ağustos ayında 1,11 dolara düştüğü düşünüldüğünde, ihracat rakamlarındaki rekorların sebebinin, bugün Selin Hanım'ın da gayet güzel bir şekilde açıkladığı gibi, rekabetçi kur politikası, ucuz emek ve sizin de belirttiğiniz gibi, dünyadaki tedarik zincirlerindeki bölgeselleşme eğilimleri olduğunu görmekteyiz. Günümüzde kur politikalarının rekabet gücünü artırmayacağı açık, günümüzde ucuz emeğin rekabet gücünü artırmayacağı çok açık yani bu ihracat politikasının sürdürülebilir olmadığı açık.

Bir başka gerçekse, TL'nin değerini düşürerek sürdürmeye çalıştığımız bu politikanın, daha doğrusu bu politikasızlığın ülkede bazı dengelerin bozulmasına sebep olduğudur. Bir örnek vermem gerekirse, ülkemizde orman varlığını tehdit edecek düzeyde lif-yonga üretimi yapılmakta. Ancak marangozumuz,

işletmecimiz, MDF, sunta bulamamakta. Fiyatlar katlanmış, sanayici parasıyla mal tedarik edemiyor. Peki, bunun sebebi ne? Çünkü üretilen MDF ihraç ediliyor. Benzer durum çimento sanayisi için geçerli, benzer durum ayakkabı, giyim sektörü için de geçerli yani böylesi bir ihracat modeli dolaylı da olsa enflasyonun artmasına sebep oluyor.

Reel sektör, sizin cari işlem açığını azaltıp enflasyonu kontrol etmeye dönük ucube modelinizle âdeta imtihan ediliyor. Merkez Bankasının verilerine göre reel sektörün Ağustos 2021 döviz açığı 123 milyar 590 milyon dolar. Ağustos ayı sonunda 8,30 olan dolar kuru bugün Cumhurbaşkanımız grup toplantısına başladığında 10,30 liraydı yani ağustos ayı sonundan Cumhurbaşkanının yaptığı grup toplantısına kadar özel sektörün döviz açığı 247 milyar lira artmış. Cumhurbaşkanı grup toplantısını bitirdi, dolar 10,56'ya çıktı. Özel sektörün döviz açığından kaynaklanan yükümlülükleri yaklaşık bir saatlik bir konuşmada 32 milyar lira arttı. Dakika başına neredeyse 500 milyon liralık bir artış var. Sanayiye vurursanız da 8 milyon 300 bin liralık bir artış söz konusu. Sayın Bakan, bu politikasızlık ülkeyi adım adım felakete götürmekte ve artık iktidarınız bu ülkenin sırtında âdeta bir kambur olmuş durumda.

Sayın Bakanım, bütçe sunumunda bol bol ihracattan, ihracat rakamlarından bahsettiniz. İmalat sektörünün lokomotifi, istihdamın lokomotifi KOBİ'lerden tek satır bile bahsetmediniz. Esnafa ise çok az yer verdiniz. Oysa KOBİ'lerin bankalara olan borçları eylülde bir önceki aya göre 26 milyar lira artarak 993 milyar liraya çıkmış durumda. Bu borcun yaklaşık 55 milyarlık kısmı ise bankalar tarafından takipte. 31 Ekim 2021 tarihi itibarıyla esnafa faiz indirimli toplamda 24 milyar lira dağıtmışsınız, Halkbank ise pandeminin başından beri 13,6 milyar liralık taksiti ötelemiş. Tabii, bu ötelemelerde faizle yapılmakta. Pandemi döneminde indirimli de olsa faizle esnafı borçlandırmışsınız ve faizle bu borçları yapılandırmışsınız. Peki, ne kadar hibe vermişsiniz? Toplamda 8,9 milyar lira. Yeterli mi? Yetmedi, esnafın borcunu ödeyememesinden ve sizin de bu borcu devamlı ötelemenizden belli.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Tamamlayalım Sayın Vekilim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Tabii.

O zaman şöyle söyleyeyim, yapmış olduğumuz geziler sırasında şu an içinde bulunduğumuz konumu en iyi anlatan bir esnaf kardeşimiz var. Kardeşimiz şunu söylüyor: “Esasında çatırtı 2019 yılında başladı. Pandemi kılıf oldu, şimdi ise takke düştü, kel göründü.” diyor, haksız da sayılmaz.

Hayırlı olsun bütçeniz her şeye rağmen.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Sayın Abdullah Nejat Koçer...

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli heyetinizi Plan ve Bütçe Komisyonunda bugün misafir etmekten büyük bir memnuniyet duyuyoruz, hoş geldiniz. İlk bütçeniz hayırlı olsun inşallah.

Bugün aslında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, sabahtan beri yapılan bütün konuşmaların tamamının içine gireceği bir değerlendirmenin dünya ekonomisini bir tarafa koyarak yapılamayacağını görmemiz lazım. Dünyada neler oluyor? Amerika'da neler oluyor? Almanya'da, İngiltere'de, Fransa'da neler oluyor? Orada enerji maliyetleri ne durumda? Orada tedarik zincirleri ve ticaret ne durumda? Alışveriş ne durumda? Bütün bunlara baktığımız zaman dünyada yeni bir şekillenmenin, yeni bir davranış biçiminin oluştuğunu ve pandemi sürecinin bu süreci tetiklediğini görmeye başlıyoruz.

Bir yandan dijitalleşmenin öne çıktığı bir ortam ki pandemi döneminde evde kalan insanlar, bugüne kadar tanışmayanlar da dâhil olmak üzere, dijital ticaretle daha fazla tanıştılar dünyada; Türkiye’de de bu böyle oldu, çok hızlı büyüdü, çok hızlı gelişti. Bununla ilgili, tabii, gerekli düzenlemelerin aynı hızla yapılması da şart diye düşünüyorum. Dünyadaki bu gelişmeler, bu yeni davranış biçimleri aslında ertelenen taleplerle birleşince ticarete şekiller değişti, ticarete yorumlar değişti, bugüne kadar birbirleriyle çalışan ülkeler ve pazarlar değişti ve dünyada yepyeni bir ticaret modeli ortaya çıkmaya başladı. Ticaret Bakanlığımızın bütçesini görüşürken bunu bir tarafa koyamayız yani Türkiye’deki ekonomik süreci dünyadaki ekonomik süreçten ayrı görmek mümkün değil. Peki, biz bunun neresindeyiz? Biz bunun iyi bir yerindeyiz. Önce buna bakmak lazım. Eksik taraflarımız var mıdır? Olabilir, vardır. İstikrar aradığımız alanlar var mıdır? Vardır, olabilir ama önce iyiyi konuşmak, iyi tarafımızı görmek zorundayız. Nedir iyi tarafımız? Bir kere, bölgesel pazarlarda devam eden siparişler, Türkiye’ye yönelen yeni ticaret talepleri ve Türkiye’nin kendi stratejik önemiyle birlikte pandemi döneminde yepyeni bir durum ortaya çıktı. Bu yepyeni durum üretimi artırdı, üretimle birlikte istihdamda bir gerileme olmadı, istihdamımızı pandemi sürecinde korumayı başardık ve ihracatımızda da önemli bir artış sağlandı. İhracatın detaylarına baktığımız zaman ülke ve ürün çeşitliliğinin arttığını görüyoruz; bu önemli bir gelişme.

İki: Pazarımızın genişlediğini görüyoruz.

Üç: Türkiye’nin -bence en önemlilerinden bir tanesi- kalitesinin, standartlarının, kapasitesinin, termin verme süresinin... Bu konularda başarılı bir şekilde ticaret yapabildiğini gördük bu süreçte; bu, Türkiye’nin büyük bir başarısı.

Önümüzdeki süreçte dünyadaki bu değişim bu şekilde sıkıntılı devam eder mi? Edecek gözüküyor. Bugün Almanya’ya baktığımızda, İngiltere’ye baktığımızda kırılan tedarik zincirlerinin, bozulan ekonomik süreçlerin sadece o ülkeleri değil, dünyayı etkilediğini görüyoruz. Dolayısıyla dünyadaki bu değişimde Türkiye de bazı noktalarda sıkıntı yaşayabilir önümüzdeki dönemde. Bununla ilgili alınan tedbirler önemli. Özellikle son dönemde, ana sektörlerimizde, Sayın Bakanımızın başkanlığında, Bakan Yardımcılarımızın da katıldığı toplantılarla Türkiye’yi ilgilendiren, tedarik noktalarında sıkıntıya düşülen birçok sektörlerde bu süreçlerin tedavi edildiği, bu süreçlerin onarıldığı, Türkiye’nin bu dünyadaki sürecin dışına çıkarılması ve daha başarılı olabilmesi için yapılan çalışmaları yakinen takip ediyorum, takdirle izliyorum. Hızlı karar alma süreçleri çok önemli burada. Sayın Bakanımızın ve heyetinin özellikle ana sektörlerimizdeki bu durumla ilgili hızlı karar alma süreçlerini memnuniyetle izliyoruz.

Evet, bir diğer önemli konu da burada ürün güvenliği. Türkiye, son iki yılda, pandemi sürecinde kendi gıda güvenliğini, kendi medikal güvenliğini sağlayan bir ülke oldu; bu, çok önemliydi. Pandeminin başında dünyada büyük bir kaos yaşandı, büyük bir panik yaşandı ama Türkiye kendi medikal güvenliğini sağlayarak kendi maskesini, kendi maske kumaşını üreten bir ülke oldu ve bunun büyük bir çoğunluğunu da üreten benim temsilcisi olduğum Gaziantep oldu.

Bu anlamda ölçek bir sanayi şehri olan Gaziantep’in şu anki ekonomideki yeriyle de ilgili birkaç şey söylemek istiyorum tabii. Dünyadaki bu değişime baktığımız zaman, bir taraftan üretimin devam ettiğini, bir taraftan istihdamın devam ettiğini, bir taraftan ihracatın devam ettiğini görüyoruz. Türkiye’de bu rakamsal olarak da önümüze çıkıyor ama biz bunu hissediyoruz. Biz gelen taleplerden, yeni istihdam taleplerinden Gaziantep’te bunu hissediyoruz. Ölçek bir şehir, sanayi olarak, ekonomi olarak. Gaziantep’te hissedilen bu şeyin Türkiye genelinde de var olacağını biliyoruz. Bu önemli bir süreç. İhracat pazarlarındaki bu ürün çeşitliliğimizin artması, kalite standartlarımızın yükselmesi, katma değerli ürünlerimizin sayısının artıyor olması bizi ümitlendiriyor. İhracatçılarımıza destek olarak

geçtiğimiz günlerde kanunlaşan yeni destek mekanizmasını önemsiyorum. Kredi Garanti Fonu'nun yanına ihracatçının da desteklediği yeni bir fonksiyonun devreye girmiş olması da ihracatçılarımız için önemli.

Bu süreç yaşanırken Türkiye'nin önümüzdeki altı ayda, önümüzdeki bir yıl içerisinde bu yeni pazarlarda yani büyümesiyle, yapacağı ihracatıyla, artıracığı istihdamıyla daha da güçleneceğini ben şimdiden görüyorum. Tabii, Çin'deki değişimler, Amerika'daki değişimler, Avrupa Birliği'ndeki ekonomik değişimler Türkiye için de önemli. Bugün en fazla onun vurgusunu burada yapmak istiyorum. Elbette eksik olan konularda Bakanlığımız, ilgili bakanlıklar tüm tedbirleri alacaklar. Ancak iyi olduğumuz taraflara iyi demek, kötü olabilecek, eksi taraflarımız için de mücadele etmek ve istikrarı sağlamak üzere de hep beraber çalışmak zorundayız.

Ben bu duygu ve düşüncelerle Bakanlığımızın 2022 yılı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Gerek modern gümrük kapılarımızla gerek her gün sayısı artan ihracatçılarımızın ve girişimcilerimizin sayısıyla gerek Sayın Bakanımın başkanlığında Bakanlığımızın yürüttüğü bu ihracat politikasıyla, hızlı karar alma mekanizmalarıyla ihracatımızın önümüzdeki yıl çok daha iyi noktalara geleceğini ümit ediyorum.

Tabii, dünyada ekonomideki yeni davranış biçimlerini, yeni ticaret rotalarını çok iyi okumak gerekiyor ve en önemlisi değerli arkadaşlar, dijitalleşmenin getirdiği gerek yurt içi ticaret eğilimlerini gerekse yurt dışı ticaret eğilimlerini ve hizmet ihracatını da artık gündemimizde çok fazla tutmamız gerekiyor. Bunlarla ilgili yeni kararlara, bunlarla ilgili yeni belki de kanunlara ihtiyacımız var.

Ben bu duygu ve düşüncelerle, 2022 yılı bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, size ve heyetinize başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Koçer.

Şimdi 4 isim okuyacağım arkadaşlarımızın hazırlanmaları bakımından. Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Türedi Kayan, sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Olcay Kılavuz, daha sonra AK PARTİ'den Sayın Selim Gültekin ve Sayın Salih Cora şeklinde devam edeceğiz.

Türedi Bey, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve Ticaret Bakanlığımızın değerli üyeleri; hepimize saygılar diliyorum.

Ticaret kâr için yapılır. Kâr elde etmek için çok üretmek, çok da satış yapmak lazım. Çok mal satmak için de kaliteli, yüksek teknoloji ürünü kısa zamanda ve en az fireyle en ucuz maliyeti yakalamakla olur. Seri imalat şart, istikrarlı pazar şart. Bunun için teknoloji üretmek, rantabiliteyi sağlamak gerekiyor. Bu nasıl olacak? Bu, kaliteli bir malı en kısa zamanda, en az fireyle yapabilecek insan yetiştirmek... Teknoloji üretecek, yeniliklere ufuk açacak üniversitelerimizin oluşturulması çok önemli. Bu da dünyayla rekabet edecek üniversitelerimize destek vermek ve sahip çıkmakla olur. İktidar partisi, geldiği günden beri kaliteli insan, kaliteli üniversite, kaliteli üretim yapan sanayiciyle sürekli olarak uğraşmakta ve cenkleşmektedir. Küçük üreticilerin yaşaması için ucuz üretim, ucuz nakil; pazara ucuz ulaşım için birlik oluşturulması lazımdır. O nedenle kooperatifleşmek şarttır. Oysa iktidar on dokuz yıldan bu yana kooperatifleri düşman gibi görüyor. İktidar sahiplerinde küçükler yok olsun, büyükler daha da büyüsün anlayışı hâkim. İsteddiğiniz, küçük esnaf kepenk kapatsın, ucuz işçi olarak büyüklerle hizmet etsin. Sayın Bakan, bu toplumsal barışı bozar. Toplumsal patlamalara sebebiyet verir. Devlet, küçük esnafı gözetmek ve korumakla mükelleftir. Küçük esnaf dünyanın her ülkesinde korunup

kollanmaktadır. O nedenle AVM'ler şehir merkezlerinden 10-15 kilometre dışarıda yapılmaktadır. Bizde ise tam tersi şehirlerin merkezinde yapılmakta, hem de haddinden fazla şehirlerimiz AVM istilasına uğramış vaziyette. Yakındır, ülkemiz AVM çöplüğüne dönecektir. Kalkınma, ticaretin artması ithalatla olmaz. İktidara geldiğiniz 2002 yılından bu yana sürekli ithalattan yanasınız. İthalat kolay, ver yetkiyi getirsin ithal ürünü, bitirsin yerli üretimi, ürünü, yerli sanayiciyi. İhracat malının yüzde 90-95'i ithal ara malıyla sağlanıyor. Kalkınmak isteyen ülke, ithalatını, kendi imkânlarının vermediği enerji, tarım imkânlarının, maden kapasitesinin yeterli olmadığı alanlarda yapar. Özellikle petrol, doğal gaz ve maden konularında ithalat, ham madde olarak üretime yönelik olmalıdır.

Teknolojiyi dışarıdan alarak, ara malı dışarıdan alarak yapılan üretim artı değer yaratmadığı gibi, çevre kirliliğini de ülkemizde bırakır. Dışarıdan borç para alacaksınız, o borç parayla ithalat yapacaksınız, ülkeyi kirletecek, ucuz emekle üretim yapacaksınız, sonra da dışarıya mal satacaksınız. On dokuz yılda 2,52 trilyon dolar aldınız, harcadınız. Bu para nereye gitti? Neden işçimiz hâlâ 260 dolara mahkûm. İhracat ürünlerimizin fazlası... İhracat ürünlerimiz fason üretim. Yabancı markalara fason üretim yapıyorlar. Marka yaratmak lazım. Marka için kaliteli üretim yapmak lazım. Kaliteli üretim çok iyi yetiştirilmiş insan gücüyle olur.

Ayrıca, Trakya Türkiye'nin en büyük ve en verimli ovasıdır. Bu verimli ova sanayi kuruluşları tarafından istila edilmiştir. Ülkemizin kıraç arazisi, bölgesi vardır. Sanayici özendirilerek, teşvik edilerek oralara kaydırılabilir. Trakya istiladan kurtarılmalıdır. Bulgaristan'a Malkoçlar sınır kapısı açılmalı, Dereköy Sınır Kapısı'nın kapasitesi artırılmalıdır. Kırklareli'nin ticaretinin gelişmesi için bu şarttır diyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkürler.

Sayın Olcay Kılavuz, MHP Grubundan.

Buyurun lütfen, süreniz beş dakikadır.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlarımız ve basınımızın saygın temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, bakanlık görevinize başladığınız günden günümüze kadar samimi ve gayretli mücadelenizden ve çalışmalarınızdan ötürü teşekkürlerimi ve tebriklerimi sunuyorum.

Seçim bölgem olan Mersin, liman şehri olması, organize sanayi bölgesi bulunması, tarımsal üretim faaliyetlerinin yapılması, çok yönlü ekonomik faaliyetin, ihracat ve ithalatın gerçekleşmesi sebebiyle bölgemiz ve ülkemiz adına oldukça ehemmiyete haiz bir konumda bulunmaktadır. Demir yolu, kara yolu ve deniz yolu taşımacılığının kavşak noktalarından olan Mersin'imizin ticaretteki gücü ve etkisinin artırılması hayati öneme sahiptir.

Mersin Türkiye'nin en önemli tarım kentlerindedir. Tarım ürünlerinin ihracatında yaşanan sorunlar çözüme kavuşturulmalı, bunun yanı sıra, üretimi yapılan tarım ürünlerinin tanıtılmasıyla, Mersin'imizin ve ülkemizin dünya pazarında daha fazlasıyla karşılık bulması önemlidir. Tıpkı dış piyasaya ihraç edilen yaş meyve ve sebzelerde olduğu gibi, iç piyasaya sürülen ürünlerde de zirai kalıntı analizlerinin yapılmasını önemli bulmaktayız. Farklı ülkelerden sebze meyve ticareti yapan tüccarlar tarafından satın alınıp Mersin Limanı'na getirilen ürünlerin, Mersinli çiftçilerimizi ve yerli üreticimizi etkilememesi adına çalışmalar yapılması önemlidir.

Mersin ticaretinin sacayaklarından biri olan Mersin Limanı'nın, ulaşımdan kaynaklı sorunlarının belirlenmesi ve çözüme kavuşturulması önemlidir. Mersin Limanı'nın ticaret hacminin genişletilmesine yönelik çalışmalar da artırılmalıdır. Mersin ülkemizin önde gelen sanayi şehirlerinden biridir. Allah'a şükürler olsun, özellikle organize sanayi bölgelerinde imalat sanayisi çok ciddi ekonomik kazanımlar elde etmektedir. Şehir, bölge ve ülke ekonomisine olumlu katkılar sunan Mersin, Tarsus ve Silifke Organize Sanayi Bölgeleri'ndeki iç ve dış ticaret hacimlerinin artırılması ve ticarete karşılaşılan sıkıntıların giderilmesi elzemedir. Mersin Organize Sanayi Bölgesi'nde ulaşımdan kaynaklanan aksaklıkların çözüme kavuşturulması da önemlidir.

Ticaret Bakanlığımızın piyasa denetimleri yapması oldukça memnuniyet verici, halk sağlığıyla oynayan kayıt dışı işletmelerin denetlenmesi de sevindiricidir. Bu çalışmalardan ötürü özellikle teşekkürlerimi sunuyorum. Ülkemizin ve Mersin'imizin üretiminin önemli bir kısmı ithal madde ve girdi kullanılarak yapılmaktadır. Mersin ve Türk ticaretinin geliştirilmesi amacıyla millî üretim teşvik edilerek ticarete söz sahibi olmak hususunda çalışmalar yapılması da önemlidir. Mersin, yaş meyve ve sebze hal kompleksindeki iş yerlerinin önemli bir kısmı kullanıcılara ait özel iş yerleridir. Kiralama üzerine düzenlenen mevzuat gereği, iş yeri kiralayamayan veya iş yerlerini kiralayamayan firmalara yönelik düzenleme yapılması gerekmektedir.

Son olarak, lojistiğin önem kazandığı günümüzde, firmaların ürünlerini zamanında teslim edebilmesi adına, sınır kapılarında meydana gelen sıkıntı ve aksaklıkların giderilmesi Mersin ticareti adına oldukça önemlidir.

Sayın Bakanım, bütçemizin, vatanımıza, milletimize, devletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Kılavuz.

Selim Gültekin'e söz veriyorum.

Buyurun, süreniz beş dakikadır Selim Bey.

SELİM GÜLTEKİN (Niğde) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarımız, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; öncelikle, Gazi Meclisimize hoş geldiniz diyor, 2022 yılı bütçe görüşmelerimizin hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, herkesi saygıyla selamlıyorum.

Pandemiyle başlayan ve dünya üzerinde arz talep dengesinde yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen Türkiye, 2021 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7,2, ikinci çeyrekteyse yüzde 21,7 oranında büyüyerek rekor kaydetmiştir. 2021 yılının ilk on ayında, geçen yılın aynı dönemine göre ihracatımız yüzde 33,9 artmış ve 2019 yılında ulaştığımız 180,8 milyar dolarlık yıllık ihracat rekoru aşılmıştır. Aynı şekilde, Niğde'mizde de ihracat oranımız yüzde 9,6 artmıştır. Bu rakamlar elbette güzel bir geleceğe işaret ediyor. Üreten, geliştiren ve dış ticaret fazlası veren Türkiye hedefimize doğru emin ve doğru adımlarla ilerlemeye devam etmekteyiz. İhracatta yaşanan bu başarıdan dolayı, başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, siz Sayın Mehmet Muş Bakanımıza ve ekibinize çok teşekkür ediyorum.

İhracat oranımızdaki artışlar, özellikle sanayi sektöründe yapılan yatırımlar ve verilen desteklerle pandemi öncesine göre 1 milyon 600 bin ilave istihdam sağlayan ülkemiz, dengeli ve istikrarlı büyümesiyle gelecek yıllarımız için umut verici gelişmelere imza atmaktadır. Niğde'mizde de pandemi öncesine göre istihdam sayısında önemli ölçüde artış oluşmuştur. Pandemi dönemine rağmen Anadolu'nun parlayan yıldızı Niğde'mizdeki organize sanayi bölgelerimiz de yatırımcılarımızın gözdesi olmuştur. Son bir ay içinde Niğde Organize Sanayi Bölgemizde 4 yatırımcımıza arsa tahsis

yapılmış, 1 fabrikamızın da inşaatı başlamıştır. Niğde Organize Sanayi Bölgemiz 2018 yılında 89 fabrikayla 3.200 kişiye istihdam sağlarken bugün 93'ü üretim, 7'si inşaat ve 10'u proje durumunda olup 4.200 kişiye istihdam sağlamaktadır. Yine, Bor Organize Sanayi Bölgemiz de 2018 yılında 70 fabrikayla 850 kişiye istihdam sağlarken bugün 130'u üretim, 82'si inşaat ve 65'i proje durumunda olup istihdam sayısı 1.500'e ulaşmıştır. Ankara-Niğde Otoyolu'nun açılmasıyla Niğde'miz sanayide de önemli yatırımlar almaya başlamış olup inşallah, önümüzdeki yıllarda ticaret hacmi daha büyümüş ve işsizliği bitirmiş Niğde'ye kavuşacağız.

AK PARTİ iktidarımız tarafından ticaretimizi canlı tutmak için pandemiden dolayı zorluk yaşayan esnafımıza 24 milyar liraya yakın faiz indirimli krediler sunulmuştur. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kefalet Kooperatifleri tarafından hayata geçirilen yapılandırma ile 650 milyon tutarında borç yapılandırılmış, 325 milyon tutarındaki gecikme faizi silinmiştir. Yine, esnaf ve sanatkarlarımızın Halkbanka olan 13,6 milyar TL tutarındaki kredi taksiti de ötelenmiştir. Gelir kaybı ve kira destekleri için 4,6 milyar TL, hibe destekleri kapsamında da 4,3 milyar TL destek yapılmıştır.

Niğde'mizde de pandemi döneminde etkilenen esnafımıza ciddi destekler sağlandı. 5.558 esnafımıza toplam 22 milyon 128 bin TL gelir kaybı desteği, 355 esnafımıza da 591 bin TL kira desteği sağladık. Yine, 3 bin ve 5 bin TL tutarlı hibe destekleri kapsamında 5.637 işletmemize toplam 18 milyon 670 bin TL ödeme, ciro kaybı desteği için başvuran 21 işletmemize de 219 bin TL destekleme yapılmıştır.

Salgın döneminde bu kapsamda Niğde'mize yapılan toplam yardım tutarı 50 milyon TL'yi aşmıştır. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele, ticaretin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve kolaylaştırılması, tüketicilerimizin korunması amacıyla Ticaret Bakanlığımız için öngörülen 2022 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, herkesi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Grubundan bir anda arttı söz talepleri. Mümkün olduğunca verimli kullanırsak süreyi çok sevinirim.

Salih Cora, buyurun.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, öncelikle, görevinizde başarılar diliyorum. İlk bütçeniz olarak, Plan ve Bütçe Komisyonunda sizleri ağırlamaktan dolayı büyük bir memnuniyet duyuyoruz. İnşallah, üstlenmiş olduğunuz görevde çok daha başarılı noktalara geleceğinize yürekte inanıyorum.

Tabii, zor bir süreçte görev üstleniniz. Sadece Türkiye'de değil, dünyada ciddi bir Covid-19 salgın krizi hâlen devam etmektedir. Dünyada üretim şartlarının tahrip edildiği, tedarik zincirinin koptuğu, aynı zamanda, seyahat kısıtlamalarının olduğu çok zorlu bir süreçten geçmekteyiz ama tüm bunlara rağmen Türkiye böyle bir durumu, dezavantajlı bir durumu avantajlı bir duruma dönüştürmek için büyük bir gayret ortaya koydu. Türkiye'nin insan kaynağı, üretim potansiyeliyle beraber farkını ortaya koymuştur. Özellikle sizin de gayretlerinizle beraber Türkiye son yıllardaki ihracattaki, ticaretteki ve e-ticaretteki en önemli rakamlarına ulaşma aşamasına gelmiştir. Bilhassa, ihracat yapan firma sayısı, ihracat yapan il sayısı, ihracat yapılan ürün sayısının artmış olması, ihracatta rekorlar kırmamıza ve bugün itibarıyla ihracatın 215 milyar dolar gibi OVP'de, hedeflediğimiz planların üzerinde bir rakama ulaşmasına vesile oldu.

Bir başka güzellik ise esasında, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 93,4 olarak gerçekleşmiştir; bu, cari işlemler dengesine olumlu katkı sunmaktadır. Bir zamanlar "Bu ülkenin en büyük sorunu cari açıktır, cari açıktır." diye bangır bangır bağırıldığı dönemleri çok iyi hatırlıyoruz. Eğer bu iyileşme devam ederse OVP hedeflerimizi yani en düşük cari açık işlemlerini gerçekleştirmiş olacağız.

Bu vesileyle şunu da belirtmek isterim ki dünya ihracatı içerisindeki payımız ilk defa yüzde 1'in üzerine çıkmıştır. Evet, dünyada ihracat artıyor ama Türkiye'nin de dünya ortalamasına nazaran ihracatı daha fazla oranda artmaktadır; niçin artmaktadır, bunu iyi değerlendirmemiz gerekiyor: Çünkü Türkiye'de üretim iştahı çok yüksektir. Üretim olduğu için, güven olduğu için, pandemide aldığımız aldığımız tedbirler sayesinde, küresel ticaret yara alırken Türkiye'nin bu süreci avantajlı bir hâle dönüştürmesi, esnafına, sanayicisine her türlü desteği sağlaması, özellikle kısa çalışma ödeneğinden tutun da kira desteğine kadar sağladığı düşük faizli kredi imkânlarıyla beraber esnafını, sanayicisini, ihracatçısını ayakta tutmuştur. Bu da esasında iyi bir yönetim organizasyonu sonucunda gerçekleşmiştir.

Esasında, e-ticarete baktığımızda orada da bir başka başarılı süreç yönetilmektedir. Ticaret başka bir yöne doğru evrilmeye başlamıştır. E-ticarette de inanılmaz bir ticaret hacmi oluşmuştur, bu da satın alma paritesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bunlar da olumlu gelişmelerdir. Bu yönüyle Bakanlığınızın çalışmalarını takdir ediyoruz. Bakanımız hemen hemen her gün farklı farklı ülkelerin ticaret bakanlarıyla yoğun bir mesai içerisinde. Görev ve sorumluluğunun fevkinde bir gayret ortaya koymaktadır. Kendisini takdir ediyoruz.

Değerli Bakanım, ben konuşmanın bu bölümünde Trabzon ilimizle alakalı önemli bir hususu sizlerle paylaşmak istiyorum. Bildiğiniz gibi, Trabzon ili deniz, kara ve hava ulaşımıyla güçlü liman altyapısına sahip bir ilimizdir. Trabzon Gümrük Müdürlüğünün tüm bölge illerine hizmet vermesi durumu dikkate alındığında tekstil, otomotiv, gübre, metal, hurda, kozmetik, porselen ve seramikten sofraya ve mutfak eşyası ürünlerinin ithalatı hususunda ihtisas gümrük müdürlüğü olarak yetkilendirilmesi hususunda bir talep vardır.

Diğer bir husus da Değerli Bakanım, Trabzon Limanı ile Rusya Federasyonu içerisindeki Soçi bölgesindeki Adler Limanı arasında tarifeli yük ve yolcu gemilerinin çalışmasına müsaade edilmesi hususunda girişimlerde bulunulması yönünde bize gelen talepler vardır. Malumunuz olduğu üzere Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 1990 ve 2010 yılları arasında yirmi yıl kesintisiz yük ve yolcu taşımacılığı yapılmıştı Trabzon Limanı'yla Rusya Federasyonu arasında, bu çok ciddi bir ticaret hacmi oluşturmuştu. Trabzon'u bir ticaret hinterlandı hâline getirmişti. Son yıllarda Rusya Federasyonu Soçi Olimpiyatları'nı düzenleyeceği gerekçesiyle, Trabzon'a giden tarifeli gemi seferlerine 2010 yılında Soçi Limanı'nı kapatmış ve bu limana yakın diğer limanlarda yeni sefer düzenlenmesine müsaade etmemiştir. Konu hakkında Trabzon yerelinde yapılan onlarca girişimle ve Rusya Federasyonu Krasnodar bölgesi yetkilileriyle yapılan toplantılardan şu ana kadar bir sonuç alınamamıştır. Ülke ve bölge ihracatımıza ve karşılıklı turizm hareketlerine yapacağı katkı dikkate alınarak konunun üst makamlar nezdinde yeniden görüşmeler yapılarak Trabzon Limanı'ndan Rusya Federasyonu'nun bölgemize en yakın bölgesindeki en uygun limanı olan Adler Limanı'na tarifeli yük ve yolcu gemi seferleri düzenlenmesine müsaade edilmesi hususunda girişimler bekliyoruz.

Aynı şekilde efendim, ülkemizden Rusya Federasyonu'na deniz yoluyla yapılan ihracatımızda Rusya Federasyon limanlarında yaşanan sorunlardan biri yüklerin çok geç tahliye edilmesi ve diğer sorunların çözümü amacıyla Türk ihracatçılarına ait bir liman olarak Taman Limanı'nda bir Türk lojistik merkezinin kurulması yönünde bir talep vardır.

Değerli Bakanım, son olarak Sarp Sınır Kapısı'ndaki yoğunluğu azaltma noktasında Muratlı Sınır Kapısı'nın açılması hususunda bir talebimiz söz konusudur. Özellikle ülkemizin en yoğun kara yolu sınır kapısı olan Sarp Sınır Kapısı'nın Bağımsız Devletler Topluluğu, Kafkasya, Orta Asya bölgelerine yapılan taşımalarda kullanılması, alternatif kapı güzergâhlarında yaşanan sorunlar ve siyasi karşılıklar nedeniyle bu kapıların kullanılmaması, Orta Asya bölgesine yönelik dış ticaret hacmimizin

her geçen gün artması nedeniyle Sarp Sınır Kapısı'nın yoğunluğu da her geçen gün artmaktadır. Bunun yanında kapının hem yolcu hem de yük taşımacılığında kullanılmasından dolayı yoğunluk bir kat daha artmaktadır.

Ayrıca, turizm sezonunda Gürcistan makamlarınca Batum bölgesi geçişlerinde gündüz saatlerinde tır araçlarının geçişlerine kısıtlama getirilmektedir. Ülkemiz tarafından araç kuyruklarının oluşması kötü bir görüntü olarak telakki edilmektedir. Bunun yanında, Gürcistan geçişlerinde yol güzergâhlarının Batum bölgesinde şehir içerisinden geçmiş olması nedeniyle önümüzdeki dönemlerde de geçişlerde belli saatlerde kısıtlama yapılacağı Gürcistan makamlarınca belirtilmektedir. Oysaki Muratlı Sınır Kapısı, Gürcistan tarafında yol güzergâhı tamamen şehir merkezleri dışından geçtiği için daha seri bir şekilde çalışmış olacak ve bu kapıdan da sadece yük taşıtları giriş çıkış yapacağı için Sarp Sınır Kapısı'nın yoğunluğu da azalmış olacaktır. Bu nedenle özellikle Orta Asya bölgesine ve Türk Cumhuriyetlerine yapılacak ihracatımızın gelişmesine büyük katkı sağlayacak. 31 Ağustos 2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararıyla Gümrük Müdürlüğü kurulan Muratlı Sınır Kapısı'nın karşılıklı -iki ülke tarafından- faaliyete geçmesinin sağlanması talep edilmektedir. Muratlı Kapısı'nın açılmasıyla, Sarp Sınır Kapısı'nda oluşan araç, tır kuyrukları sorunu tamamen çözüme kavuşacaktır. İnşallah bu talebimiz sizinle beraber gerçekleşmiş olacaktır.

Bütçeniz hayırlı ve uğurlu olsun Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Cora.

Değerli arkadaşlar, şimdi 5 isim okuyacağım, sırayla söz vereceğim. HDP'den Sayın Necdet İpekyüz, AK PARTİ'den Sayın Ahmet Kılıç, CHP'den Sayın Fikret Şahin, AK PARTİ'den Sayın Ekrem Çelebi, CHP'den Sayın Cavit Arı şeklinde, sonra tekrar bir tur yapacağız, bekleyenler için söylüyorum. Vakti olabildiğince tasarruflu kullanırsak daha fazla arkadaşımız konuşmuş olur.

Buyurun Sayın İpekyüz, süreniz sekiz dakikadır.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, birçok arkadaşımız Türkiye'deki esnafın durumunu sizinle paylaşmaya çalıştı. 2 milyona yakın esnaf gerçekten çok büyük sıkıntılardalar. Siz sabah sunumunuzda da esnaflara verdiğiniz desteklerden söz ettiniz fakat esnaflar bundan mutlu değil, bunlar yeterli değil. Neden? Çünkü gerek pandemi krizi gerekse peşinden bu ekonomik krizle beraber giderek sosyal bir krize dönüşüyor. Neden? Eснаflar, bir kere dövizdeki fiyat değişikliği nedeniyle giderek artık çek ve senetle alışveriş yapamıyorlar; ya peşin yapmaları lazım ya da kimse onlara ürün vermiyor ve bir birikim yok. Yani sabah ben Batman'da Esnaf Odası Başkanıyla konuştum, diyor ki: “Böyle giderse bizlerin çoğu kapatacak ve yanımızda çalışanlar da işsiz kalacak, sosyal bir krize dönüşecek.” Nedir? Bir, bu sicil affı gündeme geldi; iki, bugüne kadar yapılan şeyler hep yapılandırma oldu, biraz öteleme oldu. Aslında çok düşük faizle veya belli bir konuda destek olmak lazım, bunların bu süreçte gerek nefes alabilmeleri ve önlerini görebilmeleri için. Bunu yapmadığımız zaman, yanında çalışanlar mahrum olacak, aileleri mahrum olacak, kendileri mahrum olacak ve giderek gerçekten sosyal bir olaya dönüşecek, işsizlik daha da artacak.

En önemli konulardan biri –yani dikkatinizden kaçmamıştır– üç yılda ekmeğe yüzde 120 zam geldi ve giderek bazı kentlerde işte yerel yönetimlerin açtığı büfelerin önünde kuyruklar oluşuyor. Hele nüfusu kalabalık olan ailelerin en temel ihtiyacı olan ekme konusunda fırıncılar, yurttaş ile tüccar arasında kalmışlar. Tüccar, fiyatı istediği gibi arttırabiliyor. Bu konuda bir destek yapmak lazım. Artık

Toprak Mahsulleri Ofisiyle mi olur, ekmeğe bir destek mi olması lazım, bunun bir çalışmasını yapmak lazım. Yoksa bir hane bir günde yaklaşık 40 lira ekmeğe vermek zorunda kalıyor. Bu, Türkiye’de giderek büyük bir krize yol açabilecek.

Rekabet Kurumuyla ilgili aslında konuşmak lazım. Biz Antalya’ya bütçe görüşmelerinde ve İş ve Aş Buluşmaları’nda gitmiştik. Şöyle bir olay yaşanıyor: Mesela karanfil üreticileri var, Viranşehir’den gelmişler, Mardin’in çeşitli bölgelerinden gelmişler, Serik’te karanfil üretiyorlar. Sadece 3 şirket istediği zaman istediği fiyatı belirleyebiliyor ve yurt dışıyla bağlantılı ve bir tekelleşmeye teslim olmuşlar. Bu üreticiler -o alın teri dışında- ürünlerini sokağa dökmek zorunda kalıyorlar. Keza domates, salatalık şeyinde de öyle, Finike tarafında da Kumluca’da da. Bir taraftan, işte 3 market, 4 market, tekelleşme, onlara karşı çıkıyoruz. Aslında Türkiye’nin birçok yerinde gerek boşluktan gerek denetimlerin olmamasından dolayı bir tekelleşme var, bir kartelleşme var ve üretici perişan oluyor, zaten tüketici mağdur. Üreticiler, böyle giderse artık ürün üretemeyeceklerini söylüyorlar.

Biz şimdi son dönemlerde hep marketleri konuştuk, 3 tane, 4 tane markete denetimler yapıldı, cezalar verildi. Peki, bu on-line satışlarla ilgili bir işlem var mı? Yani birkaç girişim oldu. Bu on-line yani 3 market... En başta biz esnaflarla ilgili söylüyorduk “Ya çivi de satıyorlar, ayakkabı boyası da satıyorlar, duvar boyası da satıyorlar, domates de satıyorlar.” diye. Şu anda Türkiye’de 3 tane on-line site, bilemedin 4 tane on-line site her şeyi satıyorlar; domatesi de satıyorlar, çivi de satıyorlar, boyayı da satıyorlar, parfümü de satıyorlar, her şeyi satıyorlar. Ve Çin’deki firma, ortak olan, Türkiye’deki firmanın bir kısmını alan firma artık diyor ki: “Yeter!” Çin’deki firma Türkiye’deki firmaya, “Trendyol”a diyor ki: “Yeter, bu kadar yapmayalım.” Buna rağmen sağlıklı bir denetim yok. Yasak mı? Hayır. Dünyada ne olmuşsa bunlarla ilgili bir düzenleme yapılması lazım ama bir taraftan da esnafı kollamak lazım, istihdamı sağlamak lazım, işsizliği hesaba katmak lazım, yoksullarla ilgili düşünceler var; bir taraftan da burada devasa bir tekelleşme... Telefonla siparişi veriyorsun ve belli bir fiyatta indirim yapıyorlar “Şu fiyatlar düşüktür.” diye ama peşinden öbür fiyatları yükseltiyorlar. Bunlarla ilgili bir düzenleme yapmadığımız zaman yarın öbür gün bunlarla baş edemeyiz. Ve her bir gün milyonlarca yurttaşın aleyhine dönmekte ve giderek güçleniyorlar, bir an önce bunlarla ilgili düzenleme yapmak lazım. İlla birileri konuştuğunda bir soruşturma açmak, bir ceza vermek değil, bunlarla ilgili bir şey yapmak lazım.

Bir diğer konu, geçen yıl da söyledik size, markete gidiyorsunuz, peynir fiyatı 11 lira; birinde yazıyor 300 gram, birinde yazıyor 450 gram, birinde yazıyor 550 gram. Yani niye yurttaş kandırılıyor? Ve burada kitapçıkta yazmışsınız şöyle olacak, böyle... Zeytin, ya bir standardı yok mu bunun? Diğer kurumlarla, diğer bakanlıklarla konuşup bir denetim getirmemiz lazım; illa ceza kesmek değil, bir düzenlemenin olması lazım. Yani gittiğinizde aynı peynir markası 4 farklı pakette satılıyor. Niye yurttaş kandırılıyor? Niye bu ortam yaratılıyor? Aldatıcı bir algı operasyonu bu buda dönük bir çalışma yürütülüyor.

Bir başka konu Sayın Bakan, ben özellikle bu konuda istirahat ediyorum, sizinle özel de görüşmek istiyorum: Habur Kapısı’ndan asfalt getirme işlemi. Belki Türkiye’nin birçok yerinde asfalt getirme işlemi... Sizin Bakanlığınızdan kısa bir süre önce Cumhurbaşkanlığı karanamesiyle -daha önce serbesti- asfalt getirme lisansa bağlıydı. Lisans sizden veriliyor, onun şartları nasıldır bilemiyorum ama şu anda Habur’dan sadece bir firma asfalt getirebiliyor. Ve ne kadar getiriyor biliyor musunuz? Günde -130 milyarlık bir kamyondu- 25 ila 30 milyonluk işlem yapıyor. Ve bir kaba hesaplamayla firmanın kârı 1 milyon. GlobalGaz... Ortağı ve sorumlusu veya şirketin sahibi hemşehrini. Habur’da başka bir insan oradan işlem yapamıyor. Batman’dan asfalt getirenler, Diyarbakır’dan asfalt getirenler, Doğubayazıt’a gidiyor, oradan İran’a geçiyor, İran’dan Süleymaniye’ye geçiyor, Süleymaniye’den

Erbil'e geçiyor, tekrar aynı güzergâhtan dönüyor geliyor, maliyeti yükseliyor. Yani Kürtçe bir laf var "..."(x) Yani bundan daha iyisi can sağlığı. Yani bu yapılabilir mi ya? Ve bir yığın lisans başvurusu var. Yani biz diyoruz ki: "Belli şirketleri koruyorsunuz, belli şirketlere kolaylık sağlıyorsunuz." Niçin Habur'dan başka insanlar getiremiyor, başka şirketler getiremiyor?

Bir diğer konu, Erzurum Belediyesi -Sayın Aydemir burada- Ağrı Belediyesi, şirket kurmuşlar, onlar da İran'dan asfalt getiriyorlar. Hiçbiri asfalt getirmiyor, kiraya veriyorlar. Taşerona vermişler, komisyon alıyorlar. Bu ne iştir? O zaman bu asfaltları kim alıyor? Özel idareler, Karadeniz'deki bütün yerel yönetimler ve buna benzer...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Bu, işte "Birilerine peşkeş çekilme." dediğimizde, "hoş görülme" dediğimizde bu anlama geliyor. Eğer siz Habur'da günlük 1 milyon kazanabilen şirketler yaratabiliyorsanız, başka kişilere ruhsat vermiyorsanız, İran yolunu gösteriyorsanız; bu tümüyle ona bir fırsatçılık, haksız kazanç hem rekabet açısından hem kamu yönetimi açısından hem tüketiciler açısından. Bunların bir an önce düzenlenmesi lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim Sayın İpekyüz.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Ahmet Kılıç.

Buyurun lütfen.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aramızda bulunan Ticaret Bakanımız Sayın Mehmet Muş Bey'e, Bakan Yardımcılarımıza, Bakanlığımızın kıymetli bürokratlarına bir kez daha hoş geldiniz diyorum.

Sözlerime başlamadan önce, dün rahmeti rahmana kavuşan, dava ve fikir adamı, büyük şair Sezai Karakoç'u rahmetle anıyorum. Türkiye'de birçok insanın hayatında önemli yer tutan, en az bir şiirini herkesin bildiği değerli üstadın kaybı bizleri derinden üzmüştür. Bir kez daha kendisine Allah'tan rahmet diliyorum; ailesinin, sevenlerinin ve bütün milletimizin başı sağ olsun diyorum.

Sayın Bakanım, ülkemiz sürekli büyümekte ve gelişmekte olan bir ülke. Ülkemizin üretme imkânları geliştikçe ve sanayimize, sanayicimize yol açıldıkça sahip olduğumuz dinamik nüfus yapısının da katkısıyla ülkemizin büyüme trendi devam etmektedir. Nitekim, ticaret verilerine baktığımızda bunu daha net bir şekilde görebiliyoruz. İktidara geldiğimiz 2002 yılında ihracatımız 36 milyar dolar seviyelerindeyken 2020 yılında 169 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılının Ocak-Eylül döneminde 161 milyar dolar olmuştur. Eylül ayında ise 20 milyar 783 milyon dolar olan ihracat, cumhuriyet tarihinin rekorunu kırmıştır.

Dış ticaret hacmimizi kıyaslayacak olursak, yine 2002 yılında 87 milyar dolar seviyesindeyken 2020 yılında 390 milyar dolar seviyelerine çıktığımız görüyoruz. 2021 yılı Ocak-Eylül döneminde dış ticaret hacmimizin 354 milyar dolar olarak gerçekleştiğini görüyoruz. Bir diğer önemli parametre de ihracatın ithalatı karşılama oranı. Söz konusu oran 2002 yılında yüzde 69 iken 2020 yılında yüzde 77 ve şu an itibarıyla yüzde 90'lara kadar gerçekleşmiş olarak görüyoruz bu oranı. Bütün bunlardan anlayacağımız gibi ticarete yıllar içinde daha iyiye giden bir tabloyla karşı karşıyayız.

Bununla birlikte, 2020 yılında bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 sebebiyle alınan önlemler yüzünden ülkemizde de ticarete birtakım aksamalar, olumsuzluklar elbette yaşandı. Olumsuz etkilenen sektörlerin başında hizmet sektörü, taşımacılık ve turizm gelmektedir. 2019 yılında cumhuriyet tarihinin rekor düzeyine ulaşan hizmet ihracatımız, oluşan olumsuzluklar neticesinde bir önceki yıla göre yüzde

44 azalış kaydetmiştir. 2021 yılında yine salgın tedbirlerinin hafiflemesiyle birlikte hizmet ihracatımız, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 46 artışla 24,8 milyar dolar olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yıl salgın tedbirlerinin hafiflemesiyle artışa geçen hizmet ihracatımızın inşallah önümüzdeki yılda daha iyi rakamlara ulaşacağından şüphemiz yoktur.

Sayın Bakanım, iktidara geldiğimiz günden bu yana hep esnafımızın yanında olduk, yer aldık. Sizler de hatırlarsınız, emekli olup da esnaflığa devam eden vatandaşlarımızdan BAĞ-KUR kesintisi yapıyordu, bunu kaldırdık. Yine, basit usul kazançlarını vergi dışı bıraktık ve Esnaf Kefalet Kooperatiflerinin kredi miktarlarını son derece yüksek düzeylere getirdik. Bu olumsuz dönemlerde esnafımızın daha az faizle -hatta bazı noktalarda sıfır faizle- kredi imkanlarından faydalanarak bu süreci atlatmasına devlet olarak destek olmaya gayret gösterdik.

Diğer ihracat kalemlerine de göz atarsak, tarım, orman ve balıkçılık ihracatlarımızda da ciddi artışlar var. 1,4 milyar dolarda olan ihracatımız 6 milyar dolarlara yükselmiş boyutta. Yine, özellikle, imalat sektöründe 34 milyar dolar olan ihracat rakamımız bugünlerde 160 milyar doları geçmiştir. Ve inanıyoruz ki madencilik sektöründe de ihracatımızda verilerimiz son derece güzel. 2,9 milyar dolar 2020 yılı sonunda ihracat rakamlarının gerçekleştiğini görüyoruz. 2002 yılında bu rakam 387 milyon dolardı sadece. 2002 yılı Ticaret Bakanlığı faaliyet alanında yer alan kooperatiflerin toplam sayısı 8 bin iken şu an itibarıyla 13.260 tane kooperatifimiz var ve kooperatifleşme oranının yüzde 64 arttığını görüyoruz, bu da bizi mutlu ediyor.

Yine, 2002 yılında Ticaret Bakanlığı faaliyet alanında yer alan “kadın girişimi, üretim ve işletme kooperatifi” unvanlı kooperatif hiçbir şekilde bulunmazken şu an itibarıyla 677 adet kadın kooperatifimiz bulunmaktadır. Bu noktada, Bursa’ımızda da hâlihazırda 21 kadın kooperatifimiz, 25 köy kadın derneği faaliyet gösteriyor ve Bursa’daki belediyelerimizin özellikle kooperatiflerimize son derece güzel destekleri var ve kadınlarımızla burada güzel işleri her zamanki gibi fazlasıyla gerçekleştiriyorlar.

Değerli milletvekilleri, görüldüğü gibi, on dokuz yıllık AK PARTİ iktidarları döneminde, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, hedefimiz üreten ve ürettiğini satan bir ülke hâline gelmekti, hamdolsun onu başardık. Bu hedefler doğrultusunda ilerlediğimizi rakamlarla biraz önce ifade ettim. Bundan sonra da ekonomik değeri, katma değeri yüksek ürünlerle ihracatta yeni rekorlar kırarak büyük ve güçlü Türkiye yolunda çok güzel işleri hep beraber başaracağımızı bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, Bursa’mız Marmara Bölgesinde İstanbul’dan sonra ticari potansiyel açısından bölgemizin en büyük ili. Ve ağırlıklı olarak otomotiv, tekstil, konfeksiyon, makine ve cihaz ticareti gibi pek çok noktada çalışmalarını şu an itibarıyla güzel bir potansiyelle yürütmekte. Bu kapsamda ilde ticaretle ilgilenen esnaf ve sanatkarlarla alakalı esnaf sanatkarlar ve sanatkar kooperatiflerimizin sizlere çok teşekkürleri söz konusu.

Yine, Uludağ Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğümüz yeni hizmet binasına kavuştu. Yeni hizmet binamız yaklaşık olarak 35 milyon liraya mal oldu ve 2021 yılı Şubat ayından itibaren faaliyete geçti ancak henüz resmî açılışı yapılmadı. Bu noktada, Sayın Bakanım, sizi de inşallah bir Bursa programına davet ediyoruz. Ticaret binamızın resmî açılışını gerçekleştirmiş olacağız. 6 ilin yönetiminden sorumlu bu binamız ve inşallah, hem bölgemize hem Bursa’mıza daha nice güzel hedefleri gerçekleştirecek.

Ben bu vesileyle bir kez daha 2022 yılı bütçemizin esnafımıza, üreticimize ve ihracatçımıza hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Kılıç.

Vakti tasarruflu kullanımınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Fikret Şahin, CHP Grubundan.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben de 2022 yılı Ticaret Bakanlığının bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, sabahki sunumunuzun kitapçığına baktım, burada Ticaret Bakanlığınızın logosu değişmiş. Bilmiyorum, dikkatinizi çekti mi? Bakın, burada internet sitesinden aldığım görüntü logonuzda ve “Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı” yazıyor, kitapçığınızda hiç “Türkiye Cumhuriyeti” geçmiyor, üstelik de logonuzda bakın, “Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı” yazısı yıldızların altında, burada yıldızlar var ama “Türkiye Cumhuriyeti” silinmiş. Ben sizin yerinizde olsam bu kitapçığı hazırlayanın görevine hemen son veririm, açık söyleyeyim. Bu da geçen yılki kitapçık, bakın, doğru bir logoyu koymuş. “Türkiye Cumhuriyeti” sizin Ticaret Bakanlığınızda silinmiş ve bu şekilde sunuma geldiniz.

Evet, ağır bir ekonomik buhranın yaşandığı bir dönemde Ticaret Bakanlığı yapıyorsunuz. Evinde tencereleri kaynamayan annelerin, okulda çocuğuna harçlık veremeyen babaların, okul kıyafeti alamayıp da intihar eden insanların yaşadığı bir ülke hâline geldik. Ve kimse önünü göremiyor. Bu istikrarsız tabloda ticaret yapmak da oldukça zor. Tabii, en fazla küçük esnaf bu tablodan etkilenmiş durumda. Küçük esnafımız Covid sürecinde de ağır darbe aldı, dünyanın belki de esnaf bazında en fazla borçlandırılan, en az hibe veya karşılıksız, faizsiz destek alan esnafı yine bizim esnafımızdı ama buna rağmen hâlen isyan etmediler ve şükretmeye devam ettiler. Şu anda küçük esnafımız çok büyük sıkıntı yaşıyor ve faizsiz bir şekilde kredi beklentileri var sizlerden. Bu kredi beklentisini de bir an önce karşılamanızı sizlerden istiyoruz.

Yine, “Efendim, biz düşük döviz kuruyla ihracatı artıracacağız, bu şekilde de cari açığı kapatacağız, ekonomik kalkınmayı sağlayacağız.” Bu modelin bir örneği var mıdır acaba? Ben merak ediyorum. Bu dediğiniz modelin inanın hiç mantıksal bir açıklaması yok; tamamen emeğin sömürülmesi, Türkiye’deki insanların emeğinin hiç edilmesi ve fakirleşmesinin artırılmasına yol açacak bir model tarif ediyorsunuz. Model de değil bu açıkçası. Yani 128 milyar doları buharlaştırdınız yanlış politikalarla, şimdi, elde döviz kalmadı, döviz kalmadığı için de döviz tutamıyorsunuz yerinde; işte bunun savunması için de böyle uyduruk bir şey söylüyorsunuz. Ve söylediğiniz durum, düşük döviz kuru politikası güya, Merkez Bankası Kanunu’yla çelişiyor. Merkez Bankasının kanunda tarif edilen görevi Türk lirasının değerini artırmak ve fiyat istikrarı. Siz o zaman düşük kur politikasıyla, Merkez Bankası farklı ülkelerin kurumları değil herhâlde, yani birbirinizle çelişir noktadasınız. Buna dikkat çekmek istiyorum ve yine, bir ülkenin en önemli güven göstergesi parasının değeridir. Bakın, yanlış izlediğiniz politikalar sebebiyle Türk lirası her geçen gün giderek eriyor ve bu, dünyada Türkiye ekonomisine güvenin olmadığının göstergesidir. Ve bunu da yine sizin hükümetleriniz döneminde yapılmış olan Onuncu ve On Birinci Kalkınma Programlarında da görüyoruz. 2019-2023 yılları arasında yapılmış olan On Birinci Kalkınma Programı’nda, burada Onuncu Kalkınma Programı’na göre yaklaşık yüzde 50 civarında bir hedef küçülttünüz ve burada arkadaşlar “İhracatımız şu kadar arttı, bu kadar arttı.”

diye söylüyor ama peki, neden o zaman On Birinci Kalkınma Planı'nda hedefleriniz yüzde 50 oranında düştü? Gayrisafi yurt içi hasıla, kişi başı millî gelir, ihracat rakamları, hepsi Onuncu Kalkınma Planı'na göre yüzde 50 civarında azaldı.

Sonuç itibarıyla, hayal ortamında gezmeyelim, ayaklarımız yere bassın, gerçekçi politikalarla gerçek neyse onu ortaya koyup hep birlikte ülkemizi daha ileriye taşımak durumundayız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Peki, teşekkür ediyorum.

Peki, ben daha fazla zorlamak istemiyorum.

Bu vesileyle 2022 yılı bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, ilave söz talebi olmazsa 5 arkadaşımıza söz vereceğim, sonra soru-cevap bölümüne geçeceğiz. Vakti olabildiğince tasarruflu kullanabilirsek çok memnun olurum. Önce Sayın Ekrem Çelebi'ye söz vereceğim. Ardından CHP'den Sayın Cavit Arı'ya, sonra AK PARTİ'den Sayın Öznur Çalık'a, daha sonra Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mehmet Taytak'a ve en son yine AK PARTİ'den Sayın İbrahim Aydın'a söz vereceğim, tabii ilave bir talep olmazsa.

Sayın Çelebi, buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları, yine Ticaret Bakanlığımızın çok değerli bürokratları; ben de özellikle Sayın Bakanımızın da ilk bütçesinin olması hasebiyle kendisine Rabb'imden nice güzel, başarılı yıllar diliyorum.

Sayın Bakanımız sabah da gerçekten çok güzel bir sunum yaptı, ben burada da kendilerine teşekkür ediyorum ama ayrıca, Sayın Bakanımızın Bakan olarak seçildiği dönemde de sadece AK PARTİ ve Cumhur İttifakı değil, gerçekten bütün Parlamento, bizim içimizden bir siyasetçinin, bir milletvekilinin Bakan olarak çıkmasında o gün Parlamentoda bulunan bütün milletvekillerinin alkışlarıyla nasıl onore edildiğini de orada gördük. Dolayısıyla, ben bir kez daha kendilerine huzurlarınızda başarılar diliyorum. Yine, bugün...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Parlamenter sistemin ne kadar önemli olduğunu anlamışsınız demek ki.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Anlamadım.

CAVİT ARI (Antalya) – “Böyle daha iyi olduğunu gördünüz.” diyor.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Parlamenter sistemin ne kadar önemli olduğunu anlamışsınız demek ki, kendi içinden çıkıyor ya Meclisin.

SALİH CORA (Trabzon) – Bakan atamasının sistemle bir ilgisi yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şöyle, Sayın Vekilim, yani bu, bizim açımızdan da öyle, sizin açımızdan da öyle. Dolayısıyla, buradaki olgu şu: Bizim içimizde, Plan ve Bütçede, burada görev yapıp, daha sonra Grup Başkan Vekilliği yapıp on yıla yakındır da milletvekili olduğu için, haklı olarak bizim içimizden biri olduğu için ben de taltif ettim. Burada da özellikle CHP'den de veya diğer partilerden de o günkü Parlamentoda, Genel Kurulda gerçekten çok da iyi bir alkış topladı, onu da söylemek istedim.

Değerli milletvekilleri, özellikle, sabahtan beri, tabii, çok güzel fikirlerle bizleri gerçekten belli bir noktaya getiren milletvekillerimiz oldu. Her zaman söylüyoruz, elbette ki muhalefet eleştirecek, bunları da biz gayet anlayışla karşılıyoruz.

Şimdi, dış ticaretle ilgili Sayın Bakanımız da söyledi ama pandemiye rağmen yine bu ülkenin dış ticareti... 2021 yılı özellikle ihracat açısından rekorlar kıran bir yıl oldu. Ocak-ekim dönemimize baktığımızda yüzde 33,9 oranında artarak 181,8 milyar dolara yükseldi. Dış ticaret açığımız ocak-ekimde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 16 azaldı, o da 33,8 milyar dolara geriledi. Yine, bu dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 84,3 oldu. Bu da şunu gösteriyor: Ülkelerin gelişebilmesi için bana göre iki tane önemli unsur vardır. Bunlardan bir tanesi siyasi istikrar, diğeri de ekonomik istikrar. Şimdi, biz kendi ülkemizin içine baktığımız zaman ekonomik anlamda da siyasal anlamda da şu an gayet güzel bir şekilde yürüyoruz. Tabii, pandemiyle birlikte bütün dünyaya baktığımızda euro ve dolar bölgesinde çok büyük sıkıntılar var. Özellikle, ekonomimizin ikinci çeyrekte 21,7 büyümesi, bizim genç nüfusumuzun ve ülkemizin gerçekten, özellikle iyi bir ihracat yaptığı anlamını burada çıkarıyoruz. AB ekonomisine baktığımızda yüzde 6,4, euro bölgesiye yüzde 6,8 oranında daralmış.

Şimdi, Türkiye'nin dünya içerisindeki payına baktığımızda, ilk defa yüzde 1 oranını aşmıştır. Yine, 2021 yılı Ekim ayında Türkiye'nin yeni ihracat siparişler endeksine baktığımızda, 53 noktayla eşik değerinin üstünde gerçekleşmiştir. Hani birileri diyor ya "Ülkemize özellikle yabancı sermaye gelmiyor." diye. Bakın, 2020 yılı Ağustos ayında Türkiye'ye giriş yapan doğrudan yabancı yatırımlar 601 milyon dolar iken, 2021 yılı Ağustos ayında bu miktar 1 milyar 225 milyon dolara ulaşmıştır. Yani yabancı yatırımcı neredeyse 2 katından fazla artmıştır.

Şimdi, özellikle sabah bir milletvekilimiz burada şunu söyledi: "Ya, siz ne yaptınız?" Ben şunu da söylemek istiyorum, hani Anadolu'da bir söz vardır, der ki: "Yüreksiz insan küreksiz sandala benzer." Şimdi, siz, Sayın Cumhurbaşkanımız ve AK PARTİ hükümetlerine baktığımızda, şöyle biraz geriye dönük olarak gittiğinizde, bu ülkenin parası pul olmuştu ve 6 tane sıfır atıldı. O AK PARTİ iktidarlarına kadar kimse bu sıfırların atılacağına ilişkin de kendi kalbinden bile geçiremiyordu.

Yine, IMF'nin bütün borçları, AK PARTİ hükümetleri ve Sayın Cumhurbaşkanımızın dirayetiyle sıfırlandı. Şimdi, ülkenin yatırımlarına baktığımızda, bakın, Marmaray, hızlı tren, hava alanları, üniversiteler, stadyumlar, olimpiik yüzme havuzları, İstanbul, özellikle AKM'nin yıkılışında herkes AK PARTİ'yi çok eleştiriyordu "Acaba bunun yerine ne yapacaklar?" diye. Bakın, Türkiye Cumhuriyeti devleti müthiş bir eser yaptı orada. Millet bahçeleri... Özellikle metrolar, tüneller; Bolu Tüneli'ni hatırlarsanız soğan ve patates depolama yeri olarak kullanılıyordu. Double yollar, ben daha önce de defalarca burada söyledim. Benim kendi ilimde, Ağrı'da, sıcak asfaltta köy yollarında 1.300 kilometre ve biz Türkiye'de şu anda 1'inci sıradayız. Barajlar, nükleer santraller, millî silahlarımız, millî helikopterlerimiz, sismik araştırma gemilerimiz, limanlar, TOKİ'ler... Bizden önceki dönemlerde ben yanlış hatırlamıyorsam ev sahibi olabilmenin yaş kriteri 50'nin üzerindeydi. İnsanlar ancak emekli olabildiklerinde ev sahibi olabiliyorlardı, şu anda 23-24 yaşlarında herkes ev sahibi oluyor. Türkiye'nin bir hayali vardı o zamanlar bir yerli otomobil yapmaya, inşallah, bir dahaki sene yerli otomobilimiz banttan iniyor ve biz kendi çocuklarımızla, TEKNOFEST'in çocuklarıyla biz yerli otomobilimizi hamdolsun, alana indiriyoruz.

Dev şehir hastaneleri... Pandemide yani geçen gün de söyledim, eğer AK PARTİ hükümetleri bu dev şehir hastanelerini kurmasaydı acaba Türkiye Cumhuriyeti devletinin hâli ne olurdu? Yine, İstanbul'un incisi, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin yöneticilerinin hepsinin hayalleriydi.

Bakın, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan gerçekleştirdi o hayalleri. Boğaz'ın altına tüp geçirdi ve biz o tüpleri yaptık. Ve bir çağı kapatıp bir çağı açan İstanbul'un fethinin simgesi olan Ayasofya'yı yine bizler açtık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son dakikanız, toparlarsanız.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İşte, “yürekli insan” buna derler.

Ben Ticaret Bakanlığımızın 2022 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum, bu anlamda hepimize saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cavit Arı, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, öncelikle görevinizde başarılar diliyorum, hayırlı olsun.

Sayın Bakan, geçen yıl bütçe görüşmelerinde Bakanlığınızla ilgili çok sayıda Sayıştay tespitleri vardı. Örneğin, bazı işlerin ihalesiz olarak Bakanlıkça belirlenmiş firmalara verilmesi, yurt dışı tanıtım desteklerinde hataların yapılması, yurt dışı ofis desteği ödemelerinin düzenlemelere uygun yapılmaması, Ticaret Bakanlığının ihracatı artırmaya yönelik devlet destek ve yatırımlarının etkin bir izleme ve etki değerlendirmesine tabi tutulmaması gibi. Bu konularla ilgili ve diğer saymadığımız Sayıştay raporlarındaki hususlarla ilgili bu geçen süre içerisinde Bakanlığınız ne gibi işlemler yaptı, bu konularla ilgili nasıl bir çözüm geliştirdi?

Şimdi, Rekabet Kurumundan bahsetmek istiyorum. Rekabet Kurumunun bazı uygulamalarının maalesef ki bir siyasi baskı unsuru olarak kullanıldığını görmekteyiz Sayın Bakan. Örneğin, geçtiğimiz yıl, sebze ve meyve fiyatlarındaki yükselmenin suçlusu olarak komisyoncuları göstermişsiniz, patates ve soğan üreticilerini göstermişsiniz. Bunun neticesinde, örneğin, en çok örtü altı sebze üretiminin sağlandığı Kumluca ilçemizde komisyoncu ve tüccarların bir araya gelerek yaş sebze ve meyve fiyatlarını belirledikleri, yine Antalya il sınırları içerisinde yaş sebze ve meyve pazarında faaliyet gösteren dernek yöneticilerinin ve bazı üyelerinin piyasada fiyat dengesi oluşturması amacıyla Sera AŞ'ye ürün vermedikleri gibi bazı gerekçelerle haklarında soruşturma açıldı. Ancak, bu soruşturmanın başlangıcını biz biliyoruz ki bu üretici ve tüketicilerin bir araya geldiğinde özellikle muhalefetten gelen siyasi temsilciler de o toplantıda yer almasından kaynaklı bir soruşturma açıldı. Bu davranış, aslında, bakın, kuruma yakışmadı. Burada bir tarafsızlık ilkesi olması gerekirken üreticilere, tüccarlara, komisyonculara bu yetki bir tehdit unsuru olarak uygulanmaktadır; bu konu da özellikle Kumluca'daki tüccarları ve komisyoncuları rahatsız etmiştir. Temsilcilerinin geçen hafta gelip sizinle görüştüğünü de biliyoruz Sayın Bakan.

Şimdi, bununla alakalı olarak ormancılık ve ahşaba dayalı endüstriyel sektöre de ceza uygulandığına dair yine sunumda geçen bir cümlesi vardı Rekabet Kurumu Başkanımızın.

Şimdi, buradan ben bir açıklamada bulunmak istiyorum. Manavgat'ta, bilindiği üzere, çok büyük bir yangın oldu ve orada sahada olan orman emvali yani ağaçlar şu an kesilip satılıyor. Bununla ilgili konuyu geçtiğimiz günlerde de gündeme getirmiştim, çok uluslu bir şirket tarafından 155 TL'den alınıp 730 euroya kadar satıldığına dair. Ancak bu ihale aşamasında büyük montanlı ihaleler açılarak başka kişiler ihaleye girmesinin önlenmesine dair iddialar var. Bu konuda bir araştırma yaparsanız rekabet koşullarının oluşmadığına ve böylelikle de sadece belli şirketlerin ihaleye girmesiyle çok büyük kazançlar elde edildiğine dair ciddi iddialar var.

Sayın Bakan, geçtiğimiz yıllarda, biz bu 3 harfli mağazaların, zincir marketlerin kontrolsüz bir şekilde neredeyse her sokağa kadar açıldığı, bunun önlenmesi gerektiği, sadece bir şirketin dahi bakın, 10 bini geçen şubesinin olduğu, bu konuda gerekli tedbirlerin, önlemlerin alınması gerektiğiyle ilgili burada çok sayıdaki şikâyetimizi dile getirdik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey, size iki dakika ek süre veriyorum Emine Hanım’dan, daha önce kullanmamıştı.

CAVİT ARI (Antalya) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, o dönemde, geçmişte yaşanan ekonomik sorunun nasıl ki üreticisi, komisyoncusu, patatesçisi, soğancısı suçlusuydu bu dönemin suçlusu da bu zincir mağazalar oldu. Ben, sadece, Rekabet Kurumu tarafından bu mağazalara işlem yapılmasının esasen geri planında ne var yani aranızda bir sorun mu çıktı, bir ihtilaf mı çıktı, aranız niye bozuldu, bunu öğrenmek istiyorum. Bugüne kadar aranız gayet iyiydi. Muhalefet olarak biz “Bu zincir marketlere bir ‘Dur.’ deyin.” demiş olmamıza rağmen aranız gayet olduğu için en küçük ses çıkarmıyordunuz.

Yine, buradan yola çıkarak şunu ifade etmek isterim: Antalya Bakkallar ve Bayiler Esnaf Odasının hazırlamış olduğu bir yönetmelik taslağı vardı. Bu yönetmelik taslağının akıbetiyle ilgili bir çalışma var mı? Çünkü bu yönetmelik taslağında bu zincir marketlerin hangi esaslara göre açılması ve disipline edilmesiyle ilgili birtakım öneriler var. Bu konuda da acilen bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu çok açıktır Sayın Bakanım.

Şimdi, siz ekonomiyle ilgili, ticaretle ilgili gayet, sanki her şey efendim, güllük gülistanlıkmiş gibi açıklamalarda bulundunuz. Ben sadece şöyle söyleyeyim Sayın Bakanım: Bakın, sokağa çıktığımızda vatandaş ne diyor? Vatandaşın alım gücü nedir? Vatandaşın yüzü gülüyor mu? Esas, buralarda arayalım başarımızı, iktidarın başarısını.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cavit Bey, yedi dakika oldu. Bundan sonra kullanacağınız sürenin iki dakikası Sayın Abdüllatif Şener’den sayılacak.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Bitiriyorum Başkanım, tamam.

Bakın, bugün piyasada artık neredeyse şeker yok. TÜRKŞEKER yüzde 25 zam yapabilmiş, efendim, diğer özel ve kooperatifler yüzde 40 seviyesinde zam yapmış, yüzde 50 zam beklentisi var ama yüzde 25’lik zam yapan TÜRKŞEKER’e yoğun talep nedeniyle neredeyse piyasada şeker bulmakta zorlanılmakta. Öyle ki bakın, 3,93 TL’den KDV dâhil fiyatıyla 5,3 TL’ye kadar çıkmış şeker fiyatı var. Şimdi, özelleştirilen fabrikalarla böylelikle işte, bu süreçlerin önü açıldı.

Şimdi, “Ekmeğe zam.” deniyor. Evet, ekmeğe zam ama bakın, dört gün önce 90 TL olan ekmeğin fiyatı dört gün sonra 150 TL’ye çıkmış; unun çuvalı bir ay önce 194 TL, bugün 300 TL’ye çıkmış. Yani fiyatların bu kadar afaki arttığı bir dönemde vatandaşın yüzünün gülmesini beklemenin, her şeyin güllük gülistanlık olduğunu söylemenin doğru olmadığını ifade ediyorum.

Görevinizde başarılılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Arı.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Öznur Çalık.

Sayın Çalık, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

ÖZNR ÇALIK (Malatya) – Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ederim.

Değerli Bakanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım; ben Ticaret Bakanlığımızın bütçesinin bir kez daha hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Özellikle küçük işletmelerin, esnaf ve sanatkârların, kooperatiflerin olanaklarını güçlendiren ve dış ticaretimizi ülkemizin sürdürülebilir büyümesine katkı sağlayacak şekilde geliştiren Ticaret Bakanımıza ve bütün ekibine çok teşekkür ediyorum.

Dünya geneline yayılan Covid-19 pandemisinin ticari faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak üzere kamu kurum ve kuruluşları tarafından özellikle çok ciddi manada esnaf ve sanatkârlarımıza yönelik destekler verildi. Bu vesileyle ticaret erbabının korunması ve ticari faaliyetlerin sektöre uğramamasını teminen Ekonomik İstikrar Kalkanı paketi Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kamuoyuyla paylaşıldı ve Halkbank tarafından esnaflarımızın kullanmış oldukları krediler 3 kez ertelemeye tabi tutuldu. KOSGEB'ten kullanmış oldukları kredilerin geri ödemeleri faizsiz olarak ertelendi. Halkbank tarafından esnaf ve sanatkârların desteklenmesi amacıyla işletme kredisi ve ticari kredi kartı destekleri hayata geçirildi ve 760 bin esnaf ve sanatkârımız toplamda 18,8 milyar tutarında faiz indirimli kredi kullanmış vaziyette ve özellikle belediyelerimizin, Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün, vakıfların mülkiyetinde bulunan taşınmazlara ilişkin kira bedellerini erteleme imkânı sağlandı. Yıllık gelir vergisi beyanname verilme ve ödeme süresi uzatıldı. Ayrıca salgından etkilenen sektörlerde de mücbir sebep kapsamında muhtasar ve SGK primlerinin altı ay ertelenmeleri sağlandı ve özellikle yolcu taşımacılığı, düğün, nikâh organizasyonu, konut bakım onarımı, tamir, kuru temizleme, terzilik gibi esnaf hizmetlerinde KDV yüzde 18'den 8'e, bununla birlikte KDV oranı yüzde 8 olan konaklama ve yeme içme hizmetlerinde de sinema, tiyatro, müze giriş ücreti gibi kültürel faaliyetlerde de KDV oranı yüzde 1'e indirildi. Aynı zamanda koronavirüs salgını nedeniyle esnaf ve sanatkârlarımıza kapatmadan kaynaklı yaşamış oldukları kayıpları telafi etmek amacıyla da bir kereye mahsus 5 bin ve 3 bin TL hibe desteği sağlandı. Ben bu destekler için çok teşekkür ediyorum ve özellikle kooperatiflerimizle ilgili Sayın Bakanımızın ve yirmi yıllık AK PARTİ iktidarları döneminde kooperatiflere verilen destek için de ben özel teşekkürlerimi sunuyorum.

AK PARTİ olarak iktidara geldiğimiz günden bu yana, kadınlarımıza yönelik olarak attığımız adımlarda onların mağduriyetlerini gidermeye yönelik çok ciddi adımlar attık. Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, anayasal değişikliklerden yasal düzenlemelere kadar her konuda, kadınlarımızın temsilde adaletinin sağlanmasından istihdamına ve güçlenmesini sağlamak adına çok önemli adımlar attık. Özellikle, ülkemizde istihdama, kadın katılımına ne kadar önem verdiğimiz hepimiz biliyorsunuz. 2002 yılında yüzde 20 olan kadın istihdam oranını bugün yüzde 26'lara yükseltmiş vaziyeteyiz. Kadın girişimcilerimize ise pozitif ayrımcılık getirerek hazine destekli kredi ve hibe programlarını uygulamaya aldık.

Bundan sekiz sene önce, 2012 yılında -Başbakanımız- Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı bu konuda atılan en önemli adımdır. Kadın Çevre, Kültür ve İşletme Kooperatifi ana sözleşmesi 2011 yılında uygulamaya konu ve bu ana sözleşme kapsamında kooperatifler kurulurken, sektörün talepleri ve ticari hayatın değişen koşulları dikkate alınarak 2013 yılında "kadın girişimi, üretim, işletme kooperatifi" unvanlı yeni kooperatifler kuruldu. Ticaret Bakanlığımız tarafından kooperatiflerimize de KOOP-DES üzerinden ciddi destekler verildi. Özellikle kadın kooperatiflerine Ticaret Bakanlığımızın vermiş olduğu destekler için ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çalık, son cümlelerinizi alayım.

ÖZNUR ÇALIK (Malatya) - Şu anda Türkiye’de 697 kadın girişimi olmak üzere 7.684 kadınınımızın kurmuş olduğu kooperatif var ve Malatya’ımızda da 18 kadın kooperatif var. Ticaret Bakanlığımızın ve ilgili diğer bakanlıklarımızın vermiş olduğu kadın kooperatiflerine destekler de bizim için çok önemli. Ben bu vesileyle Sayın Bakanım ve bütün ekibine vermiş olduğu destekler için teşekkür ediyorum.

Bütçemizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz.

Sayın İbrahim Aydın...

İbrahim Bey de vakti hep tasarruflu kullanır.

Buyurun.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar ve basınımızın seçkin mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Küresel ticarete dengelerin yeniden tanımlandığı bir süreçten geçiyoruz ve tüm ekonomiler bu süreçte ticarete ilişkin politikalarını yeniden belirlemektedir. Küresel ölçekte yaşanan birçok sıkıntıya rağmen ülkemiz olumlu ekonomik performansını başarıyla sürdürmektedir. Ticaret Bakanımız iç ve dış ticaret hizmetlerine ilişkin ana hedef ve politikalarının belirlenmesinde yardımcı olmaktadır. Bakanlığın çalışmaları ve özel sektörümüzün özverisiyle 2021 yılı Türkiye’nin ihracatı için rekorlarla dolu bir yıl olmuştur. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ihracatımız 33,9 oranında artarak 181 milyar 800 milyon dolara yükselmiştir.

Benzer şekilde, dış ticaret açığımız Ocak-Ekim döneminde geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre yüzde 16 azalışla 33 milyar 800 milyon dolara gerilemiştir. Bu dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 84,3 olmuştur. Bakanlığın nihai hedefi, bu oranı yükselterek cari açık konusunu milletimizin ve ekonomimizin gündeminden kalıcı olarak çıkarmaktır. Bu doğrultuda Bakanlık, son dönemde ticaretin kolaylaştırılması amacıyla dijitalleşme faaliyetlerine öncelik vermektedir. Bu amaçla, ihracat yapmak isteyen ve bu süreçleri firmalarda yürütmek isteyen bireyleri eğitmek amacıyla bir e-öğrenme platformu olan ve 2020 yılında kullanıma alınan Sanal Ticaret Akademisi’nin içeriği her geçen gün daha da genişletilmektedir. Özellikle küçük işletmelerimiz ve girişimcileri için bir diğer önemli proje ise Kolay İhracat Platformu’dur. Platformun eğitim modülünde e-ihracata yönelik eğitimler yer almaktadır. E-ihracat eğitimlerinin içerisinde temel e-ihracat eğitimlerinin yanı sıra dijital pazarlama, sosyal medya ve benzeri başlıklarla e-ihracatı destekleyici içerikler de yer almaktadır. Platform’un 32 binin üzerinde kayıtlı kullanıcısı bulunmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; Bakanlığın veri analitiği olgunluk seviyesini geliştirmek, büyük veriyi yönetebilmek, geçmişe yönelik analiz ve trendlerin takibinin yanı sıra geleceğe yönelik tahmin, simülasyon ve optimizasyon çalışmalarını gerçekleştirebilmek için Ticaret Bakanlığı Veri Analitiği Mükemmeliyet Merkezi Projesi geliştirilmiştir. Projeye, Bakanlığın kaynaklarında yer alan ve Bakanlığın kaynakları dışındaki diğer veri tabanlarında muhafaza edilen çeşitli veriler standardize edilerek, yapay zekâ, makine öğrenmesi, metin analitiği ve doğal dil işleme gibi teknolojilerle belirli senaryo ve modüller dâhilinde işlenerek kullanılacaktır. Üçüncü fazı tamamlanmak üzere olan projeye, başta tahminleme, simülasyon ve optimizasyon olmak üzere ileri veri analitiği kabiliyetleri edinilmesi sağlanacaktır. E-ihracatımızda hedef ülkelere yönelik stratejiler ve yol haritaları belirlenmektedir. Bu kapsamda, çalışmalarımıza emsal teşkil etmek üzere JD Pazar Yeri Platformu’nda ülke pavyonumuzun açılması konusunda Türkiye İhracatçılar Meclisi ile PttAVM arasında iş birliği yapılması sağlanmış ve PttAVM yetkili kılınmıştır. Bölgesel pazar yerlerinde

Türk firmalarının yer alabilmesi için iş birliği imkânları araştırılmaktadır. E-ihracata yönelik devlet yardımları kurgulanmaktadır. Bu kapsamda, farklı modeller, farklı ihtiyaçlar tespit edilerek dijital dünyanın ihtiyaçlarını karşılayan dijital desteklerin verilmesi hedeflenmektedir. Firmalarımız e-ihracat pazar yerleri ve pazarlar hakkında bilgi alabilecekleri, profesyonel çözüm ortaklarının yer aldığı geniş bir bilgi bankası ve tecrübe ağına sahip E-İhracat Platformu'nun Kolay İhracat Platformu altında hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek sevinirim.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Toparlıyorum.

Evet, gümrüklerle ilgili de arkadaşlarımız geniş şeyler vermişti. Bu konuda Ticaret Bakanlığımızın yaptığı Bilgi Tarama Sistemi projesi var, Tarama Ağı Projesi, Tablet PC Projesi, Konteyner ve Liman Takip Sistemi gibi güzel çalışmaları var.

Son konuşmacı olarak da Ticaret Bakanlığımızın 2022 yılı bütçesinin devletimize ve milletimize hayırlı olmasını diler, selam ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

MHP Grubundan Sayın Mehmet Taytak Bey'e söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Bakanlığımızın kıymetli Bakan Yardımcıları ve yine Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, temsilcileri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Öncelikle, Ticaret Bakanlığı ile ilgili kurumlarımızın 2022 yılı bütçelerinin hayırlı ve uğurlu olmasını ve bereketli olmasını Cenab-ı Allah'tan diliyorum.

Sayın Bakanımız bugünkü yaptığı açıklamalarda “IMF Ekim Görünüm Raporu'nda 2021 yılı büyüme tahminlerinde, nisan raporuna göre 2,9 puan artışla G-20 ülkeleri içerisinde en yüksek artışın olduğu ülke Türkiye olmuştur.” diye ifade ettiler. 2021 yılı Ocak-Ekim döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre, ihracat yüzde 33,9 oranında artarak 181,8 milyar dolar, ithalatsa yüzde 22,5 oranında artarak 215,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ulaşılmış olduğumuz 180,8 milyar dolar yıllık ihracat rekoru aşılmıştır. 2021 yılı onuncu ayına kadar ihracat rekoru, 15 Ekim 2021 günü itibarıyla da bir günde 1,5 milyar dolar ihracatla rekor kırılmıştır. Başarılarınızın devamını diliyorum Sayın Bakanım.

Pandemi sürecinde zor günler geçiriyoruz. Son dönemde temel gıda ve ihtiyaç maddelerinde fahiş fiyat artışları sebebiyle, ticaret il müdürleri, 81 ilde, fahiş fiyat artışı yapıp yapılmadığını ve Fiyat Etiketi Yönetmeliği'ne aykırı yapıp yapılmadığını anlamak için denetimler yapıyorlar. Ayrıca 5 zincir marketin denetimi için de ticaret müfettişleri görevlendirildi, bu da çok anlamlı bir adım olmuş oldu.

Sayın Bakanım, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi'nin talimatlarıyla “Adım adım 2023, il il Anadolu” projesi kapsamında Türkiye'nin bütün il ve ilçelerini dolaşıyoruz, oralarda esnafımızın talepleri var, onları da sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Öncelikle, sonuç olarak, Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifi'nin bir an önce düzenlenerek Meclise getirilmesini ve yürürlüğe girmesini beklemektedirler çünkü zincir marketler meselesi ortadadır. Sadece zincir market olarak başlayan çalışma daha sonraki süreçte mahalle bakkalına döndürüldü. Her mahalle arasında aynı zincir marketlerin farklı isimlerle hizmet vermeye çalıştıklarını görüyoruz, bunlar da elbette oradaki küçük esnafımızı zor duruma düşürüyorlar.

Zaten pandemi döneminde küçük esnaf iş yerini açamadı, zincir marketler işlerini devam ettirirken onlar aynı şeyi gösteremediler, bundan dolayı da çok ciddi manada sıkıntı çektiler. O sebepten, bir an önce perakende ticaret sisteminin oturması için hazırlıkların bitirilip yürürlüğe konmasını istiyorlar.

İkinci olarak da “Can suyu kredisi” diye adını koydukları en az 50 bin TL’lik krediyi sıfır faiz ve iki yıl ödemesiz, beşinci yıl ödemeye başlamak istiyorlar Sayın Bakanım, bunu da iletmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım lütfen.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Üçüncü olarak da pandemi döneminde kapalı olan küçük esnaflardan BAĞ-KUR prim borçları olan vardır, esnafımız bu borçlarının silinmesini talep etmektedirler.

Ben tebrik ediyor, başarılar diliyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Sayın Ravza Kavakcı Kan Hanımefendi’nin kısa bir söz talebi vardır.

Buyurun lütfen.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, Sayın Bakanım, size ve arkadaşlarınıza teşekkür etmek istiyorum, hayırlı vazifeler diliyorum.

Ben, Parlamentolararası Birlik Uluslararası Komisyon Başkanlığını yürütüyorum. Bu vesileyle yurt dışı ziyaretlerimiz esnasında birçok büyükelçiliklerimizle irtibatta oluyoruz, başkonsolosluklarımızla hakeza. Ticaret ateşelerimizin ve müşavirlerimizin çok başarılı çalışmalar yaptıklarını görüyorum, ben bunun için teşekkür etmek istedim.

Ekip arkadaşlarınıza, sizlere hayırlı, güzel çalışmalar diliyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydemir, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, şahsınızda bütün heyete saygı sunuyorum.

Efendim, milletvekili olmadan çok önce bu iktisadi yayınları hep takip ediyordum, Dünya gazetesini de takip edenlerdendim. Orada bir isim çok tenvir eden, aydınlatan yazılar yazıyordu. Keşke bununla bir tanışabilsem diye de içimden geçiriyordum, fırsat olmadı. Sonra, Cenab-ı Hak nasip etti, geldik, birlikte milletvekilliği yapıyoruz, dahası, bu Komisyonunda iki dönemdir birlikte çalışıyoruz. Az önce bir konuşma yaptı Nejat Başkanımız. Birkaç kavram kullandı ki aslında burada söylenmesi gerekenlerin tamamını ihata eden, tamamını kuşatan kavramlardı, bunlardan bir tanesi şuydu: “Dünyaya bakmadan Türkiye’yi görmeniz mümkün değil, Türkiye’yi değerlendirmeniz mümkün değil. Hakikat budur, şu anda çok olağanüstü şartlardan geçen bir dünya zemini var, bir küresel zemin var, öyleyse orayı ıskalayarak Türkiye’yi değerlendirirseniz mutlaka ama mutlaka yanlış yaparsınız.” Bu notuna ben teşekkür ediyorum; bütün aktarımları öyleydi, buna hususen istifade ettiğimiz için teşekkür ediyorum.

Başka konuşmacı arkadaşlarımız oldu, onlardan muhalefetten olanlar da vardı, izahları çok yüreğimizden geçenlerdi. Mesela, bir tanesini söyleyeyim arkadaşlar: Daha önce bu Bakanlığın bütçesi görüşülürken yine not düşmüştüm, bu zincir marketlerle ilgili serzenişlere başından sonuna katılıyorum arkadaşlar. Yani onların sadece faullü ticaret yapması değil, illerde -özellikle mesela, ben bizim Erzurum için not düşmüştüm- ya, bir ilçede, 5 bin nüfuslu ilçede bile birkaç tane zincir market şube açmış. Oysa arkadaşlar yani “bizim bakkal” diye bir kavramımız vardı ki bu, sosyal yapıyı da sosyal dokuyu da

muhafaza eden bir şeydi; zincir marketler bunu bozdu, bunu kırdı. Öyleyse buna behemehâl bir tedbir alınması lazım. Yani bunları şu... Efendim, olağanüstü şartlarda yaptıkları faullü yaklaşımların dışında diyorum, ondan vareste söylüyorum, o olmasa bile zincir marketlere bir tahdit gelmesi lazımdı. Bu yönüyle not düşen herkese ben teşekkür ediyorum. Daha önce de söylemiştim bunu yani büyük bir şikâyet de var sahada. Öyleyse burada bunları söylemek lazım.

Tabii, arkadaşlar, şu da bir vaka, biz şunu yapıyoruz: Yani bir taraftan şeytan taşıyoruz, bir taraftan tavaf yapıyoruz. Çok meşakkatli bir iş. Nedir bu “şeytan taşlama” kavramı? Ya arkadaşlar, Merkez Bankasının başekonomisti “tweet” atıyor, mesaj yayınlıyor. Ne diyor? “Efendim, yatırımcılar dışarıdan Hükümetin gideceğini fark ettiler, bunu satın aldılar, şimdi yatırıma başladılar, bu yanlış.” diyor. “Eğer böyle olursa Türkiye’deki ekonomi düzelir, dolayısıyla iktidar gitmez, düşmez.” gibi bir not düşüyor. Bu, iblisi bir iştir arkadaşlar. Bir taraftan bunlarla mücadele ediyoruz, bir taraftan da şu pandemi şartlarında işte, bakanlarımız bir gayret koyuyorlar.

Bakın, değerli Bakanım, siz yoktunuz, o gün burada Çevre Bakanlığının bütçesi görüşülürken bir şey söyledim. Muhalefetin bir ezberi var, sürekli onu dillendiriyor “Saray bütçesi” “saray” “saray” “saray”... Bugün çok fazla dillenmedi. Ben de buna dönük şunu söyledim: Arkadaşlar, o kafanızdaki saray kavramı Külliye’de yok. Orada insanlar sabahlara kadar çalışıyorlar, yemeden içmeden çalışıyorlar. Bu bağlamda bir not düştüm. (Gürültüler) Gayet tabii. Sonra ne yaptınız? Ne yaptınız arkadaş? İşte, bak, iblisi tarzı ben anlatıyorum, iblisi tarzı anlatıyorum. (Gürültüler) “Efendim, AK PARTİ milletvekili dedi ki: ‘Sarayda açlık var.’” Pes ya, pes ya! İşte, böyle olduğu zaman arkadaşlar, bereket olmaz. Kimin adına bereket olmaz? Sizin adımıza. (Gürültüler) Halk size asla dönüp prim vermez, bakmaz, bakmıyor. Bundan sonra da bakmayacak, göreceksiniz, hep söylüyorum ben.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – O halkın işi, halkın işine karışma sen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bir defa, sahici olalım, hakkı teslim edelim, bunu söylüyorum.

Şimdi, sabahleyin Yaşar kardeşim bir iki şey söyledi, burada kıyamet koptu. Niye kıyamet koptu ben anlamıyorum ya. Ya, bu ülkede Hükümeti jurnallemek, yatırımcılar gelmesin diye özel mesajlar düşmek moda oldu, bunu görüyoruz, hep beraber görüyoruz, inkârı kabil değil ki bunun. Yalan mı? Yani büyükelçileri toplayıp “Amandır, Kanal İstanbul için kimse gelmesin, yatırım yapmasın.” denmedi mi? Bir genel başkan bunu söylemedi mi? (Gürültüler) Çok değil, iki gün önce ya, bir milletvekili televizyona çıkmış, şunu söylüyor arkadaşlar, yani ülkemizi yönetmeye alternatif bir partinin milletvekilliğini yapmış isim şunu söylüyor: “Efendim, NATO vazifesini hakkıyla yapmıyor, Avrupa hakkıyla gereğini yapmıyor.” Ne yapması lazım hakkıyla yapması için? “Türkiye’ye müdahale etmeleri lazımdı.” diyor. Yahu şimdi, böylesine bir atmosferde, şu kadroya ne kadar teşekkür etssek azdır. Yakından ben takip ediyorum ki işte, yani şeytan taşlarken tavaf yapmaya örnek olsun diye ben söylüyorum.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – İbrahim Bey, ayıp ediyorsun!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ben şunu biliyorum arkadaşlar, içinizde hakikaten “önce vatan” diyen, vatanın mamur hâle gelmesi için gayret eden arkadaşlarımız var. Onlara zaten müteşekkir olduğumu hep söylüyorum ben ama hakikatleri konuşalım ki etrafımızda yanlış yapanlar da bir daha o hâle düşmesinler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek Sayın Aydemir...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Peki.

Başkanımız, hakikaten, Allah razı olsun çok özel yönetiyor. Madem öyle dedi, ben de bir şey söyleyeyim.

Değerli Bakanım, bu zincir marketleri özellikle istirham ediyorum, lütfen bunu takip edelim, ne lazım geliyorsa bunu yapalım, halkta çok ciddi bir müşteki hâl var, bunu mutlaka yapalım. (Gürültüler)

Bizim daha önce söylemiş olduğumuz şey vardı Değerli Bakanım, biz Erzurum için bir ticaret müzesi talebinde bulunuyoruz. Bizim İpek Yolu araştırma enstitüsü talebimiz vardı, çok önemli. Sizin Bakanlığınız kanalıyla, sizin müzaheretinizle, sizin ittirmenizle bunlar olabilir. Mutlaka buna dönük çalışmalarınızı bekliyoruz biz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bütçeye koyun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok, rica ediyorum.

İbrahim Bey, tamamlayın lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bütçeye koy, önerge var.

İBRAHİMAYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, ben burada bir tecrübe edindim: Sana cevap verdiğim zaman, o tutanaklara bir bakıyorum ki arkadaş, benim sözler hep güme gitmiş. O yüzden, sen söyle, ben sonra konuşayım.

Değerli Bakanım, Allah'ın izniyle 2022 çok özel bir zemin olacak, özel bir zaman olacak, bereket gelecek, ben onu biliyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın o kalbi yaklaşımı, o iman dolu yüreğiyle, net, kıvrımadan, efendim, şu bu demeden çok net kayıtlar düşmesi Cenab-ı Hakk'ın inayetini bize yoneltiyor. Ben bir de bu arada Sayın Devlet Bahçeli'ye şükranlarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum, araya nifak sokmak isteyenlere düştüğü notlar çok özeldi, direkt notlar düştü, teşekkür ediyorum.

Evet, Değerli Bakanım, bütçeniz hayırlı uğurlu olsun inşallah, bereketli olsun.

Hepinize saygı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Abdüllatif Şener -söz talebi olmazsa- son konuşmacı.

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakan ilk defa bir bütçe sunumu için Komisyonumuzdadır. Kendisini sadece Genel Kuruldan, Grup Başkan Vekilliğinden değil, aynı zamanda yapmış olduğu kanun teklifleri nedeniyle Komisyonunda tekliflerini savunmasından da tanıyor ve kendisine başarılar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bir ülkede ekonomi politikası uygulayacak tek güç devlettir. Devletin elinde ekonomi politikası araçları vardır, bunlar kullanılır. Bunları kullanacak olan da siyasi iktidardır. Bağımsız kurumlarla hedefler belirler ve o araçlar kullanılır. Onun için, ortaya çıkan her olumsuzlukta veya ortaya çıkan her olumlu sonuçta “Bu işin arkasında hükümet vardır.” diye düşünülür. Şimdi, Türkiye'nin içinde bulunduğu bir ekonomik tablo var. Bu ekonomik tablodan kim sorumludur? Hükümet sorumludur. Peki, “Hükümetin bir ekonomi politikası var mı; ülkenin genelinde, perspektifi olan bir ekonomi politikası var mı?” diye düşündüğümde, maalesef, politika oluşturma kabiliyetine kaybetmiş bir Hükümetle karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. Bunu niçin söylüyorum? Çünkü şu anda ekonomik göstergeler içerisinde ülkeyi mutlu edecek, geleceğimize umutla bakabileceğimiz hiçbir gösterge yok. Bir kere millî paramız sürekli değer kaybediyor ve Türk lirası dünyada en fazla değer kaybeden paradır bugün. Somali'nin parasından da Etiyopya'nın parasından da Suriye riyalinden de daha fazla değer kaybeden, o paralara karşı değer kaybeden bir paradır Türk lirası. Bunun dışında, enflasyon, dünyanın en yüksek enflasyonlarından biridir. Ortalama enflasyonlarla ilgili rakamları burada

Hükümetin sunuşlarından dinledik ama Türkiye'deki gibi yüzde 20'lik hatta ÜFE'den bahsederek yüzde 46'lık bir enflasyon dünyanın başka ülkelerinde hemen hemen hiç yok. O hâlde yüksek bir enflasyon vatandaşı ezmekte, bitirmekte ve tüketmektedir. Politikası olan Hükümetin böyle bir şeyi, dünyada olmayan bir şeyi burada icat etmesi mümkün değil. İşsizlik hakeza, korkunç bir işsizlik var, geniş tanımlı işsizlik çıkmış 8 milyona. Kur her gün yükseliyor, öyle ki her altı saatte bir kurun yeni bir rekor kırdığını dinliyoruz ve görüyoruz. Hâlbuki çalışanların ücretleri altı ayda bir ayarlanıyor, kura yetişmeye çalışılıyor. Böyle bir politika olmaz. Borçlar artıyor, Merkez Bankası rezervi kalmamış, eksiye düşmüş ve Merkez Bankasının faizden başka kullanabileceği elinde bir politika aracı kalmamış. Böyle bir ortamda, işte, Hükümetin şu politikası vardır, bu politikası vardır, bu hedefi vardır diyebilmeyi ben imkân dahilinde görmüyorum.

Bakın, dört yılda 4 Merkez Bankası Başkanı değişiyorsa, her gelen Merkez Bankası Başkanı da bir başka politika uygulamaya kalkıyorsa zaten bu Hükümetin bir perspektifi ve politikasının olmadığı açıktır.

"Efendim, bunun sebebi pandemidir." İktidar milletvekillerimiz en çok bunu söylüyor. Pandemiyle ilgisi yok kardeşim. Neden ilgisi yok? Çünkü daha pandemi başlamadan on sekiz ay, on dokuz ay önce, 2018 Ağustosunda bu ülke krize girdi. 18 Ağustostan önceki birkaç yıl boyunca da ekonomi sürekli kötü yönetildiği için felakete doğru gidiyordu. Dolayısıyla, böylesine bir kriz ortamında, bir felaket ortamında son dönemdeki pandemiye bahane etmenin anlamı yok, uzunca bir süredir de Türkiye'de pandemi tedbirleri zaten kalktı. Geçen yılın bazına göre bu yıl bütün verilerin avantajlı olarak iyi gözükmesi lazım, hâlâ ortada böyle bir şey yoktur.

Peki, ekonomideki bu rekabet, işte, ticaret, dış ticaret artacak vesaire deniliyor, nasıl sağlanacakmış? Türk lirasının değerini düşürmekle, kuru yükseltmekle; kuru yükselttikçe dış ticaret artacak. Başka? Emeğin maliyeti düşürülecek. Bir taraftan Suriye ve Afgan göçleriyle düşük ücret kullanacak iş adamları ve onların baskısıyla bu ülkenin vatandaşlarının da ücreti onlarla rekabet etmek istediği için daha düşük düzeyde kalacak. Nitekim, pek çok insan bugün özel sektörde asgari ücretin altında çalışıyor. Düşük ücret ve yüksek kurla rekabet sağlayacak. Bu mümkün mü? Bu mümkün değil. Rekabetin olabilmesi için ileri teknoloji, öncü teknoloji üretmeniz lazım. Bu yoksa yapamazsınız. Nitekim, 2008'in ikinci yarısından bugüne kadar kur 9 kattan fazla artmıştır, yüzde 900'den fazla artmıştır ve hâlâ Türkiye'de dış ticaret açığı yüksektir ve hâlâ Türkiye'de cari açık yüksektir.

"Aman, ihracatımız şu kadar arttı, bu kadar arttı." Bakın, ben önümüzdeki döneme bakıyorum, mesela, ihracat 2001'de önceki yıla göre 20 milyar artmış, ithalat 25 milyar artmış. 2022 hedefiniz, "İhracat 12 milyar artacak." diyorsunuz, ithalat da 12 milyar artacak. 2023 hedefinizde ne var? "İhracat 13 milyar artacak." demişsiniz ama "İthalat 15 milyar artacak." demişsiniz. Yani rakamsal olarak bile olsa, oransal değil, rakamsal olarak bile olsa bu fark yani dış ticaret açığınızı azalmıyor, artıyor. O hâlde, bu yüksek kur ne işe yarıyor? Ne işe yarıyor; biri anlatsın, göreyim. "Kur" dediğiniz bütün dengeleri bozuyor; gelir dağılımını bozuyor, enflasyonu artırıyor, dış borçları artırıyor, bütçe açığını artırıyor, dünya kadar felaket ortaya çıkarıyor ama siz bir yere sığınmak için diyorsunuz ki: "Dış ticaret açığını, cari açığı kapatacağız." 2024'e kadar rakamları vermişsiniz, ne dış ticaret açığı kapanıyor ne de cari açık kapanıyor. O hâlde, ne yaptığınızı bilmeyen bir Hükümetle karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum ve bunun da gerçekten Türkiye'nin geleceği için bir felaket olduğunu düşünüyorum. Hükümetin tekrar bir araya gelip bir politika belirlemesi lazım. Bugün Sayın Cumhurbaşkanının iş adamlarına hitap eden konuşmasıyla bu ülkede ekonomi politikası uygulanmaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, toparlarsanız sevinirim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – “Bak, faizi düşürdük, kredi almıyorsunuz.” “Olmaz böyle bir şey!” “Görürsünüz!” kabilinden bir Hükümet iş adamlarına hitap eder mi ya! “Yok öyle 25 kuruşa simit!” diyor. Demek ki aynı dönemlerde simit satmışız, benim simit sattığım yıllarda simit 25 kuruştü; bir ortak yönümüz varmış, onu öğrendim buradan.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Şener.

Değerli arkadaşlar, böylece müzakerelerimizi tamamlamış olduk.

Ben söz alan, katkıda bulunan herkese teşekkür ediyorum.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz.

Sayın Bakana soru sormak isteyen değerli milletvekillerinin sisteme giriş yapmaları gerekmektedir.

Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere, toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım.

Daha sonra Ticaret Bakanımız Sayın Mehmet Muş’a cevap vermesi için söz vereceğim.

Şimdi soru işlemini başlatıyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakanım, 2001 krizinde Türk varlıkları çok değer kaybetti. Dolayısıyla, bu, yabancılar için alım fırsatı oldu ve o dönemde özelleştirme de dâhil olmak üzere Türk varlıkları yabancılar satıldı. Özellikle, bankacılık sektörünün yüzde 40’ına yakını yabancıların eline geçti ve oradan giren dövizle de biz yüzde 90, 75, 80’lere varan borç millî gelir oranını yüzde 30’lara çekti. Bugün geldiğimiz noktada, üç günde Türk lirasının değer kaybı yüzde 3’e yakın. Dolayısıyla, aynı şekilde bugün itibarıyla Türk varlıkları kelepir hâle geldi. İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında kayıtlı şirketlerin bugünkü piyasa değeri 190 milyar. Cebinde 190 milyar dolar olan Türkiye’deki bütün şirketleri satın alabilir. Almaya karar verirse fiyat bir ay yükselir ama de ki 10 milyar daha fazla gitti, 20 milyar daha fazla gitti. Bu sizi korkutuyor mu? Yani burada bir politikanın amacı... Ama şu andaki Türk lirasının değer kaybetmesinin sebeplerinden biri de bunun görünmemesinin nedeni...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, soruyu sorabilirsek Sayın Yılmaz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Soruyorum soruyu.

Yabancıların gelip Türkiye’de ucuzlayan, kelepir hâle gelen varlıkları satın alması ve bu şekilde de içine girilen döviz sıkıntısının ortadan kaldırılmasıdır. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Aydemir.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, Doğu Anadolu İhracatçılar Birliği Başkanımızla bugün görüştüm. Önemli bir talebi var Başkanımızın, söylediği şey şu: “Bizim bölgede yatırım yapmak isteyen çok sayıda iş adamı var, yatırımcı var ancak İstanbul’da o tarafta bir kesafet, bir yoğunluk olunca hâliyle bizim buraya dönük ikircikli bir tutum içerisine giriyorlar.” Buna da bir sebep koyuyor, diyor ki: “Efendim buralardaki sanayi imarına dönük bir tahkik talebimiz var. Eğer öyle olursa İstanbul’u da rahatlatacak, yatırımcıların doğuya yönelmesi çok daha böyle netleşecektir.” diyor. Sizin bu konuda bir düşünceniz olur mu buna dönük? Tabii ki bu, Hükümet politikasıdır. Siz önyak olup da bununla ilgili bir girişimde bulunur musunuz? Böyle bir sorumuz var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Garo Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütçenizde esnafı desteklemek için yalnızca 2 milyon 101 bin TL var. Bakın, 2 milyon 300 bin esnafımız var, 2 milyon 101 bin; esnaf başına 1 TL destek bütçesi koymuşsunuz. Neden bütçenizde esnafı desteklemek için 1 TL yıllık kaynak koydunuz? Bu bir.

İkincisi, Sayın Bakan, zincir marketleri regüle etmek için bir çalışmanız var mı? Bunu Rekabet Kurumuna da soruyorum, bu konuda bir çalışma var mı? On-line perakende platformlarının yıkıcı rekabetini durdurmak için bir çalışmanız var mı?

Son olarak da Sayın Bakan, Ermenistan’la sınır kapısının açılması için bir hazırlık içinde misiniz, bu konuda bir hazırlığınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakanım, kamyoncular yakıt, parça ve birçok sebepten dolayı büyük sıkıntı içerisinde. Bu ara sadece sekiz saatlik bir sürüş saati var. Ancak içinde buldukları bu ekonomik nedenlerden dolayı yardımcı şoför çalıştırmalarında büyük sıkıntı var. O nedenle, kamyoncu esnafımıza en azından on saatlik bir sürüş izni verilmesi konusunda bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Salih Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Bakanım, özellikle ihracatçılarımızın bir talebi var. Bölgemizde sınır komşusu bulunduğumuz ülkelerde, iş yerlerine gününbirlik, haftalık gidiş gelişleri nedeniyle kendilerine ait özel taşıtlarıyla ayda 4 defadan fazla yurt dışı giriş çıkış yapıldığı gerekçesiyle 15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 96’ncı maddesi (4)’üncü fıkrası gereğince ceza uygulanmakta. Bu da ihracatçıların mağduriyetine sebebiyet vermekte ve bu durum şikâyet konusu yapılmaktadır. İş amaçlı müşterilerle görüşme yapmakla açılan bir takım ticari etkinliklere katılmak amacıyla bir ay içerisinde 4 defadan fazla kendi adlarına kayıtlı özel taşıtlarıyla yurt dışına giriş çıkış yapan ihracatçıların bu ceza uygulamalarından muaf tutulması mümkün olur mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Sayıştay raporlarına göre Kamu İhale Kanunu madde 21/b -ihale usulü- suistimal edildi. Açık ihaleyle alınması gereken hizmetler 21/b’yle satın alındı, 2020’nin ilk yılında 5 ihale için 3 milyon 137 bin lira ödendi. Diğer bir konu; Ticaret Bakanlığı tarafından 2020’de Türkiye İhracatçılar Meclisiyle olan ortak hesabından 45 milyon lira harcandı ama harcamaların kaydını kendi hesaplarından göstermedi. İsrafın adı “iç ticaret geliştirme” oldu, 32 milyon 533 bin liralık harcamanın birçok kaleminin iç ticareti geliştirmekle ilgisi yok. Ege Serbest Bölgesi’nde usule aykırı kiralama ve inşaatlar sonucunda 1 milyon 17 bin dolar kira geliri kaybettii.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorunuzu sorabilirsiniz... Rica ediyorum...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Turquality Programı kapsamında bazı şirketlerin çoğunluk hisseleri yabancı şirketlere satıldığı hâlde artık yabancıların olan bu markalar hâlâ destekleniyor, Sayıştayın bu tespitleri hakkında herhangi bir işlem yapılmış mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emine Gülizar Emecan.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

İki sorum var Sayın Bakan. Helal Akreditasyon Kurumu diye bir kurum kuruldu. 2018 yılından bu yana bu kurumda bütçe ve personel sayısı düzenli olarak artıyor. Bu yıl bütçesi 2 milyon 935 bin TL artmış. Son iki yılda sadece 7 sertifika verebilen kurumda personel gideri 5 milyon 212 bin, mal ve hizmet alımı 2 milyon 294 bin. Bu kurumun kurulduğu yıldan beri elde ettiği gelir ne kadardır?

İkincisi, reklam ve haksız ticari uygulamalara ilişkin Rekabet Kurumunda karara bağlanan dosya sayısına baktığımızda 2021’de 4.450 dosya hedeflenmişken 20 bin dosyanın karara bağlanacağı öngörülüyor. 2022 hedefi ise 4.550. Kaç dosya başvurusu üzerine kaç dosya resen yapılan denetimler nihayetinde karara bağlanmıştır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Necdet İpekyüz.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Ben de aynı kurumla ilgili soracağım. Bugüne kadar kaç sertifika vermiş Helal Akreditasyon Kurumu? Açıldığından beri doğru dürüst bir sayı yok elimizde, kaç tane sertifika vermiş?

Diğeri de özellikle sınır ticaretinde Gürcistan’da şöyle bir şey var: Araçlardan biner dolar para almıyor, bununla ilgili resmî bir girişim var mı, yok mu? Gürcistan’da kamyon başına bin dolar para almıyor, özellikle lojistik firmalarından. Bunlarla ilgili bir çalışma yürütülüyor mu, yürütülüyor mu? Öyle bir şikâyet var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Erol Katırcıoğlu.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben Rekabet Kurumuna soru sormak istiyorum. Bu yaş meyve ve sebzele ilgili yanılmıyorsam 24 ya da 27 markete soruşturma açılmıştı. Onun sonucu çıktı mı ya da ne zaman çıkacak? Bir bilgi verirseniz sevinirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Garo Bey, ilave bir sorunuz var galiba.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet.

Sayın Bakan, bu sınırdaki karbon vergisi uygulaması yakında gündeme gelecek. Ya, bununla ilgili hazırlıklarınız ne aşamada ve bu ihracatı ne boyutta etkileyecek ve hangi sektörlerde bu sınırdaki karbon vergisi uygulaması yüzünden bir vergiyle yüz yüze kalınacak? Hazırlıklar nedir? Bunu sormak istiyorum.

İkinci olarak da Sayın Bakan, takip ediyorsunuzdur, bu konteynerlerle kokain geldiğine dair pek çok iddia var. Ya, bu iddialar konusunda pek çok Bakan sessiz ama sizin sessiz kalmamanızı rica ediyorum ve konteynerlerle kokain gelme meselesini doğruluyor musunuz, yalanlıyor musunuz? Bir açıklama rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Türabi Kayan, buyurun.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Osmanlı'nın son zamanlarında 2 tane demir yolu güzergâhı vardı. Biri Hicaz demir yolu, Hicaz bölgesindeki petroleri alıp Avrupa'nın sanayisine enerji taşımak için, diğeri de yine, Avrupa'ya maden taşımak için Eflak-Boğdan dediğimiz alandan, oradaki madenleri alıp Avrupa sanayisine taşımak içindi. Eflak-Boğdan demir yolu Birinci Dünya Savaşı neticesinde Kırklareli'nden öteye geçememiştir. Şu anda bu demir yolu faaliyet göstermiyor. Bu bölgede Bulgaristan, Romanya, Ukrayna ve Rusya'ya gidecek olan bu güzergâh üzerinde bir çalışmanız var mıdır? Varsa ne aşamadaır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tahsin Tarhan, buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Sayın Bakan, 19 Ağustos 2020'de Brezilya'dan Kocaeli Dilovası Yılport Limanı'na gelen gemide 540 kilo kokain ele geçirilmişti. Ancak bu kaçakçılık olayıyla ilgili olarak ilk aramada 3 gümrük memuru tarafından herhangi bir maddeye rastlanmadığına dair tutanak tutulduğu ve ikinci aramada yaklaşık 500 paket, 540 kilo kokain bulunduğuna yönelik haberler kamuoyunda yer almıştır. Bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Orhan Sümer.

ORHAN SÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Sayın Bakan, 2021 yılı içerisinde konusu Ticaret Bakanlığını ilgilendiren kaçak ürünler yakalanmış mıdır? Bu ürünler nelerdir? Bakanlığımızın kaçakçılığı önlemekle ilgili bir programı var mıdır?

Ayrıca, özellikle akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili ben şunu öğrenmek istiyorum: Piyasada, inanılmaz derecede, bin liranın altında kaçak akaryakıt istasyonlarda satılıyor. Kâr haddi belli olan bu fiyatlandırmanın nasıl altından kalkıyor, bunun denetimi var mıdır yok mudur? Ayrıca, bazı istasyonlara günde 3 defa, 4 defa denetime geliyorlar, 1 kilometre ileride bin lira aşağısına satılan akaryakıt istasyonlarına niye gidilmiyor? Bunun gerekçesi nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Bakanım, Afrin'den ihraç kaydıyla zeytinyağı geliyor, daha önce de bahsedildi bundan. Biz bu konuyla alakalı, ne kadar geldiği konusunda daha önce Ruhsar Hanım'a çeşitli sorular yöneltmiştik, cevap alamadık; orada Cumhurbaşkanlığı gizlilik kararı olduğundan bahsetti. Gerçekten böyle bir karar var mı yani Cumhurbaşkanının bu konuda bir gizlilik kararı var mı, onu sormak istiyorum; yoksa ne kadar ihraç edildi, ithal edildi, onu öğrenmek istiyorum. Bir de ayrıyeten bu ihraç kaydı kısa bir süreliğine kaldırıldı, yaklaşık bir hafta boyunca kaldırıldı. O süreç içerisinde Afrin'den ne kadar zeytinyağı geldi, bunu kimler getirdi ve ne kadar ücretle getirdi, onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Kaya, buyurun.

İSMAİL KAYA (Osmaniye) – Teşekkürler Sayın Bakanım.

Değerli Bakanım, geçen ay Türkiye olarak ihracatımızın yüzde 20,17 artışla 20,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleştiğini açıkladınız Sayın Bakanım. Bu değerle cumhuriyet tarihinin en yüksek ihracat rakamına ulaşılarak yeni bir rekor kırılmıştır. Son on iki aylık ihracat değerimiz ise 215,7 milyar dolara ulaşarak yeni bir rekor daha kırılmıştır.

Bu anlamda sizi ve tüm ekibinizi tebrik ediyor, 2022 yılı bütçenizin ülkemize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, sorular bitmiştir.

Herkese teşekkür ediyorum.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımıza söz vereceğim ama bütün bakanlarımıza yaptığım bir hatırlatma var, onu önce yapmak istiyorum.

Değerli Bakanım, 4 grupta toplanabilir diye düşünüyorum cevaplarınız. Birincisi, genel bazı değerlendirmeler oldu sayın vekillerimiz tarafından, sizin de buna karşılık genel bazı değerlendirmeleriniz olabilecektir. İkincisi, mükerrer sorular oldu, bu soruları mümkün meriteye toplu cevaplayabilirseniz vaktin verimli kullanımı açısından uygun olur diye düşünüyorum. Üçüncüsü, müstakil, sadece bir vekilimizin üzerinde durduğu bir konu varsa mümkün olduğunca ismen referans vererek cevap verebilirseniz seviniriz. Dördüncüsü, siz tabii, tecrübeli bir arkadaşımızsınız, bu süre içinde bütün sorulara yeterli, detaylı cevap vermek mümkün olmayabilir, yazılı cevap verme hakkınız var. Dolayısıyla, önümüzdeki bir hafta, on gün içinde bize, Komisyonumuza yazılı olarak bu cevapları gönderirseniz biz de ilgili arkadaşlarımıza bu cevapları iletiriz.

Bu hatırlatmalarla birlikte Sayın Bakanım, size otuz dakika süre veriyorum, buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de teşekkür ediyorum değerlendirmeleri için.

Parlamento, hayatın gerçekliği. Burada hayatın gerçeklikleri konuşulur, bunu milletvekili olarak hizmet ettiğim dönemlerden iyi biliyorum. Dolayısıyla, burada yapılan eleştirileri, önerileri, dile getirilen politik değerlendirmeleri biz izliyoruz, takip edeceğiz; buradan istifade edebileceklerimiz varsa onlardan istifade edeceğiz, onu da ifade etmek isterim. Dolayısıyla, değerlendirmelerinden dolayı Komisyonumuzun tüm milletvekillerine teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bu Covid-19 salgını başlamadan önce siz birisine sorsanız, “Dünyada olabilecek olan en kötü senaryoyu yazın.” desiniz muhtemelen üçüncü dünya savaşı yazar, nükleer bir savaş yazar, kimyasal bir savaş yazar, farklı farklı senaryolar yazabilirdi ama hiç kimsenin aklına, dünyanın kapanacağı, ekonomilerin duracağı, insanların evlerinden çıkmayacağı, büyük bir salgın hastalığın olacağı, hastanelerde insanların yer bulamayacağı, solunum cihazı bulamamasından dolayı insanların hayatını kaybedeceği gelmezdi yani yaşadığımız süreci kimsenin tasvir edebileceği veya kimsenin aklına gelebileceği bir senaryo düşünülemezdi, bunu hiç kimse düşünemezdi. Dolayısıyla, dünyanın daha önce hiç tecrübe etmediği bir tabloyu yaşadık, bütün dünya olarak yaşadık. Bunun sancılı yeni yeni daha net şekilde ortaya çıkıyor. Bunun bir sağlık boyutu vardı, sosyal boyutu ortaya çıktı, ekonomik boyutları ortaya çıkıyor. Ve dünyada son otuz yılın küresel enflasyonunu burada yakından takip eden -sadece iktisatla ilgilenen milletvekilleri de var- pek çok milletvekili ilgileniyor ama sadece bu detaylarla çalışan milletvekilleri de var, biliyorum, onlar son otuz yılın en yüksek küresel enflasyonunun şu an olduğunu kabul edeceklerdir. Dolayısıyla, pandemi döneminde piyasaya, dünyaya inanılmaz bir likidite basıldı. Büyük merkez bankalarının bilançolarına baktığımız zaman, 2 kat büyümüş bilançolar. Ne yapmış? Piyasaya likidite vermiş. Şimdi, bu büyük merkez bankalarının

paraları, rezerv para birimi, dünyada kullanılıyor. Dolayısıyla bu işlemin neticesinde dünyada küresel enflasyonda büyük bir yükselme söz konusu; bu, hepimizin kabul edeceği bir şey ve bu, emtia fiyatlarına yansdı.

İkinci konu, ertelenen talepten dolayı, taleplerin şimdi yüklenmesinden dolayı da talep kaynaklı bir enflasyon da yüklenmiş vaziyette.

Üçüncüsü, üretimdeki yetersizlikler ve tedarik zincirlerindeki aksaklıklardan dolayı taleplere cevap verilememesinden kaynaklı da fiyatlarda bir yükseliş söz konusu. Şimdi, bütün dünyada böyle bir tablo var dolayısıyla ülkemiz de bu tablodan etkileniyor. Nihayetinde Türk ekonomisi dünyayla entegre bir ekonomi, önce bu tespiti yapmamız gerekir.

Diğer bir konu, burada tabii, 2011 yılından beri bütçelere ben şahit oluyorum, şimdiye kadar hep şu boyutundaydım: Gelen bütçelere onay veriyordum, şimdi de onay almak için geldim. Fakat o dönemden bu döneme kadar muhalefet o zaman farklı bir noktadan eleştiriyordu, bugün farklı bir noktadan eleştiriyor. Nihayetinde bir eleştiri alanı var, bunu da bir denetim yetkisi verildiği için uygunlukla karşılıyorum. Görev verilmiş, o da görevini yapıyor milletvekili olarak. Fakat bütçe bir taraftan toplarsınız diğer taraftan bu bütçeyi dağıtırsınız. Şimdi, bunu iyi yaptığımız müddetçe millet sizi iktidarda tutar. Yani bu dağıtımı topluyorsunuz halktan, yine bunu halka dağıtıyorsunuz. Dolayısıyla, AK PARTİ yirmi yıldır 20 bütçe yaptı, 21'incisini yapıyor. Bu dağıtımı iyi yapabildiği için iktidarda tutuldu, bunu da ifade etmek isterim.

Şimdi, çok çeşitli sorular soruldu, bunlara olabildiğince hızlıca cevap vermeye çalışacağım süre içerisinde, kalanlar olursa da bir kısmına yazılı cevap vereceğiz daha teknik meseleler soruldu çünkü. O açıdan teknik kısımlarını yazılı göndereceğim, diğerlerine burada cevap vermeye çalışacağım.

Burada Ahmet Vehbi Bey bir soru sormuştu, MDF'yle alakalı. Bunu biliyorsunuz kayda bağlı, Genel Müdürümüz teknik detay noktasında bilgi vermiştir. Diğer milletvekillerimize, arzu edenlere ben daha teknik detay verebilirim.

Bu hayvan ithalatıyla alakalı bir soru soruldu. 2020 yılında 410 milyon dolarlık bir büyükbaş hayvan ithalatı yapıldı. 2021 yılının ilk on ayında ise 248 milyon dolarlık ithalat söz konusu, o bilgiyi vermiş olayım.

Bu Reklam Kuruluyla alakalı, hızlıca cevaplayıp geçmek istiyorum. Reklam Kuruluyla alakalı bir soru soruldu, 2021 yılı içerisinde yaklaşık 21 bin başvuru yapıldı Reklam Kuruluna, burada biliyorsunuz, geniş bir heyet var bu Reklam Kurulunda. Başvuruların 16 bin adedi ön incelemede aykırı bulunmayarak incelemeye alınmamıştır. İncelemeye alınan ve karara bağlanan dosya sayısı 1.804 olup bu aykırı bulunan dosyalar hakkında 31 milyon 127 bin 800 lira idari para cezası uygulanmış durumdadır.

Sayın Garo Paylan'ın sorduğu -pek çok sorusu var ama notlar hazırladık, ben dinliyorken burada arkadaşlar hazırladılar bir kısmını- bu şeyle alakalı, işte, Türkiye'de bu gelen kaçakçılıkla mücadele nasıl oluyor, işte, konteynerle uyuşturucu gelebiliyor mu? Şimdi, değerli arkadaşlar, bu sadece konteynerle olmuyor, dünyanın her tarafında bununla ilgili bir mücadele var. Şimdi, Türkiye tabii, bu noktada tedbirlerini alıyor. Özellikle riskli bölgelerden gelenlerle alakalı tamamını kırmızı hatta düşürüyor yani x-ray'den geçiriyor. x-ray'den geçirdikten sonra gerekirse dedektör köpeklerle yine bunun üzerine gidiyor ve biz hem konteyner hem tırlar hem kara yoluyla veya tren yoluyla hangi şekilde geliyorsa bunlarla alakalı tedbirlerimizi en üst seviyede tutuyoruz. Hava yoluyla geliyorsa bu noktada yaptığımız yakalamaları da kamuoyuyla paylaşıyoruz ve savcılığa bildiriyoruz, savcılığa bildirdikten sonra soruşturmaları savcılık yürütüyor. Zaten kamuoyuna yansıyan yakalamalar söz konusu. Bunları

biz kendimiz zaten kamuoyuyla paylaştık. Burada Mersin’de yapılan yakalamalarla alakalı 17 şahıs tutuklandı, bunların -bunlar farklı farklı dosyalardan- yargılaması devam ediyor. Orada özellikle Latin Amerika’nın belli ülkelerinden artan sevkiyatların tamamını kırmızı hatta düşürüyorlar ve bu kırmızı hatta bunlar inceleniyor.

Kocaeli’yle alakalı bir soru soruldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Görevi kötüye kullananları tespit ettiniz mi?

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, Sayın Milletvekilim, şöyle: Burada eğer birisi görevini kötüye kullanıyorsa, biz bunu tespit ediyorsak bunun üzerine gideriz, kendi elimizle bunu savcılığa veririz. Ben nihayetinde bu idarenin Bakan olarak amiriyim. Burada en küçük bir suistimalde asla ve asla kimsenin gözünün yaşına bakacak değiliz. Burada milletvekillerinden gelen veya farklı yerlerden gelen şikâyetlere, tabii, proaktif yaklaşıyoruz.

Yine, Mahir Polat Milletvekilimiz “Altın yakalandı 64 kilo. Onunla alakalı ne yaptınız?” dedi. Onun cevabını da vereceğim.

Dolayısıyla burada hem savcılık hem Emniyet... Eğer bizim kendi personelimizde bir problem varsa zaten savcılık bunu takip ediyor, onların da bir soruşturması var, kaldı ki bize gelen ihbarlar üzerine biz hareket ediyoruz. Kimsenin bu noktada gözünün yaşına bakacak değiliz, tedbirleri de en üst seviyeye -onu ifade etmek isterim- yükselttik. Hem göçmen kaçakçılığıyla alakalı konularda hem Türkiye’ye gelişlerde hem de Türkiye’den çıkışlarda biz kendi cihazlarımızı kullanıyoruz yani göçmen kaçakçılığında çok hassasız çünkü ihracatımızı etkileyebilir, Allah korusun, orada bir tırın, bir firmanın bu işe bulaşması noktasında faturası bütün ülkeye çıkıyor; o noktada tedbirlerimizi en üst seviyede tutuyoruz. Yakalamalar konusunda da asla ve asla kimsenin gözüne yaşına bakacak değiliz. Eğer birisi suç işlemişse onun gereğini yaparız. İnsanlar suç işleyebilir mi? İşleyebilir. İşleyen bedelini öder, karşılığını hukuk içerisinde alır, başta da ben bunu takip ederim Bakan olarak kendi görev alanımda. Bunu rahatlıkla ifade etmek isterim.

Sayın Mahir Polat basına yansıyan bir uzmanla alakalı “Bir personelin adı geçiyor.” dedi. Yurda girişte kaçak 64 kilo altın yakalandı, bu tespit edildi ve yakalandı. Bir personelle alakalı “Bu işe bulaştı.” diye bazı haberler çıktı, biz bunları gördük, o personelle alakalı idari soruşturmayı hemen açtık, hem biz açtık Bakanlık olarak hem savcılık açtı, ben kendi imzayla soruşturmasını başlattım. Dolayısıyla o konuda tavizimiz yok.

Bu üretici kooperatifleriyle alakalı burada bir düzenleme yaptık. Kooperatiflerle alakalı şu gözlemimi ifade etmek isterim size: Tabii, kooperatiflerin vatandaşın hafızasında çok iyi bir anısı yok, daha çok bunlar inşaat kooperatiflerden kaynaklanmış. Kooperatife girmiş, on yıl sürmüş, on beş yıl sürmüş, evini alamamış, istediği gibi alamamış. Dolayısıyla vatandaşın hafızasında ve anılarında çok iyi bir algısı yok kooperatiflerin. Dolayısıyla bundan dolayı vatandaşlar kooperatiflere çok girmiyorlar Türkiye’de. Kooperatifçilik çok gelişmiyor, bir kültür meselesi bu. Geçtiğimiz günlerde Meclisimizden bir kanun geçti, biz de Bakanlık olarak destek verdik. O düzenlemeyle beraber kooperatiflerin şeffaflaştırılmasıyla alakalı bayağı bir adım atıldı yani hem hesapların görülmesi hem üyelerin görülmesi hem seçime giriliyorken oy kullanacakların bilgilerinin verilmesi, bilançoların bizim kuracağımız bir sisteme yüklenmesi gibi Meclis bir görev verdi o kanunla birlikte bize. Dolayısıyla bununla kooperatiflerin şeffaflaşması konusunda bir adım atılacaktır ve onlara olan güveni, ümit ediyoruz, artıracaktır diye düşünüyorum. Yoksa üreticilerin örgütlenmesiyle, özellikle hallerde üretici birliklerin görev almasıyla alakalı bizim de çalışmalarımız var; bu, bizim gündemimizde olan bir mesele. Onları

ne kadar artırabilirsek, ne kadar güçlendirebilirsek hallerin içerisinde onlar finansal olarak da o kadar güçlenebilirler. Üretici birliklerinin normal firmalara göre bazı dezavantajları var, onları gidermek istiyoruz; onunla alakalı Meclisten -muhtemelen- yetki isteyeceğiz.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Abdurrahman Başkan Milletvekilimizin “Antalya ilinde lisanlı depoculukla alakalı böyle bir ihtiyaç var mı?” diye bir sorusu vardı. Bu, talebe göre oluyor. 2021 yılında 29 adet işletmeye lisanslı depo faaliyet izni verildi, bunları özel sektör yapıyor, iznini biz veriyoruz ve böylece ülkemizdeki toplam lisanslı depo işletme sayısı 155’e ulaşmış durumda. Aynı şekilde, 2021 yılında toplam 1,2 milyon tonluk kapasite artışı sağlanmış ve toplam lisanslı depo kapasitesi 8,3 milyon tona yükselmiştir. Antalya ilinde lisanslı depo kurulması yönünde Bakanlığımıza ulaşan başvuru bulunmamakta olup başvuru gelmesi durumunda gerekli değerlendirme yapılacaktır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bakan, bu lisanslı depoculuk aynı zamanda stokçuluğu da doğuruyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok. Türabi Bey, rica ediyorum, sonra Sayın Bakanla özel görüşürsünüz. Burada karşılıklı konuşma usulümüz yok.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, arkadaşlar, bir şeyi ifade etmek isterim. Tabii, şimdi, fiyatların düşürülmesiyle alakalı enflasyonla mücadele. Dolayısıyla arkadaşlar, denetim yaparak fiyatlar düşmez. Denetim neden yapılır? Denetim arz talep dengesiyle uyumlayan... İşte, stokçuluk suçtur, yapamazsınız. Arz talep dengesiyle uyumlayan bir şey varsa buna Bakanlık müdahale edebilir. Bakanlık, kanunların, Meclisin verdiği yetki çerçevesinde buna müdahale eder yoksa bu şöyle bir şey olarak algılanmasın: Fiyatları denetliyor, denetleyerek fiyatları düşürecek. Böyle bir gündemimiz yok. Yapılmaya çalışılan ne? İşte, gramajlarla alakalı şikâyetler geldi, etiketlerle alakalı şikâyetler geldi. Vatandaş, etikette 10 lira, gidiyor kasaya başka bir şeyle karşılaşıyor. Dolayısıyla Bakanlığın denetim alanı bunlarla ilgilidir.

Şimdi, şöyle bir soru soruluyor: Siz cari açık tarafında mısınız, enflasyon tarafında mısınız? Şimdi, ben hükümetin bir üyesiyim. Benim görevim hem cari açığın azalması hem de enflasyonun ve fiyat istikrarının sağlanmasıyla alakalı çaba sarf etmektir. Ne oradan, ne buradan, diye bir genelleme, bir tercih yapmam, yapamam. Dolayısıyla hem cari açığın düşürülmesi hem de enflasyonun düşürülmesi bizim gündemimizde olan bir şeydir. Bununla alakalı Bakanlık olarak elimizde hangi enstrümanlar varsa onu kullanmaya yönelik elimizden geleni yapıyoruz. Merkez Bankasına burada, atıyorum, 10 birimde 5 görev düşüyorsa belki başka bakanlıklara birer görev düşüyor ama her bakanlık kendi görevini yerine getirmeli, dolayısıyla bu sadece bir tercih meselesi değil. Dolayısıyla her ikisi de gündemimizde, onu ifade etmek isterim.

Sayın Türabi Kayan’dan bu Dereköy Gümrük Kapısı’ndaki yenileme çalışmalarısıyla alakalı bir soru geldi. Dereköy Gümrük Kapısı’nın tır trafiğine açılması planlanmış ancak karşı ülke Bulgaristan Gümrük İdaresi, fiziki şartları nedeniyle sınırın tır trafiğine açılmasının mümkün olmadığını belirtti. Dolayısıyla biz bir gümrük kapısı açacağımız zaman karşı taraftakinin de bu işe girmesi lazım ama biz bunları zorlayacağız. Dolayısıyla aslında Avrupa’ya açılan kapıları arttırmak bizim işimize geliyor. Çünkü şu an takriben 2 bin ile 2.500 arasında -rakamları yuvarlıyorum- İpsala, Hamzabeyli ve Kapıkule’den tır çıkışı yapıyor. Dolayısıyla artan ihracatın olduğu bir noktada yeni gümrük kapılarının olması bu yükü azaltacak, dolayısıyla bu gündemimizde olan bir şey. Muratlı’yla alakalı da benzer durum söz konusu. Orada da Gürcistan tarafı... Bunlara birçok kez müracaat edildi, görüşmeler yapıldı fakat Gürcistan tarafı gerekli çalışmayı yapmadığı için veya o noktaya gelmediği için kapı açılmıyor. Bizim tarafta alakalı bir şey değil. Dolayısıyla bizim onu aşmayla alakalı irademiz söz konusu ama bu görüşmelerimizi, müzakerelerimizi yoğunlaştıracağız. Bunların da herhâlde bir

seçim süreci var diye biliyorum. Benzer durum Bulgaristan'da da söz konusu, bir seçim sürecindeler. Yeni hükümetlerin oluşmasıyla birlikte onlarla böyle bir çabanın içerisine gireceğiz. Bu Sarp Sınır Kapısı'nda belli kuyruklar oluyordu. Onunla ilgili yeni tır parkları oluşturuldu ve elektronik bir sistem getirildi. Dolayısıyla şimdi gelen tırlar buraya giriyor, sırasını alıyor hem dinlenebiliyorlar hem de o kuyruklardan kurtulmuş olduk, şu an bu sistem çalışıyor.

Bu, yediemindeki araçların bir an önce satılmasıyla alakalı Meclisimiz tarafından yine, bir düzenleme yapıldı. Ticaret Komisyonundan geçti. Bu düzenlemeyle beraber burada ortaya çıkan aksaklıklar Bakanlığımız tarafından daha hızlı yönetilecektir ve sürdürülecektir.

Bu, bir köprü meselesi... Bunu ben kendim de gittim gördüm, baktım buna. Hakikaten çok dar bir alan ama bu dediğim gibi yapımıyla alakalı karşı tarafla, Yunanistan tarafıyla görüşerek adım atmamız gereken bir konu. Bunu Orhan Bey söyledi, Edirne'de. Ben kendim gittim. Bu köprüyü yapmayla alakalı arkadaşlar, bizim bu kabiliyetimiz var, biz bunu hızlıca yapabiliriz fakat karşı tarafın da buraya gelmesi lazım. Biz kendi tarafımızı ne kadar büyütürsek büyütelim karşıya gittiği zaman huni gibi küçülüyor. Aynı adımların karşı taraftan da atılması gerekiyor. Burada bir çabamız var ama netice şimdiye kadar alınmadı. Ulaştırma Bakanlığı da bu konuyu takip ediyor, onu söylemek isterim.

Burada genel bir soru soruldu. Tabii, ben 21 Nisanda Bakanlığa atandım. Bu Sayıştay raporlarına çok önem veriyorum, onu söyleyeyim çünkü Sayıştay Meclis adına denetim yapıyor. Ve bu bulguların bir daha olmaması için arkadaşlarla konuştum yani çıkan hatalar varsa, eksikler varsa Bakanlık tarafından bunların düzeltilmesi için çaba sarf ediyoruz. Bu Sayıştay raporuna çok dikkat edeceğim yani bir dahaki bütçede işte, şimdi çıkan bulguların bir sonrakinde çıkmaması için azami gayret edeceğimizi ifade etmek isterim. Bu noktada bu taahhüdü size verebilirim, çalışacağız bunun üzerine.

Yine, bir soru soruldu. Bu Avrupa Birliğine yapılan ihracatlarda denetimle alakalı mesele. Şimdi, biz bu denetimi yapmadığımız zaman -Tarım ve Orman Bakanlığı yapıyor bu gıda ürünlerindeki denetimi- karşı taraf yapmak durumunda kalıyor dolayısıyla yüzde 100 bir denetim yok, aslında yüzde 50 bir denetim şu an söz konusu, onu ifade etmek isterim. Yüzde 100'dü ama yüzde 50'ye şu an çekilmiş vaziyette bu.

Sayın Fethi Gürer'in bir sorusu: "TURQUALITY Programı'nda kaç firma var, Destek ne kadar alıyorlar?" diye. Mal ihracatı kapsamında hâlihazırda 178 firma 189 markasıyla TURQUALITY'de, 128 firma 131 markasıyla Marka Programı kapsamında desteklenmekte olup toplamda 307 şirketin 320 markasına destek verilmektedir. Bu, özellikle yazılım, oyun ihracatı ve siber güvenlikle olan kısmıyla alakalı E-TURQUALITY yapacağız. Onları buradan ayıracağız çünkü onlar aynı segmentte değiller. Dolayısıyla farklı kriterler oluşturacağız bu yazılımla alakalı olan kısma.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – Orayı bir denetleyin.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – TURQUALITY desteklerini denetleyeceğim

Sayın Batman Milletvekili Necdet İpekyüz'ün bir sorusu var: "Bu Habur'dan asfalt ithalatıyla alakalı bir firma bu görevi, bu işi yapıyor." diye. 14 firmaya izin verilmiş Sayın İpekyüz.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Değil.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Yok, 14 firma şu an. Şöyle anlatayım, 14 firmaya şu an izin verilmiş yani onlar işte bitüm, asfalt izni yapabiliyorlar, 14 firmada bizim verdiğimiz izin var fakat şöyle bir durum var: "Habur'dan geçişlerle alakalı problem var." diye söylediniz, o Türk tarafında değil, Türk tarafına geldikten sonra bizimle alakalı problem yok, o Irak tarafıyla alakalı bir mesele.

Yani oradan geldikten sonra bizim girişlerde problem yaşanmıyor. Eğer geldikten sonra bir problem yaşıyorsanız bana özellikle bildirin onu, ben müdahale edeyim. Buradaki sayıyı da arkadaşlardan şimdi aldım 14 firmayla alakalı verilmiş, izin söz konusu.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Biz pazartesi uğrarız size.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Olur, gelin konuşalım.

Yine, Derecik ve Üzümlü gibi Doğu Anadolu gümrük kapıları neden aktif değilse alakalı bir soru, buna isterseniz yazılı cevap vereyim, fazla vakit kaybetmeden. Aynı şekilde Kapıkule Gümrük Kapısı'yla alakalı yürütülen çalışmalarla alakalı bir soru soruldu. Bunlara yazılı olarak cevap vereceğim.

CHP Antalya Milletvekili Aydın Özer ve birkaç milletvekilimiz daha sordu benzer soruyu. Bu Rusya'ya yapılan ihracatlarla alakalı yapılan bazı denetimler var, bu denetimin artırıldığıyla alakalı. Bunu biz de gözlemliyoruz ve takip ediyoruz. Burada, özellikle yaptığımız gıda ürünleriyle alakalı belki son bir hafta veya on beş gündür geçmişte yapmamasına rağmen bazı denetimler yapılıp işte laboratuvar testleri yapılıyor, önceden yoktu bu. Biz de bunu takip ediyoruz dolayısıyla biz de gerekirse farklı tedbirleri kendi ülkemiz adına alacağız, onu ifade etmek isterim. Bunu bir taraftan Tarım ve Orman Bakanlığı oradaki yetkililerle görüşüyor ama eğer çözülmezse bizim de davranış şeklimiz ona göre şekillenecektir.

Yine, Mahir Polat'ın bir başka sorusu, bu kamuoyunda paralel ithalat olarak bilinen bir konu. Bu araçlarla alakalı, ağırlıklı Yeşilköy Gümrüğü'nden yapılıyor. Dolayısıyla biz burayı şu an inceliyoruz. Burada yapılan ithalatları, yapan firmaları da inceliyoruz. Tamamını inceleme altına aldık. Çünkü çeşitli iddialar ulaştı Bakanlığa ve bunların üzerine harekete geçtik. Bununla alakalı bir genelge yayınladık. Amacımız orada fiyat tespitinin tam yapılmasını sağlamak. Yani gelen aracın hem aksesuar özelliklerinin hem de fiyatının tam tespitini yapabilmek ki ona göre gümrük vergisinin belirlenmesi. Bununla alakalı yeni bir genelge dün itibarıyla gönderdik dolayısıyla o genelgeye göre oradaki idarenin hareket etmesini istiyoruz.

Şimdi, bu akaryakıt kaçakçılığıyla alakalı bir şey söylendi. Değerli arkadaşlar, bu daha önce akaryakıt kaçakçılığıyla ilgili sanırım 2013 yılında bir düzenleme yapılıyor, bu arada çok sert bir düzenleme, bir kanun düzenlemesi de yapılıyordu. Dolayısıyla akaryakıt sattığı tespit edilen istasyonlar kapatılıyor ve bir daha açılmıyor. Ondan sonraki süreçte bu kaçak akaryakıtla alakalı ciddi bir düşüş söz konusu. Sonra şöyle bir şey gözlemledik, burada sahte fatura kesilmeye başlanıyor, yüzde 18 KDV var orada ve...

ORHAN SÜMER (Adana) – 1 kilometre arasında bin lira, 2 bin lira fark var ya.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Geliyorum.

Dolayısıyla bunlarla alakalı son dönemde faaliyetlerimizi ciddi şekilde artırdık.

Plan ve Bütçe Komisyonundan bir düzenleme geçti, hatta oy birliğiyle geçti diye biliyorum, biz bayağı bir çalışmıştık. O düzenlemeye istinaden Bakanlığa çok ciddi yetkiler verildi ve Başbakanlık döneminde çıkan bir genelge vardı, biz onu Cumhurbaşkanlığı genelgesi olarak tekrar güncelledik. Burada Akaryakıt Kaçakçılığı ile Mücadele Özel Ekibi var; bu, Ticaret Bakanlığının koordinasyonunda; onun içerisinde Gelir İdaresi var, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, EPDK var ve biz varız.

Şimdi, bu firmalarla alakalı, sahte fatura veya kaçak akaryakıtla alakalı yakaladığımız zaman kapatma yetkimiz var yani 160/a maddesine göre bunların mükellefiyetleri askıya alınıyor, durduruluyor ve lisansları iptal ediyor. Şimdiye kadar -yanlış hatırlamıyorsam- 13 dağıtım şirketinin lisansı iptal edildi ve yaklaşık 800 tane bayi var, bunlar çeşitli yerlerde akaryakıt satanlar. Bunların sahte faturaya

ve kaçak akaryakıtta bulaştığıyla alakalı elimizde bulgular var ve bunlarla alakalı VDK'nin hazırladığı raporlar var. O raporlar savcılığa ulaştığı an onlarla alakalı da gereken işlemler yapılacak. Şu an onların tamamını takip ediyoruz ve bunlar kapatıldığı zaman bir daha açılmıyor. Dolayısıyla, yeni açılacak olan bayilerden de Meclisten geçen kanuna göre bugünkü rakamlarla 1 milyon teminat mektubu alınmıyor, dağıtım şirketleriyle alakalı da 20 milyon teminat mektubu alınmıyor. Dolayısıyla, bu alındıktan sonra firmaların kolay kolay buna girişmesi çok kolay değil çünkü yakalandıkları zaman teminat mektuplarının yanacağını bilirler ve bu, yeniden değerlendirme oranıyla her sene güncelleniyor.

Bu Kocaeli'yle alakalı, yakalamayla alakalı vardı. Şimdi, bu, önce ferrokromun içerisinde geliyor. Bu, x-ray'e giriyor, x-ray'de direkt tespit edilemiyor. 3 tane gümrük müfettişi, oradaki muayene memuru "Burada bir şey çıkmıyor." diyor. Sonra bunun üzerine tekrar devam ediliyor, bu sefer dedektör köpeklerle açılıyor ve içine giriliyor, o şekilde bulunuyor. Bu, ferrokromlar içerisinde olduğu zaman çok kolay tespit edilemiyor çünkü x-ray oraya ışın gönderiyor ve yansımada bulamayabiliyor o yoğunluğu. İkinci defa dedektör köpeklerle girilince bulunuyor. Sebebi buydu, kamuoyunda çok tartışma oluştu bununla alakalı. Yapıldıktan sonra bu hemen...

(Gürültüler)

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şöyle oluyor, onu söyleyeyim size: Buradaki uyuşturucu veya kaçak eşya ile alakalı yakalanmalar yapıldığı an bu hemen tutanakla tutuluyor ve savcılığa bildiriliyor. Sonra bu süreci, bu işin içine girenler çıkanlar kimlerse, savcılık bu soruşturmaları yürütüp gerekli tahkikatı, yargılamasını yapıyor. Bu Mersin'deki durumla alakalı da aynı, farklı yakalamalarda 17 kişi şu an tutuklu yargılanıyor ve orada yakalanan uyuşturucu veya kaçak eşya her neyse bu savcılığın emanetine gidiyor. Ondan sonra, yakalanmadan sonra süreci onlar yürütüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sorularla alakalı Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Evet, 15 Kasım itibarıyla 27'nci Yasama Döneminde Ticaret Bakanlığına 1.461 adet yazılı soru önergesi gelmiş. Bunların toplam 1.243 adedi cevaplandırılmış. Ben, bu konuda hassas olduğumu ifade etmek isterim yani bunları bekletmemeye çalışıyoruz, gelenleri göndermeye çalışıyoruz. Verilen cevap oranı yüzde 85; geri kalanlar var, şu an bir yoğunluk var, bu yoğunluğu atlatır atlatmaz hepsinin cevabını yazıp göndereceğiz. Yani mevzuatımız gereği Parlamento'nun bir hakkı olduğuna inanıyoruz ve bu bir hak, milletvekilinin sorduğu, sorması gereken bir hak. Dolayısıyla, buna karşı çok saygılıyız, bunların geri kalanının cevabını yazıp göndereceğiz. Sayın Tarhan'ın Bakanlığımıza 10 adet soru önergesi gelmiş, bunların 6 adedi cevaplandırılmış, 4 tanesi cevaplandırılması için bekliyor, onları cevaplayıp göndereceğiz size.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Altınla ilgili iddialar var Sayın Bakanım.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Geldikçe söylüyorum, bittikçe söylüyorum, cevapları geliyor bana.

Bu Helal Akreditasyon Kurumu var, bununla alakalı yazılı cevap vereceğiz size "Kaç tane personeli var?" somut bir şey.

Bu Yeşil Mutabakat'la alakalı sorular geldi, birden fazla milletvekilimiz sordu bu soruyu. Bununla alakalı biliyorsunuz, bizim 82 maddelik bir eylem planımız var. Bir Cumhurbaşkanlığı genelgesi yayımlandı ve özellikle firmaların buraya hazırlanması için Ticaret Bakanlığının koordinasyonunda bütün bakanlıklarla ve özel sektörle alakalı bir çalışma içerisindeyiz. Dolayısıyla, burada bazı hedefler konuldu. Sıfır karbon, nötr karbonla alakalı 2050 hedefi koyanlar var, 2060 hedefi koyanlar var. Fakat

2023 yılından itibaren... İlk konulan tarih o fakat bu çok uygulanabilir bir şey mi, onu göreceğiz. Burada, çelik, evet, Avrupa Birliği ilk 2023 yılında uygulamayı düşünüyor ama burada tabii, Avrupa Birliğinin kendi içerisinde de kömür kullanımı, özellikle Polonya ve diğer ülkelerde bayağı yüksek, onları da çözmesi gerekiyor. Kendi içlerinde de ciddi bir tartışma söz konusu. Biz burada bunun tarife dışı bir engelleme olmasını istemiyoruz, onu açık söylüyoruz yani gümrük birliğindeyiz, bunun tarife dışı bir engelleme olarak kullanılmaması gerektiğini söylüyoruz. Burada, tabii, çimento, demir çelik, seramik, gübre, alüminyum, bunlar ilk etkilenebilecek olan sektörler, bu sektörlerle alakalı hazırlığımız var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – İlk aşamada bunlar, sonraki aşamada onlar. Onunla alakalı da üye olduğumuz bazı kurumlar var. Türkiye'nin şimdiye kadar yaptığı bazı ithalatlar vardı yurt dışından ama şimdi biraz daha iç piyasadan yapılıyor bunlar.

Antalya Serbest Bölgesi'yle alakalı bir soru geldi Sayın Abdurrahman Başkan'dan. 2018 yılında Antalya Serbest Bölgesi'nin sınırları genişletilmiş olup yaklaşık 98 bin metrekarenin üzerinde bir arazinin serbest bölgeye ilave edilmesiyle bölgenin toplam büyüklüğü 782 bin metrekareye çıkarıldı. Bölgenin genişletilmesi için uygun arazi arayışları devam etmekte. Muhtemel genişleme alanı olarak bölgeye komşu kamu arazilerine öncelik verileceğinden bütçeden herhangi bir pay ayrılmasına şu aşamada ihtiyaç gözüküyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada ticaret hadleriyle alakalı bazı sorular soruldu. Şimdi, şöyle bir şey var: Son dönemde enerji başta olmak üzere küresel emtia fiyatlarında bir yükselme söz konusu. Dünya Bankası verilerine göre ekim ayı itibarıyla, yıllık bazda Enerji Fiyatları Emtia Endeksi yüzde 122,9; Enerji Dışı Emtia Endeksi yüzde 115,2; Tarım Fiyatları Emtia Endeksi yüzde 109,7; ham petrol varil başına yüzde 106,7; Avrupa'da doğal gaz fiyatları milyon metreküp başına yüzde 5,35 artmış durumda. Dolayısıyla, söz konusu artış ithalat fiyatlarına yansarak dış ticaret hadlerinin düşmesine neden oluyor. Bu durum, emtia ihracatçısı ülkelerin dış ticaret hadlerini yukarı yönde etkilerken Türkiye'nin de içinde bulunduğu, Japonya, Çin, avro bölgesi gibi pek çok net ham madde ithalatçısı konumundaki ülkelerin dış ticaret haddini aşağı yönlü etkilemektedir; bu, sadece Türkiye'yle alakalı bir konu değildir. Örneğin, yılbaşından ağustos ayına göre Japonya'da yüzde 10,1; Çin'de yüzde 5,5; avro bölgesinde yüzde 2,8 oranında dış ticaret haddinde düşüş yaşanmış durumdadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz tamamlanmıştır. On beş dakika ek süre veriyorum. Tabii, sürenin tamamını kullanmak zorunda değilsiniz, ne kadar takdir ederseniz.

Buyurun lütfen.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Sayın Durmuş Yılmaz da bunu sordu “İhracatın içindeki ithalat oranı... Bununla alakalı çalışmalar var mı?”

Bununla alakalı OECD'nin yaptığı çeşitli çalışmalar var, bugün itibarıyla onlar verilerini güncelleyecekler, eski tarihli bir çalışmaları vardı. Bugün toplanmışlar, veri setlerini değiştiriyorlar fakat bizim takip ettiğimiz kadarıyla hâlen yayınlanmadı. Çeşitli oranlar var; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yapılan bir çalışmada mal ve hizmet ihracatındaki yerlilik oranının yüzde 70 oranı var, OECD'nin bugün açıklanacak bir...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bu çalışmaların hepsi biliniyor ya. Benim sizden istirhamım, tüm bunları toptan bir kesime alın ve tartışmaya bir son verin, neyse ortaya koyun.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Tamam, yok, şöyle: Var olan çalışmalar üzerinden bir cevap veriyorum ama biliyorsunuz, siz zaten Merkez Bankası Başkanlığı yaptınız. Muhtemelen sizin döneminizde de yapılmış olabilir, bilemiyorum.

Mesela şu an böyle bir çalışma var Merkez Bankasının yaptığı, OECD'nin açıklayacağı bu, biz de bunun üzerine gidebiliriz diye düşünüyorum. Yani onunla alakalı daha detay...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bütün bu önerileri...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok, rica ediyorum.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şunu ifade etmek isterim: Türkiye'nin dış ticaretiyle alakalı çeşitli değerlendirmeler yapıldı, bu yapılabilir yani farkı değerlendirmeler yapılması mümkündür fakat şurada bir realite vardır “Türkiye'nin birim başına fiyatı düştü.” denildi, “İhracatı ucuzladı.” denildi, bazı istatistikler paylaşıldı fakat bir gerçek var değerli arkadaşlar, Türkiye ilk defa dünya ihracatından yüzde 1'in üzerinde pay aldı, bu ilk defa oldu. Yani dünya ticareti de artıyor, ihracatı da artıyor Türkiye'nin aldığı pay hangi kritere göre bakarsanız bakın, oransal olarak da koyarsanız artan rakamın içerisinde yüzde 1 pay almış durumda. Tabii, Türkiye enerji ithalatı yapan bir ülke, enerjiyle alakalı bir sıkıntısı var Türkiye'nin. Bazı oranlar vermek istiyorum size: Mesela biz, yaptığımız ithalatın ne kadarını ihracattan getirebiliyoruz? Bu, önemli bir şeydir. 100 dolarlık ithalat yapıyorsak bunun kaç dolarını ihracattan; geri kalanını işte, hizmet ihracatından Türkiye karşılıyor, bunu bir şekilde finanse edebiliyor. Şimdi, aslında son dönemleri, Ocak-Ekim 2021 dönemini söylersem size, enerji hariç olduğu zaman yüzde 98 aslında. Yani biz enerji sorununu çözdüğümüz an bizim ihracat ile ithalat oranlarımız aslında başa baş çıkıyor. Bu oran 2013 yılında yüzde 74'tü, 2014'te yüzde 81'di, 2015'te yüzde 83'tü, 2016'da yüzde 83'tü, 2017'de yüzde 79'du, 2018'de yüzde 91'di, 2019'da yüzde 102'yd; orada yüzde 0,9'luk bir büyüme vardı, şu an yüzde 10 civarında bir büyüme geliyor. Enerjiyi de koyduğunuz zaman bu oranlar biraz daha düşüyor. Ocak-Ekim döneminde, bugün itibarıyla yüzde 84 bu rakam. 2020'nin Ocak-Ekim döneminde yüzde 77 idi, geriye dönük gittiğiniz zaman, 2013'te yüzde 60'dı, ben diğerlerini de açıklamıştım bunun, 2000'de yüzde 50 civarındaydı, sonra bu artarak yükseldi ve bugün bu yılın yüzde 84-85 civarında kapanmasını bekliyoruz.

Turizm gelirlerindeki beklentimiz, aslında 2019'la alakalı bir turizm gelirleri gelmiş olsaydı mal ve hizmet ihracatında Türkiye aslında açık vermeyecekti, bu yıl da vermeyecekti bu büyümeye rağmen fakat orada turizm gelirlerinde bir düşüş söz konusu. 2019'un yaklaşık yüzde 60 civarında turizm gelirlerini yakalayabilmiş durumdayız -ziyaretçi sayısındaki istatistikte bir eksiklik, yanlışlık olmasın- ama önümüzdeki yıldan itibaren, buradaki toparlanmayla birlikte, mal ve hizmet ihracatında fazla vermek istiyoruz, umarım bunu başarırız.

Türkiye'nin ihracattan -az önce de söyledim- aldığı pay ilk defa yüzde 1 seviyesini geçmiştir. Dolayısıyla, dünyada bir ihracat var, Türkiye'nin yaptığı bir ihracat var, yüzde 1'i geçmiş. Bu, arkadaşlar, Türkiye adına bir başarıdır. Bu benim Bakan olduğum için olan bir şey değildir -ben yeni Bakan oldum- bu Türkiye'nin şimdiye kadar ulaştığı bir başarıdır; burada AK PARTİ'nin payı da vardır, şimdi eleştirilecek taraflar olduğu kadar takdir edilecek taraflar da var. Bu oran, 1980'de yüzde 0,14'tü, 2000 yılında -o zaman da daha önce de paylaşmıştım bu verileri- 0,43'tü, bugün itibarıyla yüzde 1 olarak yakalandı. 2021 yılının ilk altı ayında dünya ihracatı yüzde 30 artıyor, Türkiye'nin ihracatı yüzde 39,8 artıyor, Güney Afrika ve Hindistan'dan sonra ihracatını en hızlı artıran ülke.

İhracat birim fiyatlarıyla alakalı bazı değerlendirmeler yapıldı, fiyatların düştüğüyle alakalı bazı değerlendirmeler yapıldı. Orada şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar: Ocak-Ekim döneminde 1,23 dolar Türkiye'nin kilogram başı ihracatı. Fakat burada şöyle bir durum var: Burada mermer, doğal taş

ihracatı, çimento, onları çıkardığımız zaman, mermer, çimento gibi ağır ürünleri çıkardığımız zaman Ocak-Ekim döneminde Türkiye'nin kilogram ihracatı 1,57 dolar oluyor fakat şöyle bir şey var: Mesela, savunma sanayisinde bu kilogram fiyatı 50 dolar, gemi inşada 7 dolar, elektronikte 5 veya 6 dolar olması lazım kilogram fiyatı. Dolayısıyla, bu alanlarda Türkiye'nin ileri gitmesi söz konusu. Şunu ifade edeyim ki: Sanki yüksek teknoloji ürünlerin ihracatından vazgeçmişiz gibi bir eleştiri geldi. Onu ifade etmek isterim, hiç bir Hükümet, hiçbir bakan, hiçbir bakanlık bundan vazgeçmez çünkü şimdi savunma sanayisinde 50 dolara satıyorsunuz kilogramını, yüksek katma değerli bir ürün, içinde yazılım var, içinde hassas teknolojiler var, 50 dolara satıyorsunuz dolayısıyla biz bunu artırmanın derindeyiz. Dolayısıyla, bunu ne kadar artırabilirsek ihracatın o kadar fazla artacağını düşünüyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Esnaflar...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Esnaflarla alakalı bu istatistikleri de alayım.

Şimdi, şöyle bir eleştiri yapıldı: “Esnaflarla alakalı 2 milyon bütçe konu.” Başka bir eleştiride -onu, tabii, Plan ve Bütçe Komisyon üyeleri yapmadılar, onu da söyleyeyim, Plan ve Bütçe Komisyon üyeleri bunu biliyorlar- şöyle dendi: “Ticaret Bakanlığının bütçesinde inanılmaz açıklık var yani planlarından daha büyük bir açık verildi.” O şundandı: Yaklaşık 10 milyar TL'ye yakın esnaflara bir destek verildiği için, onu da bütçede yetki alınırken başta hesaplanmadığı için, bütçeye konmadığı için olmayan bir harcama gibi görüldü, sonradan aktarıldığı için açık verilmiş gibi görüldü. Dolayısıyla, yıl içerisinde esnafımızla alakalı ortaya çıkacak olan ihtiyaçlarda, bütçede görülmesi dahi adım atma kabiliyetimiz var. Dolayısıyla, yine Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Strateji Bütçeyle görüşerek bütçe elde edebiliriz diye düşünüyorum. İşte, pandemi sürecinde bunu yaptık.

Esnaflarla alakalı şöyle bir şey söylendi... Tescil ve terkin sayısıyla alakalı istatistikleri vermek istiyorum sizlere, esnaf ve sanatkârlara ait tescil ve terkin işlemleri 2021 yılının 31 Ekim itibarıyla rakamları veriyorum: 79.372 firma terkin, 233.451 firma tescil yaptırmış. 2017 yılında 229.367 tescil varken, terkin 96 bindi. Dolayısıyla, bir taraftan terkinleri söylüyorken diğer taraftan tescil rakamlarını vermemiz gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, şöyle bir durum var: İthalat rakamlarını gündeme getirmediğimizle alakalı konuşuluyor. Şimdi, değerli arkadaşlar, ben, bunu gündeme getirsem de getirmesem de bu rakamlar zaten girdiğiniz zaman TÜİK'in sitesinde var, hepiniz önünde bilgisayarlar da var. Bunu çok rahat bir şekilde görebilirsiniz yani “Ulaşılamayacak bir bilgimiş de ben, bunu açıklamıyorum.” diye bir durum söz konusu değil. Her ay başında, bir önceki ayın ihracat rakamlarını açıklıyor ben, ithalat rakamlarını da ifade ediyorum. Dolayısıyla, orada ne konuşuyorsam burada da konuşuyorum. Oradaki ithalat artış oranlarımızı da verdik, veriyoruz. Eğer, konuşmalarım dikkatli incelenirse hepsi zaten kayıt altında, hem ithalat rakamlarını vermişiz hem de ihracat rakamlarını vermişiz.

2021 yılı Ocak-Ekim döneminde ithalatımız yüzde 22,5 artışla 214,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiş. Orta vadeli programa göre, 2021 yılında 258 milyar dolarlık bir ithalat gerçekleşmesi öngörülmekte; 2013 yılında Türkiye'nin ithalatı 260,8 milyar dolar olarak en yüksek seviyesini görmüştü. Bu sene ithalatın, bu seviyelere yakın bir değerde gerçekleşebileceğini OVP'de de zaten tahmin etmiştik, öyle bir öngörümüz söz konusu. Bunu da ifade etmek isterim. Dolayısıyla, burada zaten bir karşılama oranı verdiğim zaman bile, 84 dediğim zaman bile oradan da ihracat, ithalat rakamı kolayca çıkarılabilir diye düşünüyorum.

Olabildiğince sorulara cevap vermeye çalıştım. Bir de son dönemde ihracatı geliştirmeye alakalı Sayın Tahsin Tarhan sordu. EXIMBANK'ın orada daha fazla yönetim kurulu üyesi... O şöyle Sayın Tarhan: Şimdi, birlikler ve tanıtım grubu oradaki kaynakları buraya transfer ettikleri zaman o hisselerine göre o değişecek ve EXIMBANK'ın oradaki yönetim kurulu üyesi muhtemelen 1'e düşecek.

Dolayısıyla, birlikler yönetime girmeye başlayacaklardır. O, ilk kuruluş aşamasında o şekilde oldu. Dolayısıyla, yedek akçeler buraya geldiği için, tanıtım grubundaki kaynak buraya geldikçe oradaki yönetim yapısı değişmiş olacak. Onu ifade etmek isterim.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) – EXIMBANK’ın kefaletle ilgili...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, sadece orada EXIMBANK’la alakalı değil, kefalet verdiği zaman oradaki firmalar, bunu diğer bankalardan da kullanabilirler. Orada EXIMBANK hissedarı olduğu için ileriye dönük, tabii, oradaki yönetim bir değerlendirme yapacak ama diğer bankalar da buraya katılabilir yani KGF’de olduğu gibi diğer bankalar da katılıp daha güçlü bir yapı oluşturulabilir. Dolayısıyla, sadece EXIMBANK’ın değil, diğer bankalar da bunun içerisinde olabilirler ve verdikleri kefalet diğer bankalarda da kullanılacak yani sadece EXIMBANK’la alakalı bir boyut yok, EXIMBANK hissedarı olduğu için ve ihracata yönelik... Şirket ana sözleşmesine zaten bakmışsınızdır veya onun da bilgisini vereyim: Sadece ihracata yönelik bir kefalet olacak ve sadece birlikler var bu işin içerisinde. Dolayısıyla ihracatçı birlikleri şimdiye kadar biriktirdikleri yedek akçeleri burada kullanacaklar. Burada hazinenin de bir kontrgarantisi olursa orada ihracatçıya daha büyük bir imkân tanınacaktır. Zaman içerisinde bu büyüyecektir, odaklanacağı sadece ihracatçı olacağı için çok daha efektif olacaktır diye düşünüyoruz çünkü KGF çok daha büyük bir alana bakıyor ama bunlar daha spesifik alana bakacaklar. O açıdan krediye erişimde problem yaşayan firmalara ciddi bir katkı sunacaktır. Bunun faydasını önümüzdeki yıllarda, birkaç yıl içerisinde daha net görmüş olacağız. Dolayısıyla birlikler de bu işin içerisinde olacağı için kendi kaynaklarını kendilerinin görmesi imkânına kavuşacaklar.

Sayın Paylan, burada bir şeye dikkat çekti, diğer milletvekillerimiz de söyledi, bizim milletvekillerimiz de söyledi. On-line satışı dile getirdi Sayın Paylan. Şimdi, bununla alakalı diğer şey de söylendi “Bu Gümrük Müşavirleriyle alakalı yasal düzenleme yapacak mısınız?” diye veya “Bunlarla alakalı yasal düzenleme yapacak mısınız?” diye. Biz, biliyorsunuz, yeni sistemde doğrudan yasal düzenleme yapamıyoruz. Siz yapıyorsunuz ama biz Meclise teknik destek sağlıyoruz. Dolayısıyla biz...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – On-line satış konusunda...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Tamam.

Biz çalışmayla bir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı diyalogdan sakınam.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Bu alanı takip ediyoruz, bu alan çok önemli, çok önemsedığımız bir alan, yakın izlediğimiz bir alan. Bununla alakalı bir çalışma içerisinde miyiz? Evet, bir çalışma içerisindeyiz çünkü ticaretin kuralı olması gerektiğine inanıyoruz. Burada zincir marketlerle ilgili yapılan pek çok eleştiri bu on-line sitelerle alakalı da yapılıyor. Çok fazla ürün satıyorlar, aldıkları komisyon oranlarından tutun da başka pek çok alana kadar eleştiri yapılıyor. Bunların bir kısmını siz dile getirdiniz, Bakanlığa ulaşan pek çok şikâyet söz konusu veya bize farklı kanallardan gelen şikâyetler söz konusu. Bunların hepsinin değerlendirilip ona göre bir düzenleme yapmak istiyoruz, bir çalışma yapmak istiyoruz. Eğer burada Meclisten yetkiye ihtiyaç duyarsak bununla alakalı da Meclisten talepte bulunacağız “Böyle bir yetkiye ihtiyacımız var.” diye ve Meclis’de bu yetkiyi bize veririz o anlamda, düzenleme konusunda daha net adımlar atabiliriz.

Şunu ifade etmek isterim: Bu e-ticaret, gelişen teknoloji, bunun önüne geçme imkânınız yok. Dolayısıyla bu, hayatımızda var olacak ama kurallı olması önemli. Yeni oyuncuların girmesine imkân tanınması lazım sistemin. Birkaç oyuncunun bütün piyasayı ele geçireceği bir ekosistemin olmaması gerektiğini düşünüyoruz. Rekabetin olması ve yeni oyuncuların da girmesine imkân tanıyacak bir ekosistemin oluşması için çaba sarf edeceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, son otuz saniyeniz.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Birkaç şey var, diğerlerini göndereceğim arkadaşlara.

Bu şoförlerin çalışma saati sekiz saat. Tabii, Sayın Arı'nın söylediği “On saate çıkarılabilir mi?” Bunun mahzurlu tarafları da var. Şimdi on saate çıkarıldığı zaman yorgun oluyor. Allah korusun o yorgunlukla beraber kazalara sebebiyet veriyor ve bu bizim Ticaret Bakanlığı olarak tek başımıza karar verebileceğimiz bir şey değil, bunun içerisinde Ulaştırma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının da ortak bir karar vermesi gerekiyor.

Bu “4 defa yurt dışına çıkıp...” Bazı teknik sorular var, biz onları araştıracağız, sizlere dönüş yapacağız.

Süleyman Girgin'in söylediği Sayıştay raporlarına... Bu konuda çok hassasız. Meclise olan bir saygı bu. Dolayısıyla Meclis adına bir denetim yapıldığı için biz kamu kaynağı kullanıyoruz, bu kullandığımız kamu kaynağı hepimizin ödediği vergiler. Dolayısıyla bunun hesabını vermek durumundayız. 84 milyonun kullandığı, ödediği vergilerden bize bir bütçe veriliyor, işte, bizim de 8 milyar civarında bir bütçe talebimiz oldu, şimdi onaylarsanız bu bütçe bize verilecek. Meclisin bunu sorması kadar, bunun hesabını sorması kadar doğal bir şey yok; bu, hakkı. Bizim de bununla alakalı hesap vermemiz gerekiyor. Sayıştay raporlarıyla ilgili bulgularla alakalı çalışacağımızı söyledim. Gelen bulguların bir sonraki Sayıştay denetimine çıkmaması için çaba sarf edip düzelterek orada eksikliklerimizi, bu konuda hassasız.

Bu Ege Serbest Bölgesi'yle alakalı bir şey söylendi. O teknik bir mesele, ben cevap yazacağım, göndereceğim size.

Helal Akreditasyonla alakalı yazılı bir cevap vereceğiz; ne kadar personel var, ne kadar lisans verilmiş, hangi çalışmalar yapılmış.

Bu “Gürcistan'dan bin dolar almıyor.” Onu ilk defa duyduk, araştıracağız o konuyu, arkadaşlarımız bakacak; geçenlerde oradaydık, bir şikâyet gelmedi bize. Normalde bize bu hem UND üzerinden geliyor genelde bu tip şikâyetler hem de orada iş yapan firmalar bunu bildiriyorlar bize.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, diğer sorulara yazılı cevap olabilirse seviniriz.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyelerine ve Başkanlarına.

Geri kalan sorulara ben yazılı cevap göndereceğim.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Demir yollarıyla alakalı bir soru olacaktı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türibey Bey...

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Demir yollarıyla alakalı çalışacağız. Onu sordunuz, biliyorum. O lojistik kısmına çalışıyoruz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kalan sorulara yazılı cevap gelecek Türibey Bey.

TİCARET BAKANI MEHMET MUŞ – Şimdi, eğer bunların haricinde, daha teknik, detaylarla alakalı, milletvekillerimizin talepleri varsa Bakanlığımıza gelebilirler, hem bizi ziyaret etmiş olurlar hem de biz onlara orada daha teknik detay verme imkânına kavuşmuş oluruz. Gelirseniz de bizi mutlu edersiniz. Bakanlık, biliyorsunuz, sadece bizim değil, sizin de Bakanlığımız. Şu an itibarıyla biz görev yapıyoruz, yarın öbür gün başka arkadaşlar da orada görev yapacaklardır.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sorulara samimiyetle ve olabildiğince detaylı, bire bir cevap verdiniz. Ben de bunun için teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, yalnız bir hatırlatmada bulunmak istiyorum: Yazılı cevapları da mümkün olan en kısa sürede iletebilirsiniz çok seviniriz. Bu hassasiyeti de göstereceğinize inanıyorum.

Rekabet Kurumumuza dönük çok fazla sayıda soru olmadı ama beş dakika söz vereceğim, bir iki soru oldu hatırlayabildiğim kadarıyla.

Başkanım, beş dakikada toparlayabilirsiniz...

Buyurun lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Sayın Başkanım, birkaç dakikada toparlayabilirim.

Sayın Milletvekilim Sibel Özdemir, bizim soruşturma süreçlerimizin şeffaf olmadığından bahsetti. Evet, soruşturma süreçlerimiz tabii ki şeffaf değil çünkü o şeffaflığa ben bile sahip değilim. Soruşturma heyeti tarafsız, objektif ve hukuk içinde kalmak koşuluyla tamamen bağımsız şekilde raporlarını yazıyor. Ben o raporları ancak teşebbüslerin gördüğü anda görüyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Avrupa Birliği raporlarınıza atf yaptım.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Avrupa Birliği bizim hakkımızda ne söyler bilmiyorum ama biz onlardan birkaç adım daha önde adım atıyoruz, belki bunun sıkıntısıyla bunu dile getiriyorlardı. “Google Shopping” kararımız bile onlar için bir öncelikti yani bizim kararımızı takip ettiler, bizi başka takip ettikleri kararlar da var. Türk Rekabet Kurumu, Avrupa Birliğinden ve Amerika’daki paydaşından çok daha önde kararlar alacak çünkü kapasitemizi sürekli geliştiriyoruz. Geçtiğimiz ay, dünyada ilk kez, rekabet otoriteleri içinde algoritma incelemesi yapan rekabet otoritesi olduk. Çok ciddi bir kapasite geliştirme çabamız var, son derece iyi eğitimler veriyoruz. Dosya içerikleri ve dosya derinlikleriyle ilgili hem akademik hem işbaşı eğitimleriyle çok ciddi bir süreç yaşıyoruz uzman yardımcılarımıza. Tabiri caizse komando eğitimine benzer ciddi bir eğitim veriyoruz onlara. Bu da bizim dosya zenginliğimize, dosya içerik zenginliğimize neden oluyor, o içerik zenginliği de kararlarımıza yansıyor. Ancak şeffaflığımız şöyle başlıyor: Nihai kararımızı verdikten sonra kararımızı ve bütün delillerimizi en açık şekilde “web” sayfasına koyuyoruz, artık ondan sonra her şey şeffaf ama tabii ki soruşturma süreci şeffaf değil. Bu arada, resen açtığımız soruşturmalar şöyle: Yüzde 30 gibi resen, yüzde 70 gibi şikâyet üzerine soruşturmalar açıyoruz. Geçen sene ve ondan önceki yıllardaki istatistikler bunu doğruluyor. Resen açtığımız ise; genelde toplu şikâyetler oluyor. Mesela, CİMER üzerinden ve direkt bize yapılan çok sayıda toplu, tek tek ele aldığımızda belki bir önceliği olmayacak şikâyetler oluyor, onları o şekilde değerlendiriyoruz ama resen soruşturmayı açmış oluyoruz.

Sayın Erol Katırcıoğlu, 5 zincir marketin büyümelerinin devralmalarla ilgili olduğunu söyledi, aslında devralmalarla ilgili değil; organize pazarda yüzde 82'lik bir pazar payına sahip 5 büyük zincir, devralmalardan ziyade kendi açtıkları mağazalarla büyüyorlar. Rekabet Kurumunun yetki alanına girmiyor yeni mağaza açmaları. Biz onlara “Yeni mağaza açamazsın.” diyemeyiz ancak burada bir regülasyon şart, o regülasyona biz sahip olursak, o zaman...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yoğunlaşma mı bu?

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Yoğunlaşma diyelim, evet.

Son soruşturmamızda kartel teşhisiyle, kartel delilleriyle bir ceza verdik ancak orada yoğunlaşmayla ilgili hiçbir çalışmamız olmadı, fiyatlar genel seviyesiyle de ilgili bir çalışmamız olmadı çünkü yüz binlerce belge üzerinden yirmi aylık bir çalışma süresiydi bu. 2020'nin Ocak ayında başladı, 2020'nin Mart ayında ön araştırmayla beraber resmiyet kazandı. Zaman zaman soruşturma heyeti 20 kişiye kadar çıktı. Pandemiye hiç birimiz evimizden çıkamazken soruşturma heyetinde ilave uzman arkadaşlarımız defalarca yerinde incelemeler yaptılar. Anadolu'yu karış karış dolaştılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, son cümlelerinizi alalım. Geriye bir şey kalırsa da yazılı cevap verirseniz seviniriz.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Özür dilerim. Hemen...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Devlet desteğini sormuştum.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Devlet destekleriyle ilgili ben yazılı cevap vereyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sibel Hanım, süremiz dolmak üzere. Yazılı cevap alalım lütfen.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Son bir şey söyleyeyim Sayın Katırcıoğlu'na. Rekabet hukukunu bizlerden çok daha iyi biliyor kendisi. Daha önce medya konusu her bütçede gündeme geliyor. Biz o medya devrini konu aldığımızda hâkim durum testine tabi tutmuştuk. Ancak geçen sene değiştirdiğimiz yasadan sonra etkin rekabet testi uyguluyoruz. Bugün gelse nasıl karar verebiliriz bilmiyorum, testi değiştirdik çünkü ancak hâkim durum testinden geçen ve o konuda hukuki hiçbir problemi olmayan bir devirdi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

REKABET KURUMU BAŞKANI BİROL KÜLE – Ben teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizdeki kurum bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Zaman zaman hararetli tartışmalar olsa da faydalı bir müzakere süreci geçirdiğimizi rahatlıkla ifade edebilirim.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum.

Ticaret Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

(Ticaret Bakanlığının bütçesi okunmaya başlandı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aynı mahiyette 2 adet önerge vardır, önergeleri okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

Kurum: Ticaret Bakanlığı

Yıl: 2022

Ödenek (A) Cetveli

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
41	21.35	01	05.04	25.000.000.000 TL

Gar0 Paylan Necdet İpekyüz Erol Katırcıoğlu

Diyarbakır Batman İstanbul

Aynı mahiyetteki diğer önerenin imza sahipleri:

Durmuş Yılmaz Erhan Usta

Ankara Samsun

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gar0 Bey, buyurun...

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanımızın dinlemesi gerekiyor. Daha sonra iletirsiniz...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Oylamayı biz yapacağız. Bize anlatın Gar0 Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakırlıoğlu, rica ediyorum...

SALİH CORA (Trabzon) - Bize hitaben konuşun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kararı verecek olan tabii ki sizsiniz ama Bakanımızın da bilgi sahibi olmasında fayda var.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Biz Bakandan yanayız yani bakalım, sizi göreceğiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, değerli vekil arkadaşlarım, Sayın Bakan; pandemi döneminde esnafa gerekli destekleri vermediniz Sayın Bakan. Dünyada demokratik ülkeler bu konuda esnafını yalnız bırakmazken siz esnafı aç açıkta koydunuz, kepengini kapatmasına sebebiyet verdiniz. Esnafımız şu anda borç içinde ve esnaf tefecinin eline düşmüş durumda ve zincir marketlerle de rekabet edemiyor esnafımız ve bütçede esnafa verecek destek olarak 2 milyon 101 bin TL koymuşsunuz Sayın Bakan. 2 milyon 300 bin esnaf ve zanaatkar var. 2 milyon 101 bin lira destek yani arkadaşlar, esnaf başına 1 TL destek yok bu bütçede, 1 TL. Bizler borç altında olan esnafın bu borç yükünün hafifletilmesi için Ticaret Bakanlığı bütçesinin 25 milyar TL artırılmasını öneriyoruz ve 1 milyon esnafa esnaf başına 25 bin TL doğrudan gelir desteği verilmesini öneriyoruz. Sayın Bakanın da destekleyeceğini umut ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erhan Usta, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bizim önergemiz de esnafıara doğrudan destek verilmesiyle ilgili. Malum, şu anda 2022 bütçesinde bununla ilgili herhangi bir destek yok. Yaklaşık on yedi aylık kapanma döneminde esnafa verdiğimiz toplam doğrudan destek yani hibe destek 9 milyar TL'ydi, sadece yaklaşık bir buçuk yıl içerisinde. Tabii, birçok esnaf iş yerini kapatmak durumunda kaldı, çok borçlu esnaf var. Mesela bunun bir delili olarak Maliye Bakanı bütçe sunuş konuşmasında “Salgın sürecinin başından itibaren hazine faiz destekli esnaf ve sanatkâr kredileri 3 defa ertelenmiştir.” dedi. Yani 3 defa ödeyemeyen bundan sonra nasıl ödeyecek? Esnafı ayakta tutmamız gerekiyor, borçları çok arttı. Dolayısıyla bir de şunu söyleyeyim: Yani bakın, bütçe anketlerine bakarsanız, yaşam koşulları anketlerine, yoksulluğın arttığını görüyoruz ve bu yoksulluk yeni yoksullar -büyük ihtimalle bunları gelecek yıl çalışmalarında

daha net göreceğiz- büyük ihtimal esnaf kesiminden geliyor çünkü Aile Bakanlığının veri tabanında esnaf yok, onların standart bir veri tabanı var, yoksul, onlara belli periyotlarla yardım yapıyor. Dolayısıyla bizim de burada isteğimiz, 2 milyon ortalama üzerinden 12.500 lira ortalama denilebilir, tabii, bir kısım gelir kaybına uğramayan esnaf elimine edilebilir yani esnaf başına ortalama 15 bin lira civarında hibe olarak, karşılıksız çünkü zaten kredilerini ödeyemiyorlar, esnaf bu anlamda çok sıkıntılı durumda. Dolayısıyla esnafımızı ayakta tutmamız lazım. Yarın onlar da devletin kapısına “iş” diye gelirse, onlar da işsiz kalırsa ve bu zincir, bakın, ekonomimiz içerisindeki 2 milyon kişi, bu ekonominin tamamına bir halka dersek, o zincirin önemli bir halkası. Buranın kopmasının çok büyük sıkıntısı olur, hakikaten bunu daha sonra telafi etmek yani böyle 25-30 milyarlarla telafi etmek imkânı olmaz.

Bu anlamda önergemize sizlerden destek bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Erhan Bey.

Şimdi, önergeleri sırasıyla oylarınıza sunacağım.

1’inci önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2’nci önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Ticaret Bakanlığı bütçesini okutmaya devam ediyoruz.

(Ticaret Bakanlığı 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Ticaret Bakanlığının 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rekabet Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Rekabet Kurumunun 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Helal Akreditasyon Kurumu bütçesini okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumu 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Helal Akreditasyon Kurumu 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece gündemimizdeki bütçe ve kesin hesaplar kabul edilmiştir, hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 18 Kasım 2021 Perşembe günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.03